

HAŠEK

Peripețiile
bravului soldat
Švejk

259

BIBLIOTECA
PENTRU TOTI

JAROSLAV HAŠEK

Peripețiile bravului soldat Švejk în războiul mondial

*

*

*

1964

B I B L I O T E C A P E N T R U T
O Ţ I

**EDITURA PENTRU LITERAT
URĂ**

Traducere de *Jean Grosu*

Jaroslav Hašek

Osudy dobrého vojáka Švejka za
syětové války

Umoricky román

Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a
umění Praha

1952

GLORIOSUL DEZASTRU

I

TRAVERSÎND UNGARIA

În sfîrșit, veni și clipa cînd fură înghesuiți în vagoane; cîte patruzeci și doi de oameni la opt cai. Dat fiind că puteau să doarmă în picioare, caii călătoreau, desigur, mai comod decît trupa. Dar asta era un amănunt de care nu se sinchisea nimeni!... Trenul militar ducea un nou transport de oameni spre abatoarele din Galiția.

Și totuși, ființele acestea simțiră parcă o oarecare ușurare în clipa cînd trenul se puse în mișcare; era cel puțin un lucru sigur, în timp ce înainte vreme fuseseră chinuite de nesiguranță, de panică, întrebîndu-se mereu dacă plecarea se va întîmpla chiar în ziua aceea, a doua zi sau abia a treia zi. Unii încercaseră sentimentul condamnaților la moarte care așteaptă înfricoșați venirea călăului spre a-i duce la locul de execuție. Apoi se lăsase o liniște, ca după un greu impas.

De aceea, la plecarea trenului, un ostaș strigase din vagon ca ieșit din minți:

— Plecăm, plecăm!

Din care se vede că plutonierul de administrație Vaněk avusese dreptate cînd îi spusese lui Švejk că nu-i nici o grabă.

Pînă să se vadă îmbarcați în vagoane, mai trecuseră, într-adevăr, cîteva zile în care timp nu se vorbise decît de conserve, ceea ce-l făcuse pe încercatul Vaněk să declare ritos că asta-i vorbărie goală: „De unde și pînă unde conserve? Mai degrabă o liturghie cum s-a făcut la compania de marș dinaintea noastră. Dacă se dau conserve, nu se mai face slujbă. Și viceversa, slujba înlocuiește conservele.”

Așa se face că în locul conservelor de gulaș își făcu apariția *oberfeldkuratul* Ibl, care răpuse trei iepuri dintr-un foc, oficiind simultan pentru trei companii. Două primiră binecuvîntarea pentru Serbia și una pentru Rusia.

Cu acest prilej, sfinția sa rosti o cuvîntare plină de însuflețire, pe care o șterpelișe din calendarele militare. Cuvîntarea fusese atît de mișcătoare, încît la intrarea trenului în Moșon, Švejk, care se afla împreună cu Vaněk în vagonul unde fusese improvizată cancelaria companiei, își aminti de ea și-i spuse plutonierului de ață:

— O să fie o adevărată plăcere, vorba *feldkura-tului*, să auzi pe cîmpul de bătălie, atunci cînd ziua se va îngemăna cu noaptea, iar soarele eu razele-i aurii va scăpata în spatele munților — cum spunea el — ultima suflare a muribunzilor, nechezatul cailor în agonie, gemetele răniților și blestemele populației

văzîndu-și casele în flăcări. Grozav îmi place mie cînd oamenii se prostesc la pătrat.

Vaněk încuviință, dînd din cap:

>

— A fost teribil de mișcător.

— Frumos și instructiv, reluă Švejk. Am băgat și eu de seamă și, dacă m-oi întoarce din război, am s-o povestesc la „Potirul”. În timp ce ne vorbea, domnul *feldkurat* se răscrăcăraseră așa de frumos, că mi-era teamă să nu-i alunece o cotoñoagă și să nu se prăbușească cumva peste altarul de campanie, să-și spargă scăfîrlia de artofor. Ne dădea pilde atît de înălțătoare din istoria armatei noastre, de pe vremea lui Radecký; rumeneala amurgului se împreuna cu flăcările care se ridicau din hambarele aprinse pe cîmpul de bătălie; vorbea de parcă fusese pe acolo și văzuse cu ochii lui.

În aceeași zi, *oberfeldkuratul* Ibl se și afla la Viena, unde povestea altui batalion de marș aceeași istorie înduioșătoare, de care amintise Švejk și care îi plăcuse atît de mult.

— Iubiți ostași — spunea *feldkuratul* Ibl — luați aminte, închipuiți-vă că sîntem la pașopt cînd, la Custozza¹, după o luptă crîncenă care a durat zece ani, regele Italiei, Albert² a trebuit să părăsească

¹ Localitate în nordul Italiei, unde au avut loc doua bătălii între armatele italiană și austriacă. (25 iulie 1848 și 24 iunie 1866), terminate cu înfrîngerea italienilor.

² *Carol Albert* (1798—1849), rege al Sardiniei între 1831 și 1849.

cîmpul însîngerat în fața părintelui ostașilor noștri, mareșalul Radecký, care la optzeci și patru de ani a cucerit o victorie atît de măreață. Gîndiți-vă, dragi ostași! Pe o înălțime din fața Custozzei cucerite s-a oprit venerabilul conducător de oști, înconjurat de credincioșii lui comandanți... Toți cei din juru-i sînt pătrunși de măreția clipei, căci, dragi ostași, nu departe, în fața feldmareșalului, un ostaș se luptă cu moartea. Cu mîinile și picioarele semănate pe cîmpul de onoare, ostașul simte ațintite asupra-i privirile mareșalului Radecký. Rănit de moarte, chinuit de durere, bravul ostaș mai stringe cu entuziasm în mîna dreaptă, aproape încremenită, medalia de aur. Văzînd chipul înălțător al mareșalului, inima îi zvîcnește cu putere, în trupu-i înțepenit reînvie ultimele rămășițe de vlagă și printr-o sforțare supraomenească muribundul încearcă să se tîrască întru întîmpinarea mareșalului: „Pe loc repaus, bravul meu ostaș”, i se adresează mareșalui care, descălecînd, îi întinde mîna. „Iertați-mă, domnule mareșal spune muribundul — mi-am pierdut amîndouă mîinile. Dar v-aș ruga un singur lucru: spuneți-mi adevărul adevărat, am cîștigat bătălia?” „Am cîștigat, camarade, îi răspunde cu bunăvoință feldmareșalul. Păcat că bucuria ți-e tulburată de durerea rănilor”. „Ce-i drept, înălțimea ta, cu mine s-a sfîrșit”, încuviințează cu glasul stins ostașul, zîmbind măgulit. „Ți-e sete?” îl întreabă Radecký. „A fost o zi dogoritoare, domnule mareșal, peste treizeci de grade.” Auzind asta, Radecký ia bidonul

de la un aghiotant și-l întinde muribundului, care trage o dușcă zdravănă. „Bogdaproste, de o mie de ori”, strigă el încercînd din răputeri să sărute mîna comandantului său. „De cînd ești în armată?” îl întrebă mareșalul. „De mai bine de patruzeci de ani, domnule mareșal! La Aspern am cucerit medalia de aur. Am fost și la Lipsca; am căpătat și crucea de război; de cinci ori am fost rănit de moarte; da' acum s-a isprăvit cu mine. E o mare cinste și fericire că am apucat ziua de azi! Nu-mi pasă de moarte, dacă am cucerit o victorie atît de strălucită și împăratul și-a redobîndit pămînturile.” În clipa asta, dragi ostași, din tabără se aud înălțătoarele cuvinte ale imnului nostru „Ia-ne Doamne sub paza ta!” Ele acoperă puternic și plin de măreție cîmpul de bătaie. Ostașul căzut, care își ia rămas bun de la viață, mai încearcă o dată să se ridice. „Trăiască Austria! — strigă el cu însuflețire — slavă ei! Cîntați mereu acest cîntec minunat! Slavă comandantului nostru! Trăiască armata!” Muribundul se mai apleacă o dată spre dreapta mareșalului, pe care o sărută, apoi se lasă ușor la pămînt și, în tăcere, nobilul său suflet se înalță la cer. Conducătorul de oști stă cu capul descoperit în fața trupului neînsuflețit al unuia din cei mai viteji ostași. „Un sfîrșit minunat, în adevăr de invidiat”, spune mișcat mareșalul, cuprinzîndu-și fața în palme. Dragi ostași, vă doresc tuturor să aveți parte de un sfîrșit atît de frumos.

Aşa încît, aducîndu-şi aminte de această cuvîntare
a *oberjeldkuratului* Ibl, Švejk era într-adevăr
în

dreptătit să-l numească vită încălțată, fără a-l ponegri cîtuși de puțin.

După asta, Švejk începu să sporovăiască despre faimoasele ordine care le fuseseră citite înainte de îmbarcare: un ordin pe armată semnat de Franz Josef și un al doilea iscălit de arhiducele Ferdinand Josef, comandantul suprem al armatelor de pe frontul răsăritean. În amîndouă era vorba de evenimentele petrecute în ziua de 3 aprilie 1915, la trecătoarea Dukla, cînd două batalioane din regimentul 28, cu ofițeri cu tot, au trecut de partea rușilor în sunetele fanfarei regimentului.

Amîndouă fuseseră citite cu glasul tremurînd și sunau așa:

„Ordin pe armată din 17 aprilie 1915

Adînc îndurerat ordon ca, pentru lașitate și trădare în fața inamicului regimentul de infanterie chezaro-crăiesc nr. 28 să fie șters din controalele armatei. Drapelul regimentului va fi luat și predat Muzeului Militar. Începînd de astăzi, acest regiment care, cu moralul otrăvit încă din patrie, a plecat pe front pentru a săvîrși actul de înaltă trădare, încetează să mai existe.

Franz Josef I”

Ordinul pe armată al arhiducelui Ferdinand Josef:

„Trupele cehe n-au fost la înălțime în timpul campaniei, și mai ales în ultimele lupte. Trebuind să apere poziții bine întărite și pe care se aflau stabilite de mai multă vreme, ele au fost mai prejos

de orice așteptări, fapt de care inamicul a profitat pentru a restabili relații și legături cu elemente josnice din rîndurile acestor trupe.

După care dușmanul, sprijinit de acești trădători, și-a îndreptat atacurile împotriva pozițiilor ocupate de aceste trupe.

*De mai multe ori dușmanul a izbutit să ia prin surprindere unitățile noastre și, aproape fără să în-
tîmpine rezistență, a pătruns în liniile noastre și a capturat un mare număr de apărători.*

Rușine, de o mie de ori rușine și dispreț acestor mizerabili fără onoare care s-au făcut vinovați de trădarea împăratului și a imperiului, pățind astfel nu numai onoarea drapelelor glorioasei noastre armate, ci și pe aceea a națiunii căreia îi aparțin.

Mai devreme sau mai tîrziu, glonțul sau ștreangul călăului îi va ajunge.

Datoria oricărui soldat ceh care și-a păstrat simțul onoarei este să divulge comandantului său pe ticăloșii așîțători și trădători care se află printre ei.

Cel care nu va proceda așa se va dovedi el însuși un trădător și un ticălos.

Prezentul ordin va fi citit în fața tuturor soldaților din regimentele cehe.

*Prin decizia monarhului nostru, regimentul che-
zaro-crăiesc nr. 28 se șterge din controalele armatei, iar toți prizonierii, fugari din regiment, vor plăti cu sînge crimă gravă de care s-au făcut vinovați.*

Arhiduce Josef Ferdinand

— Ni l-au citit cam târzior, îi spuse Švejk lui Vaněk. Mă mir că ni l-au citit abia acum, că doar majestatea sa împăratul a dat „*befelul*” încă la 17 aprilie. S-ar părea că au avut motive să nu dea să ni-l citească imediat. Dacă eu aş fi împărat, n-aş îngădui, Doamne fereşte, asemenea amînări. Dacă dau „*befelul*” la 17 aprilie, apoi, tune-fulgere-trăsnească, musai să fie citit tot la şaptesprezece aprilie în toate regimentele.

De partea cealaltă a vagonului, în faţa lui Vaněk, stătea bucătarul ocultist de la popota ofîţerească şi scria ceva. În spatele lui erau ordonanţa locotenentului Lukáš, bărbosul uriaş Baloun şi telefonistul ataşat pe lîngă compania a 11-a de marş, Chodounský, Baloun mesteca un coltuc de pîine cazonă şi-i spunea înspăimîntat telefonistului Chodounský că el n-are nici o vină că în învîlmăşeala îmbarcării nu izbutise să răzbească pîină la vagonul comandamentului, unde se afla locotenentul lui.

Chodounský căuta să-l sperie şi mai tare, spunîndu-i că o făcuse lată rău şi că s-ar putea alege cu plutonul de execuţie.

— Of, de s-ar sfîrşi o dată cu chinul ăsta, se tînguia Baloun. Am mai păţit-o eu o dată în timpul manevrelor de la Votice, cînd era cît pe ce să mă curăţ. Eram aşa de înfometaţi şi morţi de sete, că nu mai puteam şi cînd a venit la noi aghiotantul batalionului, am strigat: „Daţi-ne apă şi pîine!”

Dumnealui a întors calul către mine și mi-a spus că dacă lucrul s-ar fi întâmplat în timp de război, ar fi trebuit să fiu scos din rînduri și împușcat: „Da’ acum, zicea el, ai să faci cunoștință cu arestul comendurii; am avut însă noroc pentru că în timp ce călărea spre comandament, unde se ducea să anunțe cazul, calul s-a speriat, dumnealui a căzut și, cu ajutorul lui Dumnezeu, și-a rupt gîtul”.

Baloun oftă din greu și se înecă tot înfulecînd la pîine; cînd își reveni, se uită cu jind la cei doi saci ai locotenentului Lukáš, pe care îi avea în pază.

— Ehe, ce de-a mai conserve de ficat și salam unguresc au ridicat domnii ofițeri, urmă el cu obidă. Uite așa o bucată!

Și sorbea din ochi pachetele locotenentului, ca un cîine hămesit la ușa unei mezelării.

— N-ar strica — spuse Chodounský — dacă ne-ar aștepta barem o masă bună. La începutul războiului cînd ne îndreptam spre Serbia, peste tot eram ospătați și crăpam pînă nu mai puteam. Tăiam din pulpișoarele de gîscă bucățelele cele mai bune și jucam cu ele țintar pe tablete de șocolată. La Osek, în Croația, doi domni ne-au adus în vagon un cazan mare cu fripturi de iepure, ca din partea veteranilor; dar, ghiftuiți cum eram, ni s-a făcut greață și le-am răsturnat cazanul în cap. Tot drumul am borît. Caporalul Matějka, din vagonul nostru, se îndopase așa de rău că, pînă nu i-am așezat o scîndură pe burtă și n-am țopăit pe el ca la cramă, nu s-a ușurat; țîșnea din el și pe sus și pe jos. Cînd am trecut prin

Ungaria, la fiecare stație ni se aruncau în vagoane găini fripte. Dar nu mâncam din

ele decît creierii. La Kaposfalva, ungurii ne-au bombardat cu halci întregi de porc fript. Un camarad s-a ales cu un cap de porc în scăfîrlie și s-a mîniat așa de rău, că a început să gonească donatorul peste șine, cu centironul în mînă. În schimb, în Bosnia nici măcar apă n-am căpătat. Dar pînă în Bosnia, cu toate că era interzis, am avut tot felul de rachiuri, după pofta inimii. Cît despre vin, curgea gîrlă. Mi-aduc aminte că într-o stație, un cîrd de cuconițe și domnișoare a venit să ne cinstească cu bere și noi ne-am pișat în ea! Să le fi văzut cum fugeau! Cît a ținut drumul, toți am fost afumați; eu nu mai știam barem nici care-i asul de pică. Dar cînd ni-era lumea mai dragă, hodoronc-tronc, pe nepusă masă, ne ajunge un ordin; n-apucasem să isprăvim jocul de cărți și a trebuit să coborîm cu toții din vagoane. Un nenorocit de caporal, am și uitat cum îi zice, zbiera la oameni să cînte: „*Und die Serben müssen sehen, dass wir Oesterreicher Sieger, Sieger sind*”¹. Dar careva din spate i-a altoit un picior că s-a prăvălit pe șine. Apoi a zbierat să așezăm armele în piramidă și imediat trenul, golit, a făcut cale întoarsă în direcția din care venise; și cum era de așteptat, în zăpăceala aceea, a plecat cu hrana noastră pe două zile. Și cum să-ți spun, la o distanță cît de-aici pînă la copacii de colo, au și început să șuiere șrapnelele. Comandantul batalionului a venit în grabă și a adunat pe toți ofițerii

¹ Și sîrbii să înțeleagă că noi austriecii, sîntem învingători, învingători (germ.).

la o consfătuire, după care a apărut locotenentul Macek, ceh get-beget, dar care nu vorbea decît nemțește. Era alb ca varul și ne-a spus că mai departe nu putem pleca, pentru că linia fusese aruncată în aer de sîrbi care, peste noapte, trecuseră rîul și acum se aflau în flancul nostru stîng. Sînt încă destul de departe de noi, zicea; dar cum ne sosesc întăririle, îi facem harcea-parcea. Ne sfătuia să nu ne predăm, Doamne ferește, dacă cumva o fi să ne batem, fiindcă sîrbii se poartă, cică, sălbatic cu prizonierii, le taie urechile, nasul și le scot ochii. De șrapnelele care explodau la cîțiva pași de noi zicea, să nu ne fie nici o teamă. Era, pare-se, tirul artileriei noastre. Deodată, însă, de undeva, din spatele colinei, s-a auzit o rafală, tatatatatatata. Astea, zicea, sînt mitralierele noastre. După care, din stînga, a răsunat o canonadă puternică; noi am auzit-o cel dintîi și ne-am trîntit pe burtă; pe deasupra au zburat cîteva grenade și în spatele nostru gara a început să ardă. În aceeași clipă, pe deasupra capetelor noastre, au început să șuiere gloanțe din flancul drept, iar din depărtări venea un zgomot surd de salve și zăngănit de arme. ***Oberlaintantul*** Macek ne-a dat ordin să desfacem piramidele și să încărcăm armele. ***Dienstführenderul*** s-a apropiat și el și i-a spus că ordinul nu putea fi executat din cauză că nu aveam la noi nici un fel de muniții, că știi doar și dumneata foarte bine, zicea, că munițiile trebuia să le ridicăm la etapa următoare, înainte de a ajunge pe

poziții. I-a mai spus că înaintea noastră plecase un tren cu muniții, dar că, de bună seamă acum era în mâinile sîrbilor. **Oberlaintnantul** Macek a rămas o clipă înlemnit apoi, fără să stea mult pe gînduri, a ordonat „**baionet auf**”¹. De ce? Nici el nu știa, dar în desperarea aceea trebuia, cît de cît, să facem ceva. Ne-a ținut așa, în stare de alarmă, pînă cînd a trebuit să ne ascundem din nou în șanțuri, pentru că apăruse un aeroplan; gradații zbierau cît îi ținea gura: „**Alles decken, decken!**”² Pe urmă s-a aflat că avionul era de-al nostru și că din greșeală a fost doborât de artileria noastră. Și iarăși ne-am sculat în poziție de drepti, da’ nimeni nu ne-a ordonat „**Ruht**”³. Stăteam așa, cînd deodată am văzut venind în galop mare spre noi un cavalerist. Încă de departe se auzea cum striga: „**Wo ist das Batalionskommando?**”⁴ Comandantul batalionului i-a ieșit în întîmpinare, cavaleristul i-a dat o hîrtie și fără să mai aștepte, a gonit înainte spre flancul drept. Comandantul batalionului a citit ordinul din mers și deodată parcă și-a ieșit din minți. A scos sabia din teacă și a început să alerge nebunește spre noi: „**Alles zurück, alles zurück!**”⁵ zbiera către ofițeri. „**Direktion Mulde, einzeln abfallen!**”⁶ În stînga noastră era un

¹ Baioneta la armă (germ.).

² Adăpostiți-vă toți, adăpostiți-vă! (Germ.).

³ Pe loc repaus (germ.).

⁴ Unde-i postul de comandă al batalionului? (Germ.).

⁵ Înapoi, înapoi cu toții! (Germ.).

⁶ Direcția Mulda, unul cîte unul, retragerea! (Germ.).

lan de porumb. În comandant parcă intrase strechea. Am lepădat ranițele în plata Domnului, în șanțurile acelea afurisite și ne-am tîrît în patru labe pînă în vale. **Oberlaintnantul** Macek s-a ales cu un plumb în țeastă și n-a mai apucat să spună nici Doamne-ajută: pînă să ajungem în vale, cîmpul se umpluse de morți și răniți. I-am lăsat să zacă acolo și am fugit ca nebunii pînă seara. Lanurile din fața noastră erau făcute una cu pămîntul de ostașii care trecuseră înainte, călcînd totul în picioare. N-am întîlnit decît un convoi de căruțe de la aprovizionare, întoarse cu susu-n jos. În cele din urmă am ajuns la stația de cale ferată, unde sosiseră noi ordine: îmbarcarea și întoarcerea la comandament. N-am putut executa, însă, ordinul dat, fiindcă întregul comandament căzuse prizonier cu o zi mai înainte, lucru pe care l-am aflat abia dimineața. Așa se face că am rămas ca niște orfani de care nimeni nu voia să știe, ca pînă la urmă să fim atașați pe lîngă regimentul 73, pentru a ne retrage cu el, ceea ce am și făcut cu dragă inimă, dar mai întîi a trebuit să mărșăluim o zi întreagă pînă să-i dăm de urmă.

Nu-l mai asculta nimeni; Švejk și Vaněk jucau tabinet, bucătarul ocultist de la popota ofițerească continua să-i scrie soției, care în lipsa lui începuse să scoată o nouă revistă teozofică. Baloun moțăia pe bancă. Așa că telefonistului Chodounský nu-i mai rămăsese altceva de făcut decît să repete:

— Da, da, n-am să uit cît oi trăi...

Apoi se ridică și se duse să chibițeze la partida de tabinet.

— Tot faci tu pe chibițul, aprinde-mi măcar luleaua, îl rugă prietenește Șvejck. Tabinetul e o treabă mai delicată decît războiul și decît toate aventurile de la granița sîrbească. Of, ce prostie am făcut, îmi vine să-mi trag palme! Nu puteam să mai aștept cu riga? Uite, mi-a picat valetul. Mare dobitoc mai sînt!

Între timp, bucătarul ocultist își terminase scrisoarea și de bună seamă că, recitind-o, era satisfăcut de felul cum o adusese din condei pentru ca să nu aibă dificultăți cu cenzura militară.

„Scumpa mea soție,

Cînd ai să primești aceste rînduri, eu am să fiu de cîteva zile în tren, deoarece plecăm pe front. Nu mă bucur prea mult, pentru că în tren trebuie să lîncezesc și nu pot să fiu folositor. În tren nu există bucătărie pentru ofițeri, iar aprovizionarea cu alimente se face în gările unde ne oprim. Aș fi fost tare bucuros ca, în trecere prin Ungaria, să pot prepara domnilor ofițeri un gulaș de Seghedin; dar n-a fost chip. Poate, însă, că atunci cînd om ajunge în Galiția am să le pot găti o mîncare galițiană adevărată: «șolet» — gîscă înăbușită în crupe sau orez. Crede-mă, dragă Helenko, că fac tot ce pot ca să mai îndulcesc domnilor ofițeri viața plină de griji și necazuri. Am fost trecut de la regiment la batalionul de marș, așa că am să-mi pot înfăptui dorința mea

cea mai fierbinte, aceea de a avea prilejul, chiar cu puținele noastre mijloace de aici, să pun pe roate bucătăria ofițerească de campanie. Îți amintești, dragă Helenko, că la încorporare mi-ai urat să am parte de superiori cumsecade. Dorința ți s-a împlinit și nu numai că nu pot să mă plîng, dar pot spune chiar că domnii ofițeri sînt adevărați prieteni ai noștri și mai cu seamă cu mine se poartă părintește. Cît de curînd am să-ți trimit numărul oficiului nostru poștal...”

Împrejurările îi dictaseră bucătarului această scrisoare, după ce-și mîncase lefteria față de colonelul Schröder, care pînă atunci îl protejase. Lucrurile se petrecuseră cam așa: la masa de adio a ofițerilor batalionului de marș, dintr-o regretabilă inadvertență, colonelul Schröder rămăsese din nou fără omletă cu rinichi de vițel și, drept pedeapsă, bucătarul ocultist a fost trimis pe front cu batalionul de marș, iar bucătăria popotei ofițerești a fost încredințată unui nefericit de învățător de la Institutul de orbi din Klarov.

Bucătarul mai reciti o dată scrisoarea și conținutul ei i se păru foarte diplomatic; important era să se mențină cît mai depărțitor de cîmpul de luptă, fiindcă, orice s-ar zice, „omul vrednic și pe front se-nvîrtește”. E drept că în civilie scrisese, în calitate de redactor și proprietar al unei reviste ocultiste, un studiu cuprinzător în care afirmase că nimeni nu

trebuie să se teamă de moarte și un studiu despre metempsihoză...

Terminînd de citit, se așază și el să facă pe chibițul lîngă Švejk și Vaněk. În clipa aceea între cei doi jucători se ștersese orice deosebire de grad. De altă parte nici nu mai jucau în doi: Chodounský intrase și el în partida de tabinet.

Ordonanța companiei, Švejk, îl lua peste picior fără nici o sfială pe plutonierul de administrație Vaněk:

— Stau și mă întreb cum dracu joci așa de prost. Vezi doar că el joacă, eu n-am nici un as, și dumneata nu întorci optul și arunci, ca cel mai nătîng dintre dobitoace, valetul de treflă și golanul ăsta cîștigă.

— Ce zbieri atîta pentru un valet pierdut — i-o întoarse politicos plutonierul — dumneata nu joci ca un idiot? Și de unde vrei să scot un opt de treflă, cînd n-am nici umbră de treflă? N-aveam decît un as de pică și unul de tobă, nătărăule.

— Păi dacă-i așa, trebuia să joc atu-ul, nene, spuse zîbind Švejk; Asta, îmi amintește de o întîmplare care se aseamănă. O dată, în restaurantul „La Valšu” era tot așa un neisprăvit care avea atu-ul, dar nu-l juca și amîna într-una pe cele mai mici. Și ce carte îi cădea! Din toate culorile, cele mai mari. Așa cum nu m-aș alege cu nimic acum dacă dumneata ai juca atu, la fel și atunci nici eu, nici ceilalți n-am făcut nici o ispravă; oricît am fi jucat, tot am fi pierdut. Pînă la urmă tot eu i-am spus-o: „Ascultă domnule

Herold, fi te rog așa de bun, joacă atu-ul și nu mai face pe prostul”. Dar dumnealui s-a răstit la mine zicînd că are dreptul să joace ce-i place și să ne ținem gura, că dumnealui a făcut universitatea. Ei, asta l-a costat cam scump. Cîrciumarul era de-ai noștri, chelnerița și ea intimă, chiar foarte, cu noi, așa că patrula-militară a fost lămurită cum se cuvine: în primul rînd că este o neobrăzare să tulburi liniștea nopții chemînd patrula, cînd cazi în fața cîrciumii pe gheață și-ți turtești nasul. Apoi, că nici nu ne-am atins de el cînd a măsluit cărțile, dar cînd a foist prins, a întins-o așa de iute că s-a împiedicat și a căzut. Cîrciumarul și chelnerița au arătat și ei că într-adevăr ne-am purtat față de dînsul ca niște gentlemen, mai frumos chiar decît s-ar fi cuvenit. La drept vorbind nici nu merita altă soartă. Stătea în cîrciumă de la șapte seara pînă la miezul nopții, consuma o bere și un sifon și făcea pe boierul, zicînd că-i profesor universitar; și se pricepea la jocul de cărți ca pisica la algebră... Cine împarte?

— Hai să jucăm joker, propuse bucătarul oculitist. Șase și doi.

— Mai bine povestește-ne despre metempsihoză, cum i-ai povestit domnișoarei de la bufet, cînd ți-ai rupt nasul, spuse plutonierul de administrație Vaněk.

— Despre metempsihoză asta am auzit și eu, interveni Švejč. Cu ani în urmă îmi închipuiam că am să mă, pardon, autoinstruiesc, ca să nu rămîn de căruță. Așa că mă duceam la biblioteca publică
a

„Societății Industriale” din Praga; dar, cum eram jerpelit și cu găuri la pantaloni, și-au închipuit că veneam să fur paltoane și nu m-au lăsat să intru, așa că nu m-am putut instrui. Văzînd cum stau lucrurile, mi-am pus hainele de sărbătoare și m-am dus la biblioteca unui muzeu, de unde am împrumutat, împreună cu un prieten, o carte în care era vorba despre imigrarea sufletelor și am citit acolo că un împărat indian, după ce a murit, s-a prefăcut în porc și cînd porcul a fost înjunghiat, s-a prefăcut în maimuță, din maimuță a devenit bursuc și din bursuc, ministru. Mai tîrziu, în militarie, mi-am dat seama că un pic de adevăr tot trebuie să fie în povestea asta, pentru că orice necioplit care avea o steluță îi numea pe ostași ba porci de cîine, ba alt soi de dobitoace necuvîntătoare; judecînd după asta, mi-am zis că s-ar putea ca în urmă cu mii de ani acești ostași de rînd să fi fost cumva vestiți conducători de oști. Dar în timp de război strămutarea asta a sufletelor e o mare prostie. Dracu’ știe prin cîte prefaceri trebuie să treacă omul pînă să ajungă, să zicem, telefonist, bucătar sau simplu infanterist și apoi deodată să-l sfîrtece o grenadă și sufletul să-i intre într-un cal de artilerie, ca pe urmă o nouă grenadă să explodeze peste întreaga baterie în timp ce ocupă o cotă, să ucidă calul în care s-a reîncarnat răposatul și sufletul lui să intre într-o vacă de la aprovizionare, din care se face gulaș pentru, trupă, și din vacă să se mute din nou într-un telefonist și din telefonist iarăși...

— Nu înțeleg — spuse jignit telefonistul Chodounský — de ce tocmai eu trebuie să fiu ținta acestor bancuri timpite.

— Nu te supăra; nu cumva ești rudă cu Chodounský, ăla cu biroul particular de detectivi, care are un ochi ce aduce cu Sfînta Treime? îl întrebă cu un aer de nevinovăție Švejk. Grozav îmi plac mie detectivii particulari. Cu ani în urmă am făcut serviciul militar împreună cu un detectiv particular: îi zicea Stendler. Avea un cap așa de lunguiet, încît *feldwebelul* nostru întotdeauna îi zicea că în cei doisprezece ani de cînd era în militărie mai văzuse el multe capete lunguiete, dar ca o asemenea tărtăcuță nici prin minte nu-i trecuse că ar putea să existe. „Ascultă Stendlere — îi zicea — dacă anu ăsta n-ar fi manevre, capul dumitale lunguiet n-ar avea ce căuta în militărie; așa, însă, tărtăcuța dumitale va putea fi folosită pentru orientarea tirului de artilerie, în lipsă de alt punct de reper.” Și cîte alte n-a îndurat sărmanul! Uneori, în timpul marșului, era trimis la cinci sute de metri înainte și după alceea *feldwebelul* ordona: „**Direktion tărtăcuță!**” Dar domnul ăsta, Stendler, a avut mare ghinion și ca detectiv particular. Cîte nu ne povestea la cantină despre necazurile lui. Avea misiunea, de pildă, să urmărească dacă nevasta vreunui client nu se aduna cu altul și dacă se aduna, cu cine se aduna, unde și cum se aduna. Sau invers. Cîte o femeie geloasă voia să știe cu cine umblă bărbatul ei, ca să poată face acasă și mai mare tărăboi.

Stendler era un om învățat, vorbea numai în cuvinte alese despre încălcarea fidelității conjugale și aproape că-i dădeau lacrimile când ne povestea cum fiecare client voia ca soțul sau soția să fie surprinși în flagrant delict. Altul poate că s-ar bucura dacă ar da peste o pereche în flagrant delict și ar holba ochii, dar domnul ăsta Stendler, după cum zicea, se pierdea cu firea. Ba spunea chiar că nici nu-i venea să se uite la asemenea spurcăciuni. Nouă însă ne lăsa gura apă, așa cum lasă bale câinele când adulmecă mirosul de șuncă fiartă, ori de câte ori dumnealui ne povestea despre feluritele poziții în care găsea perechile. De fiecare dată când eram consemnați în cazarmă, ne povestea amănunțit: „Uitați-vă — zicea el — așa am văzut-o pe doamna cutare cu domnul cutare...” Până și adresele ni le spunea. Și era, sărmanul, așa de trist. „Câte palme n-am căpătat — zicea — și dintr-o parte și din cealaltă; dar mai mult mă durea că pe deasupra primeam și bacșiș. De un bacșiș din astea n-am să uit până la moarte. El gol, ea goală; la hotel; și, închipuiți-vă, idioții, nu încuie ușa! Nu încăpuseră pe divan amândoi, fiindcă erau grași, așa că preacurveau pe covor, ca pisicile. Covorul era gros, plin de praf și de mucuri de țigară. Când am intrat, au sărit amândoi ca fripți: dumnealui s-a proptit în fața mea, acoperindu-și rușinea cu o mînă pe care o ținea ca pe o frunză de smochin; dumneaei s-a întors cu spatele la mine; pe piele i se vedea imprimat modelul covorului, ca niște zăbrele, iar pe șira spinării i se lipise un muc de

țigară. — «Scuzați, vă rog, domnule Zemek, eu sînt detectivul particular Stendler, de la casa Chodounský și am avut misiunea oficială să vă prind în flagrant delict, pe baza înștiințării primite din partea soției dumneavoastră. Doamna cu care întrețineți aici relații nepermise este doamna Grotová.» De cînd mă știu n-am văzut om așa de calm. «Dați-mi voie — mi-a răspuns cu un aer foarte firesc — să mă îmbrac. De vină e numai soția mea, care cu gelozia ei neîntemeiată m-a împins spre asemenea relații nepermise; mînată de simple bănuieli își jignește soțul, urmărindu-l peste tot și arătîndu-i o neîncredere rușinoasă. Acum, însă, rușinea nu mai poate fi tănuită... Unde îmi sînt indispensabilii?» mai mă întrebă el, foarte liniștit. «Pe pat», îi răspund eu. Și în timp ce-și trăgea indispensabilii, continua să vorbească: «Așa că dacă rușinea nu mai poate fi tănuită, nu-mi rămîne altceva decît. divorțul. Dar cu asta rușinea tot nu poate fi ascunsă. În general, divorțul e o treabă serioasă, continuă el îmbrăcîndu-se. Cel mai bine e atunci cînd, înarmîndu-se cu răbdare, soția nu dă ocazia de scandal public. În ceea ce vă privește, faceți ce vreți; eu vă las aici singur cu doamna.» Între timp, doamna Grotová se băgase în pat; domnul Zemek mi-a strîns mîna și a plecat.” Nu-mi mai aduc bine aminte ce ne-a mai povestit pe urmă domnul Stendler, fapt e că dumnealui a avut cu doamna, în pat, o discuție foarte spirituală; i-a spus că de fapt căsătoria nu a fost instituită spre a duce pe fiecare de-a dreptul

la fericire, că datoria fiecăruia în căsătorie este să-și potolească poftele și să-și purifice trupul. „În timp ce discutam așa — ne-a spus domnul Stendler — am început pe nesimțite să mă dezbrac și când eram gata despuiat, zăpăcit de tot și sălbatic cum e cerbul în poiană, deodată intră în odaie bunul meu prieten Stach, și el detectiv particular la firma Stern, concurenta noastră, la care se adresase domnul Grot, în chestiunea legăturii amoroase a soției dumisale. «Aha, care va să zică, domnul Stendler e în flagrant delict cu doamna Grotová! Felicitările mele!» Atît a apucat să spună domnul Stach. A închis discret ușa și a plecat. «Acum e totuna — a fost de părere doamna Grotová — nu trebuie să vă grăbiți cu îmbrăcatul; aveți loc destul lîngă mine.» «Într-adevăr, stimată doamnă, tocmai la problema locului mă gîndesc», i-am răspuns eu zăpăcit, nemaștiind ce vorbesc. Atît doar îmi amintesc că i-am spus, că neînțelegerile dintre soți au urmări nefaste asupra educației copiilor.” Ne-a mai povestit pe urmă cît de repede s-a îmbrăcat, cum și-a luat picioarele la spinare cu gîndul să-i spună totul șefului, domnului Chodounský; dar că mai întîi s-a dus să prindă nițel curaj și cînd a ajuns, a ajuns ca ciupercile după ploaie. Între timp fusese pe acolo domnul Stach, care, primind dispozițiile de la domnul Stern, șeful lui, să lovească în domnul Chodounský, îi spusese acestuia ce fel de subaltern are în biroul lui de detectivi particulari. La

rîndul său, domnul Chodounský n-a găsit altceva mai bun de făcut decît să trimită repede după soția domnului Stendler, ca să se răfuiască ea cu el și să-l învețe minte ce înseamnă să fie trimis undeva în misiune oficială și dumnealui să fie găsit în flagrant delict de concurență. „De atunci — ne-a spus domnul Stendler — fiindcă veni vorba, am capul și mai lunguiet...”

— Ei, jucăm pe cinci sau pe zece? Și reluară jocul.

Trenul opri în gara Moșon. Era seară și nimeni n-avea voie să coboare din vagoane.

Cînd trenul se puse din nou în mișcare, dintr-un vagon răsună un glas puternic ce voia să acopere parcă duduital roților. În atmosfera duioasă a înserării, un ostaș din munții Kașper, intona cu zbierete înfricoșătoare, un imn de laudă nopții liniștite care se apropia de pusta ungară:

„Gute Nacht! Gute Nacht!
Allen Müden sei's gebracht.
Neight der Tag sich still zu Ende,
Ruhen alle fleiss' gen Hände
Bis der Morgen ist erwacht.
Gute Nacht! Gute Nacht! ”¹

¹ Noapte bună! Noapte bună!
Pe la case se adună
Lin se apropie ziua de-asfințit,
Mîinile vrednice truda au sfîrșit.
Pînă zorii se răzbună,
Noapte bună! Noapte bună! (Germ.)

— *Halt's Maul, du Elender!*², îl întrerupse cineva pe sentimentalul cîntăreț, care amuți.

După care fu smuls de la fereastră.

Vrednicele mîini nu se odihniră, însă, pînă în zori. La fel ca pretutindeni în tren, la lumina slabă a lumînărilor, și aci, la lumina unei lămpițe cu gaz, atîrnată în perete, se juca joker și, ori de cîte ori intra mesa cîte unul cînd se dădeau cărțile, Švejk declara că acesta este cel mai cinstit dintre jocuri, deoarece fiecare poate să schimbe cîte cărți pofteste.

— La joker — susținea Švejk — trebuie să ridici numai asul și șaptarul, pe urmă poți să renunți. Nu mai ești obligat să iei alte cărți. Dacă vrei s-o faci, o faci pe riscul tău.

— Hai să tragem o dușcă, propuse Vaněk, în aprobarea tuturor.

— Șapte roșu, anunță Švejk, tăind cartea. Cîte un bănuț fiecare și cîte patru cărți. Faceți jocul, să ne alegem cu ceva.

Și pe fețele tuturor se citea atîta mulțumire, de parcă nici n-ar fi fost vorba de război, iar ei s-ar fi aflat nu într-un tren care-i ducea pe front, spre mari bătălii și masacre sîngeroase, ci undeva într-o cafenea din Praga, la masa de joc.

— Nu mi-aș fi închipuit — observă Švejk după încheierea unei partide — că jucînd la întîmplare și schimbînd toate cărțile, o să-mi pice asul. Credeați

² Tacă-ți fleanca, nefericitul! (Germ.)

că mă dați gata cu riga? Ehei, cu asul meu fac harcea-parcea orice rege.

Și în timp ce în vagon regele era tăiat cu asul, departe pe front, regii se tăiau între ei cu ajutorul supușilor.

În vagonul comandamentului, unde se aflau ofițerii batalionului de marș, domnea de la începutul călătoriei o tăcere ciudată. Cei mai mulți ofițeri erau cufundați în lectura unei cărțulii legate în pânză și avînd titlul: *Die Sünden der Väter*¹, roman de Ludwig Ganghofer², cu toții țineau deschisă cartea la pagina 161. Căpitanul Sagner, comandantul batalionului, stătea în picioare lângă fereastră și avea în mînă aceeași cărticică, deschisă tot la pagina 161.

Privea peisajul și se gîndea cum să expună, cît mai pe înțeles, ce anume trebuiau să facă ofițerii cu această carte. De altfel acesta era un lucru strict secret.

Între timp, ofițerii își spuneau în gînd că colonelul Schröder înnebunise de-a binelea.

E drept, cam într-o ureche era el de mai multă vreme; dar nimeni nu se aștepta ca scrînteala să izbucnească deodată. Înainte de plecarea trenului îi chemase la ultimul *besprechung*. Cu acest prilej le adusese la cunoștință că urmau să capete cu toții cîte un exemplar din cartea *Die Sünden der Väter* de

¹ Păcatele părinților (germ.).

² Scriitor german (1855—1920), autor a unor mult gustate romane și povestiri.

Ludwig Ganghofer și că volumele fuseseră trimise la cancelaria batalionului.

— Domnilor — le spusese colonelul, cu un aer foarte misterios — să nu uitați niciodată de pagina 161!

Dar cu toată lectura atentă a acestei pagini, ofițerii nu reușiră să tragă nici o concluzie. Era vorba de o oarecare Marta, care se apropia de o masă de scris, scotea din sertar textul unui rol dintr-o piesă și filozofa cu glas tare cum că publicul trebuie să participe la durerea eroului. Pe urmă, tot la aceeași pagină, apărea un oarecare Albert, care încerca mereu să fie spiritual, glumeț... Toate acestea rupte de acțiunea necunoscută care preceda, păreau atât de lipsite de sens încât, de furie, locotenentul Lukáš își sfârîmă între dinți țigaretul.

— A înnebunit boșorogul, își ziceau cu toții. S-a isprăvit cu el. Acum e sigur că are să fie transferat la Ministerul de Război.

Căpitanul Sagner se întoarce de la fereastră, după ce se gândise bine la ce voia să spună. Nu avea prea mult talent pedagogic, din care pricină îi și trebuise atîta vreme ca să-și alcătuiască în minte planul expunerii despre însemnătatea paginii una sută șazeci și una.

Înainte de a-și începe expunerea, li se adresă cu „*Meine Herren*”, cum făcea și bătrînul colonel, deși de obicei și chiar înainte de îmbarcarea în tren, le spusese „*Kameraden*”.

— Așadar, „*meine Herren*”, repetă el și începu să le spună că înainte cu o seară primise din partea colonelului instrucțiuni referitoare la pagina 161 din *Sünden de Vater* de Ludwig Ganghofer.

— *Also, meine Herren* — continua el cu glas solemn — informațiuni strict confidențiale, în legătură cu noul sistem de cifrare a telegramelor pe front.

Cadetul Biegler scoase carnetul de note și creionul și declară cu un zel neobișnuit:

— Sînt gata, domnule căpitan.

Se uitară cu toții la acest imbecil, al cărui zel, cunoscut încă de la școala de gradați, se învecina cu tîmpenia. Intrase voluntar în armată și, cu cel dintîi prilej, după ce se pusese la curent cu originea elevilor, povestise comandantului școlii de gradați cum că strămoșii lui se iscăleau de fapt Biegler von Leuthold și că aveau pe blazon o aripă de cocostîrc cu coadă de pește.

De atunci — elevii îl porecliseră, după blazonul lui, și „Aripa de barză cu coadă de pește” — începuse să fie crunt persecutat, devenind brusc antipatic, deoarece palavrele lui nu prea se potriveau cu negoțul cinstit cu piei de iepuri al tatălui său; acest romantic entuziast își dădea silința să înghită toată știința militară, se remarcă prin sîrguință și prin cunoașterea nu numai a tot ce-l obliga programul de învățămînt, dar și prin aceea că-și împuia capul, din proprie inițiativă, cu studierea pătimașă a lucrărilor de strategie și istoria războaielor, despre care îi plăcea să vorbească și nu renunța pînă cînd nu era

doborât și nimic. În cercurile ofițerești se socotea cel puțin egal ca valoare cu gradele superioare.

— *Sie, Kadett* — i se adresa căpitanul Sagner — cât timp nu-ți dau voie să vorbești, te rog să taci, fiindcă nimeni nu te-a întrebat nimic. De altfel, n-am ce spune, ești un militar grozav de deștept. Eu îți aduc la cunoștință informații strict secrete și dumneata găsești cu cale să le notezi în carnetul de însemnări. Dacă pierzi carnetul, consiliul de război te mănîncă.

Dar cadetul Biegler mai avea și prostul obicei de a căuta să convingă pe oricine, prin tot felul de scuze, că e bine intenționat.

— Cu respect vă raportează, domnule căpitan — răspunse el — că în cazul unei eventuale pierderi a carnetelului, nimeni n-ar desluși ce-am scris, deoarece stenografiez și nimeni n-ar putea înțelege prescurtările mele. Folosesc stenografia engleză.

Cu toții îi aruncară niște căutături disprețuitoare; căpitanul Sagner dădu din mîna plictisit și-și continuă expunerea.

— Am amintit, așadar, de noua metodă de cifrare a telegramelor pe front; dacă cumva nu sînteți lămurii pentru ce anume v-a fost recomandat din romanul lui Ludwig Ganghofer *Die Sünden der Väter*, tocmai pagina 161, atunci aflați, domnilor, că aici se află cheia pentru noua metodă de descifrare care intră în vigoare pe baza noii decizii a comandamentului corpului de armată, pe lîngă care sîntem atașați. După

cum știți, pe front există mai multe metode de descifrare a comunicărilor importante. Cea mai nouă, pe care o folosim noi, este metoda prin completare. O dată cu intrarea în vigoare a acestei metode, se anulează din oficiu cifrurile și instrucțiunile privitoare la descifrarea lor, primite săptămîna trecută de la comandamentul regimentului.

— ***Erzherzog-Albrecht-System***, bolborosi pentru sine zelosul cadet Biegler! 8922 — R, preluat din metoda lui Gronfeld.

— Noul sistem este foarte simplu, răsună în tot vagonul glasul căpitanului. Am primit personal de la domnul colonel volumul doi și informațiile corespunzătoare.

— Dacă, de pildă, am avea de primit ordinul: ***„Auf Kote 228, Maschinengewehrfeuer links richten”***, ni se va trimite, domnilor, următorul mesaj cifrat: ***„Sache - mit - uns - wir - auf - sehen - in - die - versprochen - die - Martha - wir - den - wir - Dank - wohl - Regiekollegium - Ende - wir - versprochen - wir - gebessert - versprechen - wirklich - denke - Idee - ganz - herrscht - Stimme - letzten”***. Așadar, foarte simplu, fără nici o complicație inutilă. De la comandament, prin telefon la batalion; de la batalion, tot prin telefon la companie. Imediat ce primește acest mesaj, comandantul îl descifrează în modul următor: ia volumul ***Die Sünden der Väter***, deschide la pagină 161 și începe să caute la pagina 160, de sus în jos, cuvîntul ***„Sache”***. Pofțiți, domnilor, cuvîntul

„*Sache*” apare pentru prima oară la pagina 160 unde este al 52-lea cuvînt; aşadar se caută în pagina vecină, 161, a 52-a literă, citind de sus. Observaţi că este litera „A”. Cuvîntul următor în mesaj este „*mit*”. La pagina 160, în rîndul al şaptelea există cuvîntul care la pagina 161 corespunde literei „u”. Apoi urmează în mesaj „*uns*”; asta înseamnă, fiţi atenţi, vă rog, al 88-lea cuvînt care corespunde cu a 88-a literă din pagina vecină 161, care este „f”. Am descifrat deci cuvîntul „*auf*”. Şi aşa mai departe pînă cînd descifrăm ordinul: „Asupra cotei 228, dirijaţi focul mitralierelor spre stînga”. După cum vedeţi, domnilor, foarte ingenios, simplu şi imposibil de descifrat fără cheia care este: pagina 161 din cartea lui Ludwig Ganghofer, *Die Sünden der Väter*.

Ofiţerii priveau tăcuţi nefericitele pagini şi păreau vădit contrariaţi. După un moment de linişte, tăcerea fu deodată întreruptă de strigătul deznădăjduit al cadetului Biegler:

— *Herr Hauptmann, ich melde gehorsam, Jesus Maria! Es stimmt nicht!*¹

Şi, într-adevăr, lucrurile erau foarte misterioase.

Oricît s-ar fi trudit, nimeni în afară de căpitanul Sagner nu găsea la pagina 160 cuvintele şi literele cu care începea cheia la pagina 161.

— *Meine Herren*, bîigui căpitanul Sagner, după ce se convinsese că strigătul desperat al cadetului

¹ Domnule căpitan, cu respect vă raportează, Doamne Isuse şi Maică Precistă! Nu se potriveşte de loc! (Germ.)

Biegler exprima un adevăr incontestabil. Ce s-a
întâmplat? În

exemplarul meu din *Die Sünden der Väter* al lui Ganghofer, există și în ale dumneavoastră nu există?

— Îmi dați voie, domnule căpitan? se auzi din nou glasul cadetului Biegler; îmi permit să atrag atenția că romanul lui Ludwig Ganghofer are două volume. Binevoiți să vă uitați pe copertă: „**Roman in 2 Bänden**”... Noi avem volumul I și dumneavoastră aveți volumul II, continuă metodicul cadet Biegler; de aceea e limpede ca lumina zilei că pagina 160 de la noi nu poate să corespundă cu pagina 161 de la dumneavoastră. La noi e cu totul altceva. Primul cuvânt al mesajului descifrat, trebuie să fie la dumneavoastră „**Auf**”, iar nouă ne-a ieșit: „**Heu!**”

Ceea ce îi făcu pe toți să-și spună că Biegler nu era în definitiv chiar așa de tâmpit.

— Eu am primit volumul II de la statul-major al brigăzii, spuse căpitanul Sagner. Trebuie să fie o eroare la mijloc. Domnul colonel a comandat pentru dumneavoastră volumul I. După toate aparențele — ocontinuă el, ca și cum lucrurile ar fi fost clare și sigure și el le-ar fi cunoscut mai de mult, înainte chiar de a fi ținut expunerea despre metoda foarte simplă de descifrare — lucrurile s-au încurcat la statul-major al brigăzii. Au uitat să comunice la regiment că e vorba de volumul II, asta-i tot.

În acest timp, cadetul Biegler îi privea pe toți cu un aer de triumf, iar locotenentul Dub îi șoptea locotenentului-major Lukáš că „Aripa de barză cu

coadă de pește” i-a dat peste nas cum se cuvine căpitanului Sagner.

— Un caz foarte ciudat, domnilor, reluă căpitanul Sagner, dorind să reia discuția, deoarece tăcerea care se așternuse era cam penibilă. Cei de la cancelaria brigăzii sînt niște imbecili.

— Îmi permit să observ — se auzi din nou glasul neobositului cadet Biegler, care voia să-și mai etaleze o dată cunoștințele — că astfel de chestiuni cu caracter secret, strict secret, nu ar trebui să plece de la divizie prin cancelaria brigăzii. O chestiune care privește cele mai confidențiale probleme ale corpului de armată ar putea fi transmisă, printr-o circulară strict confidențială, numai comandanților de divizie, brigăzi sau regimente. Cunoscut un sistem de cifru care a fost folosit în războaiele pentru cucerirea Sardiniei și Savoiei, în campania anglo-franceză din Crimeea și Sevastopol, în timpul răscoalei boxerilor din China și în ultimul război ruso-japonez. Acest sistem a fost dus mai departe...

— Puțin ne pasă nouă de toate astea, cadet Biegler, îi curmă vorba cu un ton disprețuitor și dezgustat căpitanul Sagner. Un lucru e sigur: sistemul, despre care v-am vorbit eu, este nu numai unul dintre cele mai bune, dar putem spune chiar că este imbatabil. Toate serviciile de contraspionaj ale dușmanilor noștri se vor dovedi neputincioase. Chiar dacă și-ar pune gheață la cap, tot n-ar putea desluși mesajele noastre cifrate. E un sistem cu totul nou. Aceste cifruri n-au precedent.

Zelosul cadet Biegler tuși cu subînțeleș.

— Îmi îngădui, domniule căpitan, să vă atrag atenția asupra cărții lui Kerickhoff, despre codurile cifrate militare. Oricine își poate comanda cartea la Editura Dicționarului Științific-Militar. Acolo, domnule căpitan, puteți găsi descrisă foarte bine metoda despre care ne-ați vorbit. Inventatorul ei este colonelul Kircher, care a slujit pe vremea lui Napoleon I în armata saxonă. **Metoda cuvintelor cifrate de Kircher**, domnule căpitan. Fiecare cuvânt din mesaj este explicat în pagina vecină, cu ajutorul cheii. Această metodă a fost perfecționată de locotenentul-major Fleissner în cartea **Handbuch der militärischen Kryptographie**, pe care oricine și-o poate procura de la Editura Academiei Militare din Wiener-Neustadt. Pofțiți, domnule căpitan.

Cadetul Biegler cotrobăi puțin în servietă, scoase cartea despre care amintise și continuă:

— Fleissner dă același exemplu, fiți, vă rog, amabili și vă convingeți cu toții. Același exemplu pe care l-am auzit.

Mesajul: „**Auf Kote 228 Maschinengewehrfeuer links richten**”.

Cheie: „Ludwig Ganghofer, **Die Sünden der Väter. Zweiter Band.**”

Și citiți, Vă rog, mai departe. Cifrul: „**Sache - mit - uns - das - wir - auf - sehen - in - die - versprochen - die - Martha...**” și așa mai departe. Exact ce-am auzit acum o clipă.

Unei dovezi atît de zdrobitoare nu i se mai putea aduce nici un fel de contraargument. Mucosul de „Aripă de barză cu coadă de pește” avea dreptate.

Vreun domn general de la statul-major al armatei îşi uşurase, probabil, misiunea. Descoperise, se vede, cartea lui Fleissner despre codurile cifrate militare şi de aici tot pocinogul.

În tot acest timp se putea vedea că locotenentul-major Lukáš e pradă unui mare zbucium sufletesc. Îşi muşcă buzele, voi să zică ceva, dar pînă la urmă se răzgîndi şi spuse cu totul altceva decît avusese de gînd:

— Nu trebuie să facem din asta chiar așa o tragedie, observă el încurcat. Cît am stat în cantonament la Bruck, pe Litava, s-au schimbat mai multe sisteme de descifrare a mesajelor. Pînă să ajungem pe front, se vor găsi, puteţi să fiţi siguri de asta, alte sisteme noi, dar, după părerea mea, pe cîmpul de luptă nu-i vreme pentru dezlegarea unor asemenea criptograme. Pînă. să descifrezi mesajul, ia de unde nu-i compania, batalionul, chiar brigada. Fleacurile astea n-au nici un folos practic!

Căpitanul Sagner încuviinţă din cap cu vădită nemulţumire.

— În practică — spuse el — cel puţin din propria mea experienţă de pe frontul sîrbesc, vă pot confirma că nimeni n-a avut vreme să descifreze mesaje. Nu vreau să spun că cifrul n-ar avea însemnătate în cazul unei perioade de şedere mai îndelungată în tranşee, cînd ne-am îngropat în pămînt şi trebuie să

așteptăm. Dar că sistemele se schimbă e iarăși adevărat.

Căpitanul Sagner bătea în retragere pe toată linia.

— O mare parte din vină pentru faptul că sta-tele-majore folosesc astăzi în tot mai mică măsură mesajele cifrate pe front, o poartă telefoanele de campanie, care nu sînt precise și nu reproduc limpede fiecare silabă în parte, mai ales în timpul tirului de artilerie. Nu se aude nimic și din cauza asta se creează un haos,

O clipă amuți.

— Zăpăceala, domnilor, este tot ce poate fi mai rău pe front, adăugă apoi, cu un aer profetic și iar tăcu.

— Dintr-o clipă în alta, *meine Herren* — reluă după un răstimp, privind pe fereastră — ajungem la Raab. Trupa primește, cîte o sută cincizeci de grame de salam unguresc de cap și jumătate de oră repaus!

Se uită pe itinerar:

— La orele 4,12 plecarea. La 13,58 toată lumea în vagoane. Așadar, se coboară pe companii. Mai întîi a unsprezecea, și așa mai departe. *Zugsweise, Direktion Verpflegsmagazin nr. 6*¹. De serviciu în timpul distribuirii, cadet Biegler!

Se uitară cu toții la cadetul Biegler cu o privire din care se citea: „Ehei, puștiule, nu te vedem bine: militarie ți-a trebuit!”

¹ Pe companii, spre magazia de aprovizionare nr. 6 (germ.).

Dar ze­losul ca­det Bie­gler scoase numaidecît din ser­vietă o coală de hîrtie și ri­gla și începu să linieze. Împărți coala pe com­panii de marș și ceru fiecărui coman­dant în parte să-i comu­nice efec­tivul com­pa­niilor respec­tive. Nici unul nu cunoștea, însă, situația pe dinafară și nu izbuti să dea ca­detului Bie­gler decît niște cifre destul de va­gi, după datele aproxi­ma­tive din car­nete­le lor de însemnări.

În des­pe­rare de cauză, că­pi­ta­nul Sag­ner începu­se să răsfoiască între timp *Păcatele părinților* și, în cli­pa cînd trenul se opri în gara Raab, închi­se car­tea cu zgomot și făcu re­mar­ca:

— Nu scrie rău Lu­d­wig Gang­ho­fer ăsta!

Locotenentul-major Lukáš o zbughi cel dintîi din va­gonul coman­da­mentului și se îndreptă grăbit spre va­gonul în care se afla Švejk.

*

Švejk și ceilalți încetaseră. de mult jo­cul, iar Ba­loun, or­do­nanța locotenentului Lukáš, su­ferea din nou atît de crunt de foame, încît începu­se să uite de dis­ci­pli­na mi­li­ta­ră și să spună că știe el prea bine cu ce se îndoapă dom­nii ofițeri. E mai rău ca pe vremea robo­tei, zicea. Înainte vreme, în mi­li­ta­rie nu era așa. După cum știa de la bu­nicu-său, în războiul din șaizeci și șase ofițerii au împărțit cu ostașii găina și pîinea. Văicărelile și blestemele lui nu mai con­te­niră, pînă cînd, în cele din urmă, Švejk găsi cu cale să laude situația din ar­ma­tă, în războiul actual:

— Ei, da' tînră mai trebuie să fie bunicul tău, observă el foarte prietenos, cînd intrară în Raab. Așa de tînră că nu poate să-și aducă aminte decît de războiul din '66. Da, cunosc eu pe unu, Ronovský, avea un bunic care a fost în Italia încă pe timpul robotei, a făcut acolo doisprezece ani de militărie și s-a întors acasă caporal. Nu avea unde munci și bunicul de care vă spun l-a luat pe taică-său să muncească la el. Într-un rînd s-au dus la clacă să încarce bușteni și un buștean — după cum povestea bunicul, care făcea slujbă la taică-său — era așa de greu că nu puteau nici măcar să-l miște din loc... cînd a văzut și a văzut și-a zis: „Să-l lăsăm dracului, aici, doar n-o să ne rupem șalele de dragul lui”. Pădurarul, care era pe aproape și a auzit, a început să zbiere la ei și să-i amenințe cu bățul, ca musai să încarce bușteanul. Bunicul lui Ronovský i-a răspuns doar atît: „Ascultă mă, mardeiașule, eu sînt om cu milităria făcută...” Și ce să vezi: peste o săptămînă a căpătat ordin de chemare și a trebuit să plece din nou în Italia, unde a mai stat zece ani și de unde scria mereu acasă că la înapoiere are să-l pocnească pe pădurar cu securea în cap. Ghinionul lui că, între timp, pădurarul a murit.

În ușa vagonului se ivi locotenentul-major Lukáš:

— Ia vino încoa', Švejk — spuse el — lasă bali-vernele dumitale și vino să mă lămurești într-o chestiune.

— La ordin, să trăiți, domnule *oberlaintnant!*

Locotenentul-major Lukáš îl trase pe Švejk într-o parte și privirile cu care-l săgeta erau foarte bănuitoare.

În timpul expunerii căpitanului Sagner, care se terminase cu binecunoscutul fiasco, locotenentul-major Lukáš ajunsese la anumite concluzii de detectiv, care nu-i dăduseră de altfel prea mult de furcă, deoarece, cu o zi înainte de plecare, Švejk îi raportase: „Domnule *oberlaitnant*, la batalion sînt niște cărți pentru domnii *laitnanți*. Le-am adus de la *regiments- kanzlei*.”

De aceea, cînd trecură peste linia a doua și ajunseră în spatele unei locomotive neîncălzite care aștepta de o săptămînă un tren cu muniții, locotenentul-major Lukáš îl întrebă direct, fără ocolișuri:

— Ascultă, Švejkule, cum a fost cu cărțile?

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlaitnant*, că e o poveste cam lungă, și dumneavoastră binevoiți întotdeauna să vă pierdeți răbdarea cînd vi le spun toate cu de-amănuntul. Ca atunci, de pildă, cînd ați vrut să-mi dați o palmă, pentru că ați rupt hîrtia în care era vorba de împrumutul de război, și eu v-am spus că am citit o dată într-o carte, că înainte vreme, în timp de război, oamenii trebuiau să plătească impozit pe ferestre: cîte douăzeci de bănuți de fiecare fereastră; și pe gîște...

— Apoi așa, Švejkule, nu mai isprăvim niciodată, i-o retează locotenentul-major continuînd interogatoriul și fiind foarte atent să nu scape o vorbă despre lucrurile strict confidențiale pe care le auzise, pen-

tru ca năărăul de Švejk să nu-i facă iar vreo bo-roboată.

Îl cunoști pe Ganghofer?

— Ce meserie are? întrebă Švejk plin de interes.

— E un scriitor german, tîmpitule, răspunse locotenentul-major Lukáš.

— Vă jur pe legea mea, domnule *oberlaintnant* — spuse Švejk cu o expresie de martir — că nu cunosc nici un scriitor german, personal. Personal n-am cunoscut decît o singură dată un scriitor ceh; îi zicea Ladislav Hajek și era din Domažlice. Era redactor la *Lumea animalelor* și i-am vîndut odată o spurcă-ciune de cotarlă, pe care i-am dat-o drept rasă pură. Era un om tare vesel și cumsecade. Venea mereu la o cîrciumă unde-mi citea povești triste, de care ne tăvăleam de rîs; numai el plîngea și ne cinstea pe urmă pe toți, și noi trebuia să cîntăm: „Pridvorul din Domažlice, e frumos-frumos vopsit; cel care-l vopsi — se zice — multe fete a iubit... Din păcate nu mai este, l-a-nghițit de mult pămîntul.”

— Unde te trezești, Švejkule, la teatru? Zbieri ca un cîntăreț de operă, îl întrerupse speriat locotenentul-major Lukáš, în timp ce Švejk intona ultimele cuvinte: „Din păcate nu mai este, l-a-nghițit de mult pămîntul”. Nu asta te-am întrebat. Am vrut numai să știu dacă ai băgat de seamă că erau de Ganghofer cărțile despre care mi-ai amintit. Și acu răspunde-mi ce s-a întîmplat cu ele, ai înțeles? izbucni furios locotenentul-major.

— Cu care? Cu alea pe care le-am adus la batalion de la *regimentskanzlei*? întrebă Švejk. Să trăiți, domnule *oberlaintnant*, chiar de ăla erau scrise de care m-ați întrebat dacă-l cunosc. Știți, am primit atunci o telefonogramă, direct de la *regimentskanzlei*. Voiau de fapt să trimită cărțile la *batalionskanzlei*, dar acolo nu era nimeni, nici măcar *dienstführenderul*¹, se vede că erau cu toții la cantină, fiindcă se pleca pe front și nimeni nu putea să știe dacă are să mai aibă vreodată prilejul să meargă la cantină. Și așa cum vă spuneam, domnule *oberlaintnant*, dumnealor ședeau acolo, ședeau și beau și telefonul zbîrnîia pe la toate companiile și nimeni nu răspundea nicăieri! Dat fiind că dumneavoastră mi-ați ordonat să rămîn de planton la telefon, pînă o să fie repartizat pentru treaba asta telefonistul Chodounský, am rămas acolo și am așteptat pînă mi-a venit și mie rîndul. Cei de la *regimentskanzlei* înjurau că nu răspunde nimeni la telefon și că ei au de transmis o telefonogramă în care se spune că *marșbatalionskanzlei* trebuie să ridice de la *regimentskanzlei* niște cărți pentru domnii ofițeri de la *marșbatalion*. Și cum știu, domnule *oberlaintnant*, că în armată trebuie să se lucreze repede, am telefonat numaidecît la *regimentskanzlei* că mă duc personal să ridic cărțile, ca să le duc la *batalionskanzlei*. Acolo, mi-au dat o raniță mare, pe care cu chiu cu vai am cărat-o pînă la noi, la *kompaniekanzlei*, unde

¹ Caporalul de serviciu (germ.).

m-am uitat și eu prin cărți. Și să vedeți ce mi-am zis. **Regimentsfeldwebelul** de la **regimentskanzlei** mi-a spus că cei de la batalion știu din telefonogramă ce au de făcut cu cărțile și care volum anume trebuia ales. Știți, cărțile erau în două volume. Primul volum separat, al doilea separat. De când mă știu n-am rîs cu atîta poftă, că doar în viața mea am citit destule cărți, dar niciodată n-am început să citesc ceva de la volumul doi. Și dumnealui îmi și repeta: „Uite — zicea — aici ai volumul întâi, aici volumul doi. Știu ei, domnii ofițeri, care din ele trebuie să-l citească.” Mi-am zis în gînd că s-au îmbătat cu toții, pentru că eu știu una și bună; că atunci cînd ai de citit o carte, un roman ca acela pe care l-am adus, **Sünden der Väter**, că știu și eu nemțește, apoi trebuie să începi cu primul volum, că doar nu sîntem ovrei ca să citim de-andoaselea. De aceea v-am și întrebat pe dumneavoastră, domnule **oberlaitnant**, la telefon, atunci cînd v-ați întors de la cazinou și v-am raportat despre cărțile acelea, dacă nu cumva, în armată, s-a schimbat socoteala și cărțile se citesc în altă ordine, mai întâi volumul doi, și pe urmă volumul întâi. Și dumneavoastră mi-ați spus că trebuie să fiu beat ca un porc, dacă nu știu nici măcar că la rugăciune se spune întâi „Tatăl nostru” și pe urmă „amin”. Ce s-a întîmplat, nu vă simțiți bine, domnule **oberlaitnant**? întrebă Švejk mirat, văzînd că locotenentul Lukáš se face alb ca varul și se sprijină pe tamponul locomotivei.

Obrazul palid al locotenentului nu trăda nici urmă de răutate. Era mai degrabă expresia unei mari dez-nădejdi.

— Spune... spune mai departe, Švejkule... acum e totuna, mi-e bine...

— Și cum vă spuneam — răsună dulce glasul lui Švejk, în spatele locomotivei părăsite — eu eram de aceeași părere. Într-o zi am cumpărat o carte de aventuri despre banditul Rózsa Šavaň din pădurea Bakony, din care tot așa lipsea prima parte, pe care a trebuit s-o ghicesc și pot să vă spun că nici într-o carte cu bandiți nu te poți descurca fără volumul întâi. Așa că am înțeles repede că nu se poate ca domnii ofițeri să înceapă a citi volumul doi și pe urmă volumul unu, și m-am gândit că m-aș face de rîs dacă aș comunica la *regimentskanzlei*, că știu ei, domnii ofițeri, *care volum* trebuie să citească. De altfel, domnule *oberlaintnant*, toată povestea asta cu cărțile mi s-a părut cam deocheată și încurcată. Eu unu știam că, în general, domnii ofițeri nu prea citesc și mai cu seamă în timp de război cînd e...

— Tîmpeniile astea păstrează-le pentru dumneata, Švejkule, oftă locotenentul-major Lukáš.

— De altfel, domnule *oberlaintnant*, dumneavoastră știți că eu v-am întrebat numaidecît, la telefon, dacă doriți amîndouă volumele deodată și dumneavoastră mi-ați răspuns, ca și acum, să păstrez tîmpeniile astea pentru mine, că doar n-o să ne apucăm să mai cărăm și cărți după noi. Atunci, mi-am zis că dacă asta e părerea dumneavoastră, cu

siguranță că și ceilalți domni ofițeri socotesc la fel. L-am întrebat, ca să fiu mai sigur, și pe Vaněk al nostru, că știu că are destulă experiență de front și el mi-a spus că la început domnii ofițeri credeau că războiul e o jucărie și și-au luat cu dînșii pe front toată biblioteca, cum se obișnuiește în vilegiatură. Unii au căpătat chiar în dar de la doamnele arhioducese, operele complete ale multor poeți, așa că țucălarii se cocoșau sub povara lor și blestemau ziua când s-au născut. Dar Vaněk mi-a spus că, de fapt, cărțile n-au fost de nici un folos pentru fumători deoarece hîrtia, deși era foarte frumoasă, era prea groasă, așa că la privată omul își nenorocea, să-mi fie cu iertare, tot curul cu acele poezii. De citit n-aveau vreme, fiindcă trebuiau să fugă, mereu, așa că le azvîrleau cît colo: pe urmă s-a și împămîntenit obiceiul ca, de îndată ce se auzea un bombardament, țucălarul să se descotorosească urgent de toate cărțile distractive. Așa că după toate astea, am vrut să aflu și părerea dumneavoastră, domnule **oberlaitnant**, și cînd v-am întrebat la telefon ce să fac cu cărțile, dumneavoastră mi-ați răspuns că mie cînd îmi intră ceva în căpățînă, nu mă las pînă nu ma aleg cu una peste bot. Văzînd, care va să zică, cum stau lucrurile, domnule oberlaitnant, am dus la **batallionskanzlei** numai primul volum din roman, iar volumul al doilea l-am lăsat provizoriu la noi la **kompaniekanzlei**. Eu voiam numai binele, domnule **oberlaitnant**: mi-am zis că după ce domnii ofițeri

vor citi volumul întâi, li se va împărți și volumul al doilea,

ca la bibliotecă, dar deodată, pe neașteptate, a venit ordinul de plecare și o telefonogramă pe întregul batalion cum că tot ce este de prisos trebuie predat numaidecît la *regimentsmagazin*. Atunci l-am întrebat și pe domnul Vaněk dacă nu socotește ca lucru de prisos, volumul al doilea din roman și mi-a spus că de cînd cu experiența tristă din Serbia, din Galiția și din Ungaria, nici un fel de cărți distractive nu se mai cară pe front și că numai cutiile acele de prin orașe în care se adună ziarele vechi pentru ostași sînt de folos fiindcă în ziare se poate răsuci bine tutunul sau fînul uscat pe care-l fumează ostașii în tranșee. Volumul întîi din roman a fost împărțit domnilor ofițeri, la batalion, iar, volumul doi l-am dus la magazie.

Și după ce tăcu o clipă, continuă:

— Acolo în magazie, domnule oberlaintnant sînt tot felul de lucruri: chiar și cilindrul cu care s-a încorporat capelmaistru din Budějovice.

— Ascultă, Švejkule, am să-ți spun ceva, oftă din rărunchi locotenentul-major Lukáš. Dumneata nici nu-ți dai, seama de gravitatea isprăvii dumitale. Mie, unul, mi s-a urît să te mai fac prost. Nici nu există calificative pentru tîmpenia dumitale. Cînd îți spun „tîmpit”, înseamnă că sînt foarte bun. Ai săvîrșit un lucru îngrozitor, atît de îngrozitor încît cele mai înfiorătoare crime pe care le-ai săvîrșit, de cînd te cunosc, sînt un fleac, o adevărată floare la ureche pe lîngă această ultimă ispravă... Oh, Švejkule, dacă ai

ști ce ai făcut... Dar dumneata n-ai s-o știi
niciodată...

Și dacă cumva ar veni vorba vreodată de cărțile acelea, să nu îndrăznești să trăncănești că eu ți-aș fi spus la telefon ca volumul doi să-l... Auzi, dacă se întâmplă vreodată să vie vorba cum a fost cu volumul unu și cu volumul doi, dumneata te faci că nu auzi. Nu știi nimic, n-ai habar de nimic, nu-ți amintești de nimic. Nu cumva să-ți treacă prin minte să mă vîri în vreo încurcătură, păcăto...

Glasul locotenentului-major Lukáš era stins, ca al unui om bolnav scuturat de friguri. Švejk folosi clipa de tăcere care se așternuse, pentru a pune o întrebare nevinovată:

— Mă iertați, vă rog cu respect, domnule *ober-laitnant*, dar de ce, mă rog n-am să aflu niciodată de grozăvia pe care am săvîrșit-o? Eu, domnule *oberlaitnant*, numai de aceea am îndrăznit să vă întreb, pentru ca pe viitor să știu să mă feresc, de astfel de lucruri că, nu-i așa, se spune că omul din greșală învață, ca turnătorul Adamec, de la fabrica Daněk, care din greșală a băut acid clorhidric...

N-apucă însă să termine, că locotenentul-major Lukáš îi retează pilda cu aceste cuvinte:

— Nu-ți explic nimic, nătărăule! Marș la vagon și spune-i lui Baloun că pînă om ajunge la Budapesta să-mi aducă la comandament o chiflă și pateul de ficat din valiză, împachetat în staniol. Pe urmă să-i spui lui Vaněk că e un imbecil. De trei ori i-am cerut să-mi dea efectivul exact al trupei și astăzi, cînd mi-a

trebuit, n-am avut la îndemînă decît vechea situație, de săptămîna trecută.

— *Zu Befehl, Herr Oberlaintnant*¹, urlă Švejk și se îndreptă agale spre vagonul lui.

Plimbîndu-se printre șine, locotenentul-major Lukáš își spunea: „Ia uite, în loc să-i fi dat cîteva perechi de palme, am stat și am vorbit cu el, cum aș fi făcut-o cu un vechi prieten”.

Švejk urcă în vagonul lui cu un aer grav. Simțea un respect deosebit față de propria-i persoanță. Doar nu se întîmplă în fiecare zi să săvîrșești o ispravă așa de înfricoșătoare, încît nici să n-ai voie măcar să afli ce-ai făptuit.

*

— Domnule *rechnungsielldwebel* — spuse Švejk după ce se așeză la locul lui — domnul *oberlaintnant* Lukáš pare a fi astăzi într-o dispoziție grozav de bună. Mi-a spus să vă transmit că sînteți un imbecil, fiindcă de trei ori v-a cerut pînă acum să-i dați situația adevărată a trupei.

— *Herrgott!* sări ars Vaněk. Le arăt eu sergenților... Eu sînt vinovat că derbedeii ăștia își fac de cap și nu-mi trimit situația exactă a grupelor? De unde să scot eu situația, din burtă? N-am ce zice, bine mai merg lucrurile în compania noastră! Așa ceva nu se poate întîmplă decît la marșcompania a unsprezecea. Am știut eu, am fost sigur. Nu m-am îndoit o clipă

¹ La ordin, domnule locotenent-major (germ.).

că la noi trebuie să fie debandadă. Într-o zi lipsesc la bucătărie patru porții, a doua zi apar trei în plus. Barem dacă nătărăii ne-ar anunța, să știu și eu când intră vreunul în spital. Chiar luna trecută l-am dus pe unu Nikodem la spital și abia la soldă am aflat că dumnealui a murit la Budějovice, de ftizie galopantă. Dar rațiile lui s-au ridicat în continuare. Am ridicat și o tunică, dar Dumnezeu mai știe pei unde o fi... Ca pînă la urmă tot mie să-mi mai facă muștrări domnul **oberlaintnant** că sînt un imbecil cînd, vezi bine, nu-i în stare să puie ordine în compania lui.

Plutonierul contabil Vaněk umbla nervos, de colo pînă colo, prin vagon:

— Să fiu eu **kompaniekommandant**, toate ar zbîr-nîi! Aș ști ce face fiecare ostaș! Gradații ar trebui să-mi înainteze de două ori pe zi efectivul trupei. Dar gradații nu fac nici cît o ceapă degerată! Și cel mai afurisit e sergentul Zyka. Numai glumele și snoavele-s de capul lui, dar cînd îi atrag atenția că Kolařík a fost detașat la aprovizionare, dumnealui îmi raportează a doua zi același efectiv, ca și cînd Kolařík ar trîndăvi mai departe la companie, în grupa lui. Și asta se întîmplă în fiecare zi... da' de spus despre mine se spune că sînt un imbecil... Păi așa nu-și poate cîștiga prieteni domnul **oberlaintnant**. **Rechnungsfeldwebelul** companiei nu-i un fruntaș oarecare, cu care oricine poate să-și șteargă...

Baloun, care ascultase cu gura căscată, completă în locul lui Vaněk frumosul cuvînt pe care acesta nu

apucase să-l rostească, încercînd, probabil, pe această cale să intre și el în vorbă.

— Dumneata să-ți ții gura, i-o reteză scurt plutonierul de ață.

— Ascultă Baloun, se auzi Švejk. Ție am a-ți transmite din partea domnului *oberlajtnant*, să-i aduci... cînd om ajunge la Budapesta, o chiflă și pateul de ficat pe care îl are jos, în valiză, învelit în staniol.

Uriășul Baloun lăsă să-i atîrne, lipsite de vlagă, mîinile lungi ca de cimpanzeu, își plecă grumazul și rămase așa, o bucată de vreme.

— Nu-l mai am, îngăimă el cu glasul sugrumat de deznădejde, privind țintă dușumeaua murdară a vagonului.

Nu-l mai am... — repetă el, în răstimpuri — eu... eu am crezut... înainte de plecare l-am despachetat... L-am mirosit... să văd dacă nu s-a stricat... L-am gustat, strigă deodată deznădăjduit, și cu atîta sinceritate, încît toți înțeleseră ce se întîmplase.

— L-ai înghițit cu staniol cu tot, se opri în fața lui plutonierul de administrație Vaněk, încîntat că nu mai trebuie să-și apere punctul de vedere, după care el n-ar fi singurul imbecil, așa cum îi trimisese vorbă locotenentul-major și că priciția instabilității efectivului își are rădăcini mai adînci în alți imbecili; era fericit că discuția intrase acum pe alt făgaș, învîrtindu-se în jurul veșnicului nemîncat Baloun, în jurul noului și tragicului eveniment. Vaněk avea o poftă grozavă să-i spună lui Baloun cîteva cuvinte ustură-

toare, și bine ținute, dar fu împiedicat de bucătarul ocultist Jurajda care lăsând deoparte cartea lui preferată, traducerea străvechiului tom indian **Pragnâ — Paramitâ**, se întoarse spre nefericitul Baloun, nimicit cu totul sub povara destinului.

— Baloun, ar trebui să veghezi singur asupra dumitale, ca să nu-ți pierzi încrederea în propria-ți persoană și în soartă. N-ar trebui să-ți însușești ceea ce se cuvine altora. Ori de câte ori te afli în fața unei probleme asemănătoare, pe care ai înfulecat-o, pune-ți întrebarea: „În ce raport se află față de mine pateul de ficat?”

Șvejk socoti cu cale să întrească această meditație cu un exemplu practic:

— Ții minte, Baloun, că nu de mult, chiar tu mi-ai spus că la voi acasă are să se taie porcul, au să facă afumături și că imediat ce-om ajunge la destinație și ai să știi numărul poștei militare, ai tăi au să-ți trimită o șuncă întreagă. Închipuie-ți acum că cei de la **feldpost** ar trimite șunca la companie; și că fiecare dintre noi, împreună cu domnul **rechnungsfeldwebel**, am tăia la început câte o bucățică, așa de gustare, și că ne-ar place și apoi am tăia altă bucățică și pe urmă încă o bucățică, pînă ce din șunca ta s-ar alege ce s-a ales dintr-un cunoscut de-al meu, Kozel, care era factor poștal. I se măcinau oasele așa că mai întîi i-au tăiat piciorul de la fluier, pe urmă de la genunchi, pe urmă coapsa, și dacă n-ar fi murit la vreme, l-ar fi tăiat tot în

bucățele, așa cum se întâmplă cînd ascuți un creion cu mina ruptă.

Închipuie-ți, care va să zică, Baloün, că noi ți-am înghiți toată șunca, așa cum ai înghițit tu pateul de ficat al domnului oberlaintnant.

Uriașul Baloun îi privea pe toți, cu o nespusă durere.

— Numai datorită mie — se adresă plutonierul de ață lui Baloun — ai rămas ordonanță la domnul *oberlaintnant*. Trebuia să fii transferat la sanitari și să cari răniții după *Gefecht*¹. La trecătoarea Dukla, sanitariii noștri s-au dus de trei ori după un *Fähnrich*² rănit, care se alesese cu un *Bauchschuss*³ lîngă sîrma ghimpată, și au rămas cu toții acolo, cu cîte un *Kopfschuss*⁴. Abia a patra echipă a reușit să-l aducă, da' pînă să ajungă cu el la *Hilfsplatz*⁵ *Fähnrich*-ul s-a curățat.

Baloun nu se mai putu stăpîni și izbucni într-un plîns desperat, cu sughituri.

— Mă mir că nu ți-e rușine, îi spuse Șvejk cu dispreț. Soldat ești tu?...

— Ce să fac, eu nu-s făcut pentru armată, se tînguia Baloun. Așa sînt eu, un hămesit, un nemîncat, fiindcă nu duc o viață tihnită. Așa-i tot neamul nostru. Răposatul tata a pus o dată rămășag într-o

¹ Atac (germ.).

² Stegar (germ.).

³ Glonte în burtă (germ.).

⁴ Glonte în cap (germ.).

⁵ Post de prim ajutor (germ.).

cîrciumă la Protivin că mănîncă la botul calului cincizeci de cîrnați și două pîini mari, și a cîștigat rămășagul. O dată, tot la un rămășag, eu am mîncat patru gîște și două crătiți cu găluște cu varză. Cînd sînt acasă, după masa de prînz, mi se năzare întotdeauna să mai gust ceva. Intru în cămară, tai o bucată de carne, trimit după un ulcior cu bere și înghit două chile de carne afumată. Aveam acasă un argat bătrîn, îi zicea Womela; totdeauna îmi spunea să fiu cu băgare de seamă, să nu înfulec atîta și să nu mă îndop, că el își amintește că bunicu-său i-a povestit o dată ce-a pățit un nesătul ca mine, cînd a venit războiul și nu s-au făcut opt ani de zile nici un fel de bucate și pîinea se cocea din paie și era sărbătoare mare cînd puteau să amestece în lapte cîteva fărîme de brînză, în lipsă de pîine. Și bietul gospodar, de care vă spuneam, a murit la o săptămînă după ce a dat foametea, fiindcă pîntecele lui nu era învățat c-o lipsă ca aceea...

Baloun își înălță privirea deznădăjduită.

— Dar eu cred că Dumnezeu pedepsește numai, da' nu părăsește omul.

— Dumnezeu a adus flămînzii pe lume și tot el are grijă de ei, observă Švejk. Legat ai fost o dată, acum ai merita să fii trimis în prima linie; cînd eram eu ordonanță la domnul *oberlaitnant*, apăi putea să se bizuie pe mine în toate și nici nu i-ar fi trecut prin minte că i-aș putea ciordi din rație. De cîte ori se distribuia ceva mai deosebit, dumnealui îmi spunea: „Păstrează asta pentru dumneata, Švejkule”, sau:

„Asta nu prea îmi place; dă-mi și mie o bucățică și cu restul fă ce vrei”. Când eram la Praga și mă trimitea după mîncare la restaurant, pentru ca dumnealui să

nu-și închipuie că porția e prea mică din cauză că eu i-aș fi mâncat jumătate pe drum, mai cumpăram o porție din bănuții mei dacă nu mi se părea de ajuns, numai să se sature domnul *oberlaintnant* și să nu creadă despre mine cine știe ce. Într-o zi, însă, m-a dibuit și de-atunci îi aduceam întotdeauna lista de bucate de la restaurant și dumnealui își alegea. Și așa, într-o bună zi și-a ales o friptură de porumbel umplut. Când mă uit mai bine, văd că-mi dă numai jumătate de porumbel. Ce-mi zic? Domnul *oberlaintnant* are să creadă că cealaltă jumătate am mâncat-o eu, așa că am mai cumpărat o porție din banii mei și i-am adus o fripturică frumoasă, de a mâncat din ea și domnul *oberlaintnant* Šeba, care în ziua aceea n-avea de mâncare acasă și picase în vizită la *oberlaintnantul* meu, tocmai la vremea prânziului. Dar în timp ce mînca, numai ce-l aud că spune: Švejck, să nu-mi spui mie că aici e o singură porție. Nicăieri nu se dă un porumbel, întreg la un meniu. Bagă de seamă, dacă fac rost de bani, chiar azi trimit să-mi aducă un prînz de la restaurantul tău! Hai, spune drept, așa-i că-i porție dublă? Și m-a pus domnul *oberlaintnant* să mărturisesc acolo, în fața lui, că mi-a dat bani numai pentru o porție, neștiind că are să aibă musafir. Am răspuns că am primit bani pentru un prînz obișnuit. „Vezi? — i-a spus oaspetelui *oberlaintnantul* meu — și asta nu-i nimic. Zilele trecute, Švejck mi-a sosit la prînz cu două pulpe de gîscă. Vezi și tu: supă cu tăiței,

carne de vacă cu sos de sardele, două pulpe de gîscă, găluște cu varză la discreție și clătite!”

— ...tui maica mă-sii! plescăi Baloun.

Švejk continuă:

— Asta mi-a pus capacul. A doua zi, chiar, domnul *oberlaintnant* Šeba și-a trimis țucălarul să-i aducă prînzul de la restaurantul nostru și nefericitul a venit cu o moviliță de pilaf de pasăre, cam cît cacă în pelinci un prunc de șase săptămîni; să tot fi fost două lingurițe. Domnu' *oberlaintnant* Šeba l-a luat îndată în tarbacă, pentru că i-ar fi mîncat, cică, jumătate din porție. Dar țucălarul o ținea într-una că-i nevinovat. Pîna la urmă, domnul *oberlaintnant* l-a atins bine peste bot și m-a dat exemplu pe mine, arătînd că eu aduc porția întreagă domnului *oberlaintnant* Lukáš. Și așa se face că a doua zi, cînd s-a dus să ia prînzul la restaurant, ostașul s-a interesat cum devine cazul și pe urmă i-a spus lui stăpînu-său, care la rîndul lui a povestit tărășenia *oberlaintnantului* meu. Și cum stăteam seara liniștit și citeam în ziar comunicatele comandamentelor dușmane, mă trezesc deodată cu *oberlaintnantul* meu, galben ca ceara și numai ce-l aud că se răstește la mine, ca să-i spun — zice — cîte porții duble am plătit la restaurant, că el știe tot, că oricît aș încerca să tăgăduiesc, tot nu-mi ajută, că de prost mă știa el prost, dar ca aș fi și nebun, la asta nu se gîndise. L-am făcut de rușine în așa hal — zicea — încît îi venea să mă împuște mai întîi pe mine și pe

urmă și pe el. „Domnule *oberlaintnant* l-am zis eu, — vă aduceți aminte că în prima zi, cînd am venit la dumneavoastră, mi-ați spus că toți țucălarii sînt hoți și pușlamale. Ce puteam să fac dacă la restaurant dădeau cu adevărat porții așa de mici, că dumneavoastră ați fi putut să credeți că și eu sînt o lichea, că v-am mîncat...”

— Ah, Dumnezeule din ceruri șopti Baloun și aplecîndu-se după valiza locotenentului Lukáš, se retrase în fundul vagonului.

— Ei, și după aceea — urmă Švejk — locotenentul Lukáš a început să se scotocească prin toate buzunarele; dar după ce a văzut că n-ajunge la nici un rezultat, a băgat mîna în buzunarul vestei și mi-a întins ceasul lui de argint. Era mișcat pînă la lacrimi. „Ascultă, Švejkule, mi-a zis. La soldă să-mi faci, te rog, o listă cu cît îți datorez... Ceasornicul ăsta păstrează-l, pe deasupra. Și pe viitor să nu te mai ții de prostii.” Pe urmă, într-o bună zi, ne-a ajuns pe-amîndoi o sărăcie că a trebuie să mă duc cu ceasul la casa de amanet.

— Ia ascultă, ce tot faci acolo în fund, îl întrebă în clipa aceea pe Baloun, plutonierul de administrație Vaněk.

În loc de răspuns, nefericitul Baloun sughiță. Deschisese între timp valiza locotenentului-major Lukáš și înfuleca ultima chiflă...

*

Prin gară trecu, fără să oprească, un tren încărcat de sus pînă jos cu un detașament de *deutschmaîștri*, trimiși pe frontul sîrbesc.

Încă nu-și reveniseră din entuziasmul despărțirii și de la Viena pînă aici o ținuseră într-un răcnet:

„Prinz Eugenius, der edle Ritter,
Wollt dem Kaiser wiedrum kriegen
Stadt und Festung Beograd.
Er liess schlagen einen Brucken,
Dass man kunnt hinüberraucken
Mit der Armee wohl für die Stadt.”¹

Un caporal cu mustața în furculiță, aplecîndu-se, sprijinit cu coatele de ostașii care își bălăbăneau picioarele afară din vagon, bătea tactul și urla cît îl ținea gura:

„Als die Brucken war geschlagen
Dass man kunnt mit Stuck und Wagen
Frei passier’n den Donaufluss
Bei Semlin schlug man das Lager
Alle Serben zu verjagen...”²

Deodată, însă, își pierdu echilibrul, zbură din vagon și nimeri cu burta drept în pîrghia de la ace,

¹ Prinț Eugen, nobil cavalier
Vru -mpăratului din nou s-aducă
Oraș- cetatea-i Băligrad.
Porunci dădu un pod s-arunce
Peste care să irumpă
Cu armata în oraș (germ.).

² Iar cînd podul fu durat
Pe dată s-a și terminat
A Dunării trecere
Tabăra la Semlin fu-așezată
Pe toți sîrbii ca să-i bată... (germ.).

unde rămase agățat ca într-o țeapă; trenul nu zăbovi
însă nici o clipă și din vagoanele din spate se auzea
un cântec nou:

„Graf Radecký, edler Degen,
Schwur's des Kaisers Feind zu fegen
Aus der falschen Lombardei.

In Verona langes Hoffen
Als mehr Truppen eingetroffen
Fühlt und rührt der Held sich frei...”¹

Înfîpt în pîrghia neroadă de la ace, vajnicul
caporal își dăduse sufletul. Nu dură mult și un tînăr
ostaș de la comandamentul gării fu postat *de gardă*
lîngă el, cu baioneta la armă și, luîndu-și misiunea în
serios, stătea în poziție de drepti lîngă ace, cu un aer
atît de victorios, de parcă accidentul caporalului ar fi
fost opera lui.

Era maghiar și striga de-a lungul șinelor cît îl țic-
nea gura, către cei din eșalonul regimentului 91 care
veneau pe acolo să vadă ce se întîmplase:

— *Nem szabad! Nem szabad! Komission Militär
nem szabad!*²

— Åsta a scăpat, fu de părere bravul soldat Švejk
care era și el printre curioși. S-a învîrtit el de o bu-
cată de fier în burtă, dar are cel puțin avantajul că

¹ Graf Radecky, paloș ce nu se frînge,
Jură împăratului pe vrăjmaș a-l strînge
Din Lombardia felonă.
Și cînd în cea Veronă
Multe trupe se adunară
Se simți stăpîn pe țară. (Germ.)

² Nu e voie! Nu e voie! Comisia militară nu e voie! (Magh.)

toată lumea știe unde e îngropat. E chiar lângă linia ferată, așa că ai lui au să știe unde să-l găsească. E foarte aproape de gară și deci nu trebuie să-l caute pe toate cîmpurile de luptă. S-a înțepat atît cît e nevoie — mai observă el cu un aer de cunoscător, dînd tîrcoale în jurul caporalului — mașele s-au lăsat în pantaloni.

— *Nem szabad! Nem szabad!* striga mereu tînărul ostaș maghiar. *Komission Militär Bahnhof! Nem szabad!*

În spatele lui Švejk se auzi un glas aspru:

— Ce faceți aici?

Cînd se întoarse, dădu cu ochii de cadetul Biegler. Švejk salută:

— Cu respect vă raportează, domnule cadet, ne uităm la răposatul...

— Ce căutați aici? Cine-a stîrnit toată agitația asta?

— Cu respect vă raportează, domnule cadet — răspunse calm și demn Švejk — că în viața mea n-am stîrnit nici un fel de agitație...

În spatele cadetului Biegler, cîțiva ostași pufniră în rîs, iar din față se apropie de cadet plutonierul de administrație Vaněk:

— Domnule cadet, i se adresează el. Domnul *oberleitnant* și-a trimis aici ordonanța, pe Švejk, ca să vadă ce s-a întîmplat și să-i raporteze. Eu vin chiar acum de la vagonul comandamentului și știu că ordonanța batalionului, Matušiĉ, vă caută de urgență din partea

domnului **batalionskomandant**. Trebuie să vă prezentați numai decît la domnul căpitan Sagner.

Se îndreptau cu toții spre vagoanele lor, cînd deodată se auzi semnalul de îmbarcare.

Mergînd alături de Švejk, Vaněk îi spuse:

— Cînd ești între oameni, Švejkule, fă bine și mai lasă-te de înțelepciunea dumitale... S-ar putea să-ți iasă o dată pe nas. Caporalul ăla e de la **deutschmaistri** și s-ar putea spune că te-ai bucurat de moartea lui. Biegler ăsta mănîncă cehi cu pîine.

— Bine, da' n-am spus nimic, răspunse cu candoare Švejk. Am spus numai că s-a înțepat foarte bine și că i-au căzut mațele în nădragi... Ar fi putut...

— Termină o dată, Švejkule! și plutonierul de ață scuipă scîrbit.

— De fapt — observă Švejk — pentru maiestatea sa împăratul e totuna dacă mațele îi atîrnă aici sau în altă parte. Oricum, se cheamă că omul și-a făcut datoria... Ar fi putut la fel de bine...

— Ia te uită, Švejkule, îl întrerupse Vaněk. Ia te uită cum gonește **batalionsordonanz** Matušiĉ spre vagonul comandamentului. Stau și mă minunez cum nu s-a împiedicat încă de șine.

Cu puțin timp înainte, între căpitanul Sagner și zelosul cadet Biegler avusese loc un schimb de cuvinte foarte tăios.

— Am fost foarte mirat cadet Biegler — spusese căpitanul Sagner — că n-ai venit să-mi comunici imediat că nu se mai distribuie cele o sută cincizeci

de grame salam unguresc de cap. A trebuit să ies eu din vagon ca să aflu de ce se întoarce trupa de la magazie. La fel și domnii ofițeri, ca și când ordinul n-ar fi ordin. Am spus limpede doar: „La magazie *zugsweise*, companie după companie”. Asta înseamnă că dacă la magazie n-am primit nimic, întoarcerea în vagoane trebuia să se fac tot *zugsweise*, companie după companie. Dumitale, cadet Biegler, ți-am dat ordinul să vezi de ordine, dar dumneata ai lăsat totul baltă. Te-ai bucurat că n-a mai trebuit să te îngrijești de numărătoarea porțiilor de salam și te-ai dus foarte calm, după cum am putut vedea pe fereastră, — să te uiți la caporalul mort de la *deutschmaïstri*. Asta, ca pe urmă, când te chem, să nu găsești nimic mai bun de făcut decît să-mi trăn-cănești, cu fantezia dumitale de cadet, că te-ai dus acolo să te convingi dacă în jurul răposatului caporal nu se face vreo agitație...

— Am onoarea să vă raportează că ordonanța companiei a 11-a, Švejk...

— Lasă-l în pace pe Švejk, strigă căpitanul Sagner. Să nu-ți închipui, cadet Biegler, că o să-ți reușească vreo intrigă împotriva locotenentului-major Lukáš. Noi l-am trimis pe Švejk... Văd că te uiți la mine cu aerul că m-aș fi pus pe capul dumitale... Ei bine, da, m-am pus, cadet Biegler... Dacă nu știi să-ți respecti superiorul și te încumeți să-l înfrunți, apoi ține minte, cadet Biegler, că eu te pot face să nu uiți stația Raab cîte zile îi avea... Te învăț eu minte să

faci pe grozavul cu cunoștințele dumitale teoretice...
Ai răb-

dare numai, pînă ajungem pe front... Cînd ți-oi da ordin să mergi în *offizierpatrule* în fața gardului de sîrmă ghimpată... Unde ți-e raportul? Nici măcar raportul nu mi l-ai dat cînd ai venit... Nici măcar teoretic nu ești în stare, cadet Biegler, să...

— Cu respect vă raportează, domnule căpitan¹ că în loc de o sută cincizeci de grame de salam ungurească, s-au dat trupei cîte două cărți poștale ilustrate, de cap. Pofțiți, domnule căpitan...

Și cadetul Biegler întinse comandantului de batalion două cărți poștale ilustrate, editate de Direcția arhivei militare de război din Viena, aflată sub conducerea generalului de infanterie Woinowich. Pe una din cele două cărți poștale se putea vedea caricatura unui soldat rus, a unui mujic, cu barbă mare, pe care îl îmbrățișează un schelet. Sub caricatură, un text:

„Der Tag, an dem das perfide Russland krepieren wird, wird ein Tag der Erlösung für unsere Monarchie sein.”²

A doua ilustrată provenea din Reichul german. Era un dar german, pentru ostașii austro-ungari.

Sus se putea citi inscripția *Viribus Unitis* sub care se vedea o spînzurătoare, de al cărui ștreang atîrna

¹ Toate convorbirile între ofițeri au loc, bineînțeles, în limba germană (n.a.).

² Ziua cînd perfida Rusia se va prăbuși, va fi o zi salvatoare pentru monarhia noastră (germ.).

sir Edward Grey³; jos, sub el, salutau vesel doi ostași: un austriac și un german.

Versurile care însoțeau poza erau culese din cartea lui Greinz: *Pumnul de fier*, un volum de epigrame la adresa inamicilor noștri, despre care ziarele germane scriau că sînt adevărate șfichiuituri de bici, fiind totodată pătrunse de un nestăvilit umor și de un spirit neîntrecut.

Iată cum sună, în traducere, textul de sub spînzurătoare:

„Grey,

*Orice pedeapsă-și are ceasul ei,
Și iată a sunat și ceasu-n care
Să te înalțe în spînzurătoare
Așa cum se cuvine, Edward Grey.
Însă pe lumea asta nu-i stejar
Pe-un falnic ram să te-ospitaliteze,
De-aceea va să spînzuri de-un arțar
Spre gloria republicii franceze.”*

Abia apucase căpitanul Sagner să termine lectura acestor versuri pline „de nestăvilit umor și de un spirit neîntrecut”, cînd pe ușa vagonului de stat-major intră grăbit Matușič, ordonanța batalionului.

Fusese trimis de Sagner la centrala telegrafică de la comandamentul militar al gării, pentru a afla dacă nu veniseră cuniva noi ordine; Avea în mîna o telegramă de la brigadă. Telegrama era necifrată și suna

³ Om de stat englez (1862—1933), ministru al afacerilor străine între 1905—1916.

simplu: „*Rasch abkochen, dann Vormarsch nach Sokal*”. Căpitanul Sagner dădu din cap îngîndurat.

— Cu respect vă raportează, domnule căpitan — spuse Matușič — că comandantul gării vă roagă să poftiți pînă la dumnealui. Zicea că mai are o telegramă.

Drept care, între comandantul gării și căpitanul Sagner a avut loc o convorbire cu caracter strict confidențial.

Prima telegramă fusese înmînată deși, după cum am văzut, avea un cuprins foarte ciudat, ținînd seama de faptul că batalionul se afla în stația Raab:

„*Pregătiți repede mîncarea, și direcția Sokal*”.

Telegrama era necifrată și adresată batalionului de marș al regimentului 91, cu o copie pentru batalionul de marș al regimentului 75, care se afla în urmă-i. Iscălitura era autentică: Comandantul brigăzii Ritter von Herbert.

— Foarte confidențial, domnule căpitan, șopti misterios comandantul militar al gării. O telegramă secretă de la divizia dumneavoastră. Comandantul brigăzii dumneavoastră a înnebunit. A fost transportat la Viena după ce a transmis de la brigadă cîteva duzini de telegrame asemănătoare, în toate părțile. La Budapesta veți găsi o nouă telegramă. Telegramele lui s-ar cuveni de fapt să fie anulate, dar pînă acum n-am primit nici o dispoziție în acest sens. Am doar un ordin de la divizie în care se spune ca telegramele necifrate să nu fie luate în considerație. De înmînat,

însă, trebuie să le înmînez, deoarece referitor la acest lucru n-am primit încă răspuns de la instanțele mele superioare. Prin intermediul instanțelor mele, m-am informat la comandamentul corpului de armată, care a deschis o anchetă... Am fost ofițer activ, genist bătrîn — adăugă el — am participat la construirea liniei noastre strategice din Galiția

Domnule căpitan, urmă el cu tristețe după o clipă de tăcere. Pe ăștia bătrînii, ne trimit pe front! Dar Ministerul de Război pute de ingineri civili de la calea ferată, care n-au decît examenul de teteriști... De altfel, peste un sfert de ceas puteți pleca mai departe... Îmi amintesc că o dată, la școala de cădeți din Praga, te-am ajutat să te salți la bara fixă, ca unul ce eram din cursul superior. În ziua aceea eram amîndoi consemnați. Dumneata te bătuseși cu colegii germani din clasă. Era cu dumneata acolo și unul Lukáš. Erați cei mai buni prieteni. Cînd am primit telegrama cu tabelul ofițerilor care trec prin stație cu marșbatalionul, mi-am adus aminte... Ei, dar de atunci au trecut cîțiva anișori... Pe vremea aceea, cadetul Lukáš mi-era foarte simpatic...

Convorbirea avu darul să-l întristeze pe căpitanul Sagner. Îl cunoștea foarte bine pe cel cu care vorbea. La școala de padeți fusese conducătorul opoziției antiaustriece, dar cu timpul gîndul la avansare îl făcuse să renunțe la această idee. Cel mai mult îl întristară însă cuvintele referitoare la locotenentul-

major Lukáš, din care reieșea că, indiferent din ce motive, acesta fusese îndepărtat de pretutindeni.

— Locotenentul Lukáš — spuse el apăsător — este un ofițer foarte bun. Când pleacă trenul?

Comandantul gării se uită la ceas:

— Peste șase minute.

— Am plecat, spuse Sagner.

— Credeam că ai să-mi mai spui, ceva, Sagner.

— *Also, Nazdar!* răspunse Sagner și ieși.

*

Întorcându-se în vagonul comandamentului, căpitanul Sagner îi găsi pe toți ofițerii la locurile lor. Jucau pe grupe „Frische Viere”. Singurul care nu juca era cadetul Biegler.

Răsfoia un vraf de manuscrise, în care începuse să descrie scene de război, deoarece dorea să se remarcă nu numai pe câmpul de luptă ci și ca fenomen literar, în calitate de cronicar al evenimentelor de război. Omul „cu coadă de pește”, năzuia să devină un mare scriitor de război. Încercările sale literare începeau cu titluri foarte promițătoare, în care se oglindea spiritul militar al vremii, dar care nu erau încă terminate, așa încât pe hîrtie nu erau trecute decît titlurile lucrărilor care urmau să ia naștere.

„Caracterele luptătorilor din marele război — Cine a început războiul — Politica Austro-Ungariei și originea războiului mondial — Însemnări de

război — Austro-Ungaria și războiul mondial — Foloasele războiului — Conferință populară despre izbucnirea războiului — Considerații politice și militare — O zi glorioasă a Austro-Ungariei — Imperialismul slav și războiul mondial — Documente din războiul mondial — Contribuții la istoria războiului mondial — Însemnări zilnice din războiul mondial — Primul război mondial — Dinastia noastră în războiul mondial — Națiunile imperiului austro-ungar sub arme — Cronica campaniei mele — Cum luptă dușmanii Austro-Ungariei — A cui va fi victoria? — Ofițerii și ostașii noștri — Faptele mărețe ale soldaților mei — Din vremea marelui război — În toiul luptei — Cartea eroilor austro-ungari — Brigada de fier — Culegere din scrierile mele de război — Eroii marș- batalionului nostru — Manual de front pentru ostași — Zile de luptă și de victorie — Ce am văzut și ce am învățat pe front — În tranșee — Povestește un ofițer... — Cu fiii Austro-Ungariei, înainte! — Aeroplanele inamice și infanteria noastră — După lupta — Artileriștii noștri, fii credincioși ai patriei — De-ar fi să vină toți dracii peste noi... — Războiul defensiv și ofensiv — Sînge și fier — Victorie sau moarte — Eroii noștri în prizonierat.”

Apropiindu-se de cadetul Biegler și citind titlurile, căpitanul Sagner nu se putu stăpîni și-l întrebă de ce scrisese toate acestea și ce anume urmărea.

Foarte bucuros, cadetul Biegler răspunse că fiecare titlu arata una din cărțile pe care voia să le scrie. Cîte titluri atîtea cărți.

— Dorința mea, domnule căpitan, este să las o amintire după mine, în caz că voi cădea în luptă. Modelul meu este profesorul german Udo Kraft. S-a născut în anul 1870, s-a prezentat voluntar în război și a căzut în ziua de 22 august 1914, la Anloy. Înainte de a muri a publicat cartea: ***Cum să înveți a muri pentru împărat.***¹

Căpitanul Sagner îl pofti pe Biegler lîngă fereastră.

— Arată-mi, cadet Biegler, tot ce mai ai; mă interesează grozav activitatea dumată, îl îndemnă ironic căpitanul Sagner. Ia să văd caietul pe care l-ai ascuns sub bluză...

— Încă nu-i nimic, domnule căpitan, răspunse cadetul Biegler roșind ca un copil. Poftiți să vă convingeți.

Caietul avea înscris pe copertă, următorul titlu:

Schițele celor mai importante și mai celebre bătălii ale oștilor austro-ungare, alcătuite după studii istorice de ofițerul imperial și regal (K.u.K.) Adolf Biegler.

Cu observații și explicații de ofițerul (K.u.K.) Adolf Biegler.

¹ Udo Kraft: *Selbsterziehung zum Tod für Kaiser*, C.F. Amelang's Verlag, Leipzig (n.a.).

Osatura lucrării era foarte simplă. Aceasta începea cu bătălia de la Nördlingen din 6 septembrie 1634 și continua cu bătălia de la Zenta din 11 septembrie 1697, bătălia de la Caldiera din 31 octombrie 1805, Aspern — 22 mai 1809, bătălia popoarelor de la Lipsca — 1813, după care veneau la rând bătăliile de la Santa Lucia — mai 1848 și Trautenau 27 iunie 1866 și în sfârșit cucerirea Sarajevo-ului, la 9 august 1878. Schemele și desenele planurilor semănau între ele ca două picături de apă. Cadetul Biegler desenase peste tot niște dreptunghiuri: de o parte goale, reprezentând forțele austro-ungare, de alta hașurate: dușmanii. În ambele tabere exista o aripă stângă, un centru și o aripă dreaptă. În spatele dreptunghiurilor erau desenate rezervele și peste tot se vedeau săgeți. Bătălia de la Nördlingen, ca și cea de la Sarajevo, arătau ca un teren de fotbal înaintea începerii jocului, iar săgețile indicau parcă direcția în care trebuia bătută mingea.

De altfel și căpitanului Sagner îi veni numaidecât în minte acest lucru și întrebă:

— Cadet Biegler, dumneata joci fotbal?

Biegler roși și mai mult și începu să clipească nervos; părea că are vedenii.

Căpitanul Sagner continuă, însă, să răsfoiască zîmbitor prin caiet și se opri la însemnările care însoțeau schema bătăliei de la Trautenau, în timpul războiului pruso-austriac.

Cadetul Biegler scrisese următoarele:

„Bătălia de la Trautenau n-ar fi trebuit să aibă loc, deoarece tenenul muntos nu îngăduia desfășurarea diviziilor de sub comanda generalului Mazzu- cheli, amenințate de puternicele coloane prusace aflate pe colinele din jurul aripii stîngi a diviziilor noastre”.

— Care va să zică, după părerea dumitale, cadet Biegler — îi spuse căpitanul Sagner, cu același zîmbet batjocoritor, întinzîndu-i caietul — bătălia ar fi trebuit să aibă loc numai dacă Trautenau ar fi fost așezat în cîmpie. E foarte frumos din partea dumitale, cadet Biegler, că în scurtul răstimp de cînd te afli în armată, te-ai străduit să te remarci ca strateg, numai că strategia dumitale e aidoma cu a copiilor care se joacă de-a soldații și se cred generali. De altfel, cum văd, dumneata te-ai avansat singur, de mai mare dragul. Ia te uită: **K.u.K. Offizier** Adolf Biegler! Pîna la Budapesta ajungi cu siguranța feldmareșal. Alaltăieri, mai cîntăreai încă, la taticu acasă, piele de vaci, **K.u.K. Leutnant** Adolf Biegler!... Ascultă, omule, deocamdată dumneata nu ești ofițer. Ești un simplu cadet, care atîrnă în aer între **fähnrich** și subofițer. Ești încă departe de a te putea numi ofițer; comportarea dumitale seamănă cu aceea a unui caporal care ar porunci cîrciumarului să-i spună „domnule sergent-major”. Și adresîndu-se locotenentului-major: Ascultă Lukáš, cadetul Biegler ține de compania ta; vezi de-l iuțește. Dumnealui se dă drept ofițer, ajută-l să-și cucerească acest drept în

luptă. Când o să înceapă *Trommelfeuer*-ul¹ și vom trece la atac, să-l trimiți cu grupa lui să taie *Drahthindernisse, der gute Junge*²... Apropo, Zikan, îți transmit salutări de la comandantul gării din Raab.

Cadetul Biegler își dădu seama că convorbirea cu el se terminase, salută și, roșu ca un rac, străbătu vagonul pînă la capătul lui, pe culoar.

Deschise ca un lunatic ușa closetului și privind inscripția, în germană și maghiară: „*A se folosi numai în timpul mersului*”, scînci, sughiță și se porni, pe un plîns înfundat. Apoi își lăsă în jos pantalonii... Pe urmă se scremu ștergîndu-și lacrimile și, în sfîrșit, găsi o folosință potrivită caietului cu inscripția: *Schemele celor mai importante și mai celebre bătălii ale oștilor austro-ungare, alcătuite de K.u.K. Ofizier Adolf Biegler*. Pîngărite, foile dispăreau în gura closetului și se împrăștiau, în cădere, printre șinele peste care gonea trenul militar.

Cadetul Biegler își spală la robinet ochii înroșiți de plîns, apoi ieși pe culoar, spunîndu-și în gînd că trebuie să se țină tare, al dracului de tare. De dimineată îl dureau și capul și burta.

Trecu pe lîngă ultimul compartiment în care ordonanța batalionului, Matușič, juca „șnops”³ cu Batzer, ordonanța comandantului.

¹ Focul de artilerie (germ.).

² Sîrma ghimpată, bunătatea asta de băiat (germ.).

³ Sau „șazezi și șase”, joc de cărți vienez.

Aruncînd o privire în compartiment, prin ușa întredeschisă, Biegler tuși. Cei dinăuntru îi întoarseră spatele și-și continuară jocul.

— Nu știți ce trebuie să faceți? întrebă cadetul Biegler.

— Știu, dar nu putut, răspunse ordonanța căpitanului Sagner, în îngrozitorul dialect nemțesc din

munții Kašper: *Mi'is'd'Trump' ausgang...*

— S-ar fi convenit, domnule cadet, să joc treflă, urmă el, după o scurtă pauză. Treflele mari și imediat să pun riga de tobă... Asta ar fi trebuit să fac...

Cadetul Biegler nu mai suflă nici o vorbă și pleacă cu coada între picioare, să se așeze în colțul lui. Ceva mai târziu, venind să-l cinstească cu coniac din sticla pe care o câștigase la cărți, *fünhrich* Peschner se minună de zorul cu care Biegler citea din cartea profesorului Udo Kraft: *Cum să înveți a muri pentru împărat.*

Pînă să ajungă la Budapesta, cadetul Biegler se îmbătă în așa hal încît, aplecîndu-se pe fereastră, striga cît îl ținea gura, în pustiu:

— *Frisch drauf! Im Gottes Namen, frisch drauf!*¹...

Din ordinul căpitanului Sagner, ordonanța batalionului, Matușič, îl trase înapoi în compartiment, unde, împreună cu Batzer, ordonanța căpitanului, îl întinseră pe canapea. Și în timp ce dormea, cadetul Biegler avu următorul vis:

Visul cadetului Biegler înainte de Budapesta

Se făcea că avea „*signum laudis*”, crucea de fier, era maior și se ducea să inspecteze unitățile din brigada care îi fusese încredințată. Nu se dumerea de ce, avînd sub comanda lui o brigadă întreagă, continua totuși să rămînă numai maior. Bănuia că fusese

¹ Pe ei! În numele Domnului, pe ei! (Germ.)

numit general-maior, dar că gradul de „general” se pierduse undeva în debandada care domnea la poșta militară.

Îl venea să rîdă amintindu-și că în timp ce călătoreau spre front, căpitanul Sagner îl amenințase că-l va trimite să taie gardurile de sîrmă ghimpată. De altfel, dînd ascultare propunerii lui, comandamentul diviziei îl mutase pe căpitanul Sagner la alt regiment împreună cu locotenentul-major Lukáš. La altă divizie, chiar, care ținea de alt corp de armată.

Cineva îi și povestise că amîndoi se înecaseră undeva într-o mlaștină, în timp ce fugeau.

Se îndrepta cu automobilul spre front spre a inspecta unitățile din brigada lui și deodată situația i se limpezi. Era trimis de cartierul general al armatei.

Foarte aproape de el treceau soldați, cîntînd o melodie al cărui text îl citise în culegerea de cîntece militare austriece, *Es gilt:*

„Halt euch brav, ihr tapfren Brüder,
werft den Feind nur herzlich nieder,
lasst des Kaisers Fahne weh'n...”¹

Peisajul semăna cu tablourile reproduse în *Wiener Illustrierte Zeitung*.

În dreapta, lîngă un șopron, se vedea o baterie de artilerie care deschisese focul asupra tranșeelor dușmane, aflate în apropierea șoselei pe care trecea el cu automobilul. În stînga era o casă din care se

¹ Fiți viteji, voi frați eroi,
Dați dușmanul înapoi,
Fîlfiie steagul împăratului... (Germ.)

trăgea cu arma, în timp ce dușmanul încerca să forțeze ușa cu patul-carabinelor. Aproape de șosea, ardea un aeroplan inamic. La orizont se zăreau unități de cavalerie și sate în flăcări. Apoi tranșeele unui batalion de marș și o mică înălțime de pe care mitralierele trăgeau în dușman. Ceva mai departe, de-a lungul șoselei se întindeau tranșeele inamicului. Și șoferul gonia mereu pe șosea, apropiindu-l tot mai mult de dușman.

Strigă prin pîlnie către șofer

— Încotro mergem? Nu vezi că dăm peste dușman?

Șoferul îi răspunse:

— Domnule general, asta-i singurul drum ca lumea. Șoseaua e în stare bună. Pe drumurile lăturalnice nu m-ar ține cauciucurile.

Pe măsură ce se apropia de dușman, focul devenea tot mai puternic. Grenadele explodau de jur împrejurul tranșeelor, de amîndouă părțile aleii de pruni.

Foarte calm, șoferul îi spunea însă:

— Grozavă, șoseaua asta, domnule general, alunecăm ca pe unt. Dacă am coti în cîmp s-ar duce dracului cauciucurile. Uitați-vă, domnule general, zbieră deodată în pîlnie șoferul. Șoseaua asta e așa de bine construită ca nici obuzele de treizeci de centimetri nu ne, fac vreun rău. E neteda, ca-n palmă; pe drumurile pietruite de cîmp cauciucurile ar exploda numaidecît; și de altfel, oricum, nu ne putem întoarce, domnule general!

„Bzz-Bum!” auzi deodată Biegler și automobilul făcu un salt uriaș.

— Nu v-am spus eu, domnule general — strigă șoferul în pîlnie — că șoseaua e al dracului de bine construită? Acum a explodat în fața noastră unul de treizeci și opt. Dar precum vedeți nici o gaură; șoseaua e ca în palmă. Dacă am lua-o, însă, peste cîmp, gata cauciucurile. Acum trag asupra noastră de la patru kilometri.

— Dar încotro mergem?

— Vedem noi, răspunse șoferul. Cît ține așa șoseaua, garantez.

Un zbor, un zbor uriaș și automobilul se opri.

— Domnule general — strigă șoferul — nu aveți la dumneavoastră o hartă de campanie?

Generalul Biegler aprinse lanterna și observă că are o hartă de campanie pe genunchi. Dar ce folos: era o hartă marină din 1864, a țărmurilor Helgolandului, de pe vremea războiului purtat de Austria și Prusia împotriva Danemaricii, pentru Schleswig.

— Am ajuns la o răspîntie, îi spuse șoferul. Amîndouă drumurile duc spre pozițiile dușmanului. Aș vrea să știu care-i mai bun, ca să nu sufere cauciucurile, domnule general... Eu răspund de automobilul comandamentului...

În clipa aceea se auzi o bubuitură, o bubuitură asurzitoare și deodată apărură niște stele mari cît roata. Calea Laptelui era ca smîntîna.

Biegler se înalță în haos alături de șofer, pe perna din față. Restul automobilului fusese retezat parcă cu foarfecele, așa încît din vehicul nu rămăsese decît partea din față, în plin elan ofensiv.

— Noroc că v-ați aplecat să-mi arătați harta, îi spuse șoferul. Ați zburat lîngă mine... Restul s-a dus pe apa sîmbetei. Era unu' de patruzeci și doi... Mi-am dat eu seama că o dată ajunși la răscruce, șoseaua nu mai face două parale. După ăla de treizeci și opt, nu putea să vină decît unu' de patruzeci și doi. Altfel, pînă acum nici nu există, domniile general.

— Încotro o iei?

— Zburăm spre cer, domnule general, și trebuie să ocolim cometele. Astea-s mai afurisite decît obuzul de patruzeci și doi. Vedeți, sub noi se află acum Marte, continuă iar șoferul după o lungă pauză.

Biegler își recăpătase liniștea și siguranța de sine.

— Dumneata cunoști istoria bătăliei popoarelor de la Lipsca? se adresă el șoferului. Cum a pornit spre Liebertkovice, la 14 octombrie 1813, feldmareșalul duce de Schwarzenberg și cum la 16 octombrie s-a dat bătălia pentru Lindenau, bătălie condusă de generalul Merweldt, cum armatele austriace se aflau la Wachau, și cum la 19 octombrie a căzut Lipsea?...

— Domnule general — îl întrerupse șoferul — am ajuns la poarta raiului; coborîți, domnule general. Nu putem trece pe poarta raiului din cauza aglomerației. E plin de ostași.

— Treci peste uftul din ei, se răsti Biegler la șofer. Ai să vezi cum se dau pe urmă la o parte.

Și aplecându-se afară din automobil, strigă cât îl ținea gura:

— *Achtung, sie Schweinebande!*¹ Dobitocii, văd un general și nu catadicesc să facă *rechtsschaut*².

Foarte calm, șoferul îl liniște:

— Greu, domnule general, cei mai mulți dintre ei au capul retezat.

Abia acum băgă de seamă generalul Biegler că cei care se înghesuiau la poarta raiului erau invalizi de tot felul, care-și pierduseră în război anumite părți ale corpului pe care le aduceau, însă, cu ei în raniță: capete, mâini, picioare.

Un artilerist cumsecade, care se îmbulzea la poarta raiului, îmbrăcat într-o manta zdrențăroasă, își ducea în raniță burta sfirtecătă, dimpreună cu membrele inferioare.

În altă raniță, aparținând unui vrednic ostaș din *landwehr*, generalul Biegler văzu o bucă pe care bravul ostaș o pierduse în bătălia de lângă Lvov.

— Știți, asta-i pentru buna regulă, i se adresă din nou șoferul, despicînd mulțimea. De bună seamă pentru supracomisia cerească.

Nu puteai trece prin poarta raiului decît pe baza unui cuvînt de ordine, de care generalul Biegler își aduse numaidecît aminte: „*Für Gott und Kaiser*”. Automobilul intră în rai.

— Domnule general — îl întîmpină un ofițer-înger cu aripioare cînd trecură prin fața unei cazărmi cu recruți-îngeri — trebuie să vă prezentați la cartierul general.

¹ Drepti, adunătură de porci! (Germ.)

² Pentru onor la dreapta (germ.).

Apoi ocoliră un câmp de exerciții, unde un furnicar de îngeri-recruți învățau să strige: „Aleluia”.

Trecură pe lângă o grupă de ostași în care un caporal-înger, roșcovan, luase în târbacă pe un tont de recrut-înger; îi căra orbește pumni în burta și-i striga:

— Cască rîtul mai tare, mă, porc de Betleem. Așa se strigă „Aleluia”? Parcă ai avea găluște în gură. Grozav aș vrea să știu care a fost boul de ți-a dat drumul în rai, dobitocule! Hai, mai încearcă o dată... Cum, mă, Hhahlehluia? Îți arat eu ție, bestie, să-mi fornăi mie aici, în Rai... Încă o dată, cedru de Liban...

Și în timp ce se îndepărtau, în urma lor mai răsunară multă vreme zbieretele sinistre ale îngerului-recrut cu voce răgușită: „Hhahle-hluia!” și urletele îngerului-caporal: „A-le-lu-ia, a-le-lu-ia, vacă de Iordania!”

Se treziră deodată în fața unei lumini puternice, care strălucea deasupra unei clădiri ce aducea cu cazarma Marianská din České Budějovice; pe acoperiș erau două aeroplane, unul în partea stîngă, celălalt în dreapta, iar la mijloc, între ele, era întinsă o pînză uriașă pe care se vedea o inscripție cu litere gigantice:

K. u K. GOTTESHAUPTQUARTIER

Generalul Biegler fu coborît din avion de doi îngeri în uniformă de jandarmi, care îl apucară de gu-ler și-l duseră în clădire, la etajul întîi.

— Să fiți cuviincios cu Dumnezeu, îi recomandară îngerii în dreptul ușii, făcându-i apoi vînt înăuntru.

În mijlocul odăii, pe pereții căreia atîrnau tablourile lui Franz-Josef și Wilhelm, al lui Karl Franz-Josef, moștenitorul tronului, al generalului Viktor Dankl¹ arhiducelui Frederic și al șefului cartierului general, Konrad von Hötzendorf, stătea Dumnezeu.

— Cadet Biegler, i se adresă Dumnezeu, apăsînd pe fiecare cuvînt. Nu mă cunoști? Eu sînt fostul dumitale căpitan, Sagner, de la compania a unsprezecea de marș.

Biegler înlemni.

— Cadet Biegler, se auzi din nou glasul Domnului. Cu ce drept ți-ai însușit titlul de general-maior? Cu ce drept ai trecut, cadet Biegler, cu automobilul statului-major prin pozițiile dușmanului?

— Am onoarea să vă raportez...

— Gura, cadet Biegler, cînd îți vorbește Dumnezeu.

— Am onoarea să vă... bîigui din nou Biegler.

— Bine, care va să zică dumneata n-ai de gînd să-ți ții gura? se răsti la el Dumnezeu. Bine... Deschise ușa și strigă: „Să vie doi îngeri!”

În sală intrară doi îngeri cu carabinele petrecute peste aripa stîngă. Biegler îi recunoscă pe Matușič și Batzer.

Din gura Domnului răsunară sonor cuvintele:

¹ General de cavalerie în armata austro-ungară.

— Zvîrliți-l în privată!

Și cadetul Biegler se prăvăli într-o duhoare îngrozitoare.

*

Pe banca din fața celei pe care dormea cadetul Biegler, Matușič și Batzer, ordonanța personală a căpitanului Sagner, jucau înaintea „șaiszeci și șase”.

— *Stink awer da Kerl wie a'Stockfisch*, exclamă Batzer care urmărea cum se frământa în somn cadetul Biegler. *Muss d'Hosen voll hamn...*¹

— Se poate întâmpla oricui, răspunse filozofînd Matușič. Lasă-l în plata Domnului, că n-ai ce-i face. Doar n-ai de gînd să-l primenești. Mai bine împarte cărțile.

Începeau să se vadă luminile Budapestei. Deasupra Dunării săltau jucăuș razele unui reflector.

Cadetul Biegler începuse de bună seamă să viseze altceva vorbea prin somn:

— *Sagen Sie meiner tapferen Armee, dass Sie sich in meinem Herzen ein unvergängliches Denkmal der Liebe und Dankbarkeit errichtet hat.*²

Cum, în timp. ce rostea aceste cuvinte, începu din nou să se sucească, Batzer simțea acum mai bine mirosul, ceea ce îl făcu să scuipe și să facă următoarea remarcă:

¹ Pute ca o altă aia... trebuie să aibă pantalonii plini (germ.).

² Spuneți vitezei mele armate că și-a înălțat în suflet un nepieritor monument de dragoste și recunoștință (germ.).

— *Stinkt wie a'Haislputza, wie a'bescheissena Haislputza.*

Iar cadetul Biegler se zvîrcolea din ce în ce mai tare în noul și fantasticul lui vis.

Se făcea că era apărătorul orașului Linz în războiul pentru moștenirea Austriei. Vedea redutele, retranșamentele și palisadele din jurul orașului. Cortul lui fusese transformat într-un spital uriaș. Pretutindeni în preajmă-i zăceau bolnavi care se țineau de burtă. Sub palisadele orașului Linz treceau cavaleriștii francezi ai lui Napoleon I.

Deasupra mulțimii, ținându-se și el de burtă, comandantul orașului striga unui parlamentar francez:

„Comunicați împăratului dumneavoastră că nu mă predau...”

Apoi, pe neașteptate, durerea de burtă pârînd a-l fi lăsat, porni cu batalionul la asalt și trecînd peste palisade ieși din oraș pe drumul glorios al victoriei; îl văzu pe locotenentul-major Lukáš acoperind cu pieptul lovitura de paloș a unui cavalerist francez care îl amenința pe el: comandantul Biegler, apărătorul Linz-ului încercuit.

După cîteva clipe, locotenentul-major Lukáš își dădu ultima suflare la picioarele lui, rostind aceste vorbe:

— *Ein Mann wie Sie, Herr Oberst, ist nötiger als ein nichtsnutziger Oberleutnant!*¹

¹ Un bărbat ca dumneavoastră, domnule colonel, e mai folositor decît un netrebnic locotenent-major (germ.).

Adînc mișcat, apărătorul orașului Linz se întoarse spre muribund, cînd deodată o schijă îl nimeri drept în mușchii șezutului.

Biegler își duse instinctiv mîna la spate, își pipăi pantalonii și simți ceva umed, lipicios. Strigă:

— *Sanität! Sanität!*¹ și se prăbuși de pe cal...

Batzer și Matușič îl ridicară de pe dușumea și-l așezară din nou pe bancă, la locul lui.

După care, Matușič se duse să raporteze căpitanului Sagner ciudățeniile care se petrec cu cadetul Biegler.

— Eu nu cred că din coniac i se trage, opina el. Mai degrabă ar putea să fie holeră. Domnul cadet Biegler a băiit apă în toate stațiile.

— Matușič — i-o tăie căpitanul — holera nu vine așa cu una, cu două. Spune-i doctorului, e în compartimentul vecin, să se ducă sa-l vadă...

Pe lînga batalion fusese atașat medicul militar Welfer, un doctor bătrîn și mare șmecher. Bea bine și lovea rău, dar știa carte. Trecuse prin mai multe facultăți de medicină ale imperiului austro-ungar și făcuse practică în tot felul de spitale; cu toate astea, Welfer nu-și luase doctoratul din cauză că un unchi al lui avusese grijă să amintească în testamentul pe care îl lăsase moștenitorilor, că studentul în medicină Friederich Welfer va căpăta o bursă anuală pînă în ziua cînd își va lua diploma de doctor în medicină.

Bursa era cam de patru ori mai mare-decît salariul unui medic de spital, așa încît M.U.C. Friederich

¹ Sanitar, sanitar! (Germ.)

Welfer își dădea, pe bună dreptate, silința să studieze, mai departe.

Moștenitorii turbau de furie. Îl declarară idiot, încercară să-l încurce cu o nevastă bogată, numai să scape de el. Dinspre partea lui, însă, pentru a-i întărită și mai mult, M.U.C. Welfer, membru activ în vreo douăsprezece asociații studențești, publică câteva culegeri de poezii foarte nevinovate, la Viena, Lipsca și Berlin. Scria la revista *Simplicissimus* și-și vedea liniștit de studii, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Izbucnirea războiului a însemnat o rușinoasă lovitură pe la spate dată lui M.U.C. Friederich Welfer...

Autorul volumelor de poezii: *Lachende Lieder, Krug und Wissenschaft, Märchen und Parabeln*¹ fu luat cu japca în armată, iar unul dintre moștenitori, funcționar la Ministerul de Război, avu grijă ca hîtrul bun de glume Friederich Welfer, să-și ia „doctoratul de război”. Examenul l-a dat în scris. I s-a dat un chestionar cu o scrie de întrebări, la, care Welfer a răspuns stereotip: „*Lecken Sie mich am Arsch!*”² Peste trei zile, colonelul îi aduse la cunoștință că-și luase diploma de doctor în medicină generală și-i mai spuse că, de fapt, de mult era copt pentru doctorat, că medicul șef îl repartizase la un spital de refacere și că

¹ Rîs și cîntec. Ulciorul și știința, Basme și parabole (germ.).

² Pupați-mă în cur (germ.).

avansarea lui viitoare va depinde numai de purtarea pe care o va avea: la care mai adaugă că se știa totul despre el, despre duelurile avute cu ofițerii în diferite orașe universitare, dar că acum, în timp de război, ele vor fi date uitării.

Autorul volumului de poezii *Ulciorul și știința* își mușcă buzele și pleacă să-și facă datoria.

După constatarea câtorva cazuri în care dăduse dovadă de prea multă bunăvoință față de pacienții militari, prelungindu-le cât putu mai mult șederea în spital, tocmai în perioada când stăpînirea lansase cuvîntul de ordine: „Decît să zacă în spitale, mai bine să piară în tranșee — de ce să piară în spitale și nu în linia întîi” — doctorul Welfer fu trimis pe front cu batalionul 11 de marș.

Ofițerii activi ai batalionului îl considerau un om de nimic. Dar nici rezerviștii nu-i dădeau prea mare atenție, refuzîndu-i prietenia, pentru ca să nu lărgească și mai mult prăpastia care exista între ei și ofițerii activi.

Cum era și firesc, căpitanul Sagner se considera mult superior față de fostul M.U.C., care în cursul îndelungatei sale studenții spintecase atîția ofițeri. În clipa cînd „medicul militar” Welfer trecu pe lîngă el, se făcu a nu-l observa și continuă să pălăvrăgească cu locotenentul-major Lukáš despre tot felul de fleacuri, spunîndu-i, de pildă, că la Budapesta se cultivă dovleci. La această afirmație locotenentul-major

Lukáš îi răspunse că pe vremea cînd fusese elev în anul trei al școlii de cadeți, făcuse, împreună cu cîțiva prieteni „civili”, o vizită în Slovacia, la un preot evanghelic, care, zicea el, le servise ca garnitură la friptura de porc, varză cu dovleac, și turnîndu-le în pahare, le spusese:

***„Porcului, cu dovleac
Să-i venim de hac.”***

lucru de care el, Lukáš, se simțise foarte jignit.¹

— N-o să vedem prea mult din Budapesta, constată căpitanul Sagner. Cum văd, o ocolim. După itinerar, ar trebui să rămînem aici două ore.

— Cred că manevrează, răspunse locotenentul-major Lukáš. Ne duce la triaj, la Transport-Militär-Bahnhof.

Tocmai atunci se apropie de ei medicul militar Welfer.

— N-are nimic, li se adresă el rîzînd. Domnii care vor să devină ofițeri în armata noastră și care la Cazinoul din Bruck se mai făleau încă cu cunoștințele lor în ale strategiei și istoriei ar trebui avertizați că e primejdios să înfulece dintr-o dată tot pachetul cu dulciuri trimis de mămica, pe front. De cînd am părăsit Bruck-ul, cadetul Biegler a mîncat treizeci de rulade cu cremă, așa cum singur a recunoscut, și a băut în toate gările numai apă fiartă; asta

¹ Convorbirea între căpitanul Sagner și locotenentul-major Lukáš avea loc în limba cehă (n.a.).

îmi amintește, domnule căpitan, de un vers al lui Schiller:

„...*Wer sagt von...*”

— Ascultă, doctore — îl întrerupse căpitanul Sagner — aici nu-i vorba de Schiller; pe mine mă interesează ce se întâmplă cu cadetul Biegler.

Medicul militar Welfer zîmbi.

— Aspirantul la gradul de ofițer, cadetul dumneavoastră Bipgler, s-a căcat pe el... Nu-i vorba nici de holeră, nici de dizenterie, ci pur și simplu de **cu-fureală**. Domnul aspirant la gradul de ofițer a băut nițel mai mult coniac și s-a căcat pe el... Asta-i tot... De altfel, am impresia că s-ar fi scăpat și fără coniacul dumneavoastră. A înghițit atîtea rulade cu cremă, primite de acasă... E un copil... La cazino, pe cît știu, nu bea niciodată mai mult de un sfert. Abstinent.

Și doctorul Welfer scuipă cu dispreț. Apoi urmă:

— Își cumpără întotdeauna rulade de Linz...

— Care va să zică, nu-i nimic grav? interveni căpitanul Sagner. Cu toate astea... dacă povestea s-ar afla...

Locotenentul-major Lukáš se ridică în picioare și-i spuse lui Sagner, plictisit:

— Halal comandant de grupă!...

— Eu l-am pus nițel pe picioare, observă Welfer, continuînd să zîmbească. Mai departe rămîne să hotărască domnul comandant de batalion... Aș putea

să-l predau pe cadetul Biegler spitalului din localitate... eliberându-i un certificat că suferă de dizenterie. Un caz grav de dizenterie, izolare urgentă... și cadetul Biegler ar fi internat în baraca contagioșilor...

— Cred că așa ar fi mult mai bine, urmă Welfer cu același zîmbet nesuferit! Aveți de ales între un cadet căcăcios și-unul atins de dizenterie...

Căpitanul Sagner se adresează prietenului Lukáš pe un ton foarte oficial.

— Domnule lpcotenent-major, cadetul Biegler din compania dumneavoastră s-a îmbolnăvit de dizenterie și va rămîne la Budapesta pentru îngrijire medicală...

Căpitanul Sagner avu impresia că Welfer rîdea foarte sfidător, dar, uitîndu-se la medicul militar, constată că avea o mină foarte indiferentă.

— Așadar, e-n regulă, domnule căpitan, i se adresează Welfer foarte calm. Aspirantul la gradul de ofițer... în definitiv — continuă el dînd plictisit din mîna — orice bolnav de dizenterie se scapă în pantaloni...

Așa se face că bravul cadet Biegler fu transportat la spitalul militar de izolare din Uj Buda. Pantalonii săi cufuriți se pierdură în viitoarea războiului mondial. Iar visurile cadetului Biegler despre marile victorii fură închise între pereții uneia din barăcile spitalului de izolare.

Cînd află că are dizenterie, cadetul Biegler se simți nespus de bucuros.

La urma urmei îi era indiferent dacă, în timp ce-și făcea datoria, fusese rănit sau se îmbolnăvisese pentru Maiestatea sa împăratul.

Se întâmplă însă o mică încurcătură. Din cauză că toate locurile pentru bolnavii de dizenterie erau ocupate, cadetul Biegler fu transportat în baraca holericilor.

În timp ce-i făceau baia și-i puneau termometrul sub braț, veni să-l vadă un medic maghiar. Privind termometrul, dădu din cap îngîndurat și exclamă:

— Treizeci și șapte de grade!

La bolnavii de holeră, scăderea bruscă a temperaturii era simptomul cel mai grav. În această stare bolnavul devine apatic.

Și într-adevăr, cadetul Biegler nu dădea de loc semne de enervare. Era foarte calm și-și repeta mereu în gând că, orice-ar fi, el pentru împărat suferă.

Drept care, medicul porunci să i se introducă termometrul în rect.

— Ultimul stadiu al holerei, își spuse el. Semnul sfîrșitului; bolnavul slăbește la maximum, pierde simțul mediului înconjurător, nu-și mai dă seama ce face decît așa, ca prin vis... Rîde în spasmele agoniei.

Și, ca să fim drepecți, cadetul Biegler zîmbi ca un martir, se purtă eroic cînd i se introduse termometrul în rect. Nici nu se clinti.

— Da, da — își urmă gândul medicul militar — astea-s semnele care la holeră duc încetul cu încetul la moarte sigură: o apatie totală...

Îl mai întrebă pe subofițerul sanitar dacă Biegler vomitase sau avusese scaune diareice în cadă.

Primind un răspuns negativ, se uită lung la Biegler. Dacă în timpul holerei înceteaza diareea și vărsăturile, ăsta-i încă un semn care arată, pe lângă cele dinainte, ce se întâmplă cu bolnavul în ultimele ceasuri, înainte de moarte.

Scos din baia caldă și întins pe pat gol pușcă, Biegler începu să tremure de frig. Dinții îi clănțăneau și tot corpul i se încreți ca pielea de găină.

— Vedeți, spuse în limba maghiară medicul militar. Frisoane puternice, membrele reci... Sfârșitul.

Aplecându-se asupra cadetului Biegler, îl întrebă pe nemțește:

— *Also, wie geht's?*¹

— *S-ssse-hr — gu-gu-tt*, clănțani din dinți Biegler: *...ei-ne De-deck-ke...*²

— Cunoștința în parte pierdută, în parte păstrată — spuse pe ungurește medicul — trupul foarte slăbit. Ar trebui să aibă buzele și unghiile negre... Da, da, ăsta-i al treilea caz când îmi moare unul de holeră fără să i se-nnegrească unghiile și buzele...

Aplecându-se din nou asupra lui Biegler, continuă pe ungurește:

— A doua bătaie a inimii a încetat...

¹ Cum te simți? (Germ.).

² Foarte bine, ...o pătură... (Germ.)

— *Ei-ei-ne-ne De-de-de-de decke, ke-ke*, clănțănea cadetul Biegler.

— Astea-s ultimele lui cuvinte, se adresează medicul subofițerului sanitar. Mîine îl îngropăm împreună cu maiorul Koch. Nu mai are mult, și-și pierde cunoștința. Hîrțiile-i sînt la cancelarie?’

— Acolo trebuie să fie răspunse calm subofițerul sanitar.

— *Ei-ne-ne-ne De-de-de-decke-ke-ke*, clănțănii desperat cadetul Biegler în urma celor ce se depărtau.

Din cele șaisprezece paturi cîte erau în încăpere, numai cinci erau ocupate. Unul dintre bolnavi dăduse ortul popii. Murise cu două ore mai înainte și acum era acoperit cu un cearșaf; mortul purta numele descoperitorului bacililor holerei. Era maiorul Koch, despre care medicul militar spusese, că va fi înmormîntat a doua zi, împreună cu cadetul Biegler.

Cadetul Biegler se ridică în capul oaselor și pentru prima oară avu prilejul să vadă cum se moare de holeră pentru împărat, căci din cei patru bolnavi rămași în viață doi erau în agonie; se sufocau și se învinețeau, scoțînd în același timp niște sunete într-un soi de limbă necunoscută, mai degrabă un fel de hor- căieli de glas sugrumat.

Ceilalți doi, cu vădite semne de însănătoșire, aminteau de bolnavii de tifos în plin delir. Strigau vorbe fără șir și scoteau de sub pături niște picioare slăbănoage. Deasupra lor stătea aplecat un sanitar cu

mustață, care încerca să-i mîngîie vorbindu-le într-un dialect german din Stiria, după cum putu să-și dea seama Biegler.

— Și eu am avut holeră, drăgălașii mei, dar n-am zvîrlit cu picioarele. Acum e bine de voi. O să primiți concediu pînă... Nu te mai zbungui atîta, strigă el la unul care lovise pătura cu piciorul și o întorsese pe dos. Aici nu-i voie să faci așa ceva. Fii bucuros că ai călduri și că n-au să te scoată de aici cu muzică militară. Ați scăpat amîndoi.

După care își roti privirea prin odaie, și urmă:

— Vedeți, ceilalți s-au și curățat. Ne-am așteptat la asta, adăugă el binevoitor. Fiți bucuroși că ați scăpat. Fiți cuminți, trebuie să mă duc după cearșafuri.

Se înapoie numaidecît. Îi înveli în cearșafuri pe cei doi care muriseră, cu buzele negre ca tăciunele; le scoase mîinile cu unghii negre, cu care, în ultimele clipe ale agoniei, își acoperiseră cu înverșunare rușinea, se căzni să le bage limba în gură, apoi îngenunche și începu să se închine:

— *Heilige Marie, Mutter Gottes...*

Și în timp ce se ruga, bătrînul sanitar, originar din Stiria, se uita la pacienții săi porniți pe însănătoșire, al căror, delir însemna drumul spre o viață nouă.

— *Heilige Marie, Mutter Gottes*, reluă sanitarul rugăciunea, cînd deodată un bărbat în pielea goală îl băt看 pe umăr.

Era cadetul Biegler.

— Ascultă, eu... am fă-făcut baie... Adică... de fapt, mi-au fă-fă-cut b-baie... îmi trebuie o pătură... Mi-e frig...

— Dumneata ești un caz aparte, îi spuse cu o jumătate de oră mai târziu cadetului Biegler, care acum se odihnea sub pătură, același medic militar care-l declarase pierdut. Dumneata, domnule cadet, ești reconvalescent; mâine te trimitem la spitalul de rezervă din Tarnov. Ești purtător de bacili holerici... Am ajuns așa de departe cu știința, că acum știm toate... Dumneata ești din regimentul 91...

— Batalionul 13 de marș — răspunse în locul cadetului Biegler, subofițerul sanitar — compania a unsprezecea...

— Scrie! i se adresă medicul:

„Cadetul Biegler, batalionul 13 de marș, compania 11-a de marș, regimentul 91, se trimite spre supraveghere la spitalul de holerici din Tarnov. Purtător de bacili holerici...”

Și în felul acesta, cadetul Biegler, entuziast luptător pentru cauza împăratului, deveni un primejdios purtător de bacili holerici.

II

LA BUDAPESTA

În gara militară din Budapesta, Matușič aduse căpitanului Sagner o telegramă de la comandament, semnată de nefericitul general care nu de mult fusese transportat la balamuc. Avea același cuprins ca și telegrama primită în stația precedentă.

„Gătiți repede mîncarea și apoi spre Sokal.”

La care mai era adăugat:

„Trenul regimentar rămîne la gruparea din localitate. Recunoașterea se suspendă. Batalionul treisprezece de marș construiește un pod peste Bug. Amănunte în ziare.”

Căpitanul Sagner porni numaidecît spre comandamentul gării, unde fu întîmpinat de un ofițer scund și gras care-i zîmbi prietenește.

— Ordinul a fost dat de generalul dumneavoastră — îi răspunse acesta rîzînd în hohote — dar de transmis, a trebuit să vă transmit eu tîmpenia asta, întrucît pînă acum n-am primit nici o dispoziție în

care să se spună că telegramele nu trebuiesc predate adresanților. Ieri a trecut prin gară batalionul 14 de marș din regimentul 75. Comandantul batalionului avea aici o telegramă în care i se făcea cunoscut că toți ostașii, trebuie să primească câte șase coroane drept recompensă specială pentru Przemysl și în aceiași timp că din cele șase coroane fiecare ostaș e obligat să depună aici la cancelarie câte două coroane pentru împrumutul de război... După informații din surse demne de crezare, generalul dumneavoastră de brigadă suferă de paralizie cerebrală...

— Domnule maior — se adresă căpitanul Sagner comandantului gării militare — conform ordinului primit de la regiment și conform itinerariului, batalionul nostru se îndreaptă spre Gödölö. Trupa urmează să primească aici o sută cincizeci de grame de brînză Emental, de cap. La ultima haltă trebuia să primească câte o sută cincizeci de grame de salam unguresc. Dar n-a primit nimic.

— Mi se pare că și aici are să se întîmple la fel, răspunse maiorul, continuînd să surîdă binevoitor. Nu știm nimic despre un asemenea ordin pentru *regimentele din Cehia*. De altfel, asta e o chestiune care nu mă privește; adresați-vă Biroului de aprovizionare.

— Cînd urmează să plecăm domnule maior?

— Înainte dumneavoastră, e un tren cu artilerie grea pentru Galiția. Îi dăm drumul peste un ceas. Pe linia a treia e un tren sanitar, care pleacă la douăzeci și cinci de minute după artilerie. Pe linia a douăspre-

zecea avem un tren cu muniții. Pleacă la zece minute după trenul sanitar, iar peste douăzeci de minute pleacă și trenul dumneavoastră.

Bineînțeles, dacă între timp nu intervine vreo schimbare, adăugă el cu același zîmbet, care îl făcu să-și piardă orice simpatie în ochii căpitanului Sagner.

— Îmi îngăduiți, domnule maior — îl întreabă Sagner — să vă cer lămuriri în legătură cu faptul că nu știți nimic în privința ordinului referitor la distribuirea a o sută cincizeci de grame de brînză Emental pentru regimentele din Cehia?

— E un secret, îi răspunse cu același zîmbet comandantul gării militare din Budapesta.

— Am făcut-o de oaie, se mustră în gînd căpitanul Sagner, ieșind din clădirea comandamentului. Cine dracu' m-a pus să-i spun lui Lukáš să adune toți comandanții și trupa de care au nevoie și să plece cu ei la magazie să ridice cele o sută cincizeci de grame de brînză Emental de cap?

Dar înainte ca locotenentul-major Lukáš, comandantul campaniei a 11-a, să fi dispus trimiterea trupei la magazie pentru cele o sută cincizeci de grame de brînză Emental, așa cum ordonase căpitanul Sagner, în fața lui își făcură apariția Švejk și nefericitul Baloun.

Baloun tremura ca varga.

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlaintnant* — i se adresă Švejk cu obișnuita-i candoare — că chestiunea de care vreau să vă vorbesc este foarte

importantă. V-aș ruga, de aceea, domnule *oberlaintnant*, dacă s-ar putea să *rezolvăm această chestiune undeva mai la o parte*, cum zicea și bunul meu prieten Špatina din Zhora, cînd — fiind martor la o cununie — l-au apucat deodată nevoile în biserică.

— Hai, Švejkule, spune o dată, ce s-a întîmplat? — îl întrerupse locotenentul-major Lukáš, căruia de altfel i se făcuse dor de Švejk, la fel ca și acestuia de locotenent; dă-i înainte.

Baloun îi urma, mai mult mort decît viu. Matahala asta de om își pierduse cu desăvîrșire echilibrul sufletesc și-și bălăbănea mîinile într-o deznădejde cumplită.

— Ce s-a întîmplat, Švejkule, îl întrebă locotenentul-major cînd se depărtară.

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlaintnant*, că e mai bine să mărturisești fapta înainte de a ieși la iveală. Dumneavoastră ați ordonat, domnule *oberlaintnant*, ca o dată ajunși la Budapesta, Baloun să vă aducă pateul de ficat și o chiflă.

Ai primit ordinul sau nu? se întoarse Švejk către Baloun.

Baloun începu să-și agite și mai mult mîinile, ca și cînd ar fi vrut să se apere împotriva amenințării unui dușman nevăzut.

— Din păcate — urmă Švejk — ordinul n-a putut fi executat, domnule *oberlaintnant*. Eu am înghițit pateul dumneavoastră de ficat... Da, l-am mîncat — spuse Švejk, înghiontindu-l pe disperatul Baloun — pentru că... știam că pateul de ficat se poate strica.

Am citit de multe ori în gazete că familii întregi s-au otrăvit cu pateu de ficat. O dată, la Zderaz, altă dată la Beroun, pe urmă la Tábor, la Mladá Boleslav, la Příbram... Toți otrăviții au murit. Știți, pateul de ficat e cea mai primejdioasă conservă...

Tremurînd din tot corpul, Baloun se întoarse într-o parte, își băgă degetul pe gît și începu să verse cu scurte icneli.

— Ce-i cu dumneata, Baloun?

— Bo-bo-răsc e, e, do-do-mnu-le obr... e, e, *ober-laitnant*, e, e, *ober-lait-nant* e, e! striga nefericitul Baloun în clipele de răgaz. Eu-eu l-am mîn-ee-cat, e, e, eu-ee-singur, ie...

Din nefericitul Baloun țîșneau pe gură pînă și bucățile de staniol în care fusese înfășurat pateul.

— După cum vedeți, domnule *oberlaitnant* — interveni Švejk, fără să-și piardă cîtuși de puțin sîngele rece — orice pateu înghițit pe furiș iese la suprafață ca untdelemnul deasupra apei. Eu am vrut să iau totul asupra mea, dar dumnealui se dă de gol ca un tîmpit. De altfel să știți că e un om cumsecade, numai că înghite tot ce i se încredințează. Am mai cunoscut o dată un om ca ăsta. Era servitor la o bancă. Putea să-i dea pe mînă cu toată încrederea, mii și mii de coroane. O dată, chiar a ridicat, niște bani de la o altă bancă, unde i-au dat din greșală cu o mie de coroane mai mult, dar el, cinstit, i-a dat pe loc înapoi; să-l fi trimis în schimb să-ți cumpere de cin'sprezece creițari o bucată de carne era sigur că jumătate o înfuleca pe drum. Era așa de hulpav, că

dacă funcționarii îl trimiteau după cîrnați el îi cresta pe drum cu briceagul și după ce gusta din ei lipea găurile cu *englišflaster*, care la cinci cîrnați îl costa mai mult decît un cîrnat întreg.

Locotenentul-major Lukáš oftă adînc și se depărtă.

— Binevoiți a-mi transmite vreun ordin, domnule *oberlaintnant*? strigă Švejk în urma lui, în timp ce nefericitul Baloun continua să-și vîre degetele în gît.

Lukáš, dădu plictisit din mînă și o porni spre magazia cu provizii. Pe drum îi veni în gînd ciudata idee că atîta timp cît ostașii înfulecă pateul de ficat al ofițerilor, Austria nu poate cîștiga războiul.

Între timp, Švejk îl trăsese pe Baloun în dosul gării militare și încerca să-l liniștească, spunîndu-i că se vor duce împreună în oraș de unde îi vor aduce locotenentului-major cîrnați de Debrețin. În mintea lui Švejk, noțiunea acestei specialități se îmbina în chip firesc cu imaginea capitalei regatului ungar.

— Mi-i că să nu scăpăm trenul, se tîngui Baloun, care pe lîngă că era veșnic nesătul, mai era și lacom.

— Cînd pleci pe front — declară cu convingere Švejk — află de la mine că nu scapi niciodată nimic, pentru că orice tren care merge spre front își are rostul lui și are grijă sa nu ajungă la stația de destinație cu jumătate de eșalon. De altfel, dragă Baloun, te-am ghicit: ești un zgîrie-brînză.

Nici n-ar mai fi avut, însă, cînd să plece, căci se dăduse semnalul de îmbarcare. Ostașii care se înapoiau de la magazie, urcau din nou în vagoane cu mîinile goale. În locul rațiilor de o sută cincizeci de

grame de brînză Emental de cap, care trebuia să fie distribuită aci, căpătase fiecare cîte o cutie de chibrituri și o carte poștală ilustrată, editată de Comitetul pentru mormintele de război din Austria, Viena XIX, *Canisiusgasse* 4. În loc de o sută cincizeci de grame de brînză, țineau cu toții în mînă cimitirul militar din Sedlisk¹ cu monumentul nefericiților ostași din *landwehr*, confecționat la iuțală de un sculptor chiulanguiu, sergentul teterist Scholtz.

Și în vagonul comandamentului domnea o frămîntare neobișnuită. Ofițerii batalionului de marș erau adunați în jurul căpitanului Sagner, care le povestea ceva foarte enervat. Venise chiar atunci de la comandamentul gării și ținea în mînă o telegramă, de data aceasta reală, și foarte confidențială, sosită de la statul-major al brigăzii. Era foarte lungă, cuprinzînd instrucțiuni și ordine legate de noua situație în care se afla Austria, începînd de la 23 mai 1915.

Brigada telegrafia că Italia declarase război Austro-Ungariei.

Încă de pe vremea cînd se aflaseră la Bruck, pe Litava, ofițerii vorbeau în gura mare la cazino, în timpul prînzului sau al cinei, despre atitudinea ciudată a Italiei, dar, la drept vorbind, nimeni, n-ar fi crezut că se vor împlini cuvintele profetice ale cadetului Biegler, ale acestui idiot, care într-o seară, la cină, dăduse de o parte farfuria cu macaroane, declarînd:

— Astea, am să le mănînc sub porțile Veronei.

¹ Localitate în Galiția vestică.

După ce studie instrucțiunile primite de la brigadă, căpitanul Sagner ordonă să se sune alarma.

Imediat ce se adună, trupa batalionului de marș fu așezată în careu iar căpitanul Sagner citi ostașilor, foarte grav, ordinul telegrafic pe care-l primise de la brigadă:

„Mînat de o lașitate fără seamăn, regele Italiei a uitat de legăturile frățești și de îndatoririle sale de aliat al imperiului nostru. De la izbucnirea războiului, în care ar fi trebuit să fie alături de bravii noștri ostași, regele Italiei s-a comportat ca un criminal mascat care lovește pe la spate, avînd o atitudine de duplicitate și ducînd tratative secrete cu dușmanii noștri. Această acțiune trădătoare a culminat în noaptea de 22 spre 23 mai, cînd Italia a declarat război imperiului nostru. Comandantul nostru suprem, este convins că glorioasele și curajoasele sale oștiri vor răspunde la josnica trădare a inamicului necredincios printr-o asemenea lovitură, încît trădătorul să-și dea seama că începînd războiul în mod rușinos și trădător, el și-a hotărît propria-i pieire. Sîntem ferm încredințați că cu ajutorul lui Dumnezeu, nu va trece mult și cîmpiile Italiei vor vedea din nou pe învingătorii de la Santa Lucia, Vicenza, Navarra, Custozza: Vrem să învingem, trebuie să învingem și cu siguranță vom învinge!”

Apoi urmă obișnuitul „*dreimal hoch*” și ostașii fură din nou îmbarcați în vagoane, de data asta puțin descumpăniți. În locul celor o sută cincizeci de

grame de brînză Emental se aleseseră cu războiul împotriva Italiei.

*

În vagonul în care se afla Švejk, plutonierul de administrație Vaněk, telefonistul Chodounský, Baloun și bucătarul Jurajda, se încinse o discuție aprinsă în legătură cu intrarea Italiei în război.

— La fel s-a întîmplat la Praga, în strada Taborská, începu Švejk. Locuia acolo un negustor, Hořejší; ceva mai încolo, de partea cealaltă a străzii, își avea prăvălia negustorul Pošmourný; și între ei era băcanul Havlasa. Într-o bună zi, lui Hořejší îi vine în minte o idee grozavă: să se întovărășească cu băcanul Havlasa împotriva lui Pošmourný. Zis și făcut. Imediat a intrat în vorbă cu el, gîndind să-și unească prăvăliile sub o singură firmă: „Hořejší și Havlasa”. Dar băcanul Havlasa, un șmecher și jumătate, s-a dus pe ascuns la negustorul Pošmourný și i-a spus că Hořejší îi dă o mie două sute pe băcănia lui și pe deasupra mai vrea să intre cu el în tovărășie. Dar că dacă el, Pošmourný, îi dă o mie opt sute, ar fi mai bucuros să meargă în tovărășie cu el contra lui Hořejší. Așa se și învoiră și Havlasa s-a învîrtit un timp mieros în jurul lui Hořejší, pe care-l trădase, prefăcîndu-se că-i cel mai bun prieten al lui. Cînd venea vorba de tovărășia primită îi spunea: „Nici o grijă, nu mai e mult. După băi.” Și într-adevăr, cînd se întoarseră de la băi, totul era în ordine, așa cum îi

făgăduise mereu lui Hořejší. Într-o dimineață, în timp ce se ducea să deschidă prăvălia, Hořejší văzu o firmă nouă deasupra prăvăliei concurentului său, o firmă cât toate zilele: „Pošmourný și Havlasa”.

— Și la noi — interveni prostește Baloun — a fost un caz dintr-ăsta: am vrut să cumpăr un juncan din satul vecin, mă învoisem și, când sa-l iau, mi l-a umflat de sub nas măcelarul din Utice.

— Acum — reluă Švejk netulburat — când avem pe cap încă un război, când mai avem un dușman și un front nou, are să trebuiască să facem economie de muniții. „Când ai mai mulți copii, îți trebuie mai multe nuiele”, spunea moș Chovaněc din Motol, care-i croia pe copiii din vecinătate, treabă pentru care primea un ban de buzunar.

— Mie mi-e teamă numai că din pricina Italiei o să ne dea porții mai mici, spuse Baloun tremurînd din tot corpul.

Plutonierul de administrație căzu pe gânduri și apoi răspunse cu toată seriozitatea:

— N-ar fi de mirare, pentru că acum victoria noastră o să mai întîrzie nițeluș.

— Ehe, acum am avea nevoie de un nou Radecký, fu de părere Švejk. Ăla cunoștea bine locurile pe acolo, știa care-i partea slabă a italienilor, ce trebuie luat cu asalt și din care parte. Nu-i chiar așa de ușor să pătrunzi undeva. Mă rog, de intrat e în stare să intre oricine, dar totul e să știi cum să ieși; asta-i adevărata știință militară... Când intră omul undeva, trebuie să știe tot ce se petrece în jurul lui,

ca să nu se pomenească nitam-nisam în fața unei încurcături din acelea care se cheamă catastrofă. La noi acasă, pe vremea când stăteam în vechea locuință, a fost prins în pod un hoț; șmecherul băgase de seamă, în timp ce se cățara în pod, că zidarii reparau luminatorul. Așa că dumnealui s-a smuls din brațele oamenilor, a bușit-o pe nevasta intendentului și și-a dat drumul în luminator, dar de acolo n-a mai ieșit. Tătucul nostru Radecký cunoștea orice potecă; nimeni n-a putut să pună mîna pe el. Într-o carte, despre general scria cu de-amănuntul cum a luat-o la sănătoasa de la Santa Lucia, în timp ce italienii fugeau și ei și cum abia a doua zi, când îi căuta cu ocheanul, și-a dat seama că italienii nu erau pe cîmpul de bătaie și că el e învingătorul; profitînd de ocazie, a ocupat Santa Lucia rămasă de izbeliște. Așa a fost numit mareșal.

— Frumoasă, țară Italia, intră în vorbă bucătarul Jurajda. Arn fost și eu o dată la Veneția și știu că italianul îl face pe oricine porc. Cînd se înfurie, oricine e „*porco maledetto*”. Chiar și Papa e porc pentru el și „*madona mia è porco*”, „*papa è porco*”.

În legătură cu cele de mai sus plutonierul de administrație Vaněk se exprimă și el în termeni foarte binevoitori despre Italia. La drogheria lui din Kralupy avea un aparat de preparat sirop de lămîie, pe care-l făcea din lămîi stricate, iar lămîile cele mai ieftine și cele mai stricate le cumpăra întotdeauna din Italia. Acum s-a isprăvit cu transportul lămîilor din Italia la Kralupy. Nu încape nici o îndoială că

războiul cu Italia va aduce tot felul de întâmplări neașteptate, căci Austria va căuta să se răzbune.

— Asta-i un fel de a spune: să te răzbuni! zise Švejk. Sînt unii care își închipuie că se răzbună, dar pînă la urmă oalele sparte le plătește cel pe care dumnealui și l-a ales ca unealtă a răzbunării. Pe vremuri, cînd stăteam încă la Vinohrady, la parter locuia intendentul imobilului, care ținea în gazdă un mic func-ționarăș de la nu știu care bancă; omulețul ăsta obișnuia să frecventeze o cîrciumă din strada Kramerová, unde s-a luat la hartă o dată cu un domn care avea la Vinohrady un laborator pentru analiza urinei. Domnul nu se gîndea la altceva și nu vorbea decît despre analizele lui. Umbla cu buzunarele pline de sticlute cu urină, pe care le dădea cunoscuților pe la nas, îndemnîndu-i să-și dea urina la analiză, pentru că de asta atîrna — zicea el — fericirea omului, a familiei. Nu costă mai nimic — zicea — numai șase coroane. Toți clienții cîrciumii, ba chiar și cîrciumarul și cîrciumăreasa, și-au dat urina la analiză, numai funcționarășul se ținea tare, cu toate că domnul îl urmărea mereu la pisoar, adresîndu-i-se cu bunăvoință: „Nu știu cum să-ți spun, domnule Skorkovský, dar mie nu-mi, prea place cum arată urina dumitale; fii bun și urinează în sticlută cît mai e vreme! Pe urmă să nu fie prea tîrziu!” În cele din urmă, a reușit să-l convingă. Asta l-a costat pe funcționarăș șase coroane, iar domnul acela a avut grijă să-i îndulcească cheltuiala, spe-riindu-l așa cum făcuse cu toți mușterii, ca și cu bietul cîrciumar,

căruia îi alungase clienții, deoarece fiecare analiză era apoi interpretată verbal cu concluzia că e vorba de un caz grav. După el toată lumea trebuia să bea numai apă, să nu fumeze, să nu se însoare, iar cât despre mîncare, numai zarzavat! Funcționărașul nostru, ca și ceilalți de altfel, s-a înfuriat grozav și, ca unealtă a răzbunării lui, s-a gîndit la intendent, știindu-l brutal din fire. Așa se face că într-o bună zi îi spuse domnului cu analizele că de la o vreme intendentul nu se simțea tocmai bine și că-l roagă să vină a doua zi de dimineață pe la orele șapte, să-i ia urina pentru analiză. Dumnealui s-a dus. Intendentul dormea încă. Domnul l-a trezit, spunîndu-i prietenește: „Am onoarea, domnule Malek, bună dimineața. Pofțiți, aveți aici sticluța, binevoiți să urinați și dați-mi șase coroane.” Doamne! Cînd a sărit odată intendentul din pat, numa-n izmene și cînd mi ți l-a-n- șfăcat de beregată, ferească Dumnezeu! L-a bușit de dulap, pînă a trecut cu el prin ușă. După ce l-a scos din dulap, a luat vîna de bou și dă-i și dă-i pînă l-a pus pe goană așa în izmene cum era, la vale pe strada Čelakovský. Schelălăia stimabilul ca un cîine călcat pe coadă și în strada Havličková, tușți în tramvai; pe intendent l-a înhățat polițaiul cu care s-a luat la păruială. Fiindcă era în izmene și cu cele de rușine la vedere, l-au ridicat cu duba pentru atentat la bunele moravuri. Și în drum spre poliție, tot mai striga din dubă ca un apucat: „Fire-ați ai dracului de derbedei, vă arăt eu vouă să-mi analizați mie urina”. A stat la răcoare

șase luni pentru agresiune și ultraj. După pronunțarea sentinței, a început să insulte coroana, așa că n-ar fi de mirare dacă ar zace și acum în pușcărie; de aceea spuneam eu că atunci când vrei să te răzbuni pe cineva, oalele sparte le plătește un om nevinovat.

În timp ce asculta, pe Baloun îl frământa un gând. În cele din urmă se adresează îngrijorat lui Vanek:

— Mă rog frumos, domnule *rechnungsfeldwebel*, dumneavoastră credeți că din pricina războiului cu Italia ni se vor da rații mai mici?

— E limpede ca lumina zilei, răspunse prompt Vaněk.

— Maica ta Cristoase, izbucni Baloun și, lăsându-și capul în palme, rămase tăcut în colțul lui.

Cu aceasta, discuția despre Italia luă sfârșit.

*

În vagonul comandamentului, discuția despre noua situație creată prin intrarea Italiei în război s-ar fi desfășurat, cu siguranță, foarte anost în lipsă vestitului teoretician militar, cadetul Biegler, dacă bineînțeles nu s-ar fi găsit cineva care să-l înlocuiască într-o oarecare măsură. Înlocuitorul era locotenentul Dub de la compania a treia.

Locotenentul Dub era în civil profesor de limba cehă și dovedise o irezistibilă înclinație de a-și manifesta loialitatea ori de câte ori avea ocazia. La lucrările scrise dădea elevilor subiecte din istoria familiei Habsburg. Pe cei din clasele inferioare îi speria

cu împăratul Maximilian, care s-a cățarat pe o stîncă și n-a mai putut să coboare, cu Josef al II-lea, plugarul, și cu Ferdinand cel Bun. În clasele superioare, subiectele erau bineînțeles mai complicate, ca de pildă tema pentru cei din a șaptea: ***Împăratul Franz Josef I, sprijinitor al științei și artei***, lucrare care a avut drept urmare excluderea unui elev din toate școlile medii ale imperiului austro-ungar; elevul scrisese că cea mai lăudabilă operă a acestui monarh a fost construirea podului împărat Franz Josef I din Praga.

Profesorul Dub. nu uita niciodată să-și pună elevii să cînte cu evlavie imnul austriac de ziua împăratului și la alțe sărbători imperiale și regale. În societate nu era iubit, deoarece se știa precis că făcea oficiul de denunțator al colegilor săi. În orașul unde profesa, făcea, parte din „sfînta treime” a celor mai mari tîm- piți și imbecili, compusă din: prefectul județului, directorul gimnaziului și el. În acest cerc restrîns, Dub învățase să facă politica imperiului austro-ungar și acum își debita înțeleptele idei, cu glasul și intonația lui de profesor ticăit.

— La drept vorbind, pe mine nu mă miră de loc pasul făcut de Italia. Mă așteptam la asta încă de acum trei luni. E clar că Italia a devenit foarte mîndră în ultima vreme, după victoria asupra turcilor, în războiul pentru Tripolitania. În afară de asta, se bi- zuie cam prea mult pe marina militară și pe starea de spirit a populației noastre din regiunile de litoral și din Tirolul de sud. Încă înainte de război

am discutat despre asta cu prefectul județului nostru și i-am spus că guvernul nostru nu trebuie să subestimeze mișcarea iredentistă din sud. Prefectul mi-a dat toată dreptatea pentru că și el, ca orice om clarvăzător căruia menținerea acestui imperiu îi stă la inimă, trebuie să se fi gîndit de multe ori unde ne poate duce o indulgență exagerată față de astfel de elemente. Îmi aduc foarte bine aminte că acum doi ani, în timpul războiului balcanic, cînd afacerea Prohazska era tocmai în toi, într-o convorbire cu domnul prefect am spus că Italia pîndește prilejul cel mai apropiat pentru a ne lovi pe la spate.

Și uite că așa s-a și întîmplat! strigă Dub cu atîta vehemență, de parcă s-ar fi certat cu toți cei de față deși, în timp ce el vocifera, ofițerii activi din vagon își ziceau în gînd: „Pisălogul ăsta ar face bine să ne mai scutească cu pălăvrăgeala”.

Și apoi — reluă Dub pe un ton mai măsurat — de cele mai multe ori nici chiar în manualele de școală nu s-a vorbit de vechile noastre raporturi cu Italia, de zilele glorioase ale armatelor noastre biruitoare din anul una mie opt sute și patruzeci și opt și din anul una mie opt sute și șaiszeci și șase, despre care se amintește astăzi în ordinul de brigadă. Eu unul, însă, mi-am făcut întotdeauna datoria și încă înainte de terminarea anului școlar, așadar, chiar la începutul războiului, am dat la compoziție elevilor mei

următoarea temă: *Unsere Helden in Italien, von Vincenza bis zur Cus- tozza, oder...*¹

Și zevzecul locotenent Dub adăugă solemn:

— *...Blut und Leben für Habsburg! Für ein Österreich, ganz, einig, gross!*² După care tăcu, așteptînd, pesemne ca și ceilalți ofițeri din vagonul comandamentului să-și spună părerea despre noua situație, ceea ce i-ar fi dat prilejul să le dovedească încă o dată, că încă cu ani în urmă prevăzuse cum se va comporta Italia față de aliatul ei. Mare îi fu însă dezamăgirea cînd căpitanul Sagner, căruia ordonanța batalionului, Matușič, îi adusese din gară ediția de seară a ziarului *Pester Lloyd*, exclamă răsfoind ziarul:

— Ia te uită, Weiner, pe care am văzut-o la Bruck în reprezentație, a jucat ieri aici la Teatrul Mic.

Și cu aceasta, discuția despre Italia se încheie în vagonul comandamentului.

*

Ordonanța batalionului, Matușič și ordonanța căpitanului Sagner, Batzer, care ședeau la capătul vagonului, priveau războiul cu Italia dintr-un unghi de vedere strict utilitar, întrucît, cu ani în urmă, pe vre-

¹ Eroii noștri din Italia, de la Vincenza pînă la Custozza, sau... (Germ.)

² Sîngele și viața pentru Habsburgi! Pentru o Austrie indivizibilă, unită, mare! (Germ.)

mea cînd îşi făcuseră serviciul activ, luaseră parte la nişte manevre în Tirolul de sud.

— O să fie cam greu să urcăm munţii de acolo, constată Batzer. Căpitanul Sagner are o grămadă de cufere. Oi fi eu de la munte, dar altă brînză-i să iei flinta sub manta şi să aştepţi să-ţi pice un iepure pe moşia ducelui Schwartzenberg.

— Asta cam așa ar fi, dacă ne-ar trimite în Italia. Nici mie nu mi-ar conveni s-o iau razna, cu ordine, peste munți și ghețari. Și apoi, dacă-stai să te gîndești la haleală, ăia nu crapă decît polenta și ulei, spuse Matușič întristat.

— La urma urmei, de ce să ne trimită tocmai pe noi în munți, se înfurie Batzer. Regimentul nostru a mai fost în Serbia, în Carpați, și-am mai cărat cuferele căpitanului prin munți; de două ori le-am și pierdut; o dată în Serbia, a doua oară în Carpați, într-o bătălie, și s-ar putea să mi se întîmple a treia oară același lucru chiar la frontiera italiană; cît despre haleală acolo...

Scuipă cu scîrbă, se apropie mai mult de Matușič și-i spuse oarecum confidențial:

— La noi, în munții Kašper, facem niște găluște mici de tot cu aluat din cartofi cruzi; fierbi cartofii, îi tăvălești în ou, îi presari frumușel cu pesmet și pe urmă îi prăjești în slănină. Cuvîntul slănină îl rosti solemn, pe un ton aproape religios.

— Dar cel mai bine merg cu varză acră călită, adăugă după o clipă de melancolie. Poți să asemuiești asta cu sărăcia ceea de macaroane?

Așa se încheie și aci discuția despre Italia...

În celelalte vagoane, care așteptau de mai bine de două ceasuri în gară, circula zvonul că trenul va fi întors din drum și îndreptat spre Italia.

Zvonul părea întărit și de împrejurarea că între timp se petrecuseră lucruri ciudate cu eșalonul. Trupa

fusesse coborîta din nou din vagoane, iar sanitarii și echipele de deparazitare stropiră peste tot cu lisol; operația fu primită cu profundă nemulțumire, mai ales în vagoanele unde erau depozitate rezervele de pîine cazonă.

Dar ordinul nu se discută, ci se execută; comisia sanitară dăduse ordin să fie dezinfectate toate vagoanele eșalonului 728 și echipa stropea cu lisol, fără pic de remușcare, mormanele de pîine cazona și sacii cu orez. Tot lucruri din care oricine putea să vadă că se petrecea ceva neobișnuit.

După asta, ostașii fură din nou goniți în vagoane, pentru ca peste o jumătate de oră să fie iar mînați afară, din pricină că un general bătrîn, căruia Švejk îi găsi pe loc o poreclă potrivită, venise să inspecteze eșalonul. Pitit în spatele frontului Švejk șopti plutonierului de administrație Vaněk, care era lîngă el:

— E-un bese-n cizme!

Bătrînul general se plimbă în fața frontului, însoțit de căpitanul Sagner; apoi, ca să mai „însuflețească” trupa, se opri în dreptul unui ostaș mai tinerel și-l întrebă de unde e, de cîți ani este și dacă are ceas. Închipuindu-și că generalul voia să-i dăruiască unul, ostașul declară că nu are ceas, deși avea. Drept care, bătrînul bese-n cizme îi răspunse cu zîmbetul bleg pe care-l arbora împăratul Franz Josef cînd se adresa vreunui primar dintr-un oraș al împărăției.

— Bineee, bine, apoi îl cinsti cu o vorbă pe caporalul de alături, întrebîndu-l dacă soția îi era sănătoasă.

— Cu respect vă raportează — zbieră caporalul — că nu sînt însurat. La care generalul, cu același zîmbet ramolit, repetă stereotip:

— Bineee, bine.

Apoi, generalul căzut în mintea copiilor, ceru căpitanului Sagner să-i arate cum știi ostașii să numere din doi în doi. Peste o clipă se putea auzi:

— Un'—doi, un'—doi, un'—doi.

Treaba asta plăcea grozav generalului bese-n cizme. Avea acasă doi țucăleri pe care-i alinia în fiecare zi și-i punea să numere: „un'—doi... un'—doi...”

Generali din ăștia erau în Austria cu duiumul.

După ce se termină cu bine inspecția, în timpul căreia generalul nu fu de loc zgîrcit cu laudele la adresa căpitanului Sagner, trupa fu învoită să se plimbe prin preajma gării, dat fiind că între timp venise vestea că trenul va pleca abia peste trei ore. Ostașii se plimbau prin apropierea gării și căscau gura în căutarea unui filantrop din cei care se găsesc totdeauna pe peroanele garilor și de la care se poate cerși o țigară.

Se vedea bine că entuziasmul de la început, care se vădise în primirea sărbătorească făcută eșaloanelor prin gări, scăzuse mult, degenerînd pînă la urmă în cerșetorie.

Căpitanul Sagner se pomeni cu o delegație a „Asociației pentru întîmpinarea eroilor”, compusă din două babe pocite, care îi înmînară darul Asociației pentru eșalonul lui, adică douăzeci de cutiuțe cu

pastile pentru parfumatul gurii, reclamă a unei fabrici de produse zaharoase din Pesta. Cutiuțele de metal care adăposteau pastilele plăcut mirositoare erau grozav de frumoase: pe capac era un honved maghiar care da mîna unui ostaș din landsturmul austriac, iar deasupra-le strălucea coroana sfîntului Ștefan. De jur-împrejurul pozei se vedea inscripția, în limbile germană și maghiară: „**Für Kaiser, Gott und Vaterland**”¹.

Fabrica de zaharicale era atît de devotată tronului, încît dădea întîietate împăratului, lăsîndu-l pe Dumnezeu pe planul al doilea.

Fiecare cutiuță avea optzeci de pastile, adică cinci pastile la trei oameni. În afară de asta, cele două babe pocite mai aduseseră un pachet mare cu niște rugăciuni, tipărite, al căror autor era arhiepiscopul Géza Budafala de Szatmár. Rugăciunile erau publicate în limbile germană și maghiară și cuprindeau cele mai înfricoșătoare blesteme la adresa dușmanilor imperiului austro-ungar. Erau compuse cu atîta patimă, încît nu lipsea decît să li se mai adauge la sfîrșit colorata înjurătură ungurească: „**Baszom a Krisztusmárját!**”.

Preacucernicul arhiepiscop era de părere că milostivul Dumnezeu trebuia să-i sfișteze în bucățele pe ruși, englezi, sîrbi, francezi și japonezi și să facă din ei tăieței și gulaș cu papricaș. Și tot grație preacucernicului arhiepiscop, Dumnezeu trebuia să

¹ „Pentru împărat, Dumnezeu și patrie” (germ.).

se scalde în sângele dușmanilor și să-i ucidă pe toți, așa cum făcuse Irod cu copiii.

Nobilul arhiepiscop al Budapestei folosea, în rugăciunile sale, vorbe minunate ca acestea: „Binecuvînteze Domnul baionetele voastre, ca să taie adînc în burțile dușmanilor. Fie ca bunul și dreptstăpînitorul să îndrepte focul artileriei spre capetele comandanților dușmani. Deie milostivul Domn ca toți vrăjmașii să se înece în sângele ce se-va-scurge din rănilor de la voi purcese.”

De aceea, repet, acestor rugăciuni nu le mai lipsea altceva decît să li se adauge la sfîrșit: „*Baszom a Krisztusmárját!*”.

După ce predară darurile, doamnele exprimară căpitanului Sagner dorința de a fi de față la împărțirea lor. Una din ele avu chiar curajul să declare că ar fi dispusă, cu acest prilej, să vorbească ostașilor pe care nu-i numea decît „*unsere braven Feldgrauen*”¹.

Amîndouă se simțiră, însă, jignite foarte cînd căpitanul Sagner refuză să le satisfacă dorința. Pentru moment, darurile fură transportate în vagonul-magazie. Cinstitele doamne trecură printre șirurile de ostași și una din ele mîngîie prietenește pe obraz pe un soldat cu o barbă mare, un oarecare Șimek din Budějovice, care neștiind nimic despre înalta situație a acestor doamne declară camarazilor, după plecarea lor:

— Da’ nerușinate mai sînt curvele pe aici! Dac-ar fi cel puțin ceva de capul lor, aș mai zice. Dar calcă

¹ Vitejii noștri ostași (germ.).

ca berzele și-aduc ca niște sperietori. Și-o curvă ca asta rîvnește la ostași!

În gară era animație mare. Intrarea Italiei în război provocase panică; două eșaloane de artilerie fuseseră reținute și trimise în Stiria. Un eșalon de bosnieci, uitat acolo din motive necunoscute, staționa în gară de doua zile. Tot de două zile bosniecii nu mai primiseră rațiile și cerșeau pîine în Pesta Nouă. Peste tot se auzeau vorbele aprinse ale bosniecilor uitați care înjurau într-una, gesticulînd mînioși:

— *Jeben ti boga — jeben ti dușu, jeben ti maicu!*

În sfîrșit, batalionul de marș nr. 91 fu din nou adunat și ostașii își reluară locurile în vagoane. Peste o clipă, însă, ordonanța batalionului, Matusiș, veni de la comandamentul gării cu vestea că plecarea va avea loc abia peste trei ore. De aceea, ostașii căpătără din nou permisiunea să coboare din vagoane. Puțin înainte de plecarea trenului, în vagonul comandamentului intră foarte enervat locotenentul Dub, care ceru căpitanului Sagner să ordone neîntîrziat arestarea lui Švejk.

Locotenentului Dub, vechiul și cunoscutul denunțător în calitatea lui de profesor de gimnaziu, îi plăcea să intre în vorbă cu ostașii, pentru ca să le afle părerile și a încerca totodată să-i învețe și să-i lămurească pentru cine și de ce luptă.

În timp ce se plimbăse în spatele gării, îl zărise lîngă un felinar pe Švejk, care se uita cu interes la afișul-reclamă al unei loterii militare cu scop de bine-

facere. Afișul închipuia un soldat austriac înjunghind
lîngă un zid un cazac bărbos, cu o înfățișare speriată.

Locotenentul Dub îl bătuse pe Švejk prietenește
pe umăr și-l întrebaseră dacă-i place afișul.

— Am onoarea să vă raportez, domnule *laitnant*
— răspunsese Švejk — că e o prostie. La viața mea
am mai văzut afișate destule tîmpenii, dar o
dobitocie ca asta încă nu mi-a fost dat să văd.

— Da' ce, mă rog, nu-ți place? îl întrebaseră din nou
locotenentul Dub.

— Mie, domnule *laitnant*, în afișul ăsta nu-mi
place cum ține ostașul arma; nu vedeți că poate să
frîngă baioneta de zid? De ce s-o facă, cînd știe că
pentru asta poate, să fie pedepsit? Nu vedeți că rusul
a ridicat mîinile sus și se predă? E prizonier, care va
să zică, și cu prizonierii trebuie să ne purtăm
omenește, că și ei sînt oameni ca și noi.

Pornind de aici, locotenentul Dub căutase să cerce-
teze mai adînc felul de a gîndi al lui Švejk și de
aceea îl întrebaseră:

— Așadar, dumitale ți-e milă de rus?

— De-amîndoi mi-e milă; și de rus fiindcă e în-
junghiat, și de soldat, fiindcă poate să fie arestat pen-
tru asemenea ispravă. Sînt sigur că în operația asta,
domnule *laitnant*, baioneta s-a, ca să zică așa, frînt;
zidul în care a înfipt-o ostașul pare de piatră și oțelul
e fragil. Înainte de război, cînd eram în serviciul ac-
tiv, am avut la companie un domn locotenent. Nici
un tambur bătrîn nu știa să se exprime ca domn'
locotenent al nostru. Pe terenul de *exerciț* ne spunea:

„Cînd e *habt acht*, să caști ochii ca motanul care se cacă în paie”. Încolo era un om tare cumsecade. O dată, în seara de ajun, a înnebunit; a cumpărat pentru companie un vagon întreg cu nuci de cocos; de atunci știu eu cît sînt de fragile baionetele. Jumătate de com

panie și-a frînt baionetele în nucile alea și **oberlaitnantul** a dat ordin să fie închisă toată compania; trei luni de zile n-am avut voie să ieșim din cazarmă, iar domnul **laitnant** a fost consemnat în cameră.

Locotenentul Dub se uitase mînios la fața nevino-vată a brăvului soldat Švejk și-l întrebase iritat:

— Dumneata mă cunoști pe mine?

— Se poate să nu vă cunosc, domnule **laitnant**?

Locotenentul Dub holbase ochii mari și bătuse din picior:

— Ba încă nu mă cunoști.

Švejk răspunsese din nou cu același calm imperturbabil, cu care se răspunde la raport:

— Vai de mine, domnule **laitnant**, vă cunosc! Vă raportează supus că sînteți de la batalionul nostru de marș.

— Dumneata încă nu mă cunoști, strigase pentru a doua oară locotenentul Dub. Dumneata îmi cunoști poate numai partea cea bună, dar așteaptă să mi-o cunoști și pe cea rea... Eu sînt rău, să fii sigur de asta, eu știu să fac pe oricine să plîngă. Ei, și acum spune, mă cunoști sau nu mă cunoști?

— Vă cunosc, domnule **laitnant**.

— Îți spun pentru ultima dată că nu mă cunoști, măgarule: Mai ai cumva frați?

— Cu respect vă raportează, domnule **laitnant**, că am unul.

Locotenentul Dub își ieșise mai tare din fire privind fața calmă și senină a lui Švejk și neputîndu-se stăpîni, zbierase:

— Atunci, cu siguranță că fratele dumitale e și el o vită ca dumneata! Ce meserie are?

— Profesor, domnule *laitnant*. A fost și el la mili-tărie și a dat examenul de ofițer.

Locotenentul îl fulgerase cu o privire nimicitoare. Švejk o suportase însă cu demnitate și sînge rece, așa că deocamdată întreaga discuție cu locotenentul se terminase printr-un scurt:

— *Abtreten!*¹

După care se despărțiră, văzîndu-și fiecare de drum și gîndind fiecare la ale sale.

Locotenentul Dub voia să ceara căpitanului aresta-rea lui Švejk, iar Svejk, la rîndu-i, își spunea că vă-zuse el mulți ofițeri tîmpiți, da' unul ca locotenentul Dub nu mai pomenise.

Locotenentul Dub, care în împrejurări ca acestea socotea că trebuie să se ocupe de educația ostașilor, descoperi în spatele gării alte victime. Erau doi sol-dați din același regiment, dar din altă companie, care se tocmeau pe întuneric, într-o germană stîlcită, cu două din prostituatele care mișunau cu duzinele prin preajma gării.

Depărtîndu-se, Švejk mai auzi foarte deslușit gla-sul tăios al locotenentului Dub:

— Mă cunoașteți?!... Ba eu vă spun că nu mă cu-noașteți!...

— Așteptați numai pînă o să mă cunoașteți!...

— Îmi cunoașteți poate numai partea bună. Dar să vă țineți, cînd mi-ți cunoaște-o și pe cea rea!...

¹ Rupeți rîndurile (germ.).

— Am să vă fac să plîngeți, măgarilor!...

— Mai aveți frați pe acasă?...

— Or fi și ei tot niște dobitoci ca și voi!... Ce meserie au avut?... Cum? La aprovizionare?!... Ei bine, țineți minte că sînteți ostași... Sînteți cehi? Știți voi că Palacký a spus că dacă Austria n-ar fi, ar trebui inventată... **Abtreten!**

Cu toate acestea, privită în general, inspecția locotenentului Dub nu se soldase cu rezultate satisfăcătoare. Mai acostase vreo trei grupe de ostași, dar strădania lui educativă „de a-i face să plîngă” eșuase cu desăvîrșire. Materialul uman trimis pe front era acum de asemenea calitate, încît locotenentul Dub putea să citească în ochii fiecărui individ în parte că toți lao- laltă gîndeau despre el ceva foarte neplăcut. Simțîn- du-se așadar jignit în amoru-i propriu, căută să se răzbune, și de aici cererea adresată căpitanului Sagner de a dispune arestarea lui Švejk. Pentru a motiva necesitatea izolării bravului soldat Švejk, Dub expuse atitudinea lui foarte ciudată și impertinentă, caracterizînd răspunsurile sincere ale lui Švejk la ultima întrebare cu observații foarte caustice și subliniind că dacă lucrurile vor continua să meargă așa, corpul ofițeresc își va pierde toată autoritatea în fața trupei, fapt de care, fără îndoială, nici unul dintre domnii ofițeri nu se îndoiește.

Aminti, de asemenea, că înainte de război vorbise personal cu domnul prefect despre aceasta și-i spusese că superiorul trebuie să știe să exercite o anumită autoritate față de inferiorii săi. Și, firește,

domnul prefect fusese de aceeași părere. Mai cu seamă în timp de război, cu cât te apropii mai mult de inamic trebuie să știi să te faci temut de ostași. Iată temeiurile pentru care cere ca Švejk să fie pedepsit disciplinar.

Căpitanul Sagner care, ca orice ofițer activ, îi ura pe toți rezerviștii, de orice profesie ar fi fost ei în viața civilă, atrase atenția locotenentului Dub că asemenea comunicări se fac numai sub formă de raport și în nici un caz în felul în care te tocmești pe zarzavat în piață. În ceea ce-l privește în special pe Švejk, îi aminti că prima instanță de care depinde Švejk este domnul locotenent-major Lukáš. Singura cale de urmat e raportul, de la companie la batalion și așa mai departe. Acest lucru ar fi trebuit să fie cunoscut și de domnul locotenent. Dacă Švejk a săvârșit în adevăr ceva grav, va fi chemat la *kompanienraport*, iar dacă va face apel, chestiunea va ajunge la *batalionsraport*. Dacă domnul locotenent-major Lukáš va dori acest lucru și va socoti că e cazul să primească reclamația domnului locotenent Dub drept o comunicare oficială, el, căpitanul Sagner, nu are nimic împotrivă ca Švejk să fie chemat și interogat.

Locotenentul-major Lukáš nu avu nimic de obiectat; ținu doar să sublinieze că din convorbirile avute cu Švejk știa că fratele lui era într-adevăr profesor și ofițer de rezervă.

Locotenentul Dub începu să bată în retragere, afirmînd că el ceruse pedeapsa numai așa, de formă, și că s-ar putea, de bună seamă, ca respectivul Švejk să

nu știe să se exprime, astfel încât răspunsurile lui să lase impresia că ar fi impertinente și lipsite de respect față de superiori. În afară de asta, întreaga înfățișare a acelui Švejk arată limpede că e slab de minte.

În felul acesta, furtuna trecu peste capul lui Švejk fără ca fulgerele să se dezlănțuie.

În vagonul care slujea drept cancelarie și magazie a batalionului, plutonierul de administrație Bautanzel împărțea cu multă dărnicie celor doi conțopiști ai săi, bomboane parfumate din cutiile ce trebuiau distribuite trupei. Era de altfel un obicei bine statornicit ca tot ce era destinat trupei, să fie supus în cancelaria batalionului unei operațiuni asemănătoare cu aceea la care erau supuse nefericitele acelea de bomboane aromate. Fenomenul devenise pretutindeni atât de frecvent în timpul războiului, încât chiar dacă se constata la o inspecție că nu se fură, plutonierul de administrație era totuși suspectat de forurile superioare că depășește bugetul, dar că mulțumită potlogăriilor pe care le face, iese basma curată.

În lipsă de ceva mai bun, îndopîndu-se cu pastilele aromate sustrase trupei, Bautanzel vorbea despre condițiile nenorocite în care se desfășura călătoria:

— Am însoțit pînă acum două batalioane de marș, da' niciodată n-am îndurat mizerie ca asta. Ehe, mă băieți, pe vremea ceea pînă să fi ajuns la Prešov aveam cu duiumul tot ce-ți dorea sufletul. Aveam puse deoparte zece mii de țigări „Memfis”, două roți

de brînză Emental, trei sute de cutii de conserve — și să te ții pe urmă afaceri cînd, după ce-am coborît în tranșee, rușii din Prešov ne-au tăiat legăturile cu Mu- sino. Din toată provizia pe care o făcusem, am predat, numai așa de ochii, lumii, a zecea parte pentru marș- batalion, zicînd că am făcut economii, iar restul l-am vîndut cu hurta la aprovizionare. Aveam un maior, Sojka, mare porc! Nu prea se avea el bine cu frontul, fiindcă pe acolo șuierau gloanțele și pocneau șrapne- lele. Așa că mai tot timpul se învîrtea la noi, la aprovizionare. De cîte ori venea, spunea că trebuie să se convingă, chipurile, dacă gătăm mîncare bună pentru ostașii batalionului. De obicei venea pe la noi ori de cîte ori afla că rușii pregătesc ceva; tremura ca varga de frică; trăgea mai întîi o dușcă zdravănă de rom la bucătărie și după aceea începea să inspecteze toate bucătăriile de campanie instalate în jurul trenului regimentar, pentru că nu se putea ajunge sus pe poziții și mîncarea se ducea noaptea. Împrejurările erau pe atunci de așa natură, încît nici vorbă nu putea să fie de hrană specială pentru ofițeri. Singurul drum liber care mai făcea legătura cu spatele frontului era ocupat de nemții din Reich, care păstrau pentru ei și se îndopau cu tot ce era mai bun din ce ni se trimitea nouă din spate, așa că la noi ajungea mai nimic și te miri ce; chiar și noi, cei de la aprovizionare, rămăseserăm fără hrană ofițerească. În tot timpul ăsta n-am izbutit să pun deoparte pentru noi, cei de la cancelarie, nimic; doar un purceluș pe care l-am

pus la afumat. Și ca să nu ne dibuiască maiorul Sojka, l-am pus bine, la un bun prieten de-al meu, care era *feuerwerker* la artilerie, cam la vreo oră depărtare de noi. Maiorul ăsta, ori de câte ori venea pe la noi, începea mai întâi să guste din ciorbă. E drept că prea multă carne n-aveam de unde baga în cazan; abia dacă găseam prin împrejurimi câțiva porci și câte-o vacă jigărită. Și unde mai puneți că prusacii ne făceau concurență mare; plăteau de două ori mar mult decît noi la rechiziționarea vitelor. Și așa, în tot timpul cît am stăt lîngă Bardenov, n-am putut să pun deoparte decît vreo două mii și ceva de coroane de la cumpărăturile de vite; și cînd stai și te gîndești că de cele mai multe ori în loc de bani am dat bonuri cu „*stempelul*” regimentului, mai, cu seamă în ultima vreme, cînd știam că spre răsărit rușii erau la Radvan, iar la apus în Podolin. E greu să lucrezi cu o nație nenorocită ca cei de pe-acolo, care nu știu nici să citească, nici să scrie, și iscălesc numai cu trei cruci, lucru prea bine știut de inten dența noastră, așa că atunci cînd trimiteam după bani nu puteam, anexa chitanțe false, cum că aș fi primit banii; asta poți s-o faci numai acolo unde norodul e mai învățat și știe să se iscălească. Și pe urmă, cum v-am spus, prusacii plăteau mai bine și bani peșin, așa că la noi se uitau ca la tîlhari și, colac peste pupăză, inten dența mai venise și cu dispoziția ca toate chitanțele iscălite cu cruce să se predea spre control contabilității de campanie. Unde te-ntorceai, numai de controlori dădeai. Venea câte unul și după

ce se ghiftuia și bea pe rupte, se ducea a doua zi să ne denunțe. Maiorul Sojka, cum spuneam, dădea toată ziua tîrcoale bucătărilor de campanie, și uite, mă jur, că o dată a scos din cazan carnea pentru un sfert de companie. A început c-un cap de porc: a zis că nu-i bine fiert, așa că și l-a pus să mai fiarbă nițel; e adevărat că pe atunci multă carne nu se punea la fiert; pentru toată compania să tot fi fost douăsprezece porții cinstite de carne, de pe vremuri; dar dumnealui a înfulecat tot, ca pe urmă să guste din ciorbă și să înceapă să zbiere că-i apă chioară, că unde s-a mai pomenit ciorbă de carne fără carne; pînă la urmă a spus să-i mai bage rîtaș și mi-a aruncat în ea ultimele mele macaroane, pe care abia izbutisem să le adun. Dar asta nu m-ar fi durut așa de tare dacă în sosul ăsta nu mi s-ar fi dus pe copcă și cele două chile de unt special pentru ceai, pe care le pusesem bine încă de pe vremea cînd aveam popotă ofițerească. Îl țineam pe un fel de poliță deasupra patului. Cînd a dat de el, a început să urle; voia să știe al cui era. Atunci i-am spus că, conform bugetului pentru hrana trupei și conform ultimului ordin pe divizie, fiecare ostaș are dreptul la un supliment de cincisprezece grame de unt sau douăzeci și unu de grame de untură și că, întrucît cantitatea disponibilă nu e suficientă, rezervele de unt au rămas la magazie pînă cînd suplimentul de unt va putea fi distribuit trupei în cantitatea ordonată. Maiorul Sojka s-a făcut foc și pară și a început din nou să urle la mine că știe el că aștept să vină rușii și mi-a luat ultimele

doua chile de unt; a poruncit să se bage untul
numaidecît în ciorbă, în caz că ciorba e fără carne.
Așa mi s-au dus dracului toate proviziile și vă rog
să

mă credeți că maiorul ăsta îmi aducea ghinion, ori de câte ori îmi ieșea în cale. Încetul cu încetul mirosul i se dezvoltase în așa hal, că îmi adulmeca pe loc toate rezervele. O dată puseseam deoparte niște ficat de vacă din rația trupei, și tocmai ne gîndeam să-l facem înăbușit, cînd intră dumnealui și mi-l scoate de sub pat. La zbieretele lui de fiară i-am răspuns că ficatul urma să fie îngropat în pămînt, așa cum ne învățase de dimineață un potcovar de la artilerie, care făcuse școala de veterinari. Maiorul a chemat un flăcău de la aprovizionare și l-a luat cu dînsul sus în munți, unde au pus ficatul la fiert într-un ceaun, după niște stînci. Asta i-a pus capac, fiindcă rușii au văzut focul și-au repezit un obuz drept în ceaunul maiorului. Ne-am dus și noi acolo să vedem ce s-a întîmplat, dar numai dracul mai știa unde era ficatul maiorului.

*

Apoi veni știrea că plecarea va avea loc abia peste patru ore. Pînă la Hatvan, linia era blocată de trenuri cu răniți. În gară se răspîndise zvonul că lîngă Jäger un tren sanitar, cu bolnavi și răniți, se ciocnise cu un tren care transporta o unitate de artilerie. Și se mai spunea că din Pesta se trimiseseră trenuri cu echipe de ajutor.

Fantezia întregului batalion începu repede să lucreze. Se vorbea de două mii de morți și răniți și că

ciocnirea fusese aranjată pentru a se acoperi matrapazlîcurile de la aprovizionarea bolnavilor.

Faptul stîrni o aspră critică în legătură cu proasta aprovizionare a batalionului și înjurături la adresa pungașilor de la cancelarie și magazie.

Cei mai mulți erau de părere că Bautanzel, plutonierul de administrație al batalionului, împărțea, totul pe din două cu ofițerii.

În vagonul comandamentului, căpitanul Sagner anunța că, potrivit itinerariului, la ora aceea ar fi trebuit să fie de mult la granița Galiției; La Jäger, conform programului, ar fi trebuit să ridice, pentru trupă pîine și conserve pe trei zile. Dar pînă la Jäger mai erau încă zece ore de drum. De altă parte, la Jäger staționau atîtea trenuri cu răniți din ofensiva de la Lvov, încît, potrivit telegramei primite, nu mai rămăsese nici urmă de pîine cazonă sau de conserve. Primise ordin ca, în loc de pîine și conserve, să plătească trupeii cîte 6 coroane și 72 fileri de cap, care urmează a fi achitați pe nouă zile, împreună cu solda, bineînțeles dacă va primi banii de la brigada, în casă nu avea decît 12.000 de coroane.

— Asta-i curată porcărie din partea regimentului! se înfurie locotenentul-major Lukáš. Să ne lase să pribegim în voia soartei.

Între *jähnrich*-ul Wolf și locotenentul-major Kolář se încinse o discuție în șoaptă. Amîndoi pretindeau că în ultimele trei săptămîni colonelul Schröder ar fi depus la Banca Viena, în contul său personal, 16.000 de cproane.

Locotenentul-major Kolář arată cu acest prilej cum se pot face economii: furi din vistieria regimentului 6.000 de coroane și le bagi în buzunar, apoi foarte logic dai un ordin către toate bucătăriile să reducă câte trei grame de mazăre din rația zilnică a fiecărui ostaș. Într-o lună se adună nouăzeci de grame de cap, iar pe companie se face o rezervă de cel puțin șaisprezece kilograme de mazăre de care bucătarul trebuie să se descotorosească.

Locotenentul-major Kolář și Wolf își povestiră reciproc despre diverse cazuri de acest fel pe care le observaseră.

Un lucru era mai ales sigur: că asemenea matrapazlîcuri se făceau cu duiumul în toată administrația militară. Începînd de jos, de la plutonierul de administrație al unei companii nenorocite și pînă la cei cu epoleți de general, care-și adunau provizii pentru iarna postbelică.

Războiul cerea curaj chiar și în materie de furt...

Cei de la intendență se priveau mîeros de parcă ar fi vrut să spună: „Sîntem trup și suflet, camarade, furăm pe rupte, frățioare, estorcăm, dar n-ai ce face, frate-miu. E greu să lupți împotriva curentului. Dacă nu ieși tu, ia altul și pe deasupra se mai spune despre tine că te-ai lăsat de furat fiindcă ai adunat destul.”

În vagon intră un domn cu vipușcă roșie și aurie la pantaloni. Era un alt general, din cei care se plimbau în inspecție pe toate liniile.

— Luați loc, domnilor, ședeți, ordonă el binevoitor, bucuros că surprinsese un eșalon despre care nu știa că staționează acolo.

Cînd căpitanul Sagner voi să-i dea raportul, generalul îl opri cu un gest:

— Nu, nu, eșalonul dumneavoastră nu e în ordine... Eșalonul nu doarme! Eșalonul dumneavoastră ar fi trebuit să doarmă de acum. Eșaloanele care staționează în gări trebuie să doarmă — ca și în cazărmi — la ora nouă.

Vorbea tăios și sacadat.

— Puțin înainte de ora nouă, trupa trebuie scoasă la latrină, în spatele gării — și pe urmă trimisă la culcare. Altminteri, peste noapte soldații murdăresc calea ferată. Ați înțeles, domnule căpitan? Repetați vă rog ce-am spus... Sau... mai bine nu repetați și faceți totul întocmai cum doresc: alarma, fuga la latrină, sunați stingerea, și la culcare; apoi controlați cine nu doarme și pedepsiți! S-a înțeles? Asta-i tot. Masa de seară la ora șase!

Trecu apoi la o poveste din trecut care s-ar fi întîmplat aiurea, undeva pe alte meleaguri. Stătea acolo ca o fantomă coborîță din sferele celei de-a patra dimensiuni.

— Masa de seară la ora șase, continuă el uitîndu-se la ceas care arăta ora 11 și zece minute. *Um halb neune Alarm, Latrinensch eissen, dann schlafen gehen.*¹ La masa de seară, adică la orele șase: gulaș

¹ La ora opt și jumătate alarma, vizitarea latrinei și apoi culcarea (germ.).

cu cartofi în loc de o sută cincizeci de grame de brînză Emental.

Acestea zise, dădu ordin să se facă o demonstrație. Căpitanul Sagner porunci, așadar, pentru a doua oară să se sune alarma, iar generalul, după ce asistă la în-colonarea batalionului, începu să se plimbe de colo pînă colo cu ofițerii după el, explicîndu-le într-una cum și ce trebuie să facă, de parc-ar fi avut de-a face cu niște idioți incapabili să priceapă lucrurile dintr-o dată; în timp ce vorbea, arăta cu degetele spre acele ceasornicului:

— *Also, sehen Sie! um halbneune scheissen, und nach einer halben Stunde schlafen. Das genügt vollkommen.*¹ În această perioadă, trupa are oricum scaun rar. Eu pun accentul principal pe somn. Somnul îi întărește pe ostași pentru marșurile care vin. Atîta timp cît se află în tren, ostașii trebuie să doarmă. Dacă nu-s locuri destule în vagoane, trupa trebuie să doarmă *partienweise*². O treime se culcă comod în vagoane și doarme de la nouă pînă la miezul nopții, iar ceilalți stau în picioare și se uită la ei. Apoi primii, care s-au odihnit, fac loc altei treimi, care doarme de la miezul nopții pînă la orele trei dimineța. A treia parte doarme de la trei la șase; pe urmă se sună deșteptarea și trupa se spală. În timpul mersului nu-se- sa-re din vagoane! Postați în fața eșalonului patrulare pentru ca trupa să-nu-sa-ră din

¹ Care va să zică, la ora opt și jumătate așezarea pe vine și după o jumătate de oră culcarea. E absolut suficient (germ.).

² Pe rînd (germ.).

vagoane în timpul mersului! Dacă unui ostaș îi
frînge piciorul dușma

nul... — rostind aceste cuvinte generalul se lovi cu palma pe picior — ...ăsta e un lucru vrednic de laudă, dar ca să se schilodească sărind fără nici un rost din vagoane în plină viteză, asta e o faptă condamnabilă.

Așadar, ăsta-i batalionul dumneavoastră? îl întrebă, pe căpitanul Sagner, privind fețele somnoroase ale ostașilor, dintre care mulți, sculați din somn pe neașteptate, nu se puteau reține și căscau cu poftă, treziți de aerul proaspăt al nopții. ăsta, domnule căpitan, e un batalion de căscălăi... Trupa trebuie să meargă la culcare la ora nouă.

Generalul se opri în dreptul companiei a unsprezecea, unde în flancul stîng stătea. Švejk, care căsca de zor ținîndu-și, cuviincios, mîna la gură. Cu toate acestea, de sub mînă se auzeau asemenea zgomote, încît locotenentul-major Lukáš se cutremură la gîndul că generalul ar putea da importanță acestui fapt. Ba mai mult, i se păru chiar că Švejk căsca intenționat.

Iar generalul, ca și cînd l-ar fi cunoscut pe Švejk, se întoarse către el și-l întrebă:

— *Böhm oder Deutscher?*

— *Böhm, melde gehorsamst, Herr Generalmajor*¹.

¹ — Boemian sau german?

— Boemian, raportează supus, domnule general-maior (germ.).

— *Dobrze*¹, spuse generalul, care era polonez și cunoștea puțin limba cehă. Ragi ca vaca la fin. *Stul pysk, drj gubu*², nu behăi! Ai fost la latrină?

— Cu respect vă raportează, domnule general-maior, că n-am fost.

— De ce nu te-ai dus la căcare cu ceilalți?

— Cu respect vă raportează, domnule general-maior, că în timpul manevrelor de la Pisek, colonelul Wachtl ne spunea, în timpul repausului, când ostașii se împrăștiu prin lanurile de secară, că soldatul nu trebuie să se gîndească mereu la „șaiserai”; soldatul, zicea dumnealui, trebuie să se gîndească la luptă. De altfel, mă rog frumos, ce să facem noi la latrină? Nici n-avem ce scoate. După program, ar fi trebuit să primim pînă acum cina în cîteva stații, dar n-am primit nimic. Este o vorbă: „Cu burta goală nu te înfige la latrină!”

În timp ce explica domnului general, în cuvinte simple, care era situația, Švejk îl privea cu atîta încredere, încît acesta citi în ochii lui rugămintea de a le da o mîna de ajutor. E doar la mintea cocoșului că atunci cînd dai ordin să se meargă la latrină în mod organizat, ordinul trebuie susținut cît de cît și pe dinăuntru.

— Trimiteți-i pe toți înapoi în vagoane, se adresă generalul căpitanului Sagner. Cum se face că n-au primit masa de seară? Eșaloanelor care trec prin gară trebuie să li se dea masa de seară. Aici e haltă de

¹ Bine (pol.).

² Ține-ți gura (în cehă stricată, amestecată cu poloneză).

ajustare. Nici nu se poate altfel. Există un plan precis.

Generalul rosti aceste cuvinte cu atîta siguranță, încît se putea trage concluzia că, deși erau orele unsprezece noaptea, masa de seară trebuia servită la orele șase, așa cum arătase la început, astfel că nu mai rămînea altceva de făcut decît să fie reținut trenul peste noapte, pînă a doua zi la orele șase seara, pentru a se putea distribui gulașul cu cartofi.

— Nimic nu-i mai grav în război — spuse generalul cu o nemaipomenita gravitate — decît să uiți de aprovizionarea trupei în timpul transportului. Datoria mea e să aflu adevărul, să constat care este situația exactă la comandamentul gării. Căci, să știți de la mine, domnilor, că uneori sînt vinovați chiar comandanții eșaloanelor. Inspectînd stația Subotîșta, pe linia ferată din sudul Bosniei, am putut constata că șase eșaloane nu luaseră masa de seară, din pricină că domnii comandanți uitaseră să o ceară. De șase ori gătiseră în stație gulaș cu cartofi și nimeni nu venise să-l ridice. L-au vărsat la gunoi. După cum vedeți, domnilor, s-a făcut jaf cu gulașul de cartofi, pentru ca trei stații mai departe, aceiași soldați care se în- vîrtiseră în jurul mormanelor de cartofi la Subotîșta să cerșească în gară un codru de pîine. După cum vedeți și dumneavoastră, în acest caz nu administrația militară a fost de vină. Făcu un gest violent cu mîna. Da, comandanții eșaloanelor nu și-au făcut datoria. Să mergem la cancelarie.

Ofițerii îl urmară tăcuți, întrebându-se în gînd de ce au înnebunit subit toți generalii.

La comandament afluă că nu se știa nimic despre gulaș. Era adevărat că în ziua aceea ar fi trebuit să se gătească pentru toate eșaloanele ce trecuseră prin

gară, dar ulterior venise un ordin ca să se scadă din socoteala hranei cuvenite fiecărui soldat câte 72 de helleri de cap, astfel încât fiecare unitate care trecea prin stație avea un disponibil de 72 de helleri de fiecare ostaș, sumă pe care avea s-o primească de la inten dența de care depinde, la cea mai apropiată plată a soldei. Cît privește pîinea, trupa trebuia s-o ridice la stația Watiana — câte o jumătate de bulcă de cap.

Comandantul centrului de aprovizionare, un om care nu se lăsa intimidat cu una, cu două, spuse fără ocol generalului că ordinele se schimbă de la un ceas la altul. Cum gătește pentru eșaloane, vine un tren sanitar, care aduce un ordin superior, așa că trupa se trezește în fața cazanelor goale.

Generalul încuviință din cap și declară că situația se îmbunătățea văzînd cu ochii. La începutul războiului fusese mult mai rău. Nu se pot face toate așa, deodată. Trebuie experiență, trebuie practică. Teoria ține adesea în loc practica. Cu cît războiul va dura mai mult, cu atît se va putea pune mai multă ordine în toate.

— Să vă dau un exemplu practic, spuse el în continuare, trădînd nespusa plăcere de a fi adus discuția pe acest fîgaș. Cu două zile în urmă, eșaloanele care au trecut prin stația Hatvan n-au primit pîine. Aflați, domnilor, că dumneavoastră mîine o veți primi. Ei, și-acuma să mergem la restaurantul gării.

La restaurantul gării, domnul general își reluă expunerea cu privire la latrină, încercînd să arate cît este

de disgrațios cînd pretutindeni de-a lungul liniei, ferate se văd „kaktuși”. Mîncă un biftec și tuturor celor din preajmă-i li se părea că mestecă în gură un kaktus.

Dădea atîta importanță latrinelor de parcă de ele ar fi atîrnat victoria monarhiei austriece.

În legătură cu noua situație care intervenise o dată cu intrarea în război a Italiei, generalul declară că latrinele armatei noastre constituie un avantaj de ne-tăgăduit în campania din Italia.

Victoria Austriei izvora din latrină.

Pentru domnul general totul era cît se poate de simplu. Marșul spre victorie se desfășura după prescripția: la orele șase seara ostașii capătă gulaș cu cartofi, cu o jumătate de oră mai tîrziu trupa se ușurează la latrină, iar la orele nouă se duce la culcare. În fața unei asemenea oștiri, dușmanul intră în panică.

Gînditor, generalul-maior își aprinse o țigară de foi și rămase multă vreme cu privirile ațintite în tavan, căznindu-se să-și aducă aminte ce anume s-ar mai cădea să spună, ca ofițerii eșalonului să se aleagă cît de cît cu ceva de pe unna inspecției sale.

— Miezul batalionului dumneavoastră e sănătos, spuse el deodată, băgînd de seamă că cei din juru-i se așteptau să stea mai departe așa, fixînd plafonul, și să tacă. Efectivul dumneavoastră este în perfectă ordine. Soldatul cu care am stat de vorbă ne îndreptățește — dată fiind sinceritatea și ținuta lui militară

— să nădăjduim că întregul batalion va lupta pînă la ultima picătură de sînge.

Tăcu, își înălță privirile spre tavan, rezemat cu spațele de speteaza scaunului și în această poziție își continuă expunerea, în timp ce locotenentul Dub, sub impulsul spiritului său servil, îl imita căscînd și el ochii în tavan.

— Batalionul dumneavoastră are nevoie, însă, de fapte care să nu poată fi uitate. Batalioanele brigăzii din care faceți parte își au fiecare istoria lor, și batalionul dumneavoastră trebuie s-o ducă mai departe. Dar dumneavoastră vă lipsește omul care să țină precis în evidență evenimentele și să scrie istoria batalionului. Toate firele trebuie să ducă către el; omul ăsta trebuie să cunoască actele de vitejie ale fiecărei companii. Trebuie să fie un om inteligent, învățat, nu un dobitoc oarecare, sau o vacă. Domnule căpitan, dumneata trebuie să numești pe lîngă batalion un *batalionsgeschichte*¹.

Se uită apoi la ceasul din perete, ale cărui ace adușeră aminte somnoroasei societăți că era momentul să se despartă.

Generalul îi rugă pe domnii ofițeri să-l conducă pînă la vagonul său de dormit, atașat la trenul de inspecție care staționa în gară. În urma lui, comandantul gării oftă din greu: generalul uitase de plata consumației, un biftec și o sticlă de vin, și acum trebuia s-o plătească el, din buzunarul lui. Avea cîteva vizite de astea pe zi. Așa s-au dus pe apa sîmbetei cele

¹ Cronicarul batalionului (germ.).

doua vagoane cu fîn pe care pusese să le tragă pe linie moartă, după ce le vînduse firmei Lőwenstein, furni- zoarea de furaj a armatei. Bineînțeles, vagoanele fuseseră din nou vîndute statului dar, pentru orice eventualitate, el le lăsase mai departe acolo. Cine știe, poate că împrejurările îl vor sili să le mai vîndă o dată firmei Lőwenstein!

În schimb toate inspecțiile îi dădeau certificat de bună purtare, încît se dusesse vestea că la comandantul gării principale din Pesta se bea și se mănîncă bine.

*

Dimineața, cînd sună deșteptarea, eșalonul era tot în gară. Ostașii se spălară la cișmea, cu apa strînsă în gamelă. Generalul nu plecase nici el; trenul cu care venise era în gară; porni deci să inspecteze personal latrinele, unde ostașii se duceau, în conformitate cu ordinul de zi pe batalion: „*Schwarmweise unter Kommando der Schwarmkommandanten*”¹. Ordinul fusese dat de căpitanul Sagner, pentru a face o bucurie domnului general-maior. Apoi, ca să-i facă plăcere și locotenentului Dub, căpitanul Sagner îl numise în ziua aceea de serviciu pe batalion.

Așadar, locotenentul Dub inspecta latrinele.

În latrina care se întindea nesfîrșită de-a lungul linie ferate încăpea fără nici o greutate întreg efectivul a două plutoane.

¹ Pe grupe, sub conducerea comandantului de grupă (germ.).

Ostașii stăteau frumos pe vine, unul lîngă altul, pe taluzul șanțului, ca rîndunelele pe firele de telegraf, toamna, cînd se pregătesc să-și ia zborul spre țărurile calde ale Africii.

Li se zăreau genunchii din pantalonii lăsați, și cu toții își atîrnaseră centironul în jurul gîtului de parcă ar fi vrut, dintr-o clipă într-alta, să se spînzure și nu așteptau decît comanda pentru executarea funestului act.

Toate acestea vădeau spirit de organizare și o disciplină militară de fier.

În flancul stîng stătea Švejk, care se pripășise și el prin partea locului și citea cu interes un petic de hîrtie rupt. Dumnezeu știe din care roman al Ruženei Jesenská:

...ensionatul de aci, din păcate, doamnele,
ut nesigure, poate chiar mai mult.
te în cea mai mare parte închise, pierd.
cu prînzul în cameră, sau se
distracție sui-generis. Iar dacă s-au
se ducea omul numai și numai de d
devenea mai bună, sau nu voia chiar
ceașcă, așa cum ele însele ar fi dorit,
nu era nimic pentru tînărul Křička.

La un moment dat își ridică ochii de pe hîrtie și se uită într-o doară spre ieșirea latrinei, dar deodată încremeni. Îl văzuse chiar pe domnul general-maior, din ajun, în ținută de paradă, întovărășit de aghiotan-

mul lui; cu vin zel neobișnuit, locotenentul Dub le dădea explicații.

Švejk își roti privirea în jur. Ostașii continuau să stea liniștiți pe vine, fiecare la locul lui, și numai gradații păreau oarecum stingheriți.

Švejk simți numaidecât gravitatea momentului.

Sări în picioare, așa cum era, cu pantalonii lăsați, cu centironul în jurul gâtului, folosindu-se pînă în ultima clipă de peticul de hîrtie, și zbieră cît îl ținea gura:

— *Einstellen! Auf! Habacht! Rechtsschaut!*¹ și salută în poziție de drepti.

Generalul-maior zîmbi părintește și binevoi să spună.:

— *Ruht, weiter machen!*²

Caporalul Malek fu cel dintîi care dădu exemplul plutonului său, reluîndți-și poziția inițială. Numai Švejk, rămase în picioare, continuînd să salute, întrucît, dintr-o parte se apropia de el locotenentul Dub, iar din cealaltă partē, cu același zîmbet, generalul-maior.

— Pe dumneata parcă te-am mai văzut azi-noapte, se adresă generalul-maior lui Švejk, care rămăsese în ciudata-i postură. Furios, locotenentul Dub se întoarse către generalul-maior și-i raportă umil:

¹ Încetarea! Sculați! Drepti! Pentru onor, la dreapta! (Germ.)

² Pe loc repaus, continuați! (Germ.)

— *Ich melde gehorsam, Herr Generalmajor, der Mann ist blödsinnig und als Idiot bekannt, säghafter, Dummkopf.*¹

— *Was sagen Sie, Herr Leutnant?*² strigă surprins generalul-maior către locotenentul Dub și-i demonștră, răstit, că se înșală, că în realitate era vorba de un ostaș care știa ce trebuie să facă cînd vede un superior și gradați care nu-l bagă în seamă. Așa-i și pe front. În clipe de primejdie, chiar și un simplu soldat poate să ia comanda. În cazul de față tocmai el, locotenentul Dub, ar fi trebuit să comande: „*Einstellen! Auf! Habtacht! Rechtsschaut!*”

— Te-ai șters la cur? îl întrebă pe Švejk generalul-maior.

— Am onoarea să vă raportez, domnule general-maior, că totul e în ordine.

— Nu te mai caci?

— Am onoare să vă raportez că sînt complet *fertig*.

— Atunci trage-ți pantalonii și pe urmă stai *Habt Acht*.

Și pentru că generalul-maior rostise acest *Habt Acht* cu glasul ceva mai ridicat, toți cei din preajmă-i începură să ia poziția de drepți.

Generalul-maior le făcu un semn amical și cu o blîndă și părintească voce le spuse:

¹ Cu respect vă raportez, domnule general-maior, că individul e tîmpit și cunoscut ca idiot, un dobitoc căruia i-a mers vestea (germ.).

² Se poate, domnule locotenent? (Germ.)

— *Aber nein, ruht, ruht, nur weiter machen!*¹

Švejck era acum în ținuta reglementară și generalul- maior îi adresă o scurtă cuvîntare în limba germană:

— Respectul față de superior, cunoașterea reglamentelor și prezența de spirit înseamnă totul în armată. Iar cînd toate acestea se îmbină cu vitejia, atunci nu există pe lume dușman de care să ne fie teamă.

Și întorcîndu-se spre locotenentul Dub, îi spuse, împungîndu-l pe Švejck prietenește, cu degetul în burtă:

— Notează ce-ți spun: cum ajungeți pe front să fie înaintat neîntîrziat; și cu prima ocazie să-l decorați cu medalia de bronz, pentru serviciu conștiincios și cunoașterea... *Wissen Sie doch, wass ich schon meine... Abtreten!*²

Acestea spuse, generalul-maior părăsi latrina unde locotenentul Dub dădea comenzi cu glas tare, în așa fel ca să le audă și superiorul său.

— *Erster Schwärm, auf! Doppelreihen... Zweiter Schwarm...*³

În acest timp, Švejck ieșise din coloană și, trecînd pe lîngă locotenentul Dub, îi dădu, reglementar, onorul; locotenentul Dub găsi însă cu cale să-i spună: *Herstellt!*⁴ și Švejck se văzu silit să-l salute

¹ Nu, stați liniștiți, stați liniștiți, continuați! (Germ.)

² Știți doar ce cred... Rupeți rîndurile! (Germ.)

³ Grupa întîi, drepti! Pe două rînduri... Grupa a doua... (Germ.)

⁴ La loc comanda! (Germ.)

încă o dată, dîndu-i astfel o nouă dovadă de disciplină:

— Mă cunoști? Nu mă cunoști! Mi-oi fi cunoscut tu partea bună, dar să te ții cînd ai să mi-o cunoști și pe cea rea... Am să te fac să plîngi!

Îndreptîndu-se spre vagonul lui, Švejk își aminti de o întîmplare: „Cînd eram încă la Karlin, în cazarmă, era acolo un *laitnant*, Chudavý; cînd îl apucau năbădăile zicea: «Să știți, mă băieți, să vă feriți de mine că eu sînt porc și am să rămîn porc cît timp o să fiți în companie»”.

Trecînd pe lîngă vagonul comandamentului, Švejk fu strigat de locotenentul-major Lukáš care îi ordonă să-i amintească lui Baloun să dea zor cu cafeaua și să închidă bine cutia cu lapte conservat, ca nu cumva să se strice.

În vagonul în care se afla plutonierul de administrație Vaněk, pe o lămpiță de spirt Baloun prepara într-adevăr cafea pentru locotenentul-major Lukáš. Dar intrînd pentru a-i transmite ordinul, Švejk băgă de seamă că, în lipsa lui, tot vagonul se înfruptase din proviziile locotenentului.

Cutiile de cafea și lapte conservat ale locotenentului-major Lukáš erau pe jumătate golite, iar Baloun, sorbind cafea din ceașcă, umbla din nou cu lingurița prin laptele conservat ca să și-o mai dregă nițeluș.

Bucătarul ocultist Jurajda și plutonierul de administrație Vaněk făgăduiseră să acopere paguba imediat ce vor sosi proviziile de cafea și lapte conservat.

Îi oferă o ceașcă de cafea și lui Švejk, care refuză, însă, spunându-i lui Baloun:

— Chiar acum a venit un ordin de la cartierul general al armatei, în care se spune că ȣucălarul care se înfruptă din conservele de cafea și lapte ale ofițerului lui, să fie spânzurat în douăzeci și patru de ore. Îți transmit asta din partea domnului *oberlaintnant*, care vrea să te vadă într-o clipită cu cafeaua la el.

Înspăimîntat, Baloun smulse din mîna telegrafistului Chodounský ceașca de cafea pe care, abia i-o umpluse, o puse să se mai încălzească, mai adăugă puțin lapte conservat și se năpusti spre vagonul comandamentului. Cu ochii holbați de spaimă, întinse locotenentului-major Lukáš cafeaua, îngrozit la gîndul că acesta ar putea bănui ceva în legătură cu felul cum îi gospodărise el conservele.

— Am... am întîrziat — bîigui Baloun — pentru că n-am putut deschide cutiile...

— Ai vărsat laptele, conservat, nu? — îl întrebă locotenentul-major Lukáš, gustînd din cafea. Sau l-ai înghițit, linguriță cu linguriță, ca supa. Știi ce te așteaptă?

Baloun slobozi un oftat și începu să se tînguie:

— Am trei copii, cu respect vă raportează, domnule *oberlaintnant*.

— Bagă de seamă, Baloun, îți atrag din nou atenția să te lași de lăcomia ta. Švejk nu ți-a spus nimic?

— Ba da. Că-n douăzeci și patru de ore aş putea să fiu spînzurat, răspunse Baloun, pierdut și tremurînd din tot corpul.

— Lasă tremuratul, gogomanule, și fă-te mai bine om de treabă, îi spuse zîmbind locotenentul-major Lukáš. Scoate-ți din cap hămeseala asta și spune-i lui Švejek să vadă prin gară, sau prin apropiere, de ceva bun de mîncare. Ține, dă-i zece coroane. Pe tine nu te mai trimit nicăieri. Ai să mergi numai cînd o să fii sătul să crăpi. Nu mi-ai topit cumva cutia de sardele? Hai? Zici că nu? Bine... Ad-o s-o vād.

Baloun îi înmînă lui Švejek hîrtia de zece coroane, transmițîndu-i dorința domnului *oberlaintnant* de a-i face rost prin gară de ceva bun de mîncare. Apoi, oftînd amarnic scoase din cufărul locotenentului-major cutia cu sardele și, cu un sentiment de profundă părere de rău, o duse spre control stăpînului său.

Bietul de el, se bucurase atît de mult la gîndul că locotenentul-major Lukáš uitase de sardele... și cînd colo, s-a lins pe bot. Acum locotenentul le va opri la el în vagon și-l va lăsa cu buza umflată. Se simțea jefuit.

— Aici sînt, să trăiți, sardelele dumneavoastră, domnule *oberlaintnant*, spuse cu jale în glas, predînd cutia proprietarului ei. S-o deschid?

— Bine, Baloun, foarte bine; nu deschide nimic! Du-te și pune-o la loc. Am vrut numai să mă conving dacă nu cumva te-ai uitat prin ea. Mi s-a părut, cînd

mi-ai adus cafeaua, că ți-era gura cam unsuroasă. Ce-a făcut Švejk, a plecat?

— Cu respect vă raportează, a pornit, se luminează la față Baloun. A spus că domnul *oberlaitnant* are să fie mulțumit, că toată lumea o să-l invidieze pe domnul *oberlaitnant*. S-a dus undeva dincolo de gară. Zicea că cunoaște pe-aici locurile, pînă la Rákospalota și că dacă trenul ar pleca cumva fără el, se bagă în coloana de automobile și ne ajunge din urmă la stația următoare. Să n-avem nici o grijă, a zis, că știe el ce-i aia datorie... chiar de-ar fi să ia o birjă pe socoteala lui și să vină cu ea pînă în Galiția. Așa a spus... Pe urmă, a spus, ați putea să-i rețineți din soldă. Orice-ar fi, să nu vă faceți nici o grijă din pricina lui, domnule *oberlaitnant*.

— Marș de-aici, îi curmă vorba locotenentul-major Lukáš, întunecîndu-se deodată..

De la biroul comandamentului se anunță că trenul va pleca spre Gödölő-Aszod abia la două după-amiază și că în gară se vor distribui cîte doi litri de vin roșu și o sticlă de coniac pentru domniile ofițeri. Se spunea că era vorba de un transport rătăcit, care inițial fusese destinat „Crucii Roșii”. Oricum, transportul picase ca din cer și în vagonul comandamentului domnea o bună dispoziție generală. Coniacul avea trei stelute și vinul era de Gumpoldskirchen.

Numai locotenentul-major Lukáš era abătut. Treceuse un ceas și Švejk tot nu se arătase. După o altă jumătate de oră văzu, însă, îndreptîndu-se spre va-

gonul comandamentului un cortegiu foarte ciudat, care ieșise din biroul poliției din gară.

În frunte pășea Švejk, grav și demn, ca odinioară martirii creștini cînd erau tîrîți în arenă.

Da o parte și de alta era însoțit de cîte un honved cu baioneta la armă; în flancul stîng era un caporal de la comandamentul gării și în urma lor o femeie în fustă roșie cu falduri și un bărbat cu cizme, cu pălărie rotundă pe cap, avînd un ochi învinețit și în mîna o găină speriată care cotcodăcea de zor.

Procesiunea dădu să intre în vagonul comandamentului, dar caporalul strigă în ungurește omului cu găina și femeii să rămîna jos.

Zărindu-l pe locotenentul-major Lukáš, Švejk clipi din ochi cu tîlc.

Caporalul ceru să vorbească cu comandantul companiei a 11-a de marș. Locotenentul-major Lukáš luă din mîna lui documentul eliberat de comandantul gării, în care citi, pîlind:

„Comandantului companiei a 11-a de marș a batalionului de marș N., din regimentul 91 infanterie, spre noi cercetări,

Se predă infanteristul Švejk Josef, conform declarației sale ordonanță a acestei companii N., batalionul de marș N., regimentul 91 infanterie, învinuit de crima de furt, săvîrșită în dauna soților István din Isatarcsa, în raza comandamentului gării.

***Faptele: Infanteristul Švejk Josef, capturînd
o***

găină care alerga în spatele casei proprietatea soților István din Lsatarcsa, raza comandamentului gării, găina fiind de asemenea proprietatea soților István și, surprins de proprietar care voia să-i ia găina, numitul s-a împotrivit lovindu-l pe proprietarul István cu găina peste ochiul drept și, reținut de patrula chemată de urgență, a fost transportat la unitatea lui, iar găina înapoiată proprietarului ei.

Semnătura ofițerului de serviciu”.

În timp ce semna adeverința de primire a inculpatului, locotenentul-major Lukáš simți că i se moaie genunchii.

Švejk stătea atît de aproape încît băgă de seamă că Lukáš uitase să completeze data.

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlaintnant*, că astăzi sîntem în douăzeci și patru. Ieri a fost în 23 mai, cînd Italia ne-a declarat război. Am fost prin oraș și acolo nu se vorbește decît de asta.

Honvezii și caporalul plecară. Rămaseră doar soții István, care țineau morțiș să se urce în vagon.

— Dacă ați mai avea la dumneavoastră, domnule *oberlaintnant*, o monedă de cinci, am putea cumpăra găina. Nerodul ăsta vrea pe ea cincisprezece creițari dar socotește în preț zece creițari pentru vînația de la ochi, explică Švejk, foarte calm. Eu, însă, domnule oberlaintnant, socotesc că zece creițari pentru un ochi de idiot e cam mult. Pentru douăzeci de creițari, mi-aduc aminte, la cîrciuma „La fata

bătrână” i-au scos strungarului Matei tot maxilarul cu șase dinți; și pe vremea aceea banii aveau mai multă valoare decît astăzi. Wohlschläger spînzură și el numai pentru patrii creîțari.

— Ia vino-ncoa, făcu semn Švejk omului cu ochiul învinețit și cu găina, în mîină. Tu, babo, rămîi acolo!

Bărbatul urcă în vagon.

— O rupe nițeluș pe nemțește, adăugă el. Înțelege toate înjurăturile și știe chiar destul de bine să sudaie.

— *Also zehn Gulden*, se adresă apoi ungurului. *Fünf Gulden Henne, fünf Auge*¹. Pricepi? *Öt forint kikiriki, öt forint kukuk, igen?* Aici e „*stabsvagon*”, pungașule. Dă găina, mă!

Întinse omului, luat prin surprindere, o hîrtie de zece, îi luă găina, îi suci pe loc gîtul, și-l împinse pe ungur afară din vagon, strîngîndu-i prietenește mîina:

— *Jó napot, barátom*², *adieu*, cară-te la babor-niță, dacă nu vrei să zbori.

— Ca să vedeți, domnule *oberlaintnant*, că toate se pot aranja, — spuse Švejk apoi, întorcîndu-se către locotenentul-major Lukáš. Cel mai bine e cînd lucrurile se lămuresc fără scandal, fără alai. Acu' îl iau pe Baloun și vă facem o supă de găină, să-i meargă vestea pînă în Transilvania.

¹ Va să zică zece galbeni: cinci pentru găină, și cinci pentru ochi (germ.).

² Salutare, prietene (magh.).

Scos din sărite, locotenentul-major Lukáš îi smulse găina din mână și răcni:

— Știi, Švejk, ce pățește ostașul care în timp de război jefuiește populația pașnică?

— Moarte onorabilă, cu pulbere și plumb, răspunse Švejk solemn.

— Dumneata însă, Švejkule, meriți ștreangul, pentru că ești cel dintâi care a început cu jaful. Dumneata — zău dacă mai știu cum să-ți spun — ai uitat de jurământ. Ah, simt că-mi plesnește capul...

Švejk se uită ținută la Lukáš și, luându-și o înfățișare de om nedumerit, rosti:

— Cu respect vă raportează că n-am uitat de jurământul pe care trebuie să-l păzească neamul nostru de războinici. Cu respect vă raportează, domnule *ober-laitnant*, că am jurat solemn credință și supunere luminatului meu stăpân Franz Josef I; credincios și supus voi fi și generalilor maiestății sale și tuturor superiorilor mei, pe care îi voi asculta, îi voi cinsti și apăra. Voi împlini întocmai ordinele și dispozițiile lor în toate împrejurările, împotriva oricărui dușman, oricare ar fi el, și oriunde ar suna porunca maiestății sale imperiale și regale, pe apă, pe uscat, în aer, ziua și noaptea, în bătălii, la atac, în lupte și în oricare alte acțiuni, oriunde...

Švejk ridică de jos găina și continuă tot așa, stând în poziție de drept și privindu-l pe locotenentul-major Lukáš drept în ochi:

— ...totdeauna și cu orice prilej voi lupta cu vitejie și bărbăție, nu voi părăsi niciodată armata, dra-

pelul și stindardul, nu voi intra niciodată în vreo înțelegere cu dușmanul, mă voi purta întotdeauna așa cum cer legile militare și cum se cuvine unui bun ostaș și voi trăi și muri în cinste și onor, așa să-mi ajute Dumnezeu. Amin. Iar găina asta, cu respect vă raportează, n-am furat-o, n-am jefuit pe nimeni și m-am purtat cum se cuvine, cu gândul la jurământul făcut.

— Lasă găina, dobitocule, zbieră locotenentul-major Lukáš, lovindu-l pe Švejk peste mîna în care ținea mortăciunea. Uite ce scrie în actele astea, negru pe alb. „Se predă infanteristul Švejk Josef, conform declarației sale, ordonanță a acestei companii... învinuit de crima de furt”... Și mai ai nasul să-mi spui, fiară sălbatică, hienă... ah, o dată și-o dată tot am să te ucid! Spune, tâlhar tâmpit, cum de ți-a dat prin minte una ca asta... spune!

— Cu respect vă raportează — răspunse Švejk cu glas blajin — că la mijloc e o neînțelegere. Când am primit ordinul dumneavoastră, să vă fac rost de ceva bun de mîncare, am stat și m-am gândit cam ce anume ar putea fi mai bun. Pe lîngă gară n-am găsit nimic, numai salam de cal și un fel de pastramă de măgar. Dar cu respect vă raportează, domnule *oberlaintnant*, am stat și m-am gândit bine... Și ce mi-am zis? Pe front e nevoie de ceva hrănitor pentru ca să poți îndura mai bine greutățile războiului. Și m-am gândit să vă fac o bucurie orizontală. Am vrut să vă fac, domnule *oberlaintnant*, o supă de găină.

— Supă de găină, repetă după el Lukáš, luîndu-se cu mîinile de cap.

— Da, să trăiți, o supă de găină, domnule *oberlaintnant*: am cumpărat ceapă și cincizeci de grame de fidea. Sare și piper avem la cancelarie. Nu mai rămînea decît să cumpăr găina. M-am dus așadar dincolo de gară, pînă la Isatarcsa. De fapt e un sat, nici nu aduce a oraș, măcar că pe prima stradă scrie *Isatarcsa város*¹. Trec pe o stradă cu grădini, apoi pe a doua, pe a treia, pe a patra, pe a cincea, pe a șasea, pe a șaptea, pe a opta, pe a noua, pe a zecea, pe a unsprezecea, și abia pe a treisprezecea, chiar la capătul străzii, unde în spatele unei case începea izlazul, ciuguleau plimbîndu-se agale, cîteva găini. M-am apropiat și am ochit-o pe cea mai mare și mai grea; binevoiți a vă uita la ea, domnule *oberlaintnant*, e numai untură; nici nu-i nevoie s-o căutați la tîrîtiță; de la prima ochire se vede că a fost îndopată cu grăunțe, nu glumă. Am luat-o, așadar, foarte public, de față cu toată lumea care, ce-i drept striga ceva la mine pe ungurește și cum o țineam de picioare, am întrebat cîtiva oameni și pe cehește și pe nemțește, a cui e, ca s-o pot cumpăra; deodată, însă, din casa aceea mărginașă de care vă spuneam, vin în fuga mare spre mine un bărbat și o femeie și încep să mă înjure mai întîi pe ungurește, pe urmă pe nemțește, cum că le-am furat găina ziua în amiaza mare. Le-am spus să nu zbiere așa la mine, că eu sînt trimis s-o cumpăr pentru dumneavoastră și le-am povestit

¹ Orașul Isatarcsa (magh.).

cum devine cazul. Afurisita de găină, cum o țineam așa de picioare, a început deodată să bată din aripi și să încerce să zboare; și cum eu o țineam ușurel și n-o strîngeam, mi-a ridicat mîna *și a vrut să se așeze pe nasul stăpînului ei*. Omul a început să urle că am vrut — zicea — să-l ating cu găina peste bot. Muierea se smiorcăia și striga mereu la găină: „puta, puta, puta, puta”. Niște dobitoci, care nu pricepuseră nimic din tot ce se întîmpla, s-au dus să cheme patrula de honvezi și chiar eu i-am rugat să meargă cu mine la *bahnhofkommando*, ca nevinovăția mea să iasă ca untdelemnul deasupra apei. Dar cine să se înțeleagă cu domnul *laintnant* de serviciu; n-a vrut să știe de nimic, nici chiar atunci cînd l-am rugat să vă întrebe pe dumneavoastră dacă-i adevărat sau nu că m-ați trimis să vă cumpăr ceva bun. Ba a mai și țipat la mine să-mi țin gura; că oricum ar fi, nu mă așteaptă decît o creangă groasă și un ștreang bun. Era, mi se pare, în toane foarte rele pentru că mi-a spus că numai un ostaș care jefuiește poate fi așa de durduliu. Au venit, în stație, zicea, mai multe plîngeri; alaltăieri, cică, ar fi dispărut cuiva, un curcan; și cînd am spus că în vremea aceea noi eram la Raab, mi-a răspuns că tertipuri din astea nu prind la dumnealui. Așa că m-a trimis la dumneavoastră. Și, după toate, un caporal s-a rățoit și el la mine, că zicea că m-am făcut că nu-l văd și mă întreba dacă știu cu cine am de-a face. Eu i-am spus că e *gefrierter*¹, că dacă ar fi de la vînători,

¹ Caporal (germ.).

ar fi *patrollführer*¹ iar la artilerie *oberkanonier*².

— Švejkule — spuse după un răstimp locotenentul-major Lukáš — dumneata ai trecut pînă acum prin atîtea întîmplări și neplăceri, sau, cum le spui dumneata, „încurcături” și neînțelegeri, încît pînă la urmă poate că numai un ștreang gros în jurul gîtului, cu toate onorurile militare, în careu, te-ar ajuta să scapi de necazurile astea. Înțelegi?

— Da, să trăiți, domnule *oberlaitnant*, un careu sau un *geschlossenes batalion*³, se formează din patru companii și numai în mod excepțional din trei sau cinci... Doriți să vă pun în supa de găină mai mulți tăiței, domnule *oberlaitnant*, ca să fie mai deasă?

— Ascultă, Švejkule, fă bine și dispare cît mai repede cu găină cu tot, înainte să-ți dau cu ea în cap, dobitocule...

— La ordin, domnule *oberlaitnant*, dar să știți că țelină n-am găsit, și nici morcov... să trăiți! Am să pun car...

N-apucă să termine și zbură cu găină cu tot din vagonul comandamentului. După care locotenentul-major Lukáš bău pe nerăsuflăte un pahar mare de coniac. Iar Švejk, oprindu-se la fereastra vagonului, salută și apoi se depărtă.

¹ Șef de patrulă (germ.).

² Comandant de tun (germ.).

³ Batalion cu efectivul complet (germ.).

Regăsindu-și liniștea sufletească, fericit că toate se terminaseră cu bine, Baloun se pregătea să deschidă

cutia cu sardele a locotenentului-major, cînd Švejk își făcu apariția cu găina în mînă, prilejuind o firească emoție tuturor celor din vagon; Nu le venea să-și creadă ochilor și toate privirile vroiau să spună parcă: de unde-ai ciordit-o?

— Am cumpărat-o pentru domnul *oberlaintnant*, le spuse Švejk, scoțînd din buzunare ceapa și fideaau. Aveam de gînd să-i fac din ea o supă, dar dumnealui nu mai vrea, așa că mi-a dăruit-o mie.

— Nu cumva era moartă? întrebă îngrijorat plutonierul de administrație Vaněk.

— Eu personal i-am sucit gîtul, răspunse Švejk, în timp ce-și scotea cuțitul din buzunar.

Plin de recunoștință și respect pentru Švejk, Baloun începu să pregătească în tăcere lampa de spirt a locotenentului-major. Apoi luă gălețile și se duse fuga după apă.

Telegrafistul Chodounský, care se oferă să ajute la jumulit, se apropie de Švejk șoptindu-i la ureche în mare taină:

— E departe de aici? Trebuie să sari pîrleazul sau umblă pe stradă?

— Am cumpărat-o.

— Ce tot îndrugi? Zău, parcă nu mi-ai fi prieten! Crezi că noi n-am văzut cînd te-au adus sub escortă? Ajută, totuși, cu mult zel la jumulitul găinii. Bucătarul ocultist Jurajda își dădu și el concursul, tăind cartofi și ceapă pentru supă.

Penele aruncate din vagon treziră atenția locotenentului Dub, care își făcea inspecția în jurul trenului.

Strigă spre vagon să se arate la față cel care jumulește găina; în ușa vagonului apăru Švejk, pe al cărui chip se citea o imperturbabilă mulțumire de sine.

— Ce-i asta? se răsti locotenentul Dub, ridicînd capul de găină.

— Cu respect vă raportează, domnule *laitnant*, că e un cap de găină, de rasă neagră, tiroleză. Sînt foarte bune ouătoare, domnule *laitnant*. Fac pînă la două sute șazeci de, ouă pe an. Poftim, vă rog să vedeți ce ouătoare plină a avut.

Și Švejk întinse sub nasul locotenentului Dub mâțele și celelalte măruntaie ale găinii.

Dub scuipea scîrbit. Dădu să plece, dar peste o clipă se întoarse:

— Pentru cine o preparați?

— Pentru noi, să trăiți, domnule *laitnant*. Uita-ți-vă ce de untură are pe ea.

Locotenentul Dub se îndepărtă bombănind:

— Ne mai întîlnim noi la Filipi¹.

— Ce ți-a zis? întrebă bucătarul Jurajda.

— Ei, ne-am dat și noi întîlnire undeva, la Filipi. Domnii ăștia învățați au obiceiuri proaste.

¹ Filipi era un oraș din Tracia, unde în anul 42 î.e.n. Antonius și Octavianus au învins pe Brutus și Casius. Aici expresia are sens de „Va veni ceasul răzbunării.”

Bucătarul ocultist ținu însă să atragă atenția că numai esteții sînt homosexuali, lucru fără de care nici nu se poate închipui estetica.

Iar plutonierul de administrație Vaněk folosi prilejul pentru a vorbi despre batjocorirea fetelor de către pedagogi în mănăstirile spaniole.

Și în timp ce apa din ceaun începea să clocotească pe lampa de spirt, Švejk își aminti de istorioara cu un educator căruia îi fusese încredințată la Viena o colonie de copii părăsiți și care-i necinstise pe toți.

— Ce să-i faci, asta-i o boală, dar mai rău e cînd le apucă pe femei. Acum cîțiva ani, erau în Praga II două cucoane, părăsite de bărbați pentru că fuseseră niște haimanale, una Mourková și una Šousková. Într-o zi — cam pe timpul cînd înfloreau cireșii din Roztoky — dumnealor au găbjit acoloj în amurg, un bătrîn de o sută de ani, un flașnetar impotent, l-au tîrît pînă în crîngul de la Roztoky și i-au făcut felul. Și ce l-au chinuit, sărmanul! Un domn profesor, Axaimit din Žižkov, făcea săpături în crîng; căuta niște schelete de pitici și făcuse cîteva gropi; într-o groapă de astea l-au tîrît javrele pe bietul flașnetar, l-au chinuit și l-au batjocorit. A doua zi, vine la fața locului profesorul Axaimit și vede că în groapă e ceva. Grozav s-a mai bucurat. Dar cînd colo, ce să vezi? Era flașnetarul sleit de puteri și chinuit ca un martir de cuconițele divorțate. În jurul lui erau numai așchii. A cincea zi și-a dat duhul; javrele de cucoane au avut nerușinarea să se ducă și la înmormîntare. Asta-i perversitate, ce mai...

Ai pus sare? se întoarce Švejk către Baloun care, profitînd de interesul general pentru cele povestite, ascunsese ceva în ranița lui. Ia să vedem ce faci acolo?

Ascultă Baloun, îl mustră Švejk cu un ton grav. Ce voiai să faci cu pulpa asta de găină: ia uitați-vă, ne-a șterpelit a pulpă ca apoi să și-o fiarbă pe furiș. Știi, Baloun, ce-ai făcut? Știi ce pedeapsă îl așteaptă pe cel care-și jefuiește, pe front, camaradul de arme? E legat de o gură de tun și i se trage un obuz. Acum e prea tîrziu să oftezi. Cum întîlnim pe front prima unitate de artilerie, te prezinți numaidecît la cel dintîi *oberfeuerwerker*¹. Pînă atunci, ca pedeapsă, ai să faci instrucție. Ieși afară!

Norocosul Baloun coborî, iar Švejk din ușa vagonului îi comajidă:

— *Habt Acht! Ruht! Habt Acht! Rechts schaut! Habt Acht!* Uită-te drept la mine! *Ruht!* Acum ai să faci mișcări pe loc. *Rechts um!* Ce faci omule? Ești o vacă. Coarnele trebuie să-ți ajungă acolo unde aveai înainte umărul drept. *Herstellt! Rechts um! Links um! Halbrechts!* Nu așa, bouie! *Herstellt! Halbrechts!* Vezi, prostănacule, că merge?! *Halblinks! Links um! Links! Front! Front,* dobitocule! nu știi ce-i aia *Front? Gradaus! Kehrt euch! Kniet! Nieder! Setzen! Auf! Setzen! Nieder! Auf! Nieder! Auf! Setzen! Ruht! Auf! Ruht!* Așa Baloun, vezi, asta-i sănătos; acum ai să mistui ca lumea!

¹ Artificier-șef (germ.).

În jur începuseră să se adune grupuri compacte de ostași. Se produse rumoare.

— Fiți buni și faceți vă rog loc, strigă Švejk. Camaradul o să mășăluiască. Hai Baloun, fii atent, ca să nu trebuiască să *herstellen*. Mie nu-mi place să chinuiesc trupa, fără rost. Așadar: *Direktion Bahnhof*. Uite, cum îți arăt eu. *Marschieren marsch! Gliedhalt!*¹ Stai, fir-ai al dracului, că te bag la răcoare! *Glied-halt!* Slavă Domnului, dobitocule, că te-ai oprit, *Kurzer Schritt!*² Nu știi ce-i aia *Kurzer Schritt!* Te învăț eu minte, de-o să-ți iasă ochii! *Voller Schritt! Wechselt Schritt! Ohne Schritt!*³. Bivole! Când comand „*Ohne Schritt*”, bate cotonoagele pe loc, ai înțeles?

În jur se strînseseră cel puțin două companii.

Baloun nădușea, se pierduse cu firea, iar Švejk nu mai contenea să comande:

— *Gleicher Schritt! Glied rückwärts marsch!*

— *Glied halt!*

— *Laufschritt!*

— *Glied marsch!*

— *Schritt!*

— *Glied halt!*

— *Ruht!*

— *Habt! Acht! Direktion Bahnhof. Laufschritt marsch! Halt! Kehrt euch! Direktion Wagon! Laufschritt marsch! Kurzer Schritt! Glied halt! Ruht!*

¹ Ține pasul! (Germ.)

² Pasul mic! (Germ.)

³ Întinde pasul! Schimbă pasul! Fără pas! (Germ.)

Ei, și-acum răsuflă nițel! Pe urmă o luăm de la capăt. Dacă e bunăvoință, toate se fac.

— Ce-i aici? se auzi deodată glasul locotenentului Dub care venea în grabă, foarte agitat.

— Cu respect vă raportează, domnule *laintnant* — răspunse Švejk — că facem și noi puțintică instrucție, ca să nu uităm de exerciț și să nu pierdem de pomană un timp atât de prețios.

— Dă-te jos din vagon, îi porunci locotenentul Dub. De data asta, într-adevăr m-am săturat! Ai să mergi cu mine la domnul *batalionskomandant*.

Cînd îl zări pe Švejk intrînd în vagonul comandamentului locotenentul-major Lukáš coborî pe partea cealaltă și se duse pe peron.

În timp ce asculta raportul locotenentului Dub despre ciudatele „năzbîtii” ale bravului soldat Švejk (cum se exprimase locotenentul) căpitanul Sagner era foarte bine dispus; vinul de Gumpoldskirchen era într-adevăr minunat.

— Așadar, dumneata nu vrei să pierzi de pomană timpul prețios, făcu el cu tîlc. Matușič, vino încoace!

Ordonanța batalionului primi ordin să-l cheme pe plutonierul Nasaklo, de la compania a 12-a, cunoscut printre ostași drept cel mai mare tiran, și totodată să-i facă rost lui Švejk de o carabină.

— Omul ăsta — se adresă căpitanul Sagner plutonierului Nasaklo — nu vrea să piardă bunătațe de timp de pomană. Ia-l te rog în spatele vagonului și fă dumneata cu el un ceas de exerciții cu arma. Dar fără milă, fără repaus, comandă după comandă, frumos;

setzt ab, an, setzt ab! Ai să vezi Švejkule cum o să-ți treacă de urît, îi spuse căpitanul la plecare.

Curînd, din spatele vagonului se auzi o comandă aspră răsunînd peste calea ferată. Plutonierul Nasaklo care fusese ridicat de la o partidă de douăzeci și unu, unde tocmai ținea banca, zbiera de parcă ar fi vrut să se audă în toată împărăția Domnului:

— *Beim Fuss! Schultert! Beim Fuss! Schultert!*¹

Apoi, pentru o clipă amuți și se auzi glasul lui Švejk, liniștit și mulțumit:

— Astea, le-am învățat cu ani în urmă, pe vremea cînd eram militar activ. La comanda „*beim Fuss*”, pușca stă sprijinită de piciorul drept. Ascuțișul patului vine în linie dreaptă cu vîrful piciorului. Mîna dreaptă, se înțelege de la sine, e întinsă și ține pușca în așa fel, că degetul gros cuprinde cocoșul; celelalte degete trebuie să închidă patul în față, iar ia comanda „*Schultert!*” pușca trebuie ținută ușor de curea pe umărul drept, cu *laufmündungul*² în sus și cocoșul la spate...

— Termină cu trîncăneala, se auzi din nou comanda plutonierului Nasaklo. *Habt Acht! Rechts sthaut!* Pentru Dumnezeu, ce faci...

— Sînt în poziția de „*schultert*” și la „*rechts schaut*” mîna dreaptă alunecă pe curea în jos, apuc gîtul patului și zvîrl capul la dreapta; la *Habt Acht!*

¹ La picior! La umăr! La picior! La umăr! (Germ.)

² Gura țevii (germ.).

apuc din nou cureaua cu mîna dreaptă și aduc capul înainte cu ochii la dumneata.

Și din nou răsună glasul plutonierului:

— *In die Balanz! Beim Fuss! In die Balanz! Schul-tert! Bajonett auf! Bajonett ab! Fällt das Bajonett! Zum Gebet! Vom Gebet! Kniet nieder zum Gebet! Laden! Schiessen! Schiessen halb rechts! Ziel Stabswagon! Distanz 200 Schritt... Fertig! An! Feuer! Setzt ab! An! Feuer! An! Feuer! Setzt ab! Aufsatz normal! Patronen versorgen! Ruht!*

Plutonierul își răsuci o țigară.

Iar Švejk citi pe patul carabinei numărul de serie și izbucni:

— 4268! Numărul ăsta l-a avut o locomotivă de cale ferată de pe linia șaisprezece din gara Peciky. Trebuia dusă la depoul din Lysa pe Elba, pentru reparație, dar n-a fost chiar așa de ușor, domnule plutonier, pentru că mecanicul care urma s-o conducă pînă acolo avea slabă ținere de minte la cifre. Impiegatul de mișcare l-a chemat la el în canțelarie și i-a spus: „Pe linia șaisprezece se află locomotiva cu numărul 4268. Eu știu că dumneata n-ai ținere de minte la cifre și că atunci cînd ți se scrie un număr pe hîrtie, pierzi hîrtia. Dar fii cu băgare de seamă la ce-ți spun, dacă nu ții minte cifrele: am să-ți arăt ce ușor e să ții minte orice cifră. Numai să fii cu băgare de seamă: locomotivă pe care trebuie s-o duci la depoul din Lysa pe Elba, are numărul 4268. Va să zică, atenție: prima cifră e patru, a doua doi. Ții minte 42, adică 2 ori 2; asta înseamnă că dacă începi

de la stînga ai mai întîi 4 pe care-l împărți la 2 și-
ți dă 2, așa că iar ai

frumos aranjat unul lângă altul 4 și 2. Ei și acum să nu te sperii. Cît face de doi ori 4, opt, nu? Bun, întipărește-ți în minte că din numărul 4268, cifra opt este ultima la rînd. Dacă ții minte că prima este 4, a doua 2, a patra 8, nu mai rămîne decît să fii deștept și să ții minte și pe 6, care vine înainte de 8. Lucru-i la mintea cocoșului: prima cifră, este 4, a doua doi, patru și cu doi fac șase. Care va să zică, acum ești sigur că a doua de la capăt este șase; de acum încolo ordinea cifrelor nu-ți mai iese din minte. Îți rămîne în cap numărul 4268. Sau, putem ajunge la același rezultat, pe o cale și mai simplă...”

Plutonierul isprăvi țigara și holbînd ochii spre Șvejk, apucă doar să bîguie:

— *Kappe ab!*¹

Șvejk însă își continua expunerea, impasibil:

— Și atunci a început să-i explice o metodă mai simplă, ca să-și amintească de numărul 68. 6 fără 2 fac 4, care va să zică are 4-68, nu mai rămîne decît să-l bage pe doi și gata: 4-2-6-8. De altfel nu-i prea greu dacă socoteala se face și altfel: cu ajutorul înmulțirii și împărțirii. Se ajunge la același rezultat. „Ții minte — i-a spus impiegatul — că de 2 ori 42 fac 84. Anul are 12 luni. Se scade 12 din 84 și ne rămîne 72, din care mai scădem 12 luni și rămînem cu 60. Așadar, pe șase îl avem asigurat, iar pe zero îl ștergem. Va să zică avem așa: 42, 68, 4. Dacă l-am

¹ Descoperiți! (Germ.)

tăiat pe zero îl tăiem și pe patru din eoadă și ne asigurăm iarăși, foarte ușor, 4268, numărul locomotivei pe care trebuie s-o duci la depoul din Lysa pe Elba”. Și cum îți spuneam, cu împărțirea e la fel de ușor. Socotim coeficientul după tariful vamal... Dar ce s-a întâmplat, v-a venit rău domnule *feldwebl*? Dacă doriți, pot să încep cu: „**Generaldecharge! Fertig! Hoch an! Feuer!**” Afurisită treabă! Domnul căpitan n-ar fi trebuit să ne trimită în soare! Trebuie să mă duc după o targă.

Adus la fața locului, medicul opină că ar putea să fie o insolație puternică sau o congestie cerebrală acută. “

Cînd plutonierul își veni în fire, Švejk se afla lîngă el și-i spuse:

— Ei și-acum să vă povestesc și restul. Credeți, domnule plutonier, că mecanicul a ținut minte? Aș! De unde! S-a încurcat și a înmulțit totul cu trei, fiindcă și-a adus aminte de sfînta treime: așa că locomotiva tot n-a găsit-o și mai e și acum tot pe linia șaisprezece.

Plutonierul dădu din nou ochii peste cap.

Cînd se înapoie în vagonul lui, la întrebarea unde zăbovisе atîta, Švejk răspunse:

— Cine învață pe altul *Laufschritt*, face de o sută de ori *Schul-tert!*

În fundul vagonului, într-un colț, Baloun tremura ca varga.

În lipsa lui Švejk, cînd găina începuse să fiarbă, îi înfulecase jumătate din porție.

*

Înainte de plecarea trenului, eșalonul fu ajuns din urmă de un tren militar mixt, cu tot felul de rămășițe de unități. Erau fie întîrziați, fie soldați ieșiți din spital, care se întorceau la unitățile lor sau alți indivizi suspecti, înapoiați din permisie sau eliberați din arest.

Din acest tren coborî și aspirantul Marek, acuzat odinioară de răzvrătire deoarece refuzase să curețe latrinele. Tribunalul militar al diviziei găsisese cu cale să-l elibereze și să-i caseze procesul. Așa încît teteristul Marek își făcu apariția în vagonul comandamentului, pentru a se prezenta comandantului de batalion. Teteristul nu făcuse pînă acum parte din nici o unitate; fusese purtat din arest în arest.

Cînd se trezi cu el că-i aduce actele pe care se putea citi indicația strict secretă: „*Politisch Verdächtig! Vorssickt!*”¹ căpitanul Sagner nu se arătă prea bucuros, dar din fericire își aduse aminte de „*latrinen-general*”, care îi recomandase cu atîta interes completarea batalionului cu un *Batallionsgeschitsschrei-ber*.

— Dumneata, teteristule, ești foarte neglijent, îi spuse Sagner. La școala de teteriști ai fost o adevărată mazăre; în loc să fii căutat să te distingi și

¹ Suspect politicește. A se ține sub supraveghere! (Germ.)

să-ți câștigi rangul la care îți dă dreptul inteligența dumitale, ai umblat din arest în arest... Acum ai însă ocazia să-ți îndrepti greșeala, dacă printr-o îndeplinire exemplară a îndatoririlor te vei reîncadra în rîndurile ostașilor merituosi. Închină batalionului puterea dumitale de muncă, cu toată dragostea. Eu voi încerca să te ajut. Ești un om tînăr și inteligent și fără îndoială că te pricepi să scrii, să redactezi. Uite acum despre ce e vorba. Fiecare batalion are nevoie pe front de un om care să țină, cronologic, evidența faptelor de arme care privesc direct acțiunea batalionului respectiv pe cîmpul de luptă. Toate campaniile victorioase, toate momentele glorioase și însemnate la care participă batalionul și în care are un rol precumpănitor trebuie să fie descrise, pentru ca, încetul cu încetul, să devină o contribuție la întocmirea istoriei întregii noastre armate. Înțelegi ce vreau să spun?

— Am onoarea să vă raporteze, domnule căpitan, că înțeleg. E vorba de episoade din viața unităților. Nu-i așa? Batalionul își are istoria lui. Regimentul își alcătuiește istoria lui, pe baza istoriei batalioanelor sale. Regimentele creează apoi istoria brigăzii, istoria brigăzilor pe aceea a diviziilor, și așa mai departe. Vă asigur, domnule căpitan, că-mi voi da toată silința.

Teteristul Marek își duse mîna la inimă și continuă:

— Voi însenina cu sinceră dragoste evenimentele mărețe ale batalionului nostru; mai cu seamă acum, cînd ofensiva e în plină desfășurare, cînd luptele vor fi crîncene, cînd batalionul nostru va acoperi cu eroicii săi fii cîmpul de bătălie. Voi consemna cu grijă evenimentele ce vor urma, pentru ca paginile istoriei batalionului nostru să fie pline de lauri.

— Ai să fii atașat pe lîngă comandamentul batalionului; ai să ții evidența celor propuși pentru decorare; ai să consemnezi — bineînțeles în conformitate cu recomandările noastre — marșurile care vor atesta în mod deosebit elanul de luptă și disciplina de fier a batalionului nostru. Nu-i chiar așa de ușor, te-teristule, dar sper că talentul și spiritul dumitale de observație, susținute de directivele pe care ți le voi da, te vor ajuta să ridici batalionul nostru deasupra celorlalte unități. Am să telegrafiez chiar acum la regiment că te-am numit ***Batallionsgeschitsschreiber***. Prezintă-te la plutonierul de administrație Vaněk, de la compania 11-a, ca să te cartiruiască în vagon. Acolo ai să găsești mai ușor un loc; pe urmă spune-i să vină numaidecît la mine. Bineînțeles că ai să fii pus în subzistență la comandamentul batalionului. Se va da un ordin de zi pe batalion.

*

Bucătarul ocultist dormea. Baloun tremura, deoarece deschisese și cutia de sardele a locotenentului-

major, plutonierul de administrație Vaněk se dusesese la căpitanul Sagner, iar telegrafistul Chodounský, care se-nvîrtise prin gară de o sticlură de borovička și o trăsese pe gît, devenise melancolic și cînta:

*„Hoinar fără grijă sub cerul senin,
Cu inima pururi voioasă
Treceam prin viață, voios pelerin,
Și viața-mi părea mai frumoasă.*

*Acum și credința și dragostea-i scrum
Căci viața-i ca valul și marea,
Trădarea-n tot locul pîndește pe drum
Și greu ne lovește trădarea.”*

Apoi se sculă de pe scaun, se duse la masa de lucru a plutonierului de administrație și scrise pe o bucată de hîrtie, cu litere mari:

„Prin prezenta, vă rog cu respect să fiu numit și avansat în rangul de trompet al batalionului.

Chodounský, telegrafist.”

*

Căpitanul Sagner nu se întinse prea mult la vorbă cu plutonierul de administrație Vaněk. Îi atrase doar atenția că deocamdată *Batallionsgeschichtsschreiberul* Marek va rămîne în vagon cu Švejk.

— Pot să-ți spun numai că Marek este, ca să zic așa, un tip suspect. *Politisch verdächtig*. Dar, ca să fiu drept, lucrul nu mi se pare chiar așa de ciudat.

Despre cine nu se spune în, ziua de azi că e suspect?

Circulă tot felul de bănuieli. Dumneata înțelege ce vreau să spun. Îți atrag atenția că dacă s-ar întâmpla să scape cumva vreo vorbă care, înțelege dumneata... să ai grijă să i-o curmi ca, Doamne ferește, să n-am și eu vreo neplăcere de pe urma lui. Să-i spui, pur și simplu, să nu trăncănească. Atît. Și-o să fie bine. Asta nu înseamnă că trebuie să vii să-mi raportezi toate fleacurile. Înțelege-te bine cu el, prietenește; mai bine o convorbire amicală, decît un denunț prostesc. Într-un cuvînt, ce s-o mai lungim, eu n-am chef să aud nimic, pentru că... înțelege, o chestiune de asta se răsfrînge întotdeauna asupra întregului batalion.

Cînd se întoarce în vagon, Vaněk îl luă deoparte pe teteristul Marek și-i spuse:

— Ascultă, dumneata ești un om suspect, dar lucrul n-are nici o importanță. Ai grijă numai să nu vorbești vrute și nevrute față de telegrafistul Chodounský.

N-apucă să isprăvească bine vorba și Chodounský intră împleticindu-se; căzu în brațele plutonierului de administrație și cu un glas răgușit, ca după beție, mormăi ceva ce voia să aducă a cîntec:

*„De toți și toate părăsit,
Cu inima zdrobită,
Eu alinare am găsit
La sînul tău, iubită,
În ochii tăi un foc ceresc
Ca steaua se ivi
Și gura-ți de mărgean șopti:*

Eu nu te părăsesc.”

— Nu vă părăsesc, urla Chodounský. Am să vă spun tot ce-am să aud la telefon. Mă cac pe jurământ.

Într-un colț Baloun își făcea cruce îngrozit, și începu să se roage cu glas tare:

— Preasfântă născătoare de Dumnezeu, ascultă ruga mea aprinsă, ascultă-mă, milostivă și mîngîie-l pe robul care te cheamă cu credință, vie, cu nețărmurită nădejde și dragoste fierbinte, din această vale a plîngerii. Pogoară, regină a cerului, harul tău asupră-mi pentru ca din mila Domnului și sub ocrotirea ta să-mi pot duce povara pînă la capăt.

Și preacurata Fecioară Maria pogorî într-adevăr asupră-i harul divin: căci peste o clipă, din sărăcicioasa-i ranița, teteristul Marek scoase cîteva cutii de sardele, împărțind fiecăruia cîte una.

Baloun deschise, fără să șovăie, valiza locotenentului-major Lukáš și puse la loc sardelele picate ca din cer.

Puțin mai tîrziu, însă, cînd ceilalți desfăcură cutiile și începură să guste din sardele, căzu din nou în ispită, deschise valiza, scoase sardelele și le înfulecă pe nerăsuflăte.

Și iată că deodată, preacuvioasa și preasfînta Maria îl părăsi, căci tocmai în clipa cînd dădea pe gît ultimii stropi de ulei din cutie, apăru în ușa vagonului ordonanța batalionului, Matušiĉ, care strigă:

— Baloun, ia sardelele și du-te cu ele la domnul ***oberlaintnant***.

— Aoleu, o să plouă cu palme.

— Ascultă, Baloun, cu mîinile goale mai bine nu te duce, îl sfătui Șvejck. Ia cu tine măcar cinci cutii goale.

— Ce-i fi păcătuît dumneata, că te pedepsește Dumnezeu așa de rău, interveni teteristul. Trebuie că există un păcat mare de tot în viața dumitale. N-ai fi săvîrșit, cumva, vreun furt de obiecte sfinte sau să fi mîncat popii șunca atîrnată în coș la afumat? Nu cumva i-ai băut din pivniță vinul sfințit? Ai sărit, cumva, cînd erai copil, pîrleazul, în livada parohiei, ca să furi pere?

Baloun se clătină pe picioare și fața-i îngrozită arăta o deznădejde fără margini. Cu buzele tremurînd, șopti desperat:

— Cînd o să se isprăvească o dată cu chinurile mele?...

— Ei, vezi, aici e aici, spuse teteristul, care auzise cuvintele nefericitului Baloun. Dumneata, amice, ai pierdut legătura cu Dumnezeu. Nu mai știi nici să te închini cum trebuie, ca Dumnezeu să te adune cît mai repede de pe lumea asta.

La care Șvejck adăugă:

— Așa-i el. Nu-i în stare să ia o dată hotărîrea ca viața lui de ostaș, gîndurile de ostaș, vorbele, faptele și moartea lui ostășească să le lase toate în voia inimii milostive, de mamă, a preasfîntului Dumnezeu, cum zicea *feldkuratul* meu Otto Katz, cînd o lua nițel razna și din greșeală se ciocnea pe stradă de vreun ostaș.

Baloun declară oftînd că-și pierduse încrederea în Dumnezeu văzînd că zadarnic îl roagă să-i dea puterea să-și stăpînească pîrdalnicul lui de stomac.

— Nu din războiul ăsta mi se trage, se văieta el. E o boală veche: sînt lacom, nu pot să fac nimic. Nevastă-mea și copiii se duc mereu la hramul de la Klokoty să se roage pentru mine, dar degeaba!

— Da, da, spuse Švejk. E lîngă Tábor. Au acolo o Sfîntă Fecioară împodobită cu briliante false. Un paracliser de prin Slovacia a vrut o dată s-o fure. Era un om foarte cucernic. A venit la hram și și-a zis că isprava are mulți sorți de izbîndă dacă se curăță mai întîi de toate păcatele vechi, așa că s-a dus la popă să se spovedească și i-a mărturisit că a doua zi avea de gînd s-o fure pe Sfînta Fecioară Maria. Dar n-a avut nici cînd să zică valeu, că pînă să spună el de trei sute de ori „*Tatăl nostru*”, cum îl îndemnase sfinția sa, ca să nu aibă cînd s-o șteargă, ceaușii și paracliserii l-au și înșfăcat și l-au dus la postul de jandarmi.

Bucătarul ocultist și telegrafistul Chodounský discută aprins dacă trădarea tainei spovedite este sau nu o faptă strigătoare la cer, sau dacă nu cumva toată povestea era o prostie, dat fiind că era vorba de briliante false... În cele din urmă, bucătarul izbuti să-i demonstreze lui Chodounský că la mijloc fusese un blestem, adică o soartă predestinată din negurile trecutului, cînd nefericitul paracliser din Slovacia era, poate, încă o caracatiță pe-o altă planetă și că,

oricum, destinul hotărîse de mult, poate de pe vremea cînd

preotul din Klokoty nu era decît un pui de dinosaur cu pungă — mamifer dispărut astăzi — că el va nesocoti taina spovedaniei, cu toate că din punct de vedere al dreptului canonic se dă absolvire chiar cînd e vorba de bunuri bisericești.

La această pledoarie, Švejk ținu să adauge și el o observație:

— Așa-i. Nu există om pe lumea asta care să știe ce năzdrăvăanii o să facă peste cîteva milioane de ani; și nici nu trebuie să-și frămînte mintea cu așa ceva. Cînd făceam serviciul la Karlin, era la *erkenntenskommando* un *oberlaintnant*, Kvasnička; la fiecare oră de teorie, ne spunea: „Să nu vă închipuiți, mă, căcănarilor, că milităria se isprăvește pe lumea asta, boi și porci sălbatici ce sînteți. Ne mai întîlnim noi și pe lumea cealaltă și am să vă fac din porci, măgari.”

Iar Baloun, care în disperarea lui își închipui că tot despre el e vorba își continua spovedania publică:

— Nici Klokoty n-a putut să-mi potolească lăcomia. Cum s-a întors nevasta cu copiii de la hram, a și început să numere găinile. Lipseau una sau două. Dar ce era să fac, dacă nu m-am putut stăpîni? Știam bine că le ținea pentru ouă, dar cînd ieșeam afară și mă uitam la ele, simțeam cum mi se cască o prăpastie în pîntec și pînă nu dădeam gata găina nu mă potoleam. O dată, cînd ai mei erau duși la Klokoty să se roage pentru mine, ca să mă apăr și să nu mai fac

vreo nouă pagubă, am ieșit să mă plimb prin curte, dar necuratul mi-a scos în cale un curcan. De data asta era s-o plătesc cu viața. M-am înecat c-un os care îmi rămăsese în gât, și dacă nu era argatul, un flăcău mărunțel, care să-mi scoată osul, nu mai ședeam eu azi aici și nici războiul nu-l mai apucam. Așa zău! Era dibaci argatul. Era mic, spătos, gros...

Švejk se apropie de Baloun.

— Scoate limba!

Baloun căscă o gură cât o șură și-i arată limba:

— Știam eu că l-ai înghițit și pe argat. Hai, mărturisește, când l-ai înghițit? În timp ce ai tăi erau la Klokoty, nu-i așa?

Baloun își împreună mâinile și strigă, deznădăjduit:

— Lăsați-mă, camarazi! Am destule necazuri, nu mă mai necăjiți și voi!

— Noi nu te osîndim pentru asta, interveni teteristul. Dimpotrivă, asta dovedește că ai să fii un bun ostaș. În timpul războaielor lui Napoleon, când franțujii au încercuit Madridul, comandantul cetății asediate și-a mâncat aghiotantul fără sare, ca să nu fie silit să predea orașul de foame. Asta zic și eu sacrificiu; dacă-l săra era, sigur, mai ușor de mistuit. Cum îl cheamă pe aghiotantul batalionului nostru, domnule *rechnungsjeldwebel*? Cum? Ziegler? Dacă l-ai tăia în porții, cu sfrijitul ăsta nu poți hrăni ca lumea nici o companie.

— Ia uitați-vă, oameni buni — strigă plutonierul de administrație Vaněk — Baloun are mătăanii.

Într-adevăr, în clipele sale de mare pocăință, Baloun își căuta izbăvirea în micile mărgele de fistic fabricate de firma Moritz Löwenstein din Viena.

— Tot de la Klokoty le am, spuse melancolic Baloun. Pînă să mi le-aducă am dat gata doi boboci de gîscă; dar asta-i carne? Zgîrci.

Între timp sosi ordin ca trenul să plece peste un sfert de oră... Cum nimeni nu credea, se întîmplă ca în ciuda pazei întărite pe ici, pe colo, cîțiva să mai hoinărească. Așa se face că în clipa plecării lipseau optsprezece oameni, printre care și plutonierul Nasáklo de la marșcompania a 12-a, care în timp ce trenul gonia dincolo de Isatarcsa, se ciorovăia în păduricea de duzi din spatele gării, într-un șanț nu prea adînc, cu o tîrfă care-i cerea cinci coroane; plutonierul îi oferea drept plată pentru serviciul făcut o coroană sau o pereche de palme, la alegere. Pînă la urmă se opri la ultima soluție, și asta cu atîta insistență, încît la țipetele femeii lumea din gară începu să alerge spre locul cu pricina.

III

DE LA HATVAN LA GRANIȚA GALIȚIEI

Tot timpul cît a durat transportul pe calea ferată al batalionului, care apoi urma să străbată pe jos toată Galiția răsăriteană — de la Laborka spre front, ca să se acopere de glorie, în vagonul în care călătoreau teteristul și Švejk discuțiile avură un caracter mai mult sau mai puțin subversiv; discuții asemănătoare, dar într-o măsură, ce-i drept, mai mică, au avut loc și în alte vagoane; ba chiar și în vagonul comandamentului domnea o atmosferă de nemulțumire, de cînd la Füzès-Abony venise de la regiment un ordin pe armată, prin care se făcea cunoscut că rațiile de vin pentru ofițeri au fost reduse cu una optime de litru. Se înțelege că nici trupa nu fusese uitată. Rația de tapioca fusese redusă cu zece grame de cap. Ordinul stîrni cu atît mai multe nedumeriri cu cît nimeni nu văzuse nici urmă de tapioca în batalion.

Cînd află de toate acestea, plutonierul de administrație Bautanzel se simți nu numai jignit, dar

jefuit chiar. Exprimându-și dezaprobarea, el arată, pe bună dreptate, că în timp de război tapioca e un articol de lux și că ar fi putut lua cel puțin 8 coroane pe kilogram.

La Füzes-Abony unde urma să se pregătească gulașul cu cartofi pe care puneă atîta preț „latrinen-general”-ul, aflară că o companie își pierduse bucătăria de campanie. Făcîndu-se cercetările de rigoare, se dovedi că nefericita bucătărie de campanie nici nu plecase din Bruck și că în clipa aceea se mai afla încă depozitată undeva în spatele barăcii 186, părăsită și rece.

Cu o zi înainte de plecarea eșalonului, bucătarii acestei companii fuseseră închiși la comenduire pentru atitudine turbulentă în oraș și știuseră să se învîrtească în așa fel, încît să rămînă arestați pînă cînd compania de marș de care țineau pornise să traverseze Ungaria.

Compania cu pricina fu repartizată la o altă bucătărie de campanie; cum era de așteptat, evenimentul nu se petrecu fără certuri, deoarece ostașii din amîndouă companiile însărcinați cu curățatul cartofilor socotiră că „nu-s chiar așa de tîmpiți ca să se spetească pentru alții”. Pînă la urmă se dovedi că povestea cu gulașul nu era de altfel decît un exercițiu pentru a-i deprinde pe ostași cu gîndul că pe front, dacă în timp ce se gătește gulașul, vine ordinul „*Alles zurück*”, gulașul să fie vărsat fără ca nimeni să-i fi aflat gustul.

Toată povestea fusese, aşadar, o pregătire de luptă, dacă nu prea tragică ca urmări, în orice caz foarte instructivă. Lucrurile s-au petrecut cam aşa: în clipa când gulaşul urma să fie distribuit, se auzi ordinul: „În vagoane!” şi trenul porni numai decît spre Miskolc. Dar nici aici nu fu împărţit gulaşul, deoarece în gară era un tren cu vagoane ruseşti, fapt pentru care fu interzis ostaşilor să coboare din vagoane, în schimb li se permise să lase frîu liber fanteziei lor. Şi ostaşii îşi spuseră că gulaşul va fi distribuit abia la coborîrea din tren, în Galiţia. Acolo însă se va constata că gulaşul s-a acrit şi, ca atare, fiind necomestibil, va fi aruncat.

Într-adevăr, gulaşul fu transportat mai departe la Tiszalak-Zombor şi cînd nimeni nu se mai gîndea la el, trenul opri la Nové Mesto pe Şiator, unde focul fu din nou încins sub cazane, gulaşul încălzit şi în cele din urmă distribuit.

Gara era supraaglomerată; mai întîi trebuiau să plece două trenuri, cu muniţii, după ele două eşaloane de artilerie şi un tren cu unităţi de pionieri. Se adunaseră, aşadar, trenuri cu grupări aparţinînd celor mai diverse unităţi ale armatei.

În spatele gării, nişte husari honvezi se distrau cu doi evrei polonezi, cărora le goliseră sticlele cu rachiu şi acum, bine dispuşi, drept plată îi loveau peste gură, fapt îngăduit pare-se, deoarece în imediata lor apropiere se afla *rittmaisterul* lor care privea satisfăcut scena, în timp ce după o magazie, alţi

husari honvezi umblau sub fustele oacheșelor fete ale evreilor loviți.

Tot în gară mai era un tren cu o unitate de aviație. Nu prea departe erau alte aeroplane și tunuri, dar de data asta într-o stare de plîns: avioane doborîte, țevi de tun plesnite. În timp ce tot ce era proaspăt și nou se îndrepta spre cîmpul de luptă, aceste rămășițe ale gloriei se întorceau pentru refacere și reconstruire în interiorul țării.

Locotenentul Dub explica tocmai ostașilor adunați în jurul tunurilor și aeroplanelor distruse, că acestea erau — se înțelege — trofee de război, cînd deodată observă că ceva mai departe, în mijlocul unui grup compact, Švejek dădea și el anumite lămuriri. Se apropie deci de locul cu pricina și ascultă glasul potolit al lui Švejek:

— Oricum am lua-o, pînă la urmă tot pradă de război se cheamă că e. E drept că la prima vedere, cel care citește pe afetul tunului *K.u.K. Artillerriedivision* nu pricepe nimic. Dar lucrurile se vede că s-or fi petrecut așa: tunul trebuie să fi căzut în mîinile rușilor și noi a trebuit să-l cucerim din nou; și aflați de la mine că o asemenea pradă are un preț mult mai mare, fiindcă... fiindcă, — adăugă el solemn cînd îl zări pe locotenentul Dub — nu-i voie să lași nimic în mîna dușmanului. Asta-i la fel ca și cu Přzemysl sau cu soldatul căruia la un atac dușmanul i-a smuls bidonul. E o chestie veche de pe timpul lui Napoleon, după cîte se spune; ostașul a intrat noaptea în tabăra dușmanului și s-a întors cu

bidonul. Și unde mai pui că a ieșit și cu câștig, pentru că dușmanul primise peste noapte rația de rachiu.

Locotenentul Dub spuse numai:

— Ascultă Švejk, șterge-o în galop și altă dată să nu te mai prind pe aci.

— La ordin, domnule *laitnant*, răspunse scurt Švejk și plecă spre alt șir de vagoane. Dacă locotenentul Dub ar fi auzit însă ce mai adăugase în șoaptă, cu siguranță că și-ar fi ieșit din fire, deși în fond nu era vorba decît de o nevinovată zicală biblică: „Încă puțin și-ai să mă vezi și iarăși puțin și n-ai să mă mai vezi”.

După plecarea lui Švejk, locotenentul Dub se prosti în asemenea hal încît atrase soldaților atenția asupra unui aeroplan austriac doborât, pe al cărui fuzelaj scria cu litere citețe și mari: „Wiener Neustadt”.

— Vedeți — spuse el — avionul ăsta rusesc l-am doborât la Lvov.

Cuvintele lui fură, însă, auzite de locotenentul-major Lukáš care, apropiindu-se, adăugă cu glas tare:

— Și amîndoi aviatorii ruși au fost carbonizați.

După care plecă de acolo fără să mai spună ceva, spunîndu-și că locotenentul Dub era un dobitoc fără pereche.

În spatele unui vagon dădu cu ochii de Švejk și încercă să-l ocolească pentru că la vederea locotenentului-major Lukáš, Švejk făcuse o mutră din care

se putea vedea că avea multe pe inimă și voia să le împărtășească.

Fără să stea însă pe gânduri, Švejk îi ieși înainte.

— *Ich melde gehorsamst, Kompanienordonanz.* Švejk așteaptă noi ordine. Cu respect vă raportează, domnule oberlaintnant, că v-am mai căutat în vagonul comandamentului.

— Ascultă, Švejk — îi răspunse locotenentul-major Lukáš tăios și cu dușmănie — știi cum te numești? Sau ai uitat cum te-am botezat?

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlaintnant*, că n-am uitat; eu nu sînt ca teteristul Železný¹. Cu mult înainte de război ne aflam amîndoi în cazarma de la Karlin, unde era colonel unu' Fiedler von Bumerang, sau așa ceva...

Fără să vrea, locotenentul-major Lukáš rîse de acest „așa ceva”, în timp ce Švejk îi da înainte:

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlaintnant*, că colonelul ăsta, cum vă spuneam, era pe jumătate cît dumneavoastră și purta o barbă lungă ca ducele de Lobkovitz, așa că arăta ca un maimuțoi; și, pentru că la mînie avea obiceiul să sară de două ori mai sus decît unde-i sta capul, l-am poreclit „boșorogul de gumă”! Și cum vă spuneam, era într-o zi de întîi mai și aveam „*bereitschaft*”; cu o seară înainte ne-a ținut în curtea regimentului o cuvîntare măreață, spunîndu-ne că a doua zi trebuie să rămînem cu toții în cazarmă și să nu ne urnim de acolo, pentru ca la nevoie să putem împușca din ordin superior toată banda socialistă. Ostașul — ne-a spus — care se va brodi învoit și nu se va înapoia la timp la cazarmă,

¹ Fieraru (cehă).

prelungind noaptea cu de la sine putere pînă a doua zi, se va face vinovat de trădare de țară, pentru că un asemenea ostaș — zicea — în stare de beție fiind, nu va mai putea să nimerească ținta la comanda foc, trăgînd — zicea — pe deasupra, adică în aer. Teteristul Železný, de care vă vorbeam, cum s-a întors în dormitor ne-a comunicat că boșorogul de gumă i-a dat o idee grozavă. Băiatul avea dreptate: dat fiind că a doua zi intrarea în cazarmă era oprită, mai cuminte era nici să nu te prezinți. Și așa cum vă spun, să trăiți domnule *oberlaintnant*, așa a făcut. Dar *oberstul* ăsta Fiedler era o javră fără pereche, Dumnezeu să-l ierte; a doua zi a început să hoinărească prin Praga în căutarea fugarilor; așa se face că lîngă poarta „Pulberăriei” l-a găbjit pe Železný. Cum l-a zărit s-a și repezit la el: „Te înfaț eu, intulcesc eu la tine fiața, te touă ori!” I-a mai spus el și altele și pînă la urmă au pornit amîndoi spre cazarmă. Pe drum l-a tot descîntat, întrebîndu-l mereu cum îl cheamă. „Aha, Șelesnei, Șelesnei! Tu cacarisit, eu bucuros că prins la tine. Araț eu la tine «den ersten Mai», Șelesny, Șelesny, tu închis, fain închis!” Da’ lui Železný nu-i păsa de loc; și cum treceau pe strada Pořice, aproape de Rozvařil, a zbughit-o într-un gang, s-a făcut nevăzut prin mulțime și l-a lăsat pe boșorog cu gura căscată. Și așa de rău s-a înfuriat domnul *oberst* că i-a scăpat printre degete, că de supărare a uitat cum îl chema. Ajuns la cazarmă a început să

țopăie de ciudă; și mult s-a mai minunat caporalul de serviciu pe batalion cînd s-a trezit cu el urlînd și răcnind în ceheasca lui pocită: „Medenei (Arămaru) închis, nu Medenei închis, Olofenei (Plumbaru) închis, Cinofei (Zincarul) închis!”¹ Așa Olofenei și Cinovy. A scos chiar la raport tot regimentul, dar între timp Železný, despre care toată lumea știa că era omul cu pricina, a fost trimis în răspîndire la infirmerie ca tehnician dentar ce era. Într-o bună zi unul din regimentul nostru a înjunghiat un dragon la cîrciuma „U Bucku” pe motiv că-i curta amureaza. Ne-a adunat pe toți în careu, chiar și pe cei de la infirmerie. Cei prea betegi erau susținuți de doi camarazi. Dacă n-a avut încotro, a trebuit să iasă și Železný. Ni s-a citit un ordin pe regiment care suna cam așa: „Avînd în vedere că dragonii sînt și ei ostași și ca atare fiindu-ne camarazi, este aspru oprit a se înjunghia dragoni...” În timp ce un teterist tăl-măcea ordinul, colonelul rotea priviri de fîră la pîndă. A trecut prin fața frontului, a trecut prin spate, a ocolit careul și deodată a dat cu ochii de Železný, care era înalt cît un munte. Era mai mare dragul cînd l-a scos în mijlocul careului. Teteristul se opri din cetanie, iar colonelul a început să sară în fața lui Železný, în copce de prepelicar, zbierînd ca un ieșit din minți: Aha, tu la mine nu scăpat, tu la mine nu fugit, acum tu spus este Șelesnei, și eu mereu spus Medeny, Cinofy, Olofeny; el Șelesny este, el terbeteu Șelesny, infaț eu la tine minte Olofeny,

¹ Toate numele sînt pronunțate într-un argou ceh, stricat.

Cinofy, Medeny, du Mistwiech, du Schwein, du Šelesny!” I-a dat el nu-i vorbă o lună de arest, dar peste vreo două săptămîni l-a apucat o durere de măsea, și și-a amintit că Železný e tehnician dentist. Așa că l-a adus de la arest la infirmerie, ca să-i scoată măseaua. A tras Železný nu-i vorbă de măsea cam o jumătate de oră, că de trei ori a trebuit să-l stropească pe colonel cu apă să-l readucă în simțiri dar pînă la urmă s-a muiat boșorogul și l-a iertat de restul pedepsei. Așa se întîmplă cînd superiorul uită numele inferiorului; inferiorului, însă, nu-i este îngăduit niciodată să uite de numele superiorului, cum bine ne zicea *oberstul* de care vă vorbeam, și așa și este căci cîte zile om avea n-o să uităm că am avut un colonel pe care îl chema Fiedler... — N-a fost cumva prea lungă povestea, domnule *oberlaintnant*?

— Ascultă Švejck, îi răspunse locotenentul-major Lukáš. Cu cît te ascult mai mult, cu atît îmi dau mai bine seama că dumneata, de fapt, nu-ți respecti superiorii. Soldatul e dator, să-i vorbească numai de bine pe foștii lui superiori.

Locotenentul-major Lukáš începea să se dispună.

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlaintnant* — îl întrerupse Švejck, pocăit — domnul colonel Fiedler e de mult pe ceea lume. Dar dacă domnul *oberlaintnant* dorește, pot să vorbesc de el numai de bine. Aflați, domnule *oberlaintnant*, că era un adevărat înger binefăcător ostașilor. Era la fel de bun și cumsecade ca sfîntul Martin, care împărțea gîștele la

cei sărmani și flămânzi. Dumnealui își împărțea mîncarea de prînz de la popota ofițerească cu primul ostaș care îi ieșea în cale, și cînd nouă, tuturor, ni se făcuse lehamite de găluștele cazone, a ordonat să ni se facă la popotă „**grenadiermars**” cu carne de porc. Dar abia în timpul manevrelor și-a arătat dumnealui toată mărinimia. La Dolní Karlovice a poruncit să bem pe socoteala lui toată fabrica de bere de acolo, și cînd era ziua lui onomastică sau de naștere punea să se gătească pentru tot regimentul iepure eu smîntîină și găluște. Era așa de bun cu trupa, că o dată, să vedeți, domnule **oberlaitnant...**

Locotenentul-major Lukáš îl lovi ușor peste ureche și-i spuse cu un ton prietenos:

— Acum las-o baltă și pleacă, secătură.

— **Zu Befehl, Herr Oberlaitnant!**

În timp ce Švejk intră în vagonul lui, în fața eșalonului, lîngă vagonul în care erau depozitate sub lacăt telefoanele și sîrma telefonică, se petrecea următoarea scenă: cum din ordinul căpitanului Sagner totul trebuia să fie **feldmässig**¹, se puseseră santinele. Acestea erau postate de o parte și de alta a trenului, iar parolele și consemnele se dădeau la cancelaria batalionului.

În ziua aceea „fedruf”² era cuvîntul „Kappe” iar „losung”³, „Hatvan”. Ostașul care păzea aparatele de telefon și trebuia să țină minte aceste vorbe era un

¹ Pe picior de război (germ.).

² Parola (germ.).

³ Consemnul (germ.).

polonez din Kolomeia, pripășit la regimentul 91, prin cine știe ce întâmplare ciudată.

Habar n-avea ce înseamnă „Kappe “; dar pentru că avea idee de mnemotehnică, își aduse aminte că parola începea cu litera „k”; așa se face că locotenentului Dub, care era de serviciu pe batalion, și care se apropie de el cerîndu-i cuvîntul de ordine din ziua aceea îi răspunse foarte mîndru:

— Kaffee!

Era de fapt foarte firesc să se întîmple așa; polonezul din Kolomeia se gîndea mereu la cafeaua de dimineață și seară, care li se dăduse, în cantonament, la Bruck.

Și după ce zbieră pentru a două oară „*Kaffe*” iar locotenentul Dub continuă să se apropie tot mai mult de el, polonezul, aducîndu-și aminte de jurămîntul pe care-l făcuse și de faptul că era în post, strigă amenințător: „Halt!” iar cînd locotenentul Dub mai făcu doi pași cerîndu-i într-una parola, ostașul îndreptă spre el carabina și cum nu cunoștea prea bine limba germană, folosi un amestec ciudat de poloneză și nemțească, strigînd cît îl ținea gura:

— *Benze şaisn, benze şaisn*¹.

Locotenentul Dub pricepu și începu să bată în retragere, strigînd:

— *Wachkomandant, Wachkomandant!*²

Sergentul Jelinek apăru în grabă și îl duse pe bietul polonez în corpul de gardă, unde atît el cît și lo-

¹ Fugi de te cacă (germ.).

² Comandantul gărzii (germ.).

cotenentul Dub îi cerură pe rînd cuvîntul de ordine, la care polonezul din Kolomeia spuse desperat cu un strigăt care se auzi în toată gara:

— Kaffee, Kaffee!

Ostașii din toate eșaloanele dădură buzna cu gamelele, producînd o învălmășeală care nu luă sfîrșit decît în clipa cînd cinstitul ostaș, dezarmat, fu transportat în vagonul de arestați.

Locotenentul Dub avea însă anumite bănuieli în legătură cu Švejk, pe care îl văzuse sărind cel dintîi din vagon cu gamela în mîină și ar fi putut să jure că-l auzise strigînd:

— Ieșiți cu gamelele, ieșiți cu gamelele.

După miezul nopții, trenul o porni spre Ladovko și Trebišov, unde, din greșeală, fu întîmpinat în zori de o asociație de veterani din localitate, ce voise de fapt să firitisească un batalion de marș din regimentul 14 de honvezi maghiari, care trecuse prin stație în cursul nopții. Un lucru era, însă, sigur: veteranii erau chercheliți și cu zbieretele lor: „*Isten áld meg a királyt*”¹ treziră din somn întregul eșalon. Cîțiva ostași, mai susceptibili, se plecară afară din vagoane și-i sfătuiră:

— Pupați-ne în cur! *Éljen!*²

La care, veteranii începură, drept răspuns, să zbiere de se cutremurară ferestrele din gară.

— *Éljen! Éljen a tizennegyedik regiment!*³

¹ Binecuvîntează, Doamne, pe rege (magh.).

² Trăiască! (magh.)

³ Trăiască! Trăiască regimentul 14! (Magh.)

După cinci minute, trenul plecă mai departe spre Humenna. De aici începeau să se vadă deslușit urmele luptelor ce avuseseră loc în timpul ofensivei ruse din valea Tisei. Pe povârnișuri se întindeau tranșee săpate în grabă, iar din când în când se vedea câte o casă de țară mistuită de flăcări, în apropierea căreia o cocioabă proaspăt clădită dovedea că stăpînii se și înapoiaseră.

Spre amiază, când intrară în gara Humenna, începură să se facă pregătiri pentru masa de prînz. Între timp ostașii din eșalon descoperiră un secret public, și anume cum se comportau autoritățile, după plecarea rușilor, cu populația locală care prin limbă și religie era înrudită cu ostașii ruși.

Pe peron, înconjurați de jandarmi maghiari, se afla un grup de ruși-unguri arestați. Erau printre ei cîțiva popi, învățători și țărani de prin împrejurimi. Aveau mîinile legate cu funii la spate și erau prinși perechi-perechi, unui de altul. Cei mai mulți aveau nasul zdrobit și cucuie în cap, de pe urma loviturilor căpătate de la jandarmi, când fuseseră arestați.

Ceva mai departe, un jandarm ungar petrecea cu un popă. Îi legase piciorul stîng cu o funie, pe care o ținea de celălalt capăt, și-l îndemna cu bîta să joace ceardaș. În timp ce popa juca, jandarmul trăgea de funie. Popa căzu în nas și, avînd mîinile legate la spate, nu se mai putu ridica de jos. Acum făcea încercări desperate să se întoarcă pe spate, în nădejdea că se va putea totuși ridica. Jandarmul rîdea cu lacrimi și când popa izbutea să se ridice într-

o rînă, trăgea funia și popa iar cădea în nas. În cele din urmă spectacolul fu întrerupt de un ofițer de jandarmi care porunci ca, deocamdată, pînă la sosirea trenului, arestații să fie duși în spatele gării, într-o magazie goală. Acolo fură snopiți în bătaie, fără martori oculari.

În legătură cu acest episod avu loc o discuție aprinsă în vagonul comandamentului și în general se poate spune că cei mai mulți condamnau aceste atrocități.

Fähnrich Kraus era de părere că dacă era vorba de trădători de țară, apoi să fie spînzurați pe loc, dar fără schingiuri; în schimb locotenentul Dub era întru totul de acord cu cele întîmplate și aduse numaidecît vorba despre atentatul de la Sarajevo demonstrînd că jandarmii unguri din stația Humenna nu făc decît să răzbune asasinarea arhiducelui Franz Ferdinand și a soției sale. Pentru a da mai multă greutate cuvintelor sale, Dub arătă că era abonat la o revistă în care citise, încă înainte de izbucnirea războiului și anume în numărul din iulie, cum că, atentatul de la Sarajevo, această crimă odioasă și fără seamăn, va lăsa în inimile oamenilor, pentru multă vreme o rană nevindecată, cu atît mai dureroasă cu cît prin această crimă fusese curmată nu numai viața unui reprezentant al puterii executive a statului, dar și viața credincioasei și iubitei sale soții; prin distrugerea acestor două vieți fusese tulburată o viață fericită și exemplară de familie, iar copiii lor, iubiți de noi toți, au rămas orfani.

Locotenentul-major Lukáš bodogăni ceva ca pentru sine, observînd că jandarmii din Humenna trebuie să fi citit și ei revista în care fusese publicat acest impresionant articol. Și deodată îl cuprinse o lehamite din care simțea că numai băutura l-ar putea scoate. Ieși deci din vagon și porni în căutarea lui Švejk.

— Ascultă, Švejkule, nu știi cumva unde s-ar putea găsi o sticlă de coniac? Nu mă simt tocmai bine...

— Asta, să trăiți, domnule *oberlaintnant*, vi se trage de la schimbarea vremii. S-ar putea ca pe cîmpul de bătălie să vă fie și mai rău. Cu cît se depărtează omul de baza militară de care ține, cu atît se simte mai rău. Așa s-a întîmplat și cu un grădinar din Strašnice, un oarecare Josef Kalenda. A plecat de-acasă de la Strašnice, la Vinohrady, unde s-a oprit la cîrciuma „Na zastavce”¹. N-avea nici pe dracu’, dar cum a ajuns în strada Coroanei, aproape de castelul de apă, a luat la rînd, pînă la biserica Sfînta Ludmila, toate cîrciumile și deodată a simțit un fel de moleșală. Nu s-a speriat el de atîta lucru, mai ales că înainte cu o seară făcuse prinsoare cu un vatman de tramvai în cîrciuma „U Remisy” de la Strašnice că are să facă înconjurul lumii pe jos în trei săptămîni. A început așadar să se depărteze tot mai mult de casa lui, pînă cînd a nimerit la „Berăria neagră”, în piața Carol, de unde prin Malá Strana, a ajuns la fabrica de bere Sfîntul Tomas și de aici prin

¹ „La popasul”.

restaurantul „La luna”, și mai departe, prin cârciuma „La regele Brabantului”, a poposit la „Priveliştea frumoasă” și de aci la fabrica de bere de la mănăstirea Strahov. Apoi, mergînd tot așa, a ajuns tocmai în piața Loretha. Acolo i-a venit deodată dor de casă. S-a trîntit la pămînt, a început să se zvîrcolească pe trotuar și să urle ca ieșit din minți: „Oameni buni, nu merg mai departe. Mă piș — mă iertați domnule **oberlaintnant**, dar așa a spus — mă piș pe călătoria în jurul lumii.” Dacă doriți, domnule **oberlaintnant**, vă fac eu rost de coniac, numai că mi-e teamă să nu plece trenul pînă mă înapoiez.

Locotenentul-major Lukáš îi dădu toate asigurările că trenul avea să plece abia peste două ceasuri și îi dezvălui secretul că există niște coniac de vînzare, pe sub mînă, imediat în spatele gării, unde căpitanul Sagner îl trimisese pe Matușič, care-i și adusese cu cincisprezece coroane o sticlă de coniac destul de bun. Îi dădu deci cincisprezece coroane și-i spuse să se ducă cît mai repede, atrăgîndu-i totodată atenția să nu spună nimănui că e pentru locotenentul-major Lukáš sau că el l-ar fi trimis, pentru că, de fapt, treaba asta nu-i permisă.

— Lăsați pe mine, domnule **oberlaintnant** — îl asigură Švejk — fiți pe pace că totul va fi în ordine. Mie grozav îmi plac lucrurile neîngăduite și nu știu cum se face că întotdeauna am parte de ele și chiar fără măcar să știu. O dată la cazarma din Karlin, ni s-a interzis...

— *Kehrt euch — marschieren — marsch!*¹ i-o curmă locotenentul-major Lukáš.

Švejk porni, așadar, în spatele gării, recapitulându-și pe drum misiunea: coniacul trebuie să fie bun; de aceea trebuie mai întâi gustat; apoi e interzis — prin urmare trebuie să fie foarte prudent.

În clipa când tocmai dădea s-o cotească în spatele peronului, se ciocni din nou de locotenentul Dub.

— Unde hoinărești? îl întreabă locotenentul. Ma cunoști pe mine?

— Cu respect vă raportează — îi răspunse Švejk salutînd — că nu țin să vă cunosc partea rea.

Locotenentul Dub înlemni de spaimă; Švejk stătea, însă, calm, ținînd mai departe mîna la cozorocul capelei:

— Cu respect vă raportează, domnule *laitnant*, că eu vreau să vă cunosc numai partea bună, ca să nu mă faceți să plîng, așa cum mi-ați spus ultima dată cînd ne-am văzut.

În fața acestei obrăznicii nemaipomenite, locotenentului Dub începu să-i joace totul în fața ochilor și nu izbuti să reacționeze altfel decît printr-un strigăt sălbatic:

— Pleacă, mizerabile, o să mai stăm noi de vorbă.

Švejk trecu dincolo de peron, iar locotenentul Dub, revenindu-și în fire, porni pe urmele lui. În spatele gării, chiar la marginea șoselei, era un șir de coșuri- tarabe întoarse cu fundul în sus, pe care, în panerașe mici erau expuse bunătăți absolut

¹ Stînga împrejur. Înainte, marș! (Germ.)

inofensive, ca și când totul ar fi fost pregătit pentru niște școlari veniți în excursie. Se puteau vedea bomboane fondante, cornete de cocă, grămezi de bomboane acrișoare; ici și colo, se mai vedeau în unele panerașe și felii de pâine neagră cu câte o bucătică de salam, pe care de departe îl miroseai că era de cal. Sub coșuri, însă, erau dosite băuturi alcoolice; sticle de coniac, rom, rachiu de scorușe și alte băuturi spirtoase.

Dincolo de șanțul șoselei, în imediată apropiere, era o gheretă în care se făcea de fapt negoțul clandestin cu băuturi.

Ostașii se tocmeau mai întâi la tarabă, după care un ovrei cu perciuni scotea de sub coș sticla de băutură, cu înfățișare nevinovată și o ducea sub caftan în ghereta de lemn, unde ostașul o strecura cu băgare de seamă în buzunarul pantalonilor sau sub manta.

Așadar, într-acolo se îndreptă Švejk, în timp ce din gară locotenentul Dob îl urmărea cu deosebitul lui talent de detectiv.

Švejk se opri la prima tarabă. Își alegea niște bomboane pe care le plăti și le băgă în buzunar, iar domnul cu perciuni îi șopti discret:

— *Schnaps hab'ich auch gnädiger Herr Soldat.*¹

Tîrgul fu încheiat repede; Švejk se duse în gheretă și nu scoase banii pînă când domnul cu perciuni nu-i deschise sticla ca să guste din băutură. Găsind că coniacul e bun, porni înapoi spre gară, după ce ascunse

¹ Am și rachiu, stimată domnule soldat (germ.).

sticla sub manta.

— Unde mi-ai fost, mizerabile? Îi tăie drumul, cînd dădu să intre pe peron, locotenentul Dub.

— Cu respect vă raportează, domnule *laitnant*, am fost să cumpăr bomboane.

Și duse mîna în buzunar, scoțînd un pumn de bomboane murdare, pline de praf.

— Dacă domnului *laitnant* nu-i e silă... Eu le-am gustat, nu-s rele. Au un gust foarte plăcut, ca de magiun, domnule *laitnant*.

Sub manta se contura forma rotundă a sticlei.

Locotenentul Dub îi pipăi mantaua și izbucni:

— Ce, ai aici, mizerabile? Scoate-o afară!

Șvejck soase sticla cu lichid galben, pe a cărei etichetă se putea citi foarte deslușit „*Coniac*”.

— Cu respect vă raportează, domnule *laitnant* — răspunse Șvejck curajos — că am fost de am pompat nițică apă de băut în sticla asta goală de coniac. Am rămas cu o sete cumplită după gulașul de ieri. Numai că apa de la pompa asta, așa cum vedeți, domnule *laitnant*, e cam galbenă; o fi vreo apă minerală cu fier. Apele astea sînt foarte sănătoase și binefăcătoare.

— Bine, Șvejckule, dacă ți-e așa de sete — spuse locotenentul Dub zîmbind diabolic și voind să prelungească cît mai mult această scenă, în care avea convingerea că se va consuma definitiv pierderea lui Șvejck — atunci bea, dar așa, gospodărește. Bea toată sticla dintr-o suflare!

În mintea lui, locotenentul Dub își făcea, cu anticipație, următoarea socoteală: după primele înghițituri Švejk nu va mai putea să bea, iar el, locotenentul Dub, va dobîndi asupra-i o glorioasă victorie și-i va spune:

— Dă-mi și mie sticla, să beau și eu nițel, că și mie mi-e sete.

Și încerca să-și închipuie ce mutra avea să facă Švejk în clipa aceea înspăimîntătoare; apoi va urma raportul și așa mai departe.

Švejk desfundă sticla, o duse la gură și, înghițitură cu înghițitură, conținutul sticlei îi lunecă pe gît. Locotenentul Dub încremeni. Sub ochii lui, Švejk bău tot coniacul fără să clipească. După care aruncă sticla goală peste șosea, în iaz, scuipă și spuse ca și cînd ar fi băut un pahar cu apă minerală:

— Cu respect vă raportează, domnule *laitnant*, că apa asta avea într-adevăr un gust de fier. La Kamyk, pe Vltava, era un cîrciumar care, pentru oaspeții lui din timpul verii, prepara apă feroasă aruncînd în fîntînă potcoave vechi.

— Îți dau eu ție potcoave vechi! Mie să-mi arăți fîntîna din care ai luat apa asta.

— E aici, numaidecît, domnule *laitnant*, chiar în spatele gheretei de lemn.

— Ia-o înainte, mizerabile, să te văd cum ții pasul, „Într-adevăr, foarte ciudat — își zise locotenentul Dub — după cum merge păcătosul, nu s-ar zice că a băut!”

Švejk o luase înainte, lăsându-se în voia Domnului. Cu toate acestea, își spunea că trebuie să fie vreo fântână pe acolo; de aceea nici nu se arătă surprins când dădu de ea. Ba era chiar un puț cu pompă și cum ajunseră lângă el, Švejk începu să pompeze; din țeava curgea într-adevăr, o apă gălbuie, așa că putu să declare foarte solemn:

— Vedeți, asta-i apa aceea feroasă, de care vă vorbeam, domnule *laitnant*.

Înfricoșat, bărbatul cu perciuni se apropie de el și Švejk îi spuse pe nemțește să aducă un pahar, deoarece domnul *laitnant* dorea să bea.

Întâmplarea avu darul să-l uluiască în așa hal pe locotenentul Dub, încît bău un pahar întreg din apa aceea, care îi lăsă în gură un gust amestecat de urină de cal și bălegar; îndobitocit de-a binelea de această pățanie, dădu evreului cu perciuni cinci coroane pentru paharul cu apă, apoi întorcîndu-se către Švejk, îi spuse:

— Ce mi te-ai proțăpît aci? Șterge-o acasă!

După cinci minute Švejk își făcu apariția în vagonul comandamentului unde, cu un gest tainic, îl atrase pe locotenentul-major Lukáš afară, unde îi raportă:

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlaitnant*, că în cinci minute — maximum zece — voi fi beat turtă; am să zac în vagonul meu și v-aș ruga pe dumneavoastră, domnule *oberlaitnant*, ca timp de trei ceasuri cel puțin să nu mă chemați și să nu-mi dați nici un ordin, ca să-i pot trage un pui de somn și

să mă trezesc din beție. Eu am executat ordinul, domnule *oberlaitnant*, numai că m-a găbjit domnul *laitnant* Dub și a trebuit să beau în fața lui toată sticla de coniac, ca să-i dovedesc că era apă. Încolo, totul e în ordine, n-am destăinuit nimic, așa cum ați dorit, și am fost cu băgare de seamă, dar acum, să trăiți domnule *oberlaitnant*, eu sînt învățat cu băutura, fiindcă eu și domnul *feldkurat* Katz....

— Pleacă, bestie! îl împinse Lukáš, fără să se supere. În schimb, din pricina acestei întâmplări, anti-patia-i pentru locotenentul Dub crescuse și mai mult.

Švejk se sui încetîșor în vagon și după ce se întinse pe manta, cu capul sprijinit de raniță, se adresă plutonierului de administrație și celorlalți:

— O dată, cineva s-a îmbătat și a rugat să nu fie trezit...

Și rostind aceste vorbe se lăsă pe o rîină și începu să sforăie.

Gazele pe care le elimina o dată cu rîgîielile umplură pe dată întreaga încăpere, așa încît bucătarul ocultist, adulmecînd aerul, declară furios:

— Aici miroase a coniac.

În fața unei mese portabile ședea teteristul voluntar Marek, ajuns, în sfîrșit, după toate necazurile și suferințele, *batalionsgeschichtsschreiber*.

Ședea la masă și ticluia cu anticipație faptele de eroism ale batalionului. Se vedea bine că această incursiune în viitor îi făcea plăcere.

Plutonierul de administrație Vaněk îl urmărea cu interes cum scrie și rîdea cu hohote. La un moment

dat se sculă de pe scaun și se aplecă deasupra teteristului, care începu să-i dea lămuriri:

— Știi, e teribil de nostim să scrii istoria batalionului cu anticipație. Totul e să procedezi metodic. În toate trebuie metodă...

— O metodă metodică, țină să remarce plutonierul de administrație, cu un surîs mai mult sau mai puțin disprețuitor.

— Da, răspunse cu nepăsare teteristul. E nevoie de o metodă metodică metodizată pentru a scrie istoria batalionului. Nu putem începe chiar din capul locului cu victorii mari. Nu trebuie să forțăm lucrurile, totul trebuie să meargă după un plan bine stabilit. Batalionul nostru nu poate să câștige așa, dintr-o dată, războiul mondial. „*Nihil nisi bene*”¹ Principalul pentru un istoriograf serios, cum sînt eu, e să-și întocmească mai întâi un plan de victorii viitoare. Sa zicem că descriu cum batalionul nostru — asta se va întîmpla probabil peste vreo două luni — trece frontiera rusească, foarte puternic apărată, să zicem de cazaci de la Don, în timp ce cîteva divizii ale inamicului ne atacă din flanc. La prima vedere s-ar părea că batalionul nostru e pierdut, că vom fi făcuți har- cea-parcea, dar pe neașteptate căpitanul Sagner dă următorul ordin de zi pe batalion: „Dumnezeu nu vrea pieirea noastră, s-o luăm la sănătoasa”. Batalionul nostru o ia, așadar, la sănătoasa, iar divizia dușmană, care e în spatele nostru, văzînd că ne năpustim asupra ei, începe să

¹ Numai de bine (lat.).

fugă îngrozită și cade, fără nici o împușcătură, în mâinile trupelor noastre de rezervă. Așa începe istoria batalionului nostru. Dintr-un eveniment neînsemnat, ca să vorbesc profetic, iau apoi naștere, domnule Vaněk, acțiuni de mare amploare. Batalionul merge din victorie în victorie. Foarte interesant o să fie când batalionul are să atace dușmanul care doarme; bineînțeles, pentru asta e nevoie de stilul revistei ***Correspondentul de război ilustrat***, pe care-o scotea Vilimek în timpul războiului ruso-japonez. Batalionul nostru ia prin surprindere tabăra dușmanului, care doarme. Fiecare ostaș de-al nostru își caută un adversar și îi înfinge baioneta în piept cât poate mai adânc. Dacă ești dibaci, baioneta ascuțită intră ca în brânză și numai pe ici-colo mai trosnește câte o coastă; dușmanii somnoroși se dau de ceasul morții, holbează, ochii împăienjeniți, horcăie scurt și-și dau duhul. Pe buzele dușmanului se ivește un firicel de salivă însîngerat. Dar și mai bine are să fie, să zicem, peste trei luni, când batalionul nostru îl va face prizonier pe țarul Rusiei. Despre asta, însă, domnule Vaněk, o să vorbim mai încolo; deocamdată, trebuie să scot din tolăba întîmplări mai mărunte, mărturii de lirism fără pereche. Ar fi nevoie, cred, să născocesc o nouă terminologie militară. O expresie am și găsit-o: am să scriu despre spiritul de sacrificiu al ostașilor noștri, împróscați de schijele grenadelor dușmane. Din cauza exploziei unei mine aruncate de dușman, unul din fruntașii noștri, să zicem din compania a

treisprezecea sau a paisprezecea, se alege cu capul retezat.

A propos, continuă teteristul lovindu-se peste cap. Era cît pe ce să uit, domnule *rechnungsfeldwebel*, sau mai bine zis, în termeni civili, domnule Vaněk; trebuie să-mi faci rost de o listă cu toți gradații. Spune-mi, te rog, numele unui sergent de la compania a douăsprezecea. Houska? Bun! Va să zică Houska rămîne în urma exploziei fără cap, care-i zboară departe de trup; trupul, însă, mai faee cîtiva pași, țintește și mai apucă să doboare un aeroplan inamic. Bineînțeles, răsunetul peste vremi al acestor victorii va trebui sărbătorit în sînul familiei imperiale, la Schönbrunn. Austria are foarte multe batalioane, dar singurul care se va distinge așa de mult, încît în cinstea lui să fie organizată o mică festivitate intimă de familie a casei imperiale, este batalionul nostru. După cum reiese din însemnările mele, cu ocazia asta familia arhiducesei Maria Valeria va părăsi Wallsee și se va muta la Schönbrunn. Festivitatea are un caracter strict intim și se desfășoară în salonul vecin cu dormitorul monarhului, luminat cu lumînări de ceară albă pentru că, e bine știut, la curtea imperială nu sînt agreeate becurile electrice din pricina scurtului circuit, față de care bătrînul monarh e foarte pornit.

Festivitatea organizată în cinstea batalionului nostru începe la orele șase seara. Exact la ora șase sînt introduși în salon, care de fapt ține de apartamentele neuitatei împărătese, nepoții maiestății sale. Acu' se

pune întrebarea cine are să mai fie invitat, în afară de familia imperială. Trebuie să fie de față și are să fie, generalul-adjutant al monarhului, contele Paar. Întrucît la asemenea festinuri familiare și intime se întîmplă cîteodată ca unuia dintre oaspeți să i se facă

rău — nu vreau să spun prin asta că contele Paar o să borască pe el — se cere, neapărat, prezența medicului personal, așadar a consilierului curții imperiale, doctorul Herzl. Pentru buna regulă, ca nu cumva curtenii să-și îngăduie vreo intimitate față de doamnele de onoare ale curții, prezente la festin, își vor face apariția marele **hofmeister**, baronul Lederer, contele șambelan Bellegarde și prima doamnă de onoare a curții imperiale, contesa Bombelles, care joacă printre doamnele de onoare ale curții rolul madamei de la bordelul „U Suhu”. După ce se adună distinșii oaspeți, e înștiințat împăratul, care își face apariția însoțit de nepoții săi, se așează la masă și rostește un toast în cinstea marșbataliorului nostru. Apoi ia cuvântul arhiducesa Maria Valeria, care se exprimă în termeni elogioși, mai cu seamă despre dumneavoastră, domnule **rechnungsfeldwebel**. Bineînțeles că, conform însemnărilor mele, batalionul nostru va suferi pierderi grele și simțitoare, pentru că un batalion fără morți nu-i batalion. Are să trebuiască să confecționez un articol și despre morții noștri. Istoria batalionului nu poate fi alcătuită numai din date seci despre cele patruzeci și două de victorii pe care le-am consemnat cu anticipație. Dumneata, de pildă, domnule Vaněk, ai să cazi undeva lângă un pîrîiaș, iar Baloun, care stă aici și se holbează la noi, o să piară de o moarte care n-are nimic de-a face cu glonțul, șrapnelul sau grenada. Va fi strangulat cu un lasso, aruncat de dușman

din aeroplan tocmai în clipa când se va îndopa cu prânzul *oberlaintnantului* Lukáš, a cărui ordonanță este.

Baloun dădu înapoi, gesticulînd deznădăjduit și spuse cu tristețe:

— Ce-s eu de vină că am o fire așa de păcătoasă? Încă de pe vremea când eram activ se întîmpla să mă înfățișez de cîte trei ori la bucătărie pentru mîncare, pînă cînd m-au dibuit și m-au închis... O dată am avut la prînz trei coaste, pentru care am stat o lună. Făcă-se voia Domnului...

— Nu-ți fie teamă, Baloune — încercă să-l mîngîie teteristul — în istoria batalionului n-ai să fii trecut cum că ai pierit mîncînd rația stăpînului, pe drumul de la popota ofițerească spre tranșee. Ai să fii pomenit laolaltă cu toți ostașii batalionului nostru care au căzut eroic pentru gloria imperiului nostru, ca, de pildă, domnul plutonier Vaněk.

— Mie ce moarte îmi prevestești, Marek?

— Încetișor, domnule *rechnungsfeldwebel*, de ce vă grăbiți? Nu se poate așa repede!

Și după ce stătu puțin pe gînduri, teteristul urmă:

— Dacă nu mă înșel, dumneavoastră sînteți din Kralupy. Scrieți așadar, acasă la Kralupy, că veți dispărea fără urmă, dar scrieți așa, mai pe-nconjur. Sau poate doriți să cădeți grav rănit și să zăceți în *draht- hindernisse*¹ o zi întreagă? Peste noapte inamicul luminează cu reflectorul pozițiile noastre și vă descoperă; își închipuie că sînteți de recunoaștere

¹ Rețeaua de sîrmă ghimpată (germ.).

și începe să vă bombardeze cu șrapnele și grenade. În felul ăsta ați adus armatei un incomensurabil folos, deoarece inamicul a cheltuit pentru dumneavoastră atîta muniție cît ar fi ajuns pentru un întreg batalion. În urma acestor explozii, rămășițele dumneavoastră plutesc liber în aer, străbat văzduhul învîrtindu-se și cîntă un imn despre marea victorie. Într-un cuvînt, ca să n-o mai lungim, nimeni n-are să fie uitat și fiecare om din batalionul nostru se va distinge în lupte, așa că paginile istoriei noastre au să fie pline de victorii — deși, între noi fie vorba, aș fi mai bucuros să nu trebuiască să le completez, dar n-am încotro; trebuie să întocmesc totul temeinic, ca să rămîna de la noi un document, înainte ca — să zicem în luna-septembrie — din batalionul nostru să nu mai existe absolut nimic în afară de aceste glorioase pagini de istorie, care vor merge la inimă tuturor austriecilor, încredințîndu-i că cei care nu-și vor mai vedea niciodată căminul s-au bătut cu o egală vrednicie și credință. În sfîrșit, ca să fim mai siguri, domnule Vaněk, am alcătuit și necrologul:

„Cinste amintirii celor căzuți! Dragostea lor pentru imperiu este sfîntă, deoarece însuflețiți de aceasta iubire au pășit ei spre moarte. Fie ca numele lor să fie rostite cu venerație, ca de pildă numele lui Vaněk. Aceia pe care pierderea capului familiei i-a îndurerat cel mai mult, să-și șteargă cu mîndrie lacrimile, căci cei ce-au căzut au fost eroi ai batalionului nostru”.

Telefonistul Chodounský și bucătarul Jurajda ascultau cu mult interes această expunere despre viitoarea istorie a batalionului.

— Veniți mai aproape, domnilor, îi chemă teteristul și răsfoi însemnările sale. Pagina 15:

„Telefonistul Chodounský a căzut în ziua de 3 septembrie, o dată cu bucătarul batalionului, Jurajda”.

Dar ascultați mai departe:

„Eroism fără seamăn. Cel dintîi, fără să fie schimbat la telefon timp de trei zile, salvează cu prețul vieții sîrma de telefon în adăpostul lui. Al doilea, văzînd primejdia amenințătoare a încercuirii din flancuri, se năpustește asupra dușmanului cu cazanul de ciorbă în clocot, semănînd groază și opăreli în rîndurile inamicului. Amîndoi au avut parte de o moarte eroică. Cel dintîi, sfîrtecat de o mină, iar al doilea sufocat de gaze toxice, pe care i le-au vîrît sub nas, cînd n-a mai avut cu ce să se apere. Amîndoi și-au dat sfîrșitul strigînd: «Es lebe unser Batalionskommandant!»¹ Comandamentul suprem ne aduce zilnic mulțumiri prin ordine de zi, spre a face cunoscute și altor unități ale armatei vitejia batalionului nostru, de la care să ia exemplu. Pot să vă citesc, dacă vreți, un paragraf din prdinul de zi pe armată cu faimosul ordin dat de arhiducele Karl, în anul 1805, cînd se afla cu oștirile sale în fața cetății Padova, iar a doua zi s-a ales cu o chelfăneală clasă întîi. Ascultați, așadar, ce

¹ Trăiască comandantul batalionului nostru! (Germ.)

*se va citi oștilor noastre despre batalionul nostru,
formație*

eroică, pilduitoare: «...Nădăjduiesc că întreaga armată va lua exemplul de la sus-numitul batalion, că mai cu seamă își va însuși spiritul său de încredere în forțele proprii, neînfricarea, dîrzenia sa în fața primejdiei, pilduitoarele acte de eroism, dragostea și credința față de superiori, virtuți care au caracterizat respectivul batalion și l-au dus la acte de vitejie demne de admirație, spre fericirea și biruința imperiului nostru. Să-i urmăm pilda...»”

Dinspre locul unde dormea Švejk răsună un căscat zgomotos, apoi se auzi cum Švejk vorbește prin somn:

— Da, da, aveți dreptate, doamnă Müllerová; oamenii seamănă între ei. La Kralupy era un instalator de pompe, unul Jaroš, care semăna ca două picături de apă cu ceasornicarul Leihanz din Pardubice; ăsta la rîndul lui semăna leit cu unul Piskor din Jičín și toți patru la un loc parcă ar fi fost rupți dintr-o bucată cu un sinucigaș găsit spînzurat și complet mutilat într-un iaz de lîngă Jindřichův Hradec, chiar la marginea liniei ferate, unde pesemne se aruncase înaintea trenului.

Și din nou se auzi un căscat zgomotos, după care urmă această completare:

— Toți ceilalți de care vă spuneam au fost condamnați la o amendă mare, iar pentru mîine, doamnă Müllerová, să-mi faceți tăiței scăzuți...

Și Švejk se întoarce pe cealaltă parte și continuă să sforăie, în timp ce bucătarul ocultist Jurajda și tete

ristul Marek începură o discuție interesantă despre viitoarea evoluție a evenimentelor.

Ocul tistul Jurajda era de părere că, deși la prima vedere ar putea să pară lipsit de sens ca omul să scrie, așa de florile mărilor, despre lucruri care se vor petrece în viitor, nu încapă nici o îndoială că o astfel de glumă cuprinde adesea profeții, deoarece ochiul spiritului poate răzbate, sub influența unor forțe oculte, vălul viitorului necunoscut. Din aceasta clipă, expozeul lui Jurajda fu împânzit de văluri. În fiecare frază era vorba de vălul viitorului, pînă cînd, în sfîrșit, trecu la regenerare, adică la refacerea trupului omenesc; ajuns aici, făcu o expunere despre teoria capacității de refacere a corpului la infuzori și termină declarînd că șopîrlei, dacă-i smulgi coada, îi crește la loc.

La cele de mai sus, telefonistul Chodounský ținu să remarce că oamenii s-ar bucura foarte mult dacă li s-ar întîmpla și lor așa cum se întîmplă cu coada șopîrlei. Dacă în armată, de pildă, unde oricui i se poate întîmpla să rămînă fără cap sau altă parte a trupului, ar fi la fel, n-ar mai exista invalizi, ceea ce ar bucura foarte mult administrația militară. Un soldat austriac, căruia să-i crească de fiecare dată la loc picioarele, mîinile, capul, ar prețui desigur mai mult decît o întreagă brigadă.

Teteristul declară că în zilele noastre, datorită perfecționării tehnicii de război, dușmanul poate fi tăiat cu succes, chiar, și în trei părți diagonale. Există o lege în legătură cu refacerea corpului unei anumite

specii din familia infuzorilor, sub a cărei acțiune fiecare parte dezmembrată se regenerează, capătă o noua înfățișare și se dezvoltă ca o vietate întreagă. Prin analogie, după fiecare bătălie, oștile austriece care ar participa la luptele respective, s-ar putea înmulți de trei ori, de zece ori, din fiecare picior dezvoltându-se câte un nou și proaspăt infanterist.

— Dacă v-ar auzi Švejk — interveni plutonierul de administrație Vaněk — ne-ar da cu siguranță cel puțin un exemplu.

Auzindu-și numele, Švejk reacționează și mormăie în somn: „*Hier!*”¹ Dar după această dovadă de respect față de disciplina militară, continuă să sforăie.

Prin ușa întredeschisă se văzu capul locotenentului Dub.

— Švejk e aici? Întrebă el.

— Doarme, să trăiți, domnule *laitnant*, îi răspunse teteristul.

— Când întreb de cineva, teteristule, datoria dumitale e să te repezi numaidecât și să-l chemi.

— Dar nu pot, domnule *laitnant*, doarme.

— Păi, trezește-l! Mă mir, teteristule, că n-ai înțeles?!... Ar fi totuși de datoria dumitale să dai dovadă de mai multă serviabilitate față de superiori! Dumneata încă nu mă cunoști? Ei bine, când ai să mă cunoști...

Teteristul se duse să-l trezească pe Švejk.

— Švejkule, scoală că arde!

¹ Present! (Germ.)

— Pe vremuri, cînd au ars morile de la Odkolek — mormăi Švejk, întorcîndu-se pe cealaltă parte — au venit pompierii tocmai de la Vysočany...

— Binevoiți a observa — se adresează teteristul amabil, locotenentului Dub — că fac eforturi să-l trezesc, dar nu izbutesc.

Locotenentul Dub se supără foc.

— Cum te numești dumneata, teteristule? Marek? Aha, va să zică dumneata ești faimosul teterist Marek, care a trecut prin toate închisorile, nu-i așa?

— Da, domnule *laitnant*. Am făcut — ca să zic așa — școală de teteriști în pușcărie și am fost degradat. Adică, după eliberarea mea de către consiliul de război al diviziei, unde s-a dovedit că sînt nevinovat, am fost numit *batalionsgeschitsschreiber*, păstrîndu-mi gradul de teterist.

— Multă vreme n-ai să mai fii, zbieră locotenentul Dub, roșindu-se tot la față și trecerea bruscă de la o culoare la alta lăsă impresia că schimbarea s-ar fi produs în urma unei perechi de palme zdravene primite peste obraz. Am să am eu grijă de asta!

— Vă rog, domnule *laitnant*, să fiu scos la raport, ripostă grav, teteristul.

— Nu te juca cu mine, se înfurie și mai tare locotenentul Dub. Îți arăt eu dumitale raport... Noi doi o să ne mai întîlnim, dar te asigur că o să-ți pară al dracului de rău, pentru că ai să mă cunoști, dacă acum nu mă cunoști încă!

Și locotenentul Dub ieși mînios din vagon uitînd, în mînia lui, de Švejk, deși cu cîteva clipe înainte avusese cea mai bună intenție de a-l chema și a-i spune: „Suflă spre mine!”, supremul mijloc pentru constatarea antireglementarei stări de ebrietate. Acum era însă prea tîrziu căci, după o jumătate de oră cînd reveni în vagon, chestiunea era consumată; trupa primise între timp cafeaua cu rom. Švejk se trezise și la chemarea locotenentului Dub sări din vagon ca o ciută.

— Suflă spre mine! zbieră la el locotenentul Dub.

Švejk suflă cu toată nădejdea, din rărunchi, făcînd parcă să adie un vînticel călduț care împrăștie peste cîmpie mirosurile unei fabrici de spirt.

— Ei, a ce miroși, băiete?

— Cu respect vă raportează, domnule *laitnant*, că miros a rom.

— Bravo, băiețașule — strigă triumfător locotenentul Dub — în sfîrșit te-am prins!

— Exact, domnule *laitnant*, încuviință Švejk cu aerul cel mai calm. Tocmai ni s-a distribuit rom pentru cafea, și eu am băut întîi romul. Dar dacă există cumva vreo dispoziție, cum că să bem întîi cafeaua și pe urmă romul, vă rog, domnule *laitnant*, să mă iertați; n-are să se mai întîmple altădată.

— Da' de ce mă rog sforăiai, acu' o jumătate de oră, cînd am fost pe-aici? Nimeni nu te-a putut trezi.

— Să trăiți, domnule *laitnant*, n-am dormit toată noaptea; m-am gîndit la manevrele pe care le-am fă-

cut odată lângă Vesprim. Corpurile de armată unu și doi au străbătut Stiria, și prin Ungaria apuseană au încercuit corpul nostru, numărul patru, care era cantonat la Viena și în împrejurimi, unde făcusem peste tot tranșee; ne-au ocolit și au ajuns pînă la podul pe care-l făcuseră pionierii de pe malul drept al Dunării. Noi trebuia să trecem la ofensivă și așteptam să ne sosească în ajutor trupe dinspre miazănoapte și mai târziu chiar și dinspre miazăzi, de la Vosek... Așa ni s-a citit în ordinul de zi că în ajutorul nostru se îndreaptă corpul trei de armată, ca să nu fim zdrobiți, între lacul Balaton și Pressburg, cînd om porni la atac împotriva corpului doi de armată. Da' ce folos, totul a fost în zadar; tocmai cînd eram gata să cîștigăm, a sunat sfîrșitul bătăliei și au ieșit biruitori cei cu vipușca albă.

Locotenentul Dub rămase cu gura căscată și pleca zăpăcit; cînd ajunse, însă, în dreptul vagonului comandamentului, se înapoie repede și-i spuse lui Švejk:

— Să țineți minte cu toții, că o să vină vremea cînd o să schelălăiți în fața mea.

Mai mult nu izbuti însă să spună și o porni din nou spre vagonul comandamentului, unde căpitanul Sagner îl descosea pe un nefericit din compania a douăsprezecea, pe care i-l adusese sergentul Strnad, pe motiv că ostașul care începuse de pe acum să se ocupe de securitatea lui în tranșee, furase în gară, de la un coteț de porci, o ușă bătută în tablă. Holba

ochii de spaimă și se jura că în intenția lui fusese să ia ușa cu el în tranșee, ca să-l apere de șrapnele.

Locotenentul Dub folosi prilejul pentru a ține o predică lungă despre felul cum trebuie să se poarte un ostaș, despre îndatoririle sale față de patrie și monarh, care este comandantul suprem și cel mai înalt demnitar al armatei. Dacă existau însă în batalion asemenea elemente, părerea lui era că trebuiau extirpate, pedepsite, arestate.

Trăncăneala lui era atât de dezgustătoare, încât căpitanul Sagner îl bătu pe inculpat prietenos peste umăr și-i spuse:

— Chiar dacă ai fost bine intenționat, altă dată să nu mai faci. E o copilărie. Și acum, du ușa la loc de unde ai luat-o, și să lipsești din ochii mei!

Locotenentul Dub își mușcă buzele și în gândul lui își spuse că, de fapt, el era singurul ofițer de care depindea salvarea disciplinei batalionului, care se destrăma. De aceea mai făcu încă o dată ocolul gării și descoperi lângă o magazie pe care scria cu litere mari, în limbile germană și ungară, că fumatul era oprit — un soldat ce-și citea liniștit ziarul, care îl acoperea în așa fel încât nu i se vedeau petlițele. Zbieră la el: **Habt Acht!**; soldatul era dintr-un regiment unguresc, aflat în rezervă la Humenna.

Locotenentul Dub îl zgâlțâi, dar ostașul ungar se ridică și, fără să se sinchisească, își băgă ziarul în buzunar și o porni agale spre șosea. Locotenentul Dub se luă după el, pradă parcă unui coșmar; soldatul iuți pasul, apoi întorcându-se brusc ridică

mîinile în sus, în bătaie de joc, pentru ca locotenentul Dub să nu se îndoiască nici o clipă că-și dăduse seama imediat că face parte dintr-un regiment ceh. Dupa care, maghiarul se mistui repede printre cocioabele de la marginea șoselei.

Ca să lase impresia că nu avea nimic de a face cu această scenă, locotenentul Dub intră grav într-o prăvălioară, aflată lîngă șosea, și arată zăpăcit spre un mosor mare; după ce-l băgă în buzunar, plăti și se înapoie în vagonul comandamentului, unde porunci ordonanței batalionului să-l cheme pe Kunnert — ordonanța lui personală — căruia înmîinîndu-i mosorul de ață, îi spuse:

— De toate trebuie să am grijă numai eu; sînt sigur că ai uitat de ață.

— Cu respect vă raportează, domnule *laintnant* că avem o duzină de mosorele.

— Da? Atunci du-te repede și vino cu ele, să le văd. N-am încredere în dumneata.

Cînd Kunnert se întoarse cu o cutie plină de mosoare de ață albă și neagră, locotenentul Dub îi spuse:

— Ei, ce zici, băiete? Uită-te bine la ața pe care ai luat-o tu și la mosorul meu! Vezi, cît de subțiri sînt firele tale? O dată se rup! Da' ia încearcă-l pe-al meu, să vezi cît îți dă de furcă pînă să-l rupi. Pe cîmpul de bătălie n-avem nevoie de cîrpe, — totul trebuie să fie solid. Ia-ți înapoi ațele și așteaptă ordinele mele; și pe viitor, ține minte, să nu mai faci nimic de capul tău și să vii să mă întrebî cînd ai de

gînd să cumperi ceva! Nu-ți dori să mă cunoști; încă n-ai avut prilejul să-mi cunoști și partea rea.

După plecarea lui Kunnert, locotenentul Dub se adresează locotenentului-major Lukáš:

— Vistavoiul meu e un tip foarte deștept. Mai face el pe ici, pe colo cîte o greșeală, dar în general e un om cu care te poți înțelege. Și cel mai mult îmi place că-i cinstit. La Bruck am primit un pachet de la cumnatul meu, de la țară; cîțiva boboci de gîscă fripți; te rog să mă crezi că nici nu s-a atins de ei și cum eu nu i-am putut mîncă așa de repede, a preferat să-i lase să se împruie. Ca să vezi ce poate să facă disciplina. Ofițerul trebuie să știe să facă educația soldaților.

Pentru a-l face să priceapă că nu-i asculta pălăvrăgeala, locotenentul-major Lukáš se întoarce spre fereastră și spuse într-o doară:

— Da, da, azi e miercuri...

Văzînd că e neglijat, dar simțind totuși nevoia să vorbească ceva, locotenentul Dub se adresează căpitanului Sagner pe un ton foarte intim, camaraderesc:

— Ascultă, căpitane Sagner, ce crezi despre...

— Pardon, un moment, i-o reteză scurt Sagner și ieși din vagon.

*

Tot atunci, Kunnert și Švejk vorbeau despre stăpînii lor.

— Pe unde tot umbli, că nu te mai vezi, omule? îl întreabă Švejk.

— Parcă tu nu știi, oftă Kunnert. Cu nebunul meu am de furcă, nu glumă. Toată ziua, bună ziua mă cheamă și mă întreabă ce nici nu gîndești. O dată m-a întrebat chiar dacă sînt prieten cu tine și i-am răspuns că nu prea ne vedem.

— E frumos din partea lui că întreabă de mine. Mie mi-e foarte drag *laitnantul* tău. E așa de bun și inimos cu ostașii, ca un tată, spuse Švejk foarte serios.

— Ba asta s-o crezi tu, se înfurie Kunnert. E un porc ce nu s-a văzut și-i prost ca un căcat. Mi s-a făcut lehamite de el; toată vremea mă canonește.

— Ei asta-i! se minună Švejk. Și eu care credeam că-i un om cumsecade. Vorbești cam curios despre *laitnantul* tău, dar asta-i un lucru înnăscut la toți țucălarii. Așa era și țucălarul maiorului Wenzl; nu știa să spuie altceva despre stăpînu-său decît că-i o probă de idiot cu cizme; țucălarul colonelului Schröder nu-l scotea nici el din „javră pișăcioasă” și „putoarea putorilor”, de cîte ori venea vorba de colonel. Dar... cum e sluga așa-i și stăpînul. Dacă stăpînul n-ar înjura, apoi nici țucălarul n-ar avea ce să repete după el. La Budějovice, pe vremea cînd eram activ, aveam un *laitnant*, Prochazka, care nu prea înjura. Nu-i spunea țucălarului decît „Văcuță drăgălașă”. Hibman, țucălarul lui, altă înjurătură n-a auzit de la el. Și ce să vezi: Hibman s-a învățat să vorbească și el așa, și la eliberare îi spunea lui taică-su, mă-si și

surorilor: „Văcuță drăgălașă”, ba așa-i spunea și nevestii, care l-a lăsat și l-a dat și-n judecată pentru jignire, că vorbele astea i le-a spus și ei, și lui taică-su și mă-si la o petrecere cu dans, de față cu toată lumea. Și nu l-a iertat și la tribunal a declarat că dacă ar fi făcut-o vacă între patru ochi, mai-mai că s-ar fi împăcat, dar așa-i un scandai european. Între noi fie vorba, dragă Kunnert, n-aș fi crezut niciodată una ca asta despre *laintantul* tău. Când am stat cu el de vorbă prima dată, mi-a făcut o impresie așa de bună, zău, ca un cârnat abia afumat; dar a doua oară mi-am dat seama că am a face și cu un om învățat și bun la suflet. Dar ia spune-mi, de unde ești de fel? Chiar din Budějovice? Mie-mi plac oamenii de acolo, și unde stai cu casa? Sub arcade? Eeei, grozav; vara, cel puțin, e răcoare. Ai familie? Nevastă și trei copii? Să-ți trăiască; asta zic și eu fericire, camarade; măcar o să aibă cine să te plîngă, vorba *feldkuratului* meu, Otto Katz; și să știi că-i adevărat, fiindcă eu am mai auzit o dată pe un colonel la Bruck spunînd rezerviștilor care plecau în Serbia că ostașul care lasă acasă familia și cade pe cîmpul de luptă înseamnă că rupe prin asta orice legătură de familie... Da stai, să-mi amintesc mai bine cum a zis: „Cînd a murit, este un mort al familiei și deci e adevărat că rupe orice legături familiale, dar este și erou, pentru că și-a dat viața pentru familia mai mare, pentru *Vaterland*”... Locuiești la etajul patru? Cum? La parter? Ai dreptate, acu’ mi-am adus aminte că în piața mare din Budějovice nu există nici

o casă cu patru etaje. Ce faci, pleci? Aha, am înțeles, stăpînu-tău e în fața vagonului comandamentului și se uită înapoi. De te întreabă cumva dacă despre el

vorbeam, spune-i fără grijă că da, și nu uita să-i amintești cât de frumos am vorbit despre el, că nu de multe ori am întâlnit un ofițer care să se poarte așa de părintește și de omenos ca dînsul. Nu uita să-i spui că-mi pare un om cu multă carte, și mai spune-i că e și foarte deștept. Și nu uita să adaugi că te-am învățat să te porți frumos și să-i împlinești orice dorință i-ai citi în ochi. Ai să ții minte?

Švejk urcă în vagon, în timp ce Kunnert se duse, cu ața, înapoi în culcușul lui.

După un sfert de oră trenul porni spre Nová Čabyna, traversînd satele pîrjolite, Brestov și Veliký Radvan, care mai păstrau urmele unor lupte crîncene.

Povîrnișurile Carpaților erau mușcate de tranșee care duceau dintr-o vale într-alta, de-a lungul căii ferate cu traverse noi-nouțe: de o parte și de alta a liniei se vedeau gropi adînci, răscolite de grenade. Din loc în loc, peste pîraiele ce se vărsau în Laborka, se zăreau poduri noi și traversele arse ale vechilor poduri.

Toată valea Medzilaborka era răscolită și întoarsă cu dosul în sus, de parcă fusese devastată de-o armată de cîrțițe uriașe. Șoseaua care șerpuia de partea cealaltă a râului era desfundată și distrusă. De amîndouă părțile se vedeau șleaurile bătătorite pe unde trecuseră armatele.

Torente și ploile scosese ră la ivéală, pe marginile gropilor provocate de explozia grenadelor, bucăți ferfenițite de uniforme austriece.

Dincolo de Nová Čabyna într-un pin bătrîn, pîrjolit, atîrna într-o învîlmășeală de crengi, bocancul unui infanterist austriac, cu o bucată de picior.

Unde te uital, zăreai numai păduri desfrunzite, fără cetină, așa cum le zburătăcise focul artileriei, copaci fără coroane și căruțe ciuruite de gloanțe.

Trenul înainta încet pe terasamentul proaspăt construit, așa că batalionul avu prilejul să simtă și să guste din plin bucuria războiului, iar la vederea cimitirelor cu cruci albe care străluceau prin poienile și pe costișele pustiite, să se pregătească sufletește, încet dar sigur, pentru cîmpul de glorie care se sfîrșește cu un chipiu austriac împrôșcat de noroi, bălăbănindu-se pe o cruce albă.

Nemții din munții Kašper, care se aflau în vagoanele din spate și care la ieșirea din stația Milovice mai cîntau încă: „*Wann ich kumm, wann ich wieda kumm...*”, începînd de la Humenna, amuțiseră de-a binelea cînd își amintiră că mulți din cei ale căror capele atîrnau pe morminte cîntaseră și ei cît de frumos va fi cînd se vor întoarce din nou acasă și vor rămîne lîngă iubitele lor.

La Medzilaborka, oprirea se făcea dincolo de gara pîrjolită, din ale cărei ziduri afumate se profilau bîrne arse.

Baraca lungă, de lemn, construită în grabă ca să înlocuiască gara mistuită de foc, era acoperită cu afișe tipărite în toate limbile: „Subscrieți la împrumutul de război al Austriei!”

În altă baracă, la fel de lungă, se vedea un post de Cruce Roșie, de unde ieșiră, însoțite de un medic militar grăsun, două surori de caritate rîzînd în hohote de grăsunul care, pentru a le înveseli, imita diferite animale. În clipa aceea cerca să grohăie.

La poalele terasamentului de cale ferată, în valea pîrîului, zăcea răsturnată o bucătărie de campanie. Arătînd într-acolo, Švejk îi spuse lui Baloun:

— Ia te uită, Baloun, ce ne așteaptă și pe noi, foarte curînd. Privește, tocmai trebuia să se distribuie masa, cînd a zburat o grenadă și a aranjat-o așa cum se vede.

— E îngrozitor, oftă Baloun. Eu unul nu mi-am închipuit niciodată că ar putea să mă aștepte așa ceva, dar asta-i numai din pricina fuduliei mele; mare dobitoc mai sînt; astă-iarnă mi-am cumpărat în tîrg la Budějovice mănuși de piele. Nu mai era, chipurile, de nasul meu să port, pe labelle mele țărănești, mănușile vechi de lînă, împletite, așa cum a purtat și răposatul taică-meu; nu, mie mi se scurgeau ochii după mănuși de piele, de oraș. Tata mîncă „pucialka”¹, da’ eu, să nu văd mazăre că-mi vine rău; mie numai carnea de pasăre îmi priește. Ba strîmbam din nas și la friptura de porc, dacă era făcută așa, obișnuit; morăreasa — Doamne iartă-mă — trebuia să mi-o facă cu bere.

În culmea deznădejdiei, Baloun începu să se spovedească:

¹ Mîncare de mazăre uscată.

— Mi-am bătut joc de sfinții și sfintele Domnului, în cârciumă la Malșa, ba chiar la Doini Zahaji l-am snopit în bătaie pe un diacon. În Dumnezeu mai credeam eu, nu zic, dar de sfântul Iosif mă îndoiam. Pe toți sfinții i-am suferit în casă, numai icoana sfântului Iosif nu puteam s-o văd; am dat-o afară și acum Domnul m-a pedepsit pentru toate păcatele și ticăloșiile mele. Cîte fapte urâte n-am săvîrșit la moară; l-am înjurat pe tata, am amărit viața meșterului morar și am chinuit-o pe nevastă...

Svejk rămase o clipa pe gînduri:

— Aha, dumneata ești, morar? Ai fi putut atunci să afli și să știi că morile Domnului macină încetișor, dar sigur, și că din pricina dumitale a izbucnit războiul mondial.

Teteristul se amestecă în discuție:

— Știi, Baloun, cu batjocorirea și nesocotirea sfinților și sfintelor nu prea ți-ai făcut un bun serviciu; dumneata ar trebui să știi că armata noastră austriacă este de cînd lumea o armată catolică, care are cea mai minunată pildă de moralitate în persoana comandantului nostru suprem. Cum ai putut cuteza să îndrepti otrava urii împotriva unor sfinți și sfinte ale Domnului, cînd Ministerul de război a introdus prin comandamentele garnizoanelor predicile iezuite pentru domnii ofițeri și cînd am asistat cu toții la ceremonia învierii militare. Înțelegi, Baloun, ce vrea să spun? Îți dai seama că, de fapt, dumneata necinstești spiritul glorios al slăvitei noastre armate? Și apoi treaba cu sfântul Iosif, despre care ziceai că

nu-l puteai suferi să atîrne în odaia dumată. Dacă ai fi stat și te-ai fi gîndit bine, ai fi aflat, Baloun, că de fapt sfîntul Iosif e patronul celor ce vor să scape de armată. A fost tîmplar, și cunoști zicala: „Să vedem unde a lăsat tîmplarul gaura”. Cîți n-au ajuns în prizonierat pînă acum cu vorba asta, cînd, înconjurați din toate părțile, au căutat să-și salveze pielea, nu dintr-o pornire egoistă, ci dimpotrivă, ca ostași credincioși, pentru ca apoi, cînd se vor întoarce din captivitate, să-i poată spune maiestății sale împăratului: „Am venit și așteptăm noi ordine!” Nădăjduiesc că de data asta m-ai înțeles, nu-i așa, Baloun?

— Nu, suspină Baloun. Eu sînt cam greu de cap. Dacă nu mi se repetă de zece ori, nu pricep nimic.

— N-ai vrea să faci o reducere? îl întrebă Șvej. Am să-ți explic eu încă o dată. Care va să zică, ai auzit că trebuie să urmezi spiritul care domnește în armată; asta înseamnă să crezi în sfîntul Iosif și, cînd te-o încercui dușmanul, să cauți gaura pe care a lăsat-o tîmplarul, ca să te salvezi pentru maiestatea sa împăratul și pentru viitoarele războaie. Nădăjduiesc că de data asta ai priceput și n-ar strica dacă ne-ai povesti mai pe larg cum a fost cu fărădelegile pe care le-ai săvîrșit la moara ta. Dar să nu faci ca fata din poveste, la spovedanie, care, după ce a înșirat preotului o seamă de păcate mărunte, a prins-o deodată rușinea, mărturisind că în fiecare noapte a săvîrșit păcat trupesc. Auzind una ca asta, popii i-a lăsat gura apă și a grăit sfinția sa către dînsa: „Nu te

rușina, copilă, că doar eu locul Domnului-Dumnezeului tău îl țin; spune-mi fără sfială și de-a fir a păr cum ai păcătuیت cu fapta?” Fetița a început a plînge zicînd că rușine-ai mare și păcatul cumplit. Papa o ținea înaintea că nu are de ce se rușina înaintea făpturii lui duhovnicești. După multe nazuri și codeli, fata i-a spus că în fiecare seară se dezbrăca și se băga în așternut. Și iar a amuțit. Dar sfinția-sa nu se da bătut. Și a sfătuit fata să lase rușinea deoparte, că omul este o ființă păcătoasă, dar că mila Domnului e fără de sfîrșit. Auzind asta, fata a mai prins inimă și printre lacrimi și hohote i-a spus: „După ce m-am întins, goală, în pat, am început să adun murdăria dintre degetele de la picioare și pe urmă am mirosit-o”. Țsta a fost păcatul ei trupesc. Trag nădejde, Baloun, că tu n-ai făcut la fel la moara ta și că ai să ne istorisești, ceva mai aproape de adevăr, un păcat adevărat.

Aflară astfel că într-adevăr, după cum singur recunoștea, Baloun păcătuiise la moară cu țărăncile, ames- tecîndu-le făina, și nu altfel. În nesfîrșita lui candoare, el numea asta imoralitate. Cel mai dezamăgit de spovedania lui Baloun fu telegrafistul Chodounský care-l întrebă dacă într-adevăr nu păcătuiise la moară cu țărancele pe sacii cu făină, la care Baloun răspunse stingher, bălăbănind din mîini:

— La de-alde astea nu mă tăia capul.

Între timp sosi vestea că trupa va primi masa de prînz dincolo de Palota, în trecătoarea Lupkov. La Medzilaborka, plutonierul de administrație al batalio-

nului împreună cu bucătarii companiilor și locotenentul Cajthaml, care se ocupa de gospodăria batalionului, plecară în sat însoțiți de o patrulă formată din patru oameni.

Se înapoiară în mai puțin de jumătate de ceas cu trei porci legați de-un picior de la spate, însoțiți de alaiul zgomotos al familiei unui rus din Ungaria, de la care fuseseră rechiziționate animalele și de medicul grăsun de la baraca Crucii Roșii, care explica ceva locotenentului Cajthaml, în timp ce acesta ridica din umeri.

Incidentul a ajuns la punctul culminant în fața vagonului comandamentului, unde medicul militar afirma cu tărie căpitanului Sagner că porcii respectivi erau destinați spitalului de Cruce Roșie, fapt înfirmat cu înverșunare de țăran, care nu voia să știe de nimic și ținea morțiș să i se dea porcii înapoi, declarând că erau ultima lui avere pe care nu putea s-o lase nici în ruptul capului cu prețul care îi fusese plătit. În timp ce vorbea, țăranul căuta să dea înapoi căpitanului banii primiți pentru porci, pe care îi ținea strânși în pumn, iar nevasta țăranului îi apucase cealaltă mână, sărutându-i-o cu umilință, după obiceiul pământului.

Neștiind ce să facă, căpitanul Sagner rămase câteva clipe descumpănit, pînă izbuti să se descotorosească de bătrîna țărăncă. Dar fără folos căci în locul ei sosiră forțe tinere, care prinseră din nou să-i sărute mîinile. Locotenentul Cajthaml raportă, însă, cu un ton strict oficial:

— Omul mai are doisprezece porci și de plătit i s-a plătit cît se cuvine, conform ultimului ordin pe divi

zie, numărul 12420, aliniatul economic. Conform paragrafului 16, în regiunile care nu au avut de suferit de pe urma războiului, porcii se vor cumpăra la un preț care să nu depășească suma de 2 coroane și 16 helleri kilogramul, greutate vie; în ținuturile năpăstuite de război se va adăuga la fiecare kilogram greutate vie încă 36 de helleri, urmînd să se plătească, deci, 2 coroane și 52 helleri de kilogram. La asta se mai adaugă următoarea mențiune: Dacă în locurile pustiite de război se constată că gospodăria respectivă a rămas neatinsă, cu un efectiv de porci care poate fi folosit pentru aprovizionarea unităților în trecere, pentru carnea de porc achiziționată urmează să se plătească același preț ca în regiunile care nu au avut de suferit de pe urma războiului, cu un supliment special de 12 helleri de fiecare kilogram greutate vie. Dacă situația nu e destul de clară, se va constitui la fața locului o comisie formată din partea interesată, comandantul unității militare respective și din ofițerul sau plutonierul de administrație (dacă e vorba de o formațiune mai mică) însărcinat cu aprovizionarea.

Cele de mai sus fură citite de locotenentul Cajthaml după copia ordinului pe divizie, pe care o ținea în permanență asupra lui și aproape că știa pe dinafară că în teritoriile din imediata apropiere a frontului se prevede o alocație suplimentară de 15,30 helleri la kilogramul de morcovi, în timp ce prețul unui kilogram de conopidă pentru *Offiziersmenagekücheabteilung* în zonele din

preajma frontului se ridică la 1 coroană și 75 de helleri.

Cei care dăduseră la Viena numitul ordin își închipuiseră probabil că zona frontului e un teren fertil, bogat în culturi de morcovi și conopide.

Locotenentul Cajthaml citise bineînțeles ordinul în limba germană; de aceea se întoarse spre reclamant și-l întrebă dacă a înțeles; văzînd că țăranul dă din cap în semn că nu pricepuse, zbieră la el:

— Așadar, vrei comisie, hai?

Înțelegînd numai cuvîntul comisie, țăranul dădu din cap în semn că era de acord, așa încît în timp ce porcii erau transportați spre bucătăria de campanie pentru execuție, omul fu încadrat de ostașii luați pentru re- chiziții cu baioneta la armă, și comisia o porni spre gospodăria lui spre a constata dacă era cazul să se plătească 2 coroane și 52 de helleri sau numai 2 coroane și 28 de helleri de kilogram.

N-apucară să ajungă nici măcar la șoseaua care ducea spre sat, cînd din direcția bucătăriilor de campanie se auzi triplul guițat de moarte al porcilor.

Țăranul înțelese că ireparabilul se produsese și strigă deznădăjduit:

— *Davaite mne za kajdjiu sviniu dva rynskija!*¹

Cei patru ostași îl încercuiră mai strîns, în timp ce familia aținu calea căpitanului Sagner și locotenentului Cajthaml, îngenunchind în praful șoselei.

Nevasta și cele două fete le îmbrățișară rugător picioarele, numindu-i binefecători, pînă cînd, țăranul

¹ Dați-mi doi guldeni de fiecare porc (ucr.).

strigă la ele în dialectul ucrainean al rușilor din Ungaria să se ridice, că soldații n-au decît să mănînce porcii și să le rămîie în gît.

Comisia se dizolvă, dar cum țăranul începuse să se revolte și să amenințe cu pumnul, un ostaș îl pocni cu patul armei peste spinare, făcînd să-i răsune jocul ca o bubuitură de tunet. Îngrozită, întreaga familie o luă la fugă cu tatăl în cap.

După zece minute, plutonierul de administrație și ordonanța batalionului, Matușič, se înfruptau cu poftă, în vagonul lor, din creierul porcului. În timp ce se îndopau, plutonierul se adresa din cînd în cînd, cu răutate, conțopiștilor:

— Ce-ați mai înfuleca și voi, hai? Dar ce să vă fac, măi băieți, asta-i pentru gradați. Bucătarilor rinichii și ficații, creierașul și ceafa domnilor *rechnungsfeld- webeli*, iar conțopiștilor o porție dublă de la trupă.

Între timp, căpitanul Sagner dăduse și el următoarea dispoziție pentru popota ofițerească: „Friptură de porc cu chimion; să fie aleasă carnea cea mai bună și nu prea grasă!”

Și așa se face că în clipa cînd, la trecătoarea Lupkov se distribui masa trupei, ostașii avură plăcuta surpriză de a nu găsi în gamela cu ciorbă decît cîte două bucățele infime de carne, iar cei născuți în zodie rea, numai o bucățică de șoric.

La bucătărie stăpînea obișnuitul nepotism militar, darnic cu toți cei apropiați de clica stăpînitoare. Țucălarii își făcură apariția în trecătoarea Lupkov cu

gurile unse de grăsime. Aveau cu toții burțile umflate ca niște poloboace. Se petreceau lucruri înfiorătoare.

Teteristul Marek își aprinsese paie-n cap la bucătărie pentru că încercase să fie drept; când bucătarul îi strecurase în ciorbă o bucată bună de carne fiartă cu observația: „Asta-i pentru *geschichtsschreiberul* nostru”, Marek declarase că în război nu există nici o deosebire între ostași și că toți sînt egali, fapt care îi aduse aprobarea unanimă și fu un prilej de înjurături, la adresa bucătarilor.

Teteristul azvîrli deci bucata de carne înapoi, declarînd că nu are nevoie de nici un fel de protecție. Cei de la bucătărie interpretară însă greșit gestul lui, închipuindu-și ca *batalionsgeschichtsschreiberul* nu era mulțumit; bucătarul îi șopti discret să vină mai tîrziu, după ce va termina cu împărțitul, și are să-i dea o bucată de picior.

Conțopiștilor, de asemeni, le lucea rîtul, sanitarii gîfneau de fericire, dar în preajma acestei binecuvîntări divine, pretutindeni în jur zăceau neadunate încă amintirile ultimelor lupte. Peste tot numai cartușiere, cutii goale de conserve, zdrențe de uniforme rusești, austriece și germane, rămășițe de vehicule stricate, pansamente și vată.

Într-un pin, lîngă fosta clădire a gării, din care rămăsese doar un morman de moloz, se înfîpse o grenadă care nu explodase. Pretutindeni se vedeau schije de grenade și undeva, în apropiere, fuseseră de bună seamă îngropați ostași căzuți, deoarece se simțea un miros greu, de putreziciune.

Și cum trecuseră trupe și cantonaseră în vecinătate, mai peste tot se vedeau și niște movilițe urât mirositoare, de proveniență internațională, aparținând popoarelor Austriei, Germaniei și Rusiei. Căcații ostașilor de toate naționalitățile și de toate confesiunile zăceau grămadă, în cea mai perfectă înțelegere.

Rezervorul de apă pe jumătate dărăpănat, ghereta acarului de cale ferată și în general tot ce mai avea vreun perete, era ciuruit de gloanțe ca o sită.

Pentru a da o impresie și mai completă despre fericirea războiului, din spatele unei coline din apropiere se înălțau, munți uriași de fum, de parcă ar fi ars un sat întreg, aflat în centrul unor mari operațiuni militare. Fuseseră incendiate, se spunea, barăcile de holerici și dizenterici, spre marea bucurie a domnilor care-și făcuseră de lucru cu amenajarea unui pretins spital, sub înaltul patronaj al arhiducesei Maria, și care furaseră și-și umpluseră buzunarele, prezentînd note de plată pentru nenumărate barăci inexistente.

O singură baracă pătimea acum pentru toate celelalte și o dată cu duhoarea înecăcioasă a saltelelor de paie, care ardeau, se înălța spre cer toată nelegiuirea patronajului arhiducal.

În spatele gării, pe o stîncă, nemții din Reich se grăbiseră să ridice brandenburghezilor căzuți o statuie cu următoarea inscripție: „*Den helden von Lup- kapass*”¹, deasupra căreia veghea vulturul

¹ Eroilor de la trecătoarea Lupka (germ.).

german turnat în bronz. Pe soclul statuii se consemnase cu ostentație că respectiva emblemă fusese confecționată din tunurile rusești capturate cu prilejul eliberării

Carpaților de către regimentele germane.

În această atmosferă ciudată și neobișnuită pentru el, se odihnea batalionul, după-masă, în vagoane, în timp ce căpitanul Sagner și aghiotantul lui se trudeau să descurce telegramele cifrate venite de la comandamentul brigăzii, în legătură cu viitoarele acțiuni ale batalionului. Dispozițiile erau așa de neclare, încît părea că de fapt batalionul nici n-ar fi trebuit să se afle în trecătoarea Lupkov, ci s-o fi apucat de la Nové Mesto în cu totul altă direcție, deoarece în telegrame se pomenea mereu de localitățile:

Csap-Ungvár, Kis-Berezna-Uzsok.

După zece minute se dovedi că ofițerul de stat-major care era de serviciu la baza brigăzii era un nătărău, deoarece sosisi o telegramă cifrată care întreba dacă la aparat era batalionul 8 din regimentul 75 (cifru militar G. 3). Ofițerul rămase uluit de răspunsul primit, în care i se făcea cunoscut că era vorba de batalionul de marș nr. 7 din regimentul 91, și întrebă: cine-i dăduse ordin s-o apuce spre Munkács, cînd itinerariul era: trecătoarea Lupkov spre Sanok în Galiția. Ofițerul se minună grozav că răspunsul îi venea de la trecătoarea Lupkov și zăpăcit de tot transmise o nouă telegramă cifrată:

***„Itinerariul neschimbat, trecătoarea Lupkov-Sanok
unde veți primi noi ordine”***

După înapoierea căpitanului Sagner în vagonul comandamentului neregulile de la statul-major fură comentate cu asprime, mergîndu-se pînă acolo încît

să se afirme că dacă n-ar fi nemții din Reich, armatele

de pe frontul răsăritean și-ar pierde cu desăvîrșire capul.

Locotenentul Dub încercă să scuze imbecilitatea comandamentului, susținînd că în urma ultimelor lupte terenul fusese atît de răvășit încît nu se putuse fixa încă un itinerar definitiv.

Compătimirea din privirile tuturor voia parcă să spuie: „Ce vină are, dacă-i tîmpit?” Văzînd că nici nu-i răspunde, locotenentul Dub continuă să pălăvrăgească despre minunata impresie pe care i-o făcea această regiune distrusă, mărturie impresionantă a forței cu care știe să lovească pumnul de fier al oștilor austriece. Neprimind nici de data asta răspuns, Dub mai repetă o dată:

— Da, da, nu încape nici o îndoială, rușii s-au retras de-acî într-o panică nebună.

Drept care, căpitanul Sagner luă hotărîrea ca la prima ocazie, cînd primejdia va fi mai mare, să-l trimită pe locotenentul Dub ca *offizierspatrolle* dincolo de rețeaua de sîrmă ghimpată, în recunoașterea pozițiilor inamice — și-i șopti locotenentului-major Lukáš, care stătea lîngă el, la fereastra vagonului:

— Cine dracu ne-a mai trimis și civilii ăștia? Cu cît sînt mai învățați, cu atît sînt mai dobitoci.

Dar locotenentul Dub avea chef de vorbă. Începuse să povestească ofițerilor ce citise în ziar despre luptele din Carpați și despre bătălia pentru

trecătorile Carpaților, în timpul ofensivei austro-germane pe râul San.

Și povestea de parcă nu numai că ar fi luat parte la toate luptele, dar ar fi condus personal toate operațiile.

Cele mai nesuferite fraze sunau cam așa:

— Apoi, ne-am îndreptat spre Bukovsko, ca să ne asigurăm linia Bukovsko-Dynov, păstrînd tot timpul legătura eu gruparea aflată la Bardejov, lîngă Velké Polanky, unde am nimicit divizia din Samara a inamicului.

Locotenentul-major Lukáš nu se mai putu stăpîni și întrebă:

— Dacă nu mă înșel, ai vorbit de asta încă înainte de război cu prefectul dumitale.

Surprins, locotenentul Dub îi aruncă o privire dușmănoasă și ieși din vagon.

Jos, la cîțiva metri de baza terasamentului pe care staționa trenul militar, zăceau tot soiul de obiecte aruncate claie peste grămadă de soldații ruși care, se vede, se retrăseseră prin șanțul terasamentului. Se puteau vedea ceainice ruginite, gamele, cartușiere, apoi, alături de cele mai variate obiecte, roți de sîrmă ghimpată și, iar și iar fișii însîngerate de pansament și vată. La buza șanțului, într-un loc, se adunase un grup de soldați, în mijlocul cărora locotenentul Dub îl descoperi și pe Švejtk, care povestea ceva.

Se îndreptă deci spre ei.

— Ce faceți aici? răsună aspru glasul lui și locotenentul Dub se opri drept în fața lui Švejtk.

— Cu respect vă raportează, domnule *laidnant*, că ne uităm, răspunse Švejk în numele tuturor.

— Și la ce vă uitați mă rog? urmă el mînios.

— Cu respect vă raportează, domnule *laidnant*, că ne uităm în jos, spre șanț.

— Cine v-a dat voie s-o faceți?

— Cu respect vă raportează, domnule *laidnant*, că asta este dorința domnului *oberst* Schlager din Bruck. În cuvîntarea de despărțire, cu ocazia plecării noastre pe front, ne-a spus ca ori de cîte ori vom trece prin locuri pe unde s-au dat bătălii, să nu pierdem prilejul de a le privi cu toată atenția, pentru a putea trage învățăminte. Privind acest șanț am tras învățămîntul că soldatul rău face cînd cară cu el tot felul de ciurucuri și obiecte de prisos. Asta îl îngreunează și îl obosește fără nici un rost și se înțelege că împovărat de atîta calabalîc, e mai puțin apt pentru luptă.

În mintea locotenentului Dub încolți speranța de a-l trimite, în fine, pe Švejk în fața Consiliului de război pentru propagandă subversivă și antiostășească; de aceea îl întrebă răstit:

— Așadar, dumneata socotești că soldatul trebuie să arunce cartușele sau baioneta, cum se vede acolo jos, în șanț?

— Nici gînd, domnule *laidnant*, răspunse Švejk cu un zîmbet inefabil: Uitați-vă numai în vale la țuculul acela de tablă.

Și într-adevăr, jos la poalele terasamentului zăcea demonstrativ o oală de noapte cu smalțul crăpat,

mîn- cată de rugină, în mijlocul unei grămezi de cioburi și oale stricate care, scoase din uzul casnic, fuseseră

depozitate acolo de șeful de gardă, fără doar și poate cu gândul de a furniza material de discuție pentru arheologii veacurilor viitoare, care, descoperind această așezare, vor face pe grozavii și-i vor învăța pe copiii de școală despre era oalelor de noapte smălțuite.

Locotenentul Dub rămase cu ochii țintă la oala de noapte, încredințându-se că în adevăr era vorba de unul din acele obiecte casnice care în copilăria lui își aveau locul sub pat.

Cu toții fură profund înduioșați de această privilegiu și, profitând de tăcerea locotenentului Dub, Švejk reluă:

— Cu respect vă raportează, domnule *lăitnant*, că o dată, la băile din Poděbrady, un țucal ca ăsta a stîrnit o vîlvă nemaipomenită. Am aflat povestea în cîrciuma de la Vinohrady: Era pe vremea cînd începea să apară la Poděbrady, revista *Independența*, director era farmacistul din Poděbrady și redactor unu' Ladislav Hájek Domažlický. Farmacistul era un om ciudat; a adunat oale vechi și alte fleacuri pînă cînd și-a făcut un adevărat muzeu. Într-o bună zi, redactorul Hájek Domažlický a poftit la băile din Poděbrady un prieten, și el gazetar și, cum nu se văzuseră de-o săptămîină, s-au îmbătat de bucurie. Ca să-i mulțumească pentru ospitalitate, prietenul i-a făgăduit să scrie un foileton la *Independența*, revista aceea independentă de care depindea. Zis și făcut; și a scris prietenul ăsta un foileton grozav, despre un

colecționar care a găsit în nisip, pe malul Elbei, un
țucal vechi de

tablă și crezînd că era coiful sfîntului Václav a făcut atîta tărăboi, încît însuși episcopul Brynych din Hradec s-a dus să-l vadă în procesiune și cu prapuri. Farmacistul din Poděbrady și-a zis că în foiletonul acela era vorba de el, așa că amîndoi, gazetarul și dorhnul Hájek, au feștelit-o.

Locotenentul Dub l-ar fi aruncat din toată inima pe Švejk în șanț, dar se stăpîni și zbieră la ceilalți:

— Ce tot căscați gura de pomană! Nu mă cunoașteți încă, dar cînd o să mă cunoașteți...

— Dumneata Švejk rămîi aici, se stropși apoi, cînd Švejk dădu să plece cu ceilalți, spre vagoane.

Rămaseră pe loc, față în față și locotenentul Dub își frămîntă creierul ce să-i spună ca să-l sperie.

Dar Švejk i-o luă înainte:

— Cu respect vă raportează, domnule *laitnant*, că ar fi bine dacă timpul ar ține-o tot așa; ziua nu-i prea cald și nopțile sînt foarte plăcute; e, cum să spun, vremea cea mai potrivită pentru război.

Locotenentul Dub scoase revolverul și întrebă:

— Știi ce-i ăsta?

— Cu respect vă raportează, domnule *laitnant*, că știu. Domnul *oberlaitnant* Lukáš are unul, *nämlich*, la fel.

— Atunci bagă-ți mințile-n cap, nătărăule! spuse grav și cu demnitate locotenentul, cu revolverul întins — că de unde nu, ar putea să ți se întîmple ceva foarte neplăcut. Mai încet cu propaganda, ține-ți gura!

Locotenentul Dub se îndepărtă bodogănind:

— Acu' i-am zis-o cel mai bine; da, cu propaganda, da, da, cu propaganda!...

Înainte de a se urca în vagon, Švejk se mai plimbă puțin, muncit de o întrebare: „Cel fel de pocitanie e asta?” Și pe măsură ce se întreba, își dădea seama că acestui soi de om i se potrivea cel mai bine denumirea la care se și opri, de: „bășinos neisprăvit”.

În dicționarul militar, cuvîntul „bășinos” a fost folosit, cu multă dragoste din vremurile cele mai vechi, această vorbă de cinste desemnînd mai ales pe colonei, căpitani mai bătrîni și pe maiori, constituind o treaptă superioară după calificativul de „boșorog afurisit”. Fără acest adaos cuvîntul „boșorog” era apelațiunea amabilă a unui colonel sau maior mai în vîrstă, care zbiera ca un desperat, dar în același timp își iubea soldații și îi apăra față de alte regimente, mai cu seamă cînd era vorba de patrulă străine ce ridicau de prin cîrciumi și taverne pe ostașii lui, cînd nu aveau bilet de voie. Boșorogul avea grijă de ostașii lui, le asigura o mîncare omenească, dar avea întotdeauna o „păsărică” a lui; avea trăsneala lui; de aici, porecla de „boșorog”.

Cînd boșorogul era însă cicălitor fără nici un rost și făcea zile fripte trupei și gradaților, inventînd exerciții de noapte și alte aiureli de soiul ăsta, devenea „boșorog afurisit”.

Din expresia „boșorog afurisit”, ca treaptă superioară pentru definirea ticăloșiei, răutății și prostiei, a apărut cuvîntul „bășinos”. Acest cuvînt spune totul și

este o mare deosebire între un bășinos civil și un bășinos din armată.

Cel dintâi, civilul, este și el un superior poreclit așa în instituția lui de servitori și de funcționarii subalterni. E birocraatul-filistin care face, de pildă, mizerii pentru că conceptul n-a fost destul de bine uscat cu sugativa și așa mai departe. Individul e, în general, o apariție stupidă, un animal tâmpit în sînul societății omenești, deoarece un astfel de ipochimen pozează în om deștept, pretinde că înțelege totul, știe să explice orice și se simte jignit cu orice prilej.

Cine a făcut armata va înțelege, fără îndoială, care e deosebirea între un astfel de specimen și bășinosul în uniformă. În armată, atributul e alăturat unui „boșorog” afurisit, un afurisit în adevăratul înțeles al cuvîntului, adică fanfaron cu orice prilej, dar laș îndată ce se poticnește de vreun obstacol; nu iubește soldații, e în veșnică harță și se războiește în zadar cu ei, căci nu e niciodată în stare să-și câștige autoritatea de care se bucură „boșorogul” sau chiar „boșorogul afurisit”.

• În anumite garnizoane, ca de pildă la Trident, în loc de „bășinos”, se vorbea de „căcănarul nostru ramolit”. În toate cazurile era vorba de un om mai în vîrstă, de aceea atunci cînd, în gîndul lui, Švejk îl poreclise pe locotenentul Dub „bășinos neisprăvit”, lucrul se întemeia pe o logică fără cusur, întrucît, atît în ceea ce privește vîrsta, gradul și în general toate calitățile amintite, locotenentului Dub îi mai lipsea

cincizeci la sută pînă să ajungă cu adevărat un „bășinos”.

Frămîntînd aceste gînduri în drum spre vagonul lui, îl întîlni pe țucălarul Kunnert. Avea obraji umflați și din cele ce îngăima, Švejk înțelese că se întîlnise pe neașteptate cu locotenentul Dub care-l luase la palme pe nepusă masă, pe motiv că aflase că-i prieten cu el.

— Dacă e așa — spuse Švejk liniștit — ieșim la raport. Soldatul austriac trebuie să se lase pălmuit numai în anumite împrejurări. Dar jupînul ăsta s-a cam întrecut cu gluma: vorba bătrînului Eugen de Savbia: „De-aici și pînă-aici”. E de datoria ta să ceri să fii scos la raport și dacă n-ai s-o faci, am să-ți trag eu cîteva perechi de palme ca să ții minte ce va să zică disciplina în armată. La cazarma din Karlin era un *laintant*, Hausner; și ăsta avea tot așa un țucălar pe care numai în palme și-n picioare îl ținea. Într-o zi, după ce a fost snopit în bățai, țucălarul a cerut să fie scos la raport. Da’ s-a fîstîcit, n-a mai știut ce spunea și a declarat că a fost călcat în picioare. Stăpînul a dovedit ușor că soldatul minte și că în ziua aceea nu-l călcase în picioare, mărginindu-se să-i tragă numai cîteva perechi de palme — ce-i drept zdravene. Așa se face că bietul țucălar a fost băgat trei săptămîni la carceră pentru declarații mincinoase. Dar asta-i altă poveste, urmă Švejk. Unu Houbička, student în medicină ne spunea că e totuna dacă la Institutul de patologie tai cadavrul

unui spînzurat sau al unui otrăvit. Merg cu tine... În armată, o pereche de palme e chestie gravă.

Năucit de-a binelea, Kunnert se lăsă condus de Švejk spre vagonul comandamentului.

Văzîndu-i, locotenentul Dub zbieră la ei, aplecîndu-se în afară:

— Ce căutați aici, nătărăilor?

— Fii demn, îi atrase Švejk atenția lui Kunnert, împingîndu-l în vagon.

Pe culoar își făcură apariția locotenentul-major Lukáš și, în spatele lui, căpitanul Sagner,

Uitîndu-se la Švejk, locotenentul-major Lukáš, care era pățit, fu foarte mirat deoarece de data aceasta chipul lui Švejk nu mai era solemn și binevoitor, ca de obicei, ci prevestea mai degrabă furtună.

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlăitnant* — spuse Švejk — că am venit la raport.

— Lasă prostiile, Švejkule, că m-am săturat de ele.

— Binevoiți să-mi dați ascultare, insistă Švejk. Eu sînt ordonanța companiei dumneavoastră; dumneavoastră, dacă îmi îngăduiți, binevoiți a fi *kompanien- komandantul* companiei a 11-a. Știu că lucru-i grozav de caraghios, dar domnul *lăitnant* Dub se află sub ordinele dumneavoastră.

— Ai înnebunit de tot, Švejk — îi curmă vorba locotenentul Lukáš — ești beat tun și ai face mai bine dacă ai pleca pușcă! Idiotule, dobitocule!

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlaitnant*, răspunse Švejk, împingându-l înainte pe Kunnert. Situația se aseamănă cu aceea când s-a făcut la Praga prima probă cu grătarul de protecție la tramvaie. Domnul inventator s-a sacrificat personal, primind să fie victima probei sale. Primăria a fost obligată să plătească despăgubiri văduvei.

Căpitanul Sagner, care nu știa ce atitudine să ia, îi făcu senin să urmeze, în timp ce locotenentul-major Lukáš se schimbă la față de desperare.

— Trebuie să ieșim la raport, să trăiți domnule *oberlaitnant*, continuă Švejk neînduplecat. Dacă vă amintiți, la Bruck mi-ați spus că, în calitate de ordonanța a companiei, eu mai am și alte îndatoriri în afară de transmiterea ordinelor; ziceați că trebuie să fiu bine informat de tot ce se întâmplă în companie. Pe temeiul acestui ordin îmi îngădui, domnule *oberlaitnant*, să vă aduc la cunoștință că domnul *laitnant* Dub și-a luat netam-nesarn la palme țucălarul. Eu unul, să trăiți domnule *oberlaitnant*, poate nici nu v-aș fi spus-o, dar de vreme ce domnul *laitnant* Dub se află sub comanda dumneavoastră, mi-am zis că chestiunea trebuie să ajungă la raport.

— Cazul e cam ciudat, interveni căpitanul Sagner. Ascultă Švejk, de ce-l tot împingi înainte pe Kunnert?

— Cu respect vă raportează, domnule *batallionskomandant*, că e caz de raport. Kunnert e tîmpit! A fost pălmuit de domnul *laitnant* Dub și se teme să iasă singur la raport. Cu respect vă raportează, domnule

hauptman, că, dacă v-ați uita la el, ați vedea cum îi tremură genunchii. S-a zăpăcit de tot. Dacă nu eram eu, poate că nici n-ar fi ieșit la raport, la fel ca unu' Kudela din Bytouchov, care pe vremea cînd facea serviciul activ a ieșit de atîtea ori la raport pînă a fost trecut la marină, unde a devenit gornist și apoi a devenit cunoscut ca dezertor undeva, pe o insulă din Oceanul Pacific. Acolo s-a însurat și după un timp a stat chiar de vorbă cu exploratorul Havlasa, care nici n-a băgat de seamă, că nu e băștinaș. Sigur, e foarte trist cînd cineva trebuie să iasă la raport, pentru cîteva nenorocite de perechi de palme. Dar știți, el nici n-a vrut să vină, fiindcă mi-a zis chiar că nu vine. A căpătat atîtea palme, că nici el nu știe de care palme e vorba acum; și nici prin gînd nu i-ar fi trecut să vie aici, n-a vrut în ruptul capului să iasă la raport; dacă ar fi după el, s-ar lăsa cîrpit și de-acu' încolo. Cu respect vă raportează, domnule *hauptman*, poftiți numai de vă uitați, de frică s-a căcat pe el. Pe de altă parte, ar fi trebuit să se plîngă nuinaidecît de perechile de palme pe care le-a primit, dar nu s-a încumetat, pentru că a știut că e mai bine să fii o floare modestă... Știți, face serviciul la domnu' *laitnant* Dub.

Și împingîndu-l pe Kunnert înainte, Švejk îi spuse:

— Ce te tot clatini ca un stejar¹ pe vreme de furtună?

Căpitanul Sagner îl întrebă pe Kunnert cum a fost.

¹ Stejar = dub în limba cehă.

Tremurînd tot, Kunnert declară că ar fi mai bine să fie întrebat domnul *laitnant* Dub. Ba acest Iudă merse chiar pînă acolo încît, tremurînd ca varga, afirmă că la mijloc nu-i decît o invenție a lui Švejk.

Acestei neplăcute situații îi puse capăt însuși locotenentul Dub, care apăru pe neașteptate zbierînd cît îl ținea gura, la Kunnert:

— Iar ți s-a făcut de o pereche de palme?

Chestiunea era, așadar, limpede ca lumina zilei,

încît Sagner îi spuse pur și simplu locotenentului Dub:

— Cu începere de astăzi, Kunnert e detașat la bucătăria batalionului. În ce privește noua ordonanță, adresează-te *rechnungsfeldwebelului* Vaněk.

Locotenentul Dub salută și înainte de a pleca se întoarce către Švejk și-i spuse:

— Fac prinsoare că într-o bună zi tot la spînzurătoare ai s-o sfîrșești.

După plecarea lui, Švejk se adresează locotenentului-major cu un ton de nespusă blîndețe:

— La Mnichovo Hradiště era un domn care vorbind cam tot așa cu un altul, cel de-al doilea i-a răspuns: „Să ne vedem cu bine pe locul de execuție”.

— Švejkule — îi spuse locotenentul-major Lukáš — mare tîmpit mai ești, dar nu care cumva să-mi răspunzi iar așa turn ți-e obiceiul: „Cu respect vă raportează că sînt tîmpit!”

— Extraordinar! exclamă căpitanul Sagner care, aplecat în afara vagonului, ar fi fost în clipa aceea

fericit să se retragă de la fereastră, dar nu mai avu cînd, căci catastrofa se întîmplase: locotenentul Dub se afla sub fereastra vagonului.

Locotenentul Dub începu prin a-și exprima regretul că Sagner plecase fără să-i fi ascultat expunerea de motive în legătură cu ofensiva pe frontul răsăritean.

— Ca să înțelegem bine această uriașă ofensivă — striga Dub în sus spre fereastră — trebuie să ne dăm seama în prealabil cum s-a desfășurat ofensiva de la sfîrșitul lunii aprilie. A trebuit mai întîi să spargem frontul rusesc și am găsit locul cel mai potrivit pentru

această spărtură, între Carpați și Vistula.

— Nu te contrazic de fel, îi răspunse sec căpitanul Sagner și plecă de la fereastră.

După o jumătate de oră, cînd trenul porni mai departe spre Sanok, căpitanul Sagner se întinse în vagon pe o banchetă, prefăcîndu-se că doarme, nădăjduind că între timp locotenentul Dub avea să uite de răsufleta lui concluzie în legătură cu ofensiva.

Din vagonul în care se afla Švejk, lipsea Baloun. Ceruse, ce-i drept, permisiunea de a șterge cu pîine cazanul în care se gătise gulașul, și acum era în vagonul bucătărie, într-o situație neplăcută, întrucît la pornirea trenului, din cauza smuciturii neprevăzute, fusese proiectat cu capul în jos în cazan și numai picioarele îi ieșeau afară. Se obișnuia însă repede și cu această poziție și din cazan se auzi o forfoteală ca

de arici la vînătoare de gîndaci și, ceva mai tîrziu, glasul tînguitor al lui Baloun:

— Oameni buni, pentru Dumnezeu, mai aruncați-mi, vă rog, o bucată de pîine, că mai e sos.

Această idilă ținu pînă la prima stație, unde ajunseră cu cazanul companiei a 11-a gata curățat și lucind lună.

— Dumnezeu să vă răsplătească, prieteni, le mulțumi Baloun din inimă. De cînd mă știu în armată, pentru prima dată mi-a zîmbit și mie norocul.

Și într-adevăr n-avea de ce să se plîngă. La trecătoarea Lupkov avusese parte de două porții de gulaș; locotenentul-major Lukáš își manifestase mulțumirea pentru faptul că Baloun îi adusese mîncarea de la popota ofițerească neatinsă, și drept răsplată îi lăsase o bună jumătate de porție.

În culmea fericirii, Baloun ședea acum la marginea vagonului, bălăbănindu-și picioarele în afară și deodată războiul începu să-i pară un lucru mai plăcut, mai familiar.

Bucătarul companiei începu să-și bată joc de el spunînd că la Sanok urmează să se dea la masa de seară încă un prînz, drept compensație pentru vremea cînd nu primiseră nimic. Baloun încuviință, dînd din cap, și spuse în șoaptă:

— O să vedeți, prieteni, că Dumnezeu nu ne lasă. Rîseră toți cu poftă, iar bucătarul, cățărât pe mașina de gătit, începu să cînte:

***„Iupaidia, iupaida,
Dumnezeu nu ne-o lăsa.***

***Și din greutatea toată
tot el are să ne scoată.
Din nevoie, din desiş,
el ne scoate-n luminiş.
Iupaidia, iupaida,
Dumnezeu nu ne-o lăsa.”***

Dincolo de stația Ščevna începură din nou să se ivească, prin văi, cimitire militare. În vale, lângă Ščevna, se vedea din tren o cruce de piatră cu un Christos al cărui cap fusese retezat de tirul artileriei.

Trenul își iuți viteza, gonind repede prin defileu, la vale spre Sanok; orizonturile se lărgeau și o dată cu ele apăreau tot mai multe sate distruse, de o parte și de alta a căii ferate.

La Kulašna, jos în apa râului, se vedea un tren sanitar distras, răsturnat nu de mult, de pe linia ferată.

Baloun holbă ochii mari și se minună, mai ales de felul cum erau împrăștiate diferitele părți ale locomotivei; coșul se înfipsese în terasament și ieșea afară ca o gură de tun de calibrul 28.

Această apariție trezi și atenția celor din vagonul în care se afla Švejck. Cel mai indignat era bucătarul Jurajda:

— Unde s-a mai pomenit să tragi în vagoanele, de Cruce Roșie?

— Voie nu este, dar s-a pomenit, îl lămuri Švejck. Lovitura n-a fost rea; și cu toții fură de părere că atacul se întâmplase noaptea și că, probabil, din pricina întunericului nu se zărise crucea roșie. Cîte lucruri oprite nu-s pe lumea asta, pe care le faci totuși.

Voie, ne-voie, totul e să reușești. La manevrele imperiale de lângă Pisek a venit odată un ordin care interzicea ca soldații să fie legați în timpul marșului. Căpitanul nostru n-a ținut seamă de el, zicînd că ordinul e o prostie: e la mintea cocoșului că un soldat legat nu poate mărșălui. Așa că el, fără să calce nici un ordin, continua să-i lege, aruncîndu-i în căruțele eșalonului de aprovizionare. Dar chiar pe strada noastră, acum cinci sau șase ani, s-a întîmplat un alt caz. Într-o casă, la etajul întîi locuia un domn Karlík. Cu un etaj mai sus stătea un om tare cumsecade; îi zicea Mikeș și era de la conservator. Îi plăceau grozav femeile și, pe lângă altele, începuse să dea tîrcoale fiicei domnului Karlík, care avea o firmă de expediții și cofetărie, și pe undeva, prin Moravia, pe alt nume, o legătorie de cărți. Cînd domnul Karlík a aflat că conservatoristul umblă după fata lui, s-a dus la el acasă și i-a spus: „Dumneata să știi că n-ai s-o iei pe fiica mea, lepădătură; nu ți-o dau!” „Bine — i-a răspuns domnul Mikes — dacă n-am voie, n-am voie, ce să fac? N-am să mă omor...” Peste două luni, domnul Karlík a venit din nou la el; de data asta a venit cu soția și amîndoi i-au spus într-un glas: „Nemernicule, ne-ai necinstit fiica”. „Adevărat — le-a răspuns el atunci fără ocol — mi-am îngăduit să-i fac felul, stimată doamnă.” Domnul Karlík a început atunci să zbiere, amintindu-i că-l prevenise că nu i-o dă; conservatoristul i-a răspuns, pe bună dreptate, că nici n-avea de gînd s-o ia și că atunci cînd domnul Karlík a venit la el, în afară de căsătorie

nu-i interzisesese nimic. Le-a mai spus că, de altfel, să nu aibă nici o grijă, că el e om de cuvînt, că nu se gîndește la căsătorie și că se pot bizui pe cuvîntul lui. Dacă va fi urmărit — zicea — din pricina asta, lui puțin îi pasă, știindu-se cu cugetul curat, că mama lui i-a cerut pe patul de moarte să nu mintă niciodată, că el jurase și că nu e în stare să calce un asemenea jurămînt. În familia lui nimeni n-a mințit niciodată și el a avut întotdeauna în școală cea mai bună notă la educația morală. Vedeți așadar ca există lucruri neîngăduite, dar care se pot face și că drumurile pot fi diferite, numai voința trebuie s-o avem cu toții aceeași.

— Scumpe prietene, intră în vorbă teteristul, care lucra de zor la notele sale — tot răul spre bine. Trenul ăsta sanitar aruncat în aer, pe jumătate ars și răsturnat de pe linie, vine să îmbogățească glorioasa istorie a batalionului nostru cu încă o faptă de vitejie viitoare; închipuiește-ți că la 16 septembrie, să zicem, cum mi-am însemnat eu, din fiecare companie a batalionului nostru se prezintă voluntar cîțiva ostași, sub conducerea unui caporal și cer să li se dea voie să arunce în aer un tren blindat al inamicului care trage asupra noastră și ne împiedică trecerea peste rîu. Și-au împlinit cu cinste misiunea, travestiți în țărani...

— Da' ia te uită ce mi-e dat să văd, strigă teteristul răsfoind prin însemnările sale. Cum de s-o fi rătăcit pe aici domnul Vaněk al nostru?

Ascultă, domnule *rechnungsfeldwebel*, se adresa el lui Vaněk, ce articolăș frumos va apare despre dumneata în istoria batalionului. Am impresia că mai figurezi o dată, pe undeva, dar aici e-aici.

Teteristul citi cu glas tare:

„Eroica moarte a plutonierului de administrație Vaněk

Pentru îndrazneața acțiune de aruncare în aer a trenului blindat al inamicului s-a prezentat plutonierul de administrație Vaněk, îmbrăcat la fel ca și ceilalți, în straie țărănești. Asurzit de explozie, a leșinat; cînd și-a revenit în fire, s-a pomenit înconjurat de inamic, care l-a transportat numaidecît la comandamentul diviziei dușmane, unde, deși amenințat cu moartea, a refuzat cu înverșunare să divulge vreun amănunt în legătură cu poziția și efectivul armatelor noastre. Întrucît era travestit, a fost judecat și condamnat, ca spion, la moarte prin spînzurătoare, pedeapsă care, ținîndu-se seama de gradul lui important, a fost comutată în moarte prin împușcare. Execuția a avut loc imediat lângă zidul cimitirului; viteazul plutonier de administrație Vaněk a refuzat să i se lege ochii. La întrebarea dacă mai avea vreo dorință a răspuns: «Transmiteți batalionului meu, prin mijlocirea unui parlamentar, ultimul meu salut și spuneți-i că mor cu credința că batalionul va continua marșul lui victorios. Mai transmiteți, de asemenea,

domnului căpitan Sagner că în conformitate cu ultimul ordin pe brigadă, rația zilnică de carne se sporește la două cuții și jumătate de conserve de cap.» Așa a murit plutonierul de administrație Vaněk, stîrnind cu ultima lui frază panică și spaimă în rîndurile dușmanului care își închipuia că, împiedicînd trecerea noastră peste rîu, ne va tăia punctele de aprovizionare, nădăjduind astfel să provoace înfometare și prin aceasta demoralizare în rîndurile noastre. Calmul cu care a privit moartea în față ne este vădit în mod grăitor de împrejurarea că înainte de execuție a jucat jocker cu ofițerii inamicului. «Suma cîștigată de mine vă rog s-o predați Societății ruse de Cruce Roșie», a spus, înfruntînd cu demnitate țevile de pușcă. Această nobilă generozitate a mișcat pînă la lacrimi întreaga asistență.”

— Iertați-mă, domnule Vaněk — se întrerupse teristul — că mi-am îngăduit să dispun de banii dumneavoastră. Am stat și m-am gîndit dacă nu era mai bine să-i fi predat, poate, Crucii Roșii austriece, dar, la urma urmei, socotesc că din punct de vedere uman e totuna; principalul era să fie predați unei instituții umanitare.

— Răposatul nostru — interveni Švejk — ar fi putut să-i predea, de pildă, azilului de noapte, dar parcă tot așa-i mai bine; domnul primar ar fi fost în stare să-și cumpere cu banii ăștia cîrnați pentru gustarea de la ora zece.

— Ei, de furat se fură peste tot, spuse telefonistul Chodounský.

— Da' mai ales la Crucea Roșie, declară profund indignat bucătarul Jurajda. La Bruck aveam un prieten bucătar care gătea pentru surorile de la baraca Crucii Roșii; și mi-a povestit cum superioarele și infirmierele-șefe trimit acasă lăzi întregi de malaga și ciocolată. Da, asta se întâmplă prin forța împrejurărilor; e o problemă de autodeterminare a omului. Fiecare om trece în viața lui nesfârșită prin nenumărate transformări și o dată și-o dată tot trebuie să apară pe lumea asta în chip de hoț. Am trecut și eu printr-o asemenea ipostază.

Bucătarul ocultist Jurajda scoase din raniță o sticlă de coniac.

— Vedeți aici — reluă el desfundînd sticla — o dovadă, de netăgăduit. Sticla asta am luat-o, înainte de plecare, de la popota ofițerească. Coniacul e de calitate cea mai bună și trebuia folosit la siropul de zahăr pentru tortul de Linz. Destinul însă a hotărît să-l fur, după cum tot el a hotărît să devin hoț.

— Eu socotesc că n-ar fi rău — interveni Švejk — dacă destinul ar hotărî ca noi să fim complicii dumitale; de altfel, presimt că așa o să se și întâmple.

Și într-adevăr, presimțirea lui Švejk se adeveri. Sticla trecu din mînă în mînă, în ciuda protestelor plutonierului de administrație, care susținea că coniacul trebuie băut din gamelă și împărțit cu dreptate căci fiind cinci pe-o sticlă, e greu de știut dacă unul

nu înghite mai mult decît ceilalți, mai ales că sînt în număr fără soț.

La această întîmpinare, Švejk observă:

— Lucru-i drept; dacă domnul Vaněk dorește să aibă număr cu soț, n-are decît să se retragă din combinație, ca să nu se ivească certuri și neplăceri.

Vaněk își retrase deci propunerea și prezentă alta, mărinimoasă, potrivit căreia dăruitorul Jurajda urma să se plaseze astfel la rînd, încît să poată bea de doua ori. Această propunere stîrni un val de proteste vehemente, deoarece Vaněk trăsese o dușcă de cum se desfundase sticla.

În cele din urmă, fu adoptată propunerea teteristului, de a se bea în ordinea alfabetică; el își motivă propunerea cu argumentul că însuși numele fiecăruia era o chestiune de predestinaře.

Așadar, sticla fu începută de Chodounský, primul în ordine alfabetică, care se uita cu groază la Vaněk, făcîndu-și socoteala că, fiind ultimul, plutonierul va avea parte de o înghițitură mai mult. Săvîrși însă cu acest prilej o greșeală matematică grosolană, deoarece pînă la urmă se dovedi că au fost douăzeci și una de înghițituri.

Jucară apoi un jocker obișnuit cu trei cărți, care dădu prilej teteristului să citeze din Sfînta Scriptură, la fiecare levată. Ridicînd valetul strigă, de pildă:

— Doamne, lasă robului tău acest valet și această damă, ca săpîndu-le și îngrijindu-le să le culeagă roadele.

Cînd i s'e reproșă, însă, ca avusese îndrăzneala să ridice, și optarul, teteristul replică cu glas tunător:

— Dar s-a văzut undeva femeie care avînd zece bănuți și pierzînd unul, nu aprinde lumînarea și nu caută cu osîrdie pînă îl găsește? Iar dacă-l găsește, atunci cheamă vecinii și prietenele și le spune: „Bucurați-vă împreună cu mine căci am ridicat optarul și am tăiat riga cu asul!” Așa că dați cărțile încoace, că v-ați ars cu toții.

Teteristul Marek avea într-adevăr mare noroc la cărți. În timp ce ceilalți își tăiau atu-urile între ei, el le tăia pe toate cu atu-ul cel mai mare, astfel încît unul după altul pierdeau, iar el ridica pot după pot, strigînd de fiecare dată către cei biruiți:

— Și mari cutremure vor fi pe alocuri, și foamete, și ciumă, și mari minuni cerești se vor arăta.

În cele din urmă se săturară de joc și-l întrerupseră, după ce telefonistul Chodounský își pierduse cu anticipație solda pe jumătate de an. Era fiert. Teteristul îi ceru o confirmare scrisă în care să declare că plutonierul de administrație Vaněk urma să-i plătească lui, timp de șase luni, solda lui Chodounský.

— Nu-ți fă sînge rau pentru asta, Chodounský, îl mîngîie Švejek. Dacă ai noroc, cazi la primul atac și Marek se linge pe bot de *lohnung*-ul tău; așa că semnează, fără frică.

Perspectiva aceasta îl impresionează foarte neplăcut pe Chodounský care spuse sigur de sine:

— Eu nu pot să cad, fiindcă sînt telefonist și telefoniștii stau întotdeauna în adăposturi, iar sîrmele se întind și se repară numai după *gefecht*.

Teteristul ținu să sublinieze că, dimpotrivă, telefoniștii sînt expuși celor, mai mari primejdii și că mai cu seamă asupra lor este îndreptat, întotdeauna, tirul artileriei dușmane. Nici un telefonist nu poate fi sigur în adăpostul lui. Chiar dacă adăposturile ar fi la zece metri sub pămînt, artileria dușmană tot îi poate nimeri. Telefoniștii — zicea — pier ca grindina în ploaia de vară, dovadă că înainte de a pleca el din Bruck se deschisese acolo al douăzeci și optelea curs pentru telefoniști.

Chodounský privea pierdut undeva departe, fapt care pe Švejk îl mișcă profund și-l făcu să-i adreseze un cuvînt de mîngîiere:

— N-am ce zice, mare ghinion ai avut!

Chodounský răspunse amabil:

— Ține-ți gura, țațo.

— Ia să mă uit la litera „Ch” în notele mele pentru istoria batalionului... Chodounský... Chodounský, mda, aha, l-am găsit: „Telefonistul Chodounský îngropat de o mină. Telefonează din mormînt la comandament: «Mor și felicit batalionul pentru victorie!» ”

— Asta ar trebui să te mulțumească — spuse Švejk — sau poate că vrei să mai adaugi ceva? Îți amintești de telefonistul de pe „Titanic”, care, în clipa cînd vaporul se scufunda, telefona mereu jos, la bucătăria inundată, întrebînd dacă prînzul e gata?

— Mie mi-e totuna, interveni teteristul. S-ar putea întregi eventual cuvintele din urmă ale lui Chodounský prin următoarea frază pe care o strigă la telefon: „Salutați din parte-mi brigada noastră de fier”.

IV

MARSCHIEREN! MARSCH!

Sosind la Sanok, aflară că, în adevăr, cei din vagonul în care era instalată bucătăria de campanie a companiei a 11-a, unde neîndestulatul Baloun se bășea de fericire, avuseseră dreptate când spusese că aci li se va distribui masa de seară. În afară de asta, urma să li se mai distribuie în plus rația de pâine pentru toate zilele în care batalionul nu căpătase nimic. De asemeni, coborînd din vagoane, aflară că la Sanok era instalat comandamentul „brigăzii de fier”, de care depindea batalionul 91, potrivit actului său de botez. Cu toate că legăturile de cale ferată spre Lvov și mai departe spre nord, pînă la graniță, nu erau întrerupte, părea totuși ciudat că comandamentul sectorului răsăritean dăduse dispoziția ca „brigada de fier” împreună cu statul ei major să-și concentreze batalioanele de marș la o sută cincizeci de kilometri în spate, cînd linia frontului se întindea de la Brod pînă la Bug și de-a lungul rîului, spre nord, pînă la Sokal.

Această foarte interesantă problemă strategică fu rezolvată într-un mod cât se poate de simplu, în clipa când căpitanul Sagner se prezentă la comandamentul brigăzii din Sanok, pentru a anunța sosirea batalionului de marș.

Ofițer de serviciu era aghiotantul brigăzii, căpitanul Tayrle.

— Mă mir — spuse căpitanul Tayrle — că dumneavoastră n-ați primit anumite instrucțiuni. Marșruta e precisă. În ce privește desfășurarea marșului dumneavoastră, ar fi trebuit, așa cum era firesc, să ne anunțați dinainte. După dispozițiile cartierului general, dumneavoastră *ați sosit cu două zile mai devreme.*

Căpitanul Sagner roși puțin, dar nu se gîndi să-i repete cuprinsul telegramelor cifrate pe care le primise în cursul călătoriei.

— Mă mir de dumneata... reluă aghiotantul Tayrle.

— Credeam — îi răspunse iritat căpitanul Sagner — că ofițerii se tutuiesc între ei.

— Din partea mea, spuse căpitanul Tayrle. Dar, ia spune-mi, te rog, ești activ sau rezervist? Activ? Păi spune așa, frate... Asta-i cu totul altceva... Azi e greu să-i mai deosebești... Pe aici au trecut atîția locotenenti de rezervă idioți. În retragerea de la Limanov și Krasnik, toți „locotenenții” ăștia își pierdeau capul cum zăreau o patrulă căzăcească. Noi, ăștia de la comandament, nu-i prea avem la stomac pe acești încurcă-lume. Niște dobitoci de intelectuali

care se activează sau își dau examenul de ofițeri în civil și continuă să fie imbecili de civili pînă vine războiul și se scapă pe ei, căcăcioșii!

Căpitanul Tayrle scuipă cu dispreț și-l bătău pe umăr cu familiaritate pe căpitanul Sagner.

— O să rămîneți aici probabil două zile. Vă iau pe toți sub protecția mea, o să mai dansăm. Avem aici niște curvulițe grozave, între altele fata unui general care înainte vreme era lesbiană. Ca s-o ațîțăm, ne îmbrăcăm cu toții în rochii de damă și să te ții pe urmă, ce carte știe! Scroafa e așa de slăbănoagă, încît parcă nici nu-ți vine să crezi că ar fi în stare de ceva. Dar se pricepe, frățioare... de altfel ai să vezi... Pardon! și rămase o clipă încurcat. Trebuie să mă duc iar să borăsc; pentru a treia oară azi...

După ce se întoarse, destăinui căpitanului Sagner, pentru a-i dovedi atmosfera de veselie care domnea acolo, că vărsăturile de care suferea erau urmările chefului din ajun, la care participaseră și ofițerii unității de pionieri.

Pe comandantul acestei unități căpitan și el, Sagner avu prilejul să-l cunoască foarte curînd. În cancelarie intră un lungan în uniformă cu trei stelute aurii și oarecum mahmur; nebăgînd în seamă prezența căpitanului Sagner, se adresă pe un ton foarte familiar lui Tayrle:

— Ce faci, mă, porcule? Frumos ai aranjat-o aseară pe contesa noastră. Se așeză pe scaun și lovindu-se cu o vărgă subțire peste pulpe, începu să rîdă cu hohote:

— Când mi-amintese că i-ai borît în poale...

— Da — încuviință Tayrle — m-am distrat bine aseară.

Abia după aceea îl prezintă pe Sagner ofițerului cu varga în mînă și tustrei părăsiră cancelaria, îndreptîndu-se spre cafeneaua care răsărise peste noapte pe ruinele unei foste berării.

În timp ce traversau cancelaria, căpitanul Tayrle împrumută varga de la comandantul unității de pionieri și lovi cu ea în masa lungă în jurul căreia, la această comandă, se ridicară în poziție de drepți doisprezece conțopiști. Aceștia erau partizani ai muncii liniștite și lipsite de primejdie din spatele frontului, și aveau niște burți respectabile, îmbrăcate în uniforme extra.

Acestor doisprezece apostoli ai chiulului, căpitanul Tayrle le spuse, vrînd să facă pe grozavul față de Sagner și celălalt oaspe:

— Să nu vă închipuiți, porcilor, că sînteți aici la cură de îngrășare. Mai puțină mîncare și băutură și mai multă alergătură!... Și acum să vă mai arăt un număr de dresaj, îi anunță Tayrle.

Lovi din nou cu varga în masă și-i întrebă pe cei doisprezece, care stăteau smirnă:

— Când aveți de gînd să crăpați, neisprăviților?

Cei doisprezece răspunseră în unison:

— La ordinul dumneavoastră, domnule căpitan.

După care, rîzînd de propria-i tîmpenie, căpitanul Tayrle ieși din cancelarie, însoțit de oaspeții săi.

Așezându-se cu ei la o masă în cafenea, Tayrle comandă o sticlă cu lichior de scorușe și porunci să fie aduse cîteva domnișoare din cele care erau libere. Astfel Sagner află că în realitate cafeneaua era un tractir. Cînd auzi că nici una din domnișoare nu era liberă, căpitanul Tayrle se înfurie peste măsură și întîlnind-o pe madamă în sala de așteptare, o înjură grosolan, întrebînd-o apoi cine era la domnișoara Ella. Iar cînd i se spuse că era ocupată cu un locotenent, începu să zbiere și mai tare, ca ieșit din minți.

La domnișoara Ella se afla în clipa aceea domnul locotenent Dub, care, după cantonarea batalionului în clădirea gimnaziului, adunase toată unitatea sa și într-o lungă expunere atrăsese luarea-aminte ostașilor că, în retragere, rușii au împînzit bordelurile cu personal contaminat de boli venerice, pentru a provoca în felul acesta pierderi grele armatei austriece. Atrase așadar atenția ostașilor să nu frecventeze asemenea localuri și adăugă că el însuși va inspecta aceste case, pentru a se convinge personal dacă ordinul n-a fost călcat; ținînd seamă că acum se aflau în zona frontului, cel care va fi descoperit acolo va fi trimis în fața Consiliului de război.

Locotenentul Dub se duse deci să se convingă la fața locului dacă ordinul lui fusese respectat și-și alese ca punct de plecare al cercetărilor sale canapeaua din odăița Ellei, aflată la etajul întîi al așa-zisei „Cafenele” a orașului, unde se distra de minune.

Între timp, căpitanul Sagner se înapoie la batalion. Societatea lui Tayrle trebui să se risipească, acesta fiind chemat de urgență la brigadă, unde comandantul își căuta de mai bine de o jumătate de oră aghiotantul.

Veniseră ordine noi de la divizie și trebuia stabilită definitiv marșruta regimentului 91 abia sosit, deoarece, după noi ordine primite, pe vechiul lui itinerar urma să se îndrepte acum batalionul de marș al regimentului 102.

Situația era foarte încurcată; rușii se retrăgeau în grabă spre nord-estul Galiției, formațiuni austriece se amestecau între ele, iar unități germane pătrundeau, pe alocuri, în liniile lor ca niște săgeți; toate acestea dădură naștere unui haos, care fu sporit apoi de sosirea în zona frontului a unor noi batalioane de marș și a altor unități militare. O situație asemănătoare era și în zonele din spatele frontului, ca de pildă chiar aici, la Sanok, unde pe neașteptate sosiseră rezervele unei divizii germane hanovreze, sub comanda unui colonel cu o căutătură atît de crîncenă, încît generalul de brigadă își pierdu cumpătul. Colonelul comandant al rezervelor diviziei hanovreze îi arătă o dispoziție scrisă — dată de statul-major al armatelor germane — în care se arăta că oamenii lui trebuiau cartiruiți în clădirea gimnaziului, unde fuseseră cazați ostașii din regimentul 91. Pentru instalarea statului său major, ceru evacuarea clădirii „Băncii Cracoviene”, în care se stabilise comandamentul brigăzii.

Comandamentul chemă la telefon divizia, înfățișând situația exactă; apoi vorbi cu divizia și hano-vrezul cu căutătura crîncenă și, drept urmare, la brigadă sosi următoarea dispoziție telegrafică: „Brigada părăsește orașul la orele șase seara în direcția Turow — Volsk — Liskowiec — Starasol — Sambov, unde va primi noi dispoziții. O dată cu ea va pleca și batalionul de marș 91, care va forma ariergarda; patrurile de recunoaștere vor pleca din Turow la orele cinci și jumătate; între detașamentele de apărare a flancurilor sudic și nordic, distanță 3 kilometri. Ariergarda părăsește orașul la orele șase și un sfert!”

În clădirea gimnaziului era mare forfotă. La adunarea ofițerilor, convocată ad-hoc de comandantul batalionului nu lipsea decît locotenentul Dub; Švejk primi ordinul să-l caute.

— Cred că dumneata ai să-l găsești ușor — îi spuse locotenentul-major Lukáš — că știu că vă aveți ca pisica și cîinele.

Și în timp ce locotenentul-major Lukáš scria pe o foaie de hîrtie ordinul prin care locotenentul Dub era chemat să se prezinte de urgență la gimnaziu, unde avea loc adunarea, Švejk continua să-i raporteze:

— Da, domnule *oberlaintnant*, n-aveți nici o grijă. Vi-l găsesc eu numaidecît, pentru că ostașii n-au voie să intre în bordel, așa că dumnealui e mai mult ca sîgur acolo, ca să se convingă dacă nu cumva vreun ostaș din unitatea dumisale dorește să ajungă

în fața Consiliului de război. Domnul *laitnant* Dub, personal, a declarat în fața *manșaftului* că va inspecta bordelele și vai și amar de cei care îi vor cunoaște și partea rea. De altfel, știu unde e. E aici, aproape, în cafeneaua de peste drum; oamenii dumnealui l-au urmărit să vadă unde se duce mai întîi.

Localurile unite de distracție și „Cafeneaua orașului”, despre care amintise Švejk, erau împărțite în două secții. Cine nu voia să treacă prin cafenea, intra prin spatele clădirii, unde se încălzea la soare o babă, care se adresa vizitatorilor în limbile germană, poloneză și ungară, cam așa:

— Hai, drăgălașule, avem fetițe drăguțe.

Dacă ostașul intra, bătrîna îl conducea, printr-un coridor, într-un fel de sală de primire unde chema cîte o domnișoară, care venea fuga, în cămășuță; cerea banii înainte și pe loc, și în timp ce soldatul își descingea baioneta, suma respectivă era vărsată madamei.

Ofițerii intrau prin cafenea; pentru domnii ofițeri drumul era mai complicat, pentru că ducea către separeurile din fundul localului, unde erau domnișoarele mai selecte, în cămășuțe cu dantele, anume alese pentru gradele ofițerești și unde se servea vin și lichior. De altfel, madama nu îngăduia nici un gest ușuratic în cafenea; totul se petrecea sus, în cămăruțe. Într-un astfel de paradis, plin de ploșnițe, se afla tolănit pe un divan, numai în izmene, și locotenentul Dub, în timp ce domnișoara Ella îi

povestea, așa cum se întâmplă de obicei în asemenea împrejurări, tragedia vieții ei; cum că tatăl ei fusese fabricant și dînsa profesoară de liceu la Pesta și că situația în care se găsea acum era o consecință a unei dragoste nefericite.

Lîngă pat, în spatele locotenentului Dub, pe o măsuță, se vedeau o sticlă cu lichior de scorușe și două păhărele. Avînd în vedere că sticla era numai pe jumătate golită și că domnișoara Ella și locotenentul Dub nu mai știau ce vorbesc, se putea ușor trage încheierea că locotenentul Dub nu ținea de fel la băutură. Din cele ce spunea se vedea limpede că începuse să încurce totul, confundînd-o pe Ella cu ordonanța lui, Kunnert; vorbea și îl amenința pe imaginarul Kunnert așa cum îi era obiceiul:

— Kunnert, Kunnert, bestie, ține minte, cînd ai să-mi cunoști partea rea...

Švejk ar fi trebuit să se supună aceleiași proceduri ca și ceilalți ostași care intrau prin spatele clădirii; el se smulse însă amabil din brațele unei fete în cămăsuță, la al cărei strigăt sosi în grabă madama, o poloneză grasă, care tăgădui cu nerușinare că s-ar afla pe acolo, ca musafir, vreun domn locotenent.

— Nu zbierați așa la mine, cucoană — îi spuse Švejk zîmbind politicoș — dacă vreți să nu vă ating peste bot. La noi pe strada Platnerská, o madamă a încasat odată o chelfăneală că n-a mai știut pe ce lume e. Un băiat îl căuta acolo pe taică-su, un oarecare Vondraček, care avea prăvălie cu cauciucuri

de automobil. Pe madamă o chema Křovaňova; după ce au readus-o în simțiri și au întrebat-o, la spitalul de urgență, cum o cheamă, dumneaei a spus ceva care începea cu „Ch”... Dar dumneavoastră cum vă numiți, stimată doamnă?

Drept orice răspuns, venerabila matroană începu să urle ca ieșită din minți, când Švejk, după aceste cuvinte, o îmbrânci de o parte și urcă grav scările de lemn care duceau la etajul întâi.

La semnalul ei își făcu apariția însuși proprietarul tractirului, un nobil polonez uscățiv la înfățișare, care se repezi pe scară după Švejk și începu să-l tragă cu desperare de bluză, strigînd la el, pe nemțește, că soldații n-aveau acces sus, etajul fiind rezervat pentru domnii ofițeri, iar parterul pentru ostași.

Švejk îi atrase atenția că el venea în interes de serviciu și că avea misiunea să găsească pe un domn locotenent fără de care armata nu putea porni spre cîmpul de luptă, iar cînd patronul deveni agresiv, Švejk îi dădu brînci pe scări și își văzu mai departe de inspecția încăperilor de sus. Se convinse astfel că toate odăițele erau goale; abia la capătul coridorului unde, după ce bătuse discret, apăsase pe clanță și crăpase ușa, auzi dintr-o cameră glasul pițigăiat al domnișoarei Ella ciripind „*Besetzt*”¹ și îndată după aceea glasul profund al locotenentului Dub, care se

¹ Nu-i voie (germ.).

credea, probabil, încă în camera lui de la cantonament strigînd: „*Herrein!*”²

Švejk intră, se apropie de divan și înmînînd locotenentului Dub ordinul raportă, trăgînd cu coada ochiului spre uniforma aruncată într-un colț al patului:

— Cu respect vă raportează, domnule *laintant*, că trebuie să vă îmbrăcați și să vă prezentați numaidecît — după cum spune ordinul pe care vi-l înmînez — la cazarma noastră de la gimnaziu unde avem o consfătuire importantă.

Locotenentul Dub holbă la el ochii împăienjeniți, dar își dădu seama că nu era chiar atît de amețit încît să nu-l recunoască pe Švejk. În amețeaua lui își închipuia că Švejk fusese trimis la el, la raport, și de aceea îi spuse:

— Imediat mă răfuiesc eu cu tine, Švejkule. Ve-vezi-tu-ce-ipățești... — Kunnert — strigă către Ella — m-mai toa-toarnă-mi u-un pă-hărel!

Bău, și în timp ce rupea ordinul scris, rîdea sarcastic:

— Ce-i asta — motivare? La-noi-nu se prinde-cu motivare. Aici sîntem — la-la mi-militărie, nu — la școală. Care va să zică — te-am — agățat, în bo-bor-del? Vi-vino încoa Šve-Švejk, apropie-te — să-ți trag o pe-pereche de palme. În ce an i-a învins Filip — Macedoneanul — pe romani? Nu știi — armă-sarule!

² Intră! (germ.).

— Cu respect vă raportez — continuă Švejk neînduplecat — e un ordin superior de la brigadă ca toți domnii ofițeri să se îmbrace și să vină la *batalionsbesprechung*; trebuie să plecăm și acum se hotărăște care companie va fi *forhut, saitnhut* sau *nachhut*. Socotesc că și dumneavoastră aveți un cuvînt de spus în treaba asta.

Această intervenție diplomatică avu darul să-l trezească oarecum pe locotenentul Dub, care începea să-și dea seama că totuși nu era în cazarmă și din prudență întrebă chiar:

— Unde sînt?

— Domnul locotenent binevoiește a se afla la bordel. Căile Domnului sînt nenumărate.

Locotenentul Dub oftă din greu, coborî de pe divan și începu să-și caute uniforma. Švejk îi dădu o mîna de ajutor și în cele din urmă, după ce locotenentul izbuti să se îmbrace, ieșiră amîndoi din odăiță. Dar, peste o clipă Švejk se înapoie glonț — și fără să țină seama de prezența Ellei, care dădu întoarcerii lui altă interpretare, întinzîndu-se în pat — bău în grabă restul de lichior rămas în sticlă și o luă din nou în urma locotenentului.

În stradă, locotenentul Dub își pierdu din nou mințile, dat fiind că era mare zăpușeală și povesti tot felul de parascovenii, fără nici o legătură între ele. Spuse că are acasă o carte poștală din insula Helgoland și că, după examenul de bacalaureat, se dusesese cu colegii să joace biliard și nu-l salutaseră pe profesorul diriginte. La fiecare frază adăuga:

— Sper că mă înțelegeți bine...

— Se poate să nu vă înțeleg? îi răspunse Švejk. Dumneavoastră vorbiți la fel ca tinichigiul Pokorny din Budějovice. Pe ăla cînd oamenii îl întrebau: „V-ați scăldat în Malša?”, el răspundea: „Nu m-am scăldat, în schimb anul ăsta o să fie foarte multe prune”. Sau cînd îl întrebau: „Ați mîneat anul ăsta ciuperci?”, el le răspundea: „N-am mîncat, dar se zice că noul sultan al Marocului ar fi un otn foarte cumsecade”.

Locotenentul Dub se opri în loc și izbucni:

— Sultanul Marocului? Ce mai, o cantitate neglijabilă...

Își șterse sudoarea de pe frunte și uitîndu-se la Švejk cu ochi tulburi, mormăi:

— În halul ăsta, n-am transpirat nici iarna. Sînteți de acord? Mă înțelegeți?

— Înțeleg, domnule *laitnant*, cum să nu înțeleg. La noi, în cîrciuma „La Potirul” venea mereu un domn bătrîn, un consilier în retragere. Zicea întotdeauna, ca și dumneavoastră, că nu înțelege ce deosebiri este între temperatura din timpul verii și cea din timpul iernii. Și i se părea tare ciudat că oamenii nu-s în stare să afle acest lucru.

În poarta gimnaziului, Švejk îl părăsi pe locotenentul Dub care, împleticindu-se pe scară, urcă la etaj îndreptîndu-se spre sala unde avea loc consfătuirea și unde raportă numaidecît căpitanului Sagner că era beat turtă. În tot timpul consfăturii

rămase cu capul plecat și numai din cînd în cînd se ridica și striga:

— Aveți perfectă dreptate, domnilor, dar eu sînt beat criță.

Cînd fixarea dispozitivului de marș fu terminată și compania locotenentului-major Lukáš desemnată ca avangardă, locotenentul Dub tresări pe neașteptate, se ridică în picioare și spuse:

— Îmi amintesc, domnilor, de dirigintele nostru din clasa întîi. Bravo lui, de trei ori bravo!

Locotenentul-major Lukáš avu buna idee să-l cheme pe Kunnert, ca să-l transporte deocamdată pe locotenentul Dub în sala de fizică, la ușa căreia stătea în permanență o santinelă ce păzea colecțiile de minerale, pe jumătate jefuite. Brigada atrăgea mereu atenția asupra acestui lucru unităților aflate în trecere prin oraș.

Măsura fusese luată de pe vremea cînd un batalion de honvezi, cazat în gimnaziu, dăduse iama prin laborator. Honvezilor le plăcuse mai cu seamă colecția de minerale, compusă din cristale în multe culori și pirite, pe care le băgaseră în ranițe.

În micul cimitir militar se poate citi și astăzi pe una din crucile albe, inscripția: „*Lászlo Gargany*”. Acolo își doarme somnul de veci honvedul care, atunci cînd s-au furat colecțiile gimnaziului, a băut spirtul denaturat din borcanele în care erau depuse spre păstrare tot soiul de reptile.

De unde se vede că războiul mondial a nimicit speța omenească chiar și cu rachiul de șarpe.

După ce se risipiră cu toții, locotenentul-major Lukáš porunci să fie chemat Kunnert, care făcu stăpînului său patul pe canapea. Cu acest prilej, locotenentul Dub căzu deodată în mintea copiilor; îl apucă pe Kunnert de mîină și începu să-i caute în palmă, spunînd că-i ghicește numele viitoarei lui soții.

— Cum vă numiți dumneavoastră? Fiți bun și scoateți-mi din buzunarul de sus al tunicii carnetul de note și creionul. Vă numiți care va să zică Kunnert; foarte bine, veniți după un sfert de oră și veți găsi un bilețel cu numele soției dumneavoastră.

Abia apucă, însă, să rostească aceste cuvinte și căzu într-un somn adînc; după puțin timp se trezi din nou și începu să răsfoiască carnețelul; scrise ceva, apoi rupse fila, o aruncă jos, și ducînd misterios degetul la gură bolborosi:

— Încă nu, abia peste un sfert de oră. Cel mai bine ar fi să căutați hîrtia cu ochii legați.

Kunnert care era și el un dobitoc fără pereche, veni într-adevăr după un sfert de ceas și, desfăcînd hîrtia, descifra în hieroglifele locotenentului Dub:

„Numele viitoarei dumneavoastră soții va fi: Doamna Kunnertová”‘.

Kunnert îi arată hîrtia lui Švejk, căre îi sfătui s-o țină bine, căci asemenea documente căpătate de la conducători militari trebuie păstrate cu toată cinstea cuvenită.

— Înainte vreme — adăugă el — nu se pomenea ca ofițerul să întrețină corespondență cu ordonanța și să i se adreseze cu „domnule”.

*

După ce toate pregătirile de plecare fură terminate, conform ordinelor date, generalul de brigadă pe care îl lucrase atît de frumos colonelul hanovrez, ordonă

adunarea batalionului în careu, pentru a rosti o cuvîntare. Generalului îi plăcea grozav să vorbească și, după ce bătu cîmpii pînă la istovire, își aminti de poșta militară.

— Ostași — tună el în careu — ne apropiem de frontul inamicului, de care ne mai despart doar cîteva zile de marș. Pînă acum, ostași, fiind în marș, n-ați putut să indicați celor dragi pe care i-ați părăsit adresa voastră, ca să știe și cei de departe unde să vă scrie, și ca, la rîndul vostru să vă mîngîiați cu scrisori de la cei apropiați.

Se încurcă în acest potop de cuvinte din care nu mai știa cum să iasă și repetă de nenumărate ori: „scumpii voștri de-acasă, rudele voastre dragi, iubiții voștri urmași” și așa mai departe, pînă cînd, în sfîrșit, izbuti să spargă acest cerc vicios cu un strigăt triumfător:

— De aceea avem pe front poșta militară!

Restul cuvîntării sale lăsa să se desprindă ideea că ostașii n-ar avea altă dorință mai arzătoare decît să se lase măcelăriți de dragul poștei militare existente pe front și dacă o grenadă ar reteza cumva vreunui amîndouă picioarele, moartea i-ar părea frumoasă la gîndul că oficiul lui poștal are numărul 72, și că, datorită acestei instituții ar putea să primească, eventual, o scrisoare de acasă, din partea celor dragi „de departe”, și un pachet cu o bucată de carne afumată, slănină și pesmeți de casă.

După cuvîntare, fanfara brigăzii intonă imnul imperial, ostașii strigară de trei ori „ura” pentru împărat și unitățile sacrificate pentru abatoarele de dincolo de Bug porniră una după alta la drum, după cum glăsuiau prdinele primite.

Compania a 11-a părăsi orașul la orele cinci și jumătate, în direcția Turow-Wolsk. Švejk zăbovea la coada coloanei lîngă statul-major al companiei și echipa de sanitari, iar locotenentul-major Lukáš călărea de-a lungul coloanei și se întorcea mereu la urmă pentru a vedea ce se mai întîmplă pe la sanitari — care într-o căruță, sub coviltir, îl duceau pe locotenentul Dub spre noi acte de vitejie în viitorul necunoscut — și totodată pentru a-și mai omorî timpul stînd de vorbă cu Švejk, care își purta ranița și pușca cu multă răbdare, povestind plutonierului de administrație Vaněk cît de plăcut fusese cu ani în urmă, la manevrele de lîngă Velké Meziříč.

— Locurile semănau leit cu cele de aici, numai că noi nu eram așa de „*feldmäsigg*”, fiindcă pe vremea aceea nu știam încă ce-s alea conserve de rezervă; cînd ni se distribuia vreo conserva o înfulecam la cel dintîi popas de noapte și băgăm la loc în raniță o cărămidă. Într-un sat a venit o inspecție și ne-au scos din raniță toate cărămidzile: erau atîtea, că mai tîrziu un țaran și-a durat din ele o căsuță...

După puțin timp, Švejk se trezi mergînd țațoș alături de calul locotenentului-major Lukáš și începu să-i vorbească despre poșta militară:

— A fost frumoasă cuvîntarea și sigur că oricine se simte bine cînd primește pe front o scrisorică drăguță de acasă. Cu ani în urmă, pe vremea cînd făceam încă militărie la Budějovice, o singură dată am primit la cazarmă o scrisoare, și acum o mai păstrez.

Și scoțînd dintr-un portofel de piele, soios, o scrisoare unsuroasă, începu să citească, ținînd pasul cu calul locotenentului-major Lukáš, care mergea într-un trap domol:

„Mă, nenorocitele, mă criminal și secătură! Domnu' căprar Křiž a venit la Praga în «urlaub» și am dansat cu dînsul la «Kocan» și el mi-a spus că tu petreci la Budějovice. «La broasca verde» cu o fleandură și că m-ai părăsit de tot. Ca să știi, scrisoarea asta ți-o scriu la privată, pe scîndura de lîngă gaură și am terminat cu tine. Fosta ta Božena. Ca să nu uit: caporalul poate și are să-ți facă mizerie, eu l-am rugat. Și tot ca să nu uit: cînd ai să vii în «urlaub» n-ai să mă mai găsești printre cei vii”

— Se înțelege, însă — continuă Švejk, mergînd în pas cu calul — că atunci cînd m-am dus în „*urlaub*”, dumneaei era printre vii, și încă printre ce vii. Am găsit-o tot la „Kocan”; o înghesuiau doi ostași de la alt regiment și unul din ei era așa de viu că îi umbla în ochii lumii, cu mîna, pe sub cămașă, de parcă ar fi vrut, am onoarea domnule

oberlaitnant, să-i smulgă polenul nevinovăției, cum
zicea Věnceslava Lužická,

sau cum a zis odată, cam tot așa, dar sughițînd printre lacrimi, o fetișcană de vreo șaisprezece ani, la ora de dans, unui licean, cînd băiatul a ciupit-o de umăr: „Dumneata, dumneata, mi-ai luat polenul fecioriei”. Se înțelege că toată lumea s-a strîmbat de rîs și mă-mica ei, care o păzea, a scos-o pe coridor la „*Beseda*” și i-a cărăbănit cîteva, cum scrie la carte. Eu unu, domnule *oberlaintnant*, am ajuns la părerea că fetele de la țară sînt mai cinstite decît fițîitele astea de domnișoare de oraș, care umblă pe la școlile de dans. Cu ani în urmă, cînd eram cantonați lîngă Mnišek, mă duceam și eu să dansez la Sary Knin; mi-am ales acolo o fată, una Karla Veklová, dar cred că eu nu prea-i plăceam. Odată, într-o duminică seara am însoțit-o la iaz, ne-am așezat pe dig și în timp ce asfîncea soarele am întrebat-o dacă și ea mă iubește. Cu respect vă raportează, domnule *oberlaintnant*, că aerul era călduț, păsărelele cîntau și fata mi-a răspuns, rî- zînd cu răutate: „Te iubesc ca pe un dop în cur, nu vezi că ești prost ca noaptea?” Și dacă vreți să știți, a avut dreptate: eram prost, așa de prost, domnule *oberlaintnant*, că am umblat cu dînsa pe cîmp prin, lanuri înalte de grîne, unde nici dracu nu era și nu ne-am așezat măcar o dată; îi arătam numai mana cerească și-i spuneam eu, fetei de la țară, că uite, asta-i secară, ăsta-i grîu, ăla-i ovăz.

Și ca o confirmare, parcă, a acestor cuvinte, dinspre capul coloanei răsunară glasurile ostașilor care cîn- țau, în continuare, cîntecul cu care

regimentele din Cehia mai plecaseră și altă dată să sîngereze pentru Austria, la Solferino:

***„Cînd ceasul bate miezul nopții
Trece ovăzul pragul porții,
Iupaidia, iupaida,
Orice fată zice da...!”***

Și numaidecît, alții le ținură isonul:

***„Și mă rog de ce n-ar da,
Uite-așa și uite-așa.
Dă doi pupi în loc de unul
Tare de răsun' ca tunul,
Iupaidia, iupaida,
Orice fată zice da!
Uite-așa și uite-așa
Și mă rog de ce n-ar da...”***

Apoi începură nemții să cînte același cîntec, în germană.

E un vechi cîntec ostășesc, pe care soldătimea l-a cîntat se pare, în toate limbile, încă pe timpul războaielor napoleoniene. Acum oîntecul răsuna puternic pe șoseaua prăfuită spre Turow-Wolsk, în cîmpia Galiției unde, pînă hăt departe, spre miazăzi, pînă la colinele înverzite, lanurile erau doborîte la pamînt, călcate în picioare sub copitele cailor și tălpile miilor și miilor de bocanci grei, cazoni.

— La fel — spuse Švejk rotindu-și privirile în jur — am aranjat odată cîmpul și în timpul manevrelor din regiunea Pisek. Era cu noi acolo un domn arhi-duce, un om tare drept; așa de drept că după ce a

trecut cu suita printr-un lan de grîne, din motive strategice, aghiotantul dumnealui a făcut îndată socoteala la cît se ridică paguba pricinuită. Un țăran, un oarecare Picha, nu s-a bucurat de fel de vizita înălțimii sale și a refuzat să primească de la stat optsprezece coroane ca despăgubire pentru cele cinci pogoane de grîne culcate la pămînt; a zis că el se judecă; și ce credeți domnule *oberlaintnant*? S-a ales cu optsprezece luni de pușcărie. Eu socotesc, domnule *oberlaintnant*, că de fapt ar fi trebuit să se bucure că cineva din spița împăratului i-a făcut o vizită pe pă- mîntul lui. Un altul, mai deștept, și-ar fi îmbrăcat fetele în rochii albe, ca drușcele, le-ar fi pus în mîna cîte un buchet de flori și le-ar fi înșirat pe ogor ca să-l salute pe înaltul oaspe, așa cum am citit eu despre India, unde supușii unui prinț s-au lăsat călcați în picioare de elefantul stăpînului.

— Ce tot vorbești, Švejk? îl întrebă de pe cal locotenentul-major Lukáš.

— Am onoarea să vă raportez, domnule *oberlaintnant*, că mă gîndeam la elefantul care l-a dus în spinare pe prințul despre care am citit.

— Noroc că te pricepi, Švejkule, să le lămurești pe toate, spuse Lukáš și dădu pîteni calului.

În față, coloana se destrămase; din pricina marșului, neobișnuit acum după odihna din tren — cu echipamentul de război — pe oameni începuseră să-i doară brațele și fiecare își ușura povara cum putea. Unii își schimbau pușca de pe un umăr pe altul; de altfel cei mai mulți nu o mai țineau de curea, ci spri-

jinită pe umăr, cum se poartă grebla sau furca. Unii își închipuiau că le vine mai ușor să meargă prin șanț sau pe răzoare, unde pământul li se părea mai moale decît pe șoseaua prăfuită.

Cei mai mulți mergeau cu capetele plecate și pe toți îi chinuia o sete cumplită, pentru că deși soarele asfîntise, era la fel de cald și de înăbușitor ca peste zi și nimeni nu mai avea strop de apă în bidon. Era cea dintîi zi de marș și această situație, neobișnuită, un fel de preludiu la niște chinuri din ce în ce mai grele, îi făcea pe toți, pe măsură ce înaintau, mai molatici, mai fără vlagă. Unii se așezau în șanț și, pentru a salva aparențele, își desfăceau ghetetele vrînd să lase impresia că nu-și înfășuraseră bine obielele și acum le aranjau ca să nu-i mai roadă bocancii. Alții strîngeau sau prelungeau cureaua de la armă sau își desfăceau ranițele și-și puneau în ordine lucrșoarele ca un fel de scuză față de ei înșiși că făceau asta pentru a proporționa mai bine greutatea raniței, ca să nu le apese mai mult un umăr decît celălalt. Cînd se apropia de ei locotenentul-major Lukáš, se ridicau și raportau că îi apasă sau îi încurcă cutare lucru — bineînțeles dacă mai înainte nu-i goneau cadeții sau sergenții cînd zăreau din depărtare iapa locotenentului-major.

Trecînd pe lîngă ei, Lukáš îi încuraja și îi îndemna prietenos să se ridice, spunîndu-le că pînă la Turow-Wolsk nu mai erau decît trei kilometri și că acolo se vor odihni.

Între timp, de atîta hurducăit și zdruncinat, în căruțul cu două roți se trezi și locotenentul Dub. E drept că nu-și revenise chiar de tot, dar găsi puterea să se ridice, să se aplece din căruță să zbiere la oamenii din ștabul companiei, căre se mișcau în voie în jurul lui, deoarece toți, începînd cu Baloun și sfîrșind cu Chodounský, își depuseseră ranițele în căruțul cu două roate. Numai Švejk păsea înainte neînfricat, cu ranița în spinare și pușca trecută peste piept, ca dragonii; fuma din pipă și cînta de zor, bătînd cadența:

***„Cum mergeam spre Jaromeř
Creadă cine-o vrea.
Doar sosit-am în cvartir
Cînd la masă ne chema...”***

La o depărtare de mai bine de cinci sute de pași de locotenentul Dub, se înălțau pe șosea nori de praf, printre care se zăreau siluetele soldaților; locotenentul Dub, căruia îi revenise din nou entuziasmul, scoase capul de sub coviltir și începu să strige răscolind parcă mai tare praful șoselei:

— Ostași, nobila voastră misiune e grea; vă așteaptă marșuri obositoare, lipsuri și suferinți de tot felul. Dar eu am toată încrederea în rezistența voastră și în voința voastră de neînfrînt.

— Nici boii nu-ți dau crezămînt, versifică pentru sine Švejk.

Locotenentul Dub continuă:

— Pentru voi, ostași, nu există piedică pe care să n-o puteți înfrînge! Încă o dată v-o repet, ostași! Nu

vă conduc spre biruinți ușoare! Veți avea de făcut o treabă grea, dar veți izbuti! Istoria vă va nemuri!

— Borăște și nu greși, găsi Švejk rima pentru a doua oară.

Și, ca și când ar fi auzit povața lui Švejk, locotenentul Dub începu deodată să vomite, așa cum era cu capul plecat, în praful șoselei. După ce se ușură, începu iar să strige:

— Înainte, ostași!

Dar căzu din nou peste ranița telegrafistului Chodounský și dormi pînă la Turow-Wolsk, unde, în sfîrșit, din ordinul locotenentului-major Lukáš, fu coborît din căruță și pus pe picioare. Lukáš avu cu el o convorbire îndelungată și foarte penibilă, după care locotenentul își reveni în asemenea măsură încît declară:

— Logic judecînd, am săvîrșit o mare prostie, pe care o voi repara în fața inamicului.

Se vede, totuși, că nu se trezise chiar de-a binelea, deoarece înainte de-a se îndrepta spre plutonul său, îi spuse locotenentului-major Lukáš;

— Dumneata încă nu mă cunoști, dar când ai să mă cunoști!...

— Švejk vă poate da toate informațiile despre isprăvile dumneavoastră.

De aceea, înainte de a-și lua în primire plutonul, locotenentul Dub se duse să-l vadă pe Švejk, pe care îi găsi în tovărășia lui Baloun, și a plutonierului de administrație Vánek.

Baloun povestea tocmai că la ei la moară, avea întotdeauna băgată în fântină o sticlă de bere. Berea era așa de rece, de trosneau dinții... La alte mori, la o bere din asta dădeau gata o *rozhuda*¹, dar el, în lăcomia lui, pentru care Dumnezeu îl pedepsea acum, după *rozhuda*, mai înfuleca de fiecare dată o halcă zdravănă de carne. Acum, dreptatea lui Dumnezeu îl pedepsise cu apă caldă și puturoasă din fântinile Turrow-Wolskului, în care toată lumea trebuia să toarne, din pricina holerei, acid citric, care tocmai li se distribuise pe grupe, o dată cu apa de fântină. Baloun își exprimă părerea că acidul ăsta citric era făcut, fără doar și poate, numai pentru înfometarea oamenilor. E adevărat că la Sanok mîncase oarecum și chiar *ober-laitnantul* Lukáš îi lăsase o bună jumătate de porție din friptura de vițel trimisă de la brigadă, dar acum situația era îngrozitoare căci el nădăjduise tot timpul că o dată ajunși aici, unde urmau să înnopteze, li se va pregăti din nou ceva de mîncare. Nu se îndoise nici o clipă de asta, cu atît mai mult cu cît îi văzuse pe bucătari adunînd apă în cazane. Se și dusesese numai de cît la bucătărie să se intereseze cum devenea cazul, dar bucătarii îi răspunseră că deocamdată nu primiseră alt ordin decît să umple cazanele și că tot așa de bine pot căpăta în orice clipă ordinul să le deșerte.

Tocmai atunci se ivi și locotenentul Dub și întrucît nu era nici el sigur de sine, întreabă șovăitor:

¹ Fel de mîncare compus din brînză de vaci cu smîntină, unt și verdeață.

— Vă distrați?

— Ne distrăm, domnule *laitnant*, răspunse pentru toți Švejk. Eram în plină distracție. Să știți de la mine un lucru, că cel mai bine este să te distrezi bine, întotdeauna. Acum, tocma' ne distrăm pe seama acidului citric. Fără distracție nici un soldat nu poate exista; cel puțin așa uită mai ușor de toate necazurile.

Locotenentul Dub îl rugă să facă câțiva pași cu el, pentru că avea să-l întrebe ceva. Când se depărtară puțin, i se adresă cu foarte multă șovăială în glas:

— Nu cumva v-ați distrat pe socoteala mea?

— Se poate? *Dimpotrivă*, domnule *laitnant*! Era vorba numai de acidul citric și de carnea afumată.

— Mi-a spus *oberlaitnantul* Lukáš ca aş fi făcut nu știu ce ispravă și că dumneata Švejk ai fi la curent cu ce s-a întîmplat.

Foarte solemn și apăsător, Švejk îi răspunse:

— N-ați făcut nici o ispravă, domnule *laitnant*; ați fost numai în vizită într-o casă de toleranță. Dar eu cred că la mijloc trebuie să fi fost o greșeală. Pe tinichigiul Pimpr din piața Caprelor tot așa îl căutau ai lui de fiecare dată când se ducea să cumpere tablă în oraș și mereu îl găseau într-un local asemănător, la „Suhů” sau la „Dvořák”, cum v-am găsit și eu. Jos era cafeneaua iar sus, cum ar fi în cazul nostru, fetele. Eu cred, însă, că dumneavoastră v-ați încurcat și nu v-ați dat seama unde vă aflați de fapt, pentru că era tare cald, și când omul nu-i deprins cu băutura, se amețește repede pe o asemenea căldură chiar și cu

rom obișnuit, darămite, domnule *laitnant* cu rachiu de scorușe. Și cum vă zic, am primit ordin să vă înmînez invitația la *besprechung*, știți, înainte de a pleca; și, cum vă spun, v-am găsit acolo sus la fata aceea; de atîta zăpușeală și rachiu de scorușe nici nu m-ați recunoscut și stăteați întins pe canapea, dezbrăcat. Nu știu să vă fi văzut făcînd pe acolo vreo pozna și nici măcar nu mi-ați spus ca de obicei: „Dumneata încă nu mă cunoști...”, dar una ca asta i se poate întîmpla oricui, cînd e tare cald. E cîte unul care o ține vîrtos la băutură și n-are nici pe dracu’, dar altul nici n-apucă să bea ca lumea și cade ca musca. Dacă l-ați fi cunoscut, domnule *laitnant*, pe bătrînul Vejvoda, meșter zidar din Vrșovice... ei, ăsta, domnule *laitnant*, și-a zis într-o bună zi că în viața lui n-are să beie nici un fel de băutură cu care să se îmbete. A tras omul o dușcă de rachiu, ca să aibă putere la drum și a plecat de acasă ca să caute băuturi fără alcool. S-a oprit, așadar, mai întîi la cîrciuma „La barieră”; a tras acolo un sfertuleț de vermut și așa, într-o doară, s-a apucat să-l întrebe pe cîrciumar cam ce anume beau abstinenții. Își spunea în gîndul lui că apa chioară e o băutură prea nesuferită, chiar pentru abstinenți. Cîr- ciumarul l-a lămurit că abstinenții beau sifon, limo- nadă, lapte, vin fără alcool, și alte băuturi nealcoolizate. Din toate astea, bătrînului Vejvoda parcă tot vinul fără alcool i-a mirosit mai bine. A mai întrebat dacă există și rachiuri fără alcool, a mai băut un sfertuleț și iar a mai stat de taifas cu cîrciumarul, zicînd că,

într-adevăr, e mare păcat să te îmbeți prea des, la care cârciumarul i-a răspuns că nimic nu-i mai urît pe lumea asta decît omul beat care se îmbată în altă parte și vine să se trezească la el cu o sticlă de sifon, și pe deasupra mai face și scandal. „Îmbată-te la mine — i-a spus cârciumarul — și ești omul meu, altfel nu te cunosc.” Bătrînul Vejvoda a dat paharul pe gît și a plecat mai departe pînă cînd, domnule *laitnant* a ajuns în piața Karol, într-o prăvălie cu vinuri, unde se ducea el din cînd în cînd, și a întrebat dacă n-au cumva acolo vin fără alcool. „Vin fără alcool n-avem, domnule Vejvoda, i-au răspuns vînzătorii. Dar avem vermut sau sherry.” Bătrînului i-a fost rușine să plece fără să consume, așa că a băut un sfert de vermut și un sfert de sherry; și cum ședea așa, la masă, domnule *laitnant* a făcut cunoștință cu un alt abstinent, și tot așa, din vorbă în vorbă, au mai băut cîte un sfert fiecare, ca pînă la urmă să iasă la iveală că domnul acela cunoștea un loc unde se bea vin fără alcool. „Localul e pe strada Bolzanová; cobori pe o scară; au acolo și gramofon...” Pentru această informație prețioasă, bătrînul Vejvoda a mai dat o sticlă de vermut și pe urmă au luat-o amîndoi spre strada Bolzanová, unde vă spuneam că se coboară pe scară și au gramofon... Și, cu adevărat, acolo nu se servea decît vin de fructe și fără alcool. Au luat fiecare cîte o jumătate de vin de agrișe și deodată au simțit că li se înmoaie picioarele din pricina vermuturilor și sherry-urilor băute mai înainte, așa că au început să strige în gura mare să li se aducă

o adeverință oficială cum că ceea ce beau ei acolo e vin fără alcool. Și urlau că ei sînt abstenenți și că dacă nu li se aduce imediat adeverința, apoi fac praf toată prăvălia cu gramofon cu tot. Pîna la urmă polițaii au trebuit să-i tragă în sus, pe scări, pînă în strada Bolzanová, ca să-i bage în dubă și să-i ducă să se trezească la răcoare — după care amîndoi abstenenții au fost condamnați pentru beție.

— De ce-mi îndrugi toate astea, zbieră locotenentul Dub, pe care povestea lui Švejk îl trezise de-a binelea din mahmureală.

— Am onoarea să vă raportează, domnule *laintnant*, că de fapt n-au nici o legătură una cu alta, dar dacă tot stăteam de vorbă...

Locotenentului Dub îi trecu în clipa aceea prin minte că Švejk își bătea din nou joc de el și cum își revenise de tot se stropși la el:

— Ai să mă cunoști tu o dată! Cum stai în fața mea?

— Cu respect vă raportează, domnule *laintnant*, că nu stau bine; eu, să trăiți, am uitat să lipesc călcîiele. Dar se face numaidecît.

Și Švejk luă cea mai perfectă poziție de *Habt Acht*.

Locotenentul Dub își munci mintea ca să găsească cam ce ar mai fi trebuit să spună, dar pînă la urmă se mulțumi numai cu aceste cuvinte:

— Bagă de seamă, că ți-o spun pentru ultima oară. La care drept completare, parcă, rectifică vechea lui

zicală: „Tu pe mine nu mă cunoști încă, dar eu te cunosc...”

Și, părăsindu-l pe Švejk, locotenentul Dub gîndi în supărarea lui:

„Poate că mai mare efect ar fi avut asupra lui dacă i-aș fi spus: «Bestie, de mult îți cunosc eu partea rea»”.

Apoi îl chemă pe Kunnert, ordonanța, căruia îi porunci să-i facă rost de un ulcior cu apă.

Spre marea cinste a lui Kunnert, trebuie să spunem că fu nevoit să cutreiere tot Turow-Wolskul ca să găsească un ulcior și apă.

Pîna la urmă reuși să șterpească un ulcior părintelui, iar apa o trase dintr-o fîntînă, bătută în scînduri de jur împrejur. Pentru a izbuti, trebui deci să smulgă cîteva scînduri, fîntîna fiind închisă, din pricina apei contaminate de tifos.

Locotenentul Dub bău, însă, toată apa din ulcior fără nici un fel de urmări, confirmînd astfel zicala: „Porcului de rasă de nimic nu-i pasă”.

Se înșelaseră cu toții amarnic, cînd își închipuiseră că vor rămîne să înnopteze la Turow-Wolsk. Locotenentul-major Lukáš porunci să fie chemați telefonistul Chodounský, plutonierul de administrație Vaněk, curierul companiei Švejk și Baloun. Ordinele erau foarte scurte și precise: toți patru își lasă echipamentul la sanitari și o pornesc numaidecît peste cîmp spre Malý Polanec, apoi de-a lungul pîrăului în jos, spre sud-est, pîna la Liskowiec.

Švejk, Vaněk și Chodounský sînt numiți *kvartir-maiștri*. Tustrei au misiunea să asigure cazarea peste noapte a companiei, care va veni în urma lor, după un ceas, cel mult un ceas și jumătate. Între timp, Baloun are misiunea să se îngrijească ca acolo unde va fi găzduit el, locotenentul-major Lukáš, să i se pregătească o gîscă friptă, iar ceilalți să vegheze ca nu cumva Baloun să-i înfulece jumătate. În afară de asta, Vaněk și Švejk vor face rost de un porc pentru companie, avînd în vedere cantitatea de carne trebuitoare pentru hrana ostașilor. Gulașul se va găti peste noapte. Condițiile de cazare a trupei trebuie să fie din cele mai bune; trebuie ocolite cocioabele cu păduchi, ca oamenii să se poată odihni ca lumea, deoarece compania părăsește Liskowiec-ul la orele șase și jumătate dimineața, de unde se va îndrepta spre Starasol, trecînd prin Krotienka.

Batalionul nu mai era sărac. Intendența brigăzii din Sanok plătise un avans asupra viitorului măcel. Casieria companiei avea acum mai bine de o sută de mii de coroane, iar plutonierul de administrație Vaněk primise ordin ca atunci cînd vor ajunge la destinație, adică în tranșee sau, mai bine zis, în incinta de decimare a companiei, să facă socoteala și să plătească neîntîrziat trupei solda cuvenită pentru rațiile de pîine cazonă și hrana nedistribuită.

Și în timp ce tuspatriu o porneau la drum, la companie își făcu apariția preotul din localitate și împărți ostașilor, după naționalitatea lor, niște foi volante pe, care era tipărit, în mai multe limbi, un imn pentru

pelerinii de la Lourdes. Preotul avea un maldăr de
exemplare, pe care i le lăsase un înalt demnitar
al

bisericii ce străbătuse cu automobilul Galiția
pustiită, în tovărășia unui cârd de curve.

*„Acolo unde muntele spre râu se înclină,
Un clopot anunța solia divină.
Ave, ave, ave Maria! — Ave, ave, ave, Maria!*

*Bernardo, fetițo, un duh te avîntă,
Acolo spre râu, în lunca cea sfîntă. — Ave!*

*Zărește pe stîncă o strălucire de stea,
Și-un chip luminos oglindindu-se-n ea. — Ave!*

*Frumos mai șade, alb, veșmîntu' pe ea
Și-ncinsă-i la mijloc cu brîu de peruzea. — Ave!*

*Cu mîinile-amîndouă mătăanii împresoară,
Așa stă Maria, preamilostiva Fecioară. — Ave!
Ah, Bernardei chipul nevinovat i se schimb',
O mare lumină i-aduce pe față, un nimb. — Ave!*

*Ea îngenunche, Maria o privește
Și într-o limbă cerească, astfel îi grăiește. — Ave!*

*— Aș vrea, fetițo, o taină mare să-ți destainuiesc
Să știi că eu nascut-am fără să păcătuiesc. — Ave!*

*Drept care veni-va aici norodu-n puhoi
Ca laudă s-aducă la ce vorbit-am noi. — Ave!*

*Spre aducere aminte, lăcaș de marmură sfînt
Îmi va dura norodul pe acest pamînt. — Ave!
Izvorul de har care aici a fîșnit*

Tuturora le zice: Bine-ați venit. — Ave!

*O, slavă ție, luncă prea milostivă
Ce Fecioara Maria o făcu fericită. — Ave!
Acolo în stîncă, în peștera ta minunată
Tu raiul ni l-ai dat, în veci precurată. — Ave!*

*Și de vrut-ai să vezi adunate noroade — furnici
Nu ne uita nici pe noi cei de-aici. — Ave!*

*O stella maris! Tu numai ne îndeamnă,
Și binele de rău va ști să se cearnă. — Ave!*

*O, preasfîntă Fecioară, de Dumnezeu milostivă
Iartă-ne păcatele nouă, celor căzuți în ispită. —
Ave!”*

La Turow-Wolsk erau multe latrine și în toate zăceau împrăștiate hîrtii cu imnul pelerinilor de la Lourdes.

Caporalul Nachtigal, de fel din munții Kašper, făcu rost de o sticlă de rachiu, de la un evreu speriat, adună în jurul lui cîțiva camarazi și cu textul german în mîină, începură să fredoneze-imnul pelerinilor fără refrenul „Ave!”, pe melodia cîntecului *Prinz Eugen*.

Cînd se întunecă și cei patru care trebuiau să se îngrijească de cazarea, peste noapte, a companiei a 11-a, intrară în păduricea de dincolo de pîrîiaș, pe drumul spre Liskowiec, mersul deveni foarte anevoios.

Baloun, care pentru prima oară în viața lui era pus în situația de a înfrunta necunoscutul și căruia toate — întunericul, cazarea — i se păreau lucruri peste măsură de tainice, fu cuprins deodată de bănuiala îngrozitoare că lucrurile nu erau chiar atât de simple.

— Camarazi — li se adresă el cu glasul sugrumat, împiedicându-se de un ciot pe poteca de deasupra pârâului — să știți că am fost sacrificați.

— Cum adică? se răsti Švejk.

— Camarazi — îi imploră Baloun — nu faceți zgomot; am și început să simt în șale... să știți c-or să ne audă și au să înceapă să tragă în noi. Sînt sigur. Ne-au trimis înainte ca să cercetăm dacă dușmanul nu se află cumva cuibărit pe undeva pe aici și imediat ce au să audă focuri de armă, au să știe că nu se poate trece mai departe. Ascultați-mă pe mine, camarazi, sîntem o *for patrolă*, cum mi-a spus caporalul Terna.

— Atunci, mîină tu înainte, îi spuse Švejk. Noi o să venim frumușel în urmă, ca să putem face *nieder* la vreme. Ce să zic, grozav soldat mai ești; auziți, dumnealui îi e teamă c-au să tragă în el. Păi tocmai asta trebuie să dorească un soldat; orice ostaș trebuie să știe că cu cît dușmanul trage mai des asupra lui cu atît i se împuținează munițiile. Fiecare foc pe care soldatul dușman îl trage asupra ta slăbește puterea lui de luptă. Unde mai pui că și el se bucură că poate să tragă în tine, pentru că în felul ăsta scapă de povara cartușelor și îi vine mai ușor să fugă.

Baloun suspină din greu:

— Ce să fac, dacă eu am acasă gospodărie.

— Da' mai dă-o dracului de gospodărie — îl povățui Șvejk — dă-ți viața pentru împărat. Ce dracu, chiar nimic n-ai învățat la militărie?

— Despre asta ne-au vorbit numai așa, în treacăt, se prosti de tot Baloun. Ne-au dus la *exetirplaț* și pe urmă n-am mai auzit vorbindu-se de așa ceva, că m-au făcut țucălar... Măcar dacă împăratul ne-ar hrăni ceva mai bine.

— Scroafă afurisită! Înainte de *gefecht*, ostașul n-are voie să mănînce de loc; asta ne-a spus-o încă cu ani în urmă, la școală, căpitanul Untergries. Domnul căpitan mereu ne zicea: „Mă, băieți, mă, dacă o fi cumva să izbucnească vreodată războiul și să intrați în *gefecht*, nu care cumva să vă îndopați înainte de luptă. Cel care ghiftuit fiind, se va alege cu un glonț în burtă, s-a zis cu el, că — după o asemenea lovitură — toată ciorba și pîinea cazonă se scurg din mațe și gata congestia. Dacă are însă stomacul gol, rana la burtă e un fleac, e ca și cum te-ar înțepa o viespe; mai mare plăcerea...

— Eu diger repede, spuse Baloun. La mine în stomac nu rămîne niciodată mare lucru. Îți înghit, camarade, o pală de găluște cu friptură de porc și varză și după jumătate de ceas nu mă cac mai mult de trei linguri de ciorba; restul se pierde în mine. Da' e cîte unul, de pildă, care atunci cînd mănîncă bureți îi dă afară cum au fost; doar să-i speli și să-i faci din nou cu oțet; la mine e tocmai pe dos. Dacă un altul ar înghiți atîția bureți ar plesni da' eu unul cînd mă duc

la privată abia scuipe afară o țîră de zeamă galbenă, ca de copil; restul se topește în mine. În mine, camarade — îi destăinui în șoaptă Baloun lui Švejk — se topesc chiar și oasele de pește și sîmburii de prune. Odată am stat înadins și am numărat. Am mîncat șaptezeci de găluște cu prune, cu sîmburi cu tot și cînd m-a apucat burta m-am dus în spatele bătăturii; pe urmă am scociorît cu o surcică, am dat sîmburii deoparte și i-am numarat. Din șaptezeci de sîmburi mai bine de jumătate se topiseră în mine.

Și spunînd asta, buzele lui Baloun lăsară să se strecoare un suspin duios și prelung.

— Morărița mea făcea găluștele cu aluat de cartofi și mai punea și o lecuță de brînză, ca să fie mai sățioase. Ei îi plăceau mai mult presărate cu mac decît cu brînzică, dar mie tocmai pe dos, așa că din pricina asta i-am ars odată o pereche de palme... Da, da, n-am știut să-mi prețuiesc fericirea în familie...

Se opri, plescăi și, trecîndu-și limba pe cerul gurii, spuse cu glas domol și trist:

— Știi, măi camarade, acuma, cînd duc dorul după toate astea, îmi pare că nevasta a avut dreptate, că mai bune sînt parcă cele cu mac... Atunci mi se părea că macul îmi rămîne între dinți, dar acum mă gîndesc că bine ar fi dacă mi-ar mai rămîne... Ei, nevestica mea, multe necazuri a mai avut cu mine... De cîte ori n-a bocit cînd îi spuneam să bage mai multe miroase în cîrnați și îi scăpăm și cîte o labă... O dată, săr- mănica, am stîlcit-o așa de rău că a zăcut

două zile, pentru că n-a vrut să-mi taie la cină un curcan; zicea că mi-ajunge un cocoș.

— Eh, măi camarade — se tîngui Baloun — acum m-aș mulțumi și cu un cocoș și cu un cîrnat fără mi-roase, numai de-ar fi... Îți place sosul de mărar? Ca să vezi, din pricina asta ieșea mereu scandal și azi l-aș bea cum beau cafeaua.

Încetul cu încetul, Baloun uită de primejdia imaginară care îl păștea și, în tăcerea nopții, în timp ce coborau spre Liskowiec, continua să-i povestească, foarte mișcat, lui Švejk, ce nu știuse el să prețuiască înainte și ce ar fi mîncat acum, că te podideau la-crimile.

În urma lor veneau telefonistul Chodounský și plutonierul de administrație, Vaněk.

Chodounský îi arăta lui Vaněk că, după părerea lui, războiul mondial e o prostie. Îi demonstra cît de lipsit de sens este ca atunci cînd undeva se întrerupe o legătură telefonică, să trebuiască s-o refaci chiar în timpul nopții; dar cel mai reprobabil i se părea faptul că spre deosebire de alte timpuri cînd în războaie nu se știa de reflectoare, acum, tocmai în clipa cînd repari nenorocitele de fire, dușmanul te descoperă cu reflectoarele și deschide asupra ta focul întregii artilerii.

Jos în sat, unde aveau să se îngrijească de cazarea companiei, era întuneric beznă și cîinii lătrau în cor, ceea ce sili expediția să se oprească și să mediteze asupra modului cum ar putea să înfrunte javrele.

— Ce-ar fi dacă ne-am întoarce, șopti Baloun.

— Oh, Baloun, Baloun, dacă te-am denunța ai fi cu siguranță împușcat pentru lașitate, îi replică Švejk.

Cîinii lătrau din ce în ce mai tare; ba pînă la urmă fură stîrniți și cei de dincolo de rîul Ropa_y spre miazăzi, în Krotienka și în alte sate vecine, deoarece Švejk se apucase să strige în puterea nopții:

— Culcat, culcat, culcat! cum striga odinioară la cotarile lui, pe vremea cînd mai făcea comerț cu cîini.

Cîinii se înfuriaseră atît de rău, încît plutonierul de administrație Vaněk îi spuse lui Švejk:

— Las’-te păgubaș, nu mai urla atîta la ei, că asmuți asupra noastră toată Galiția.

— Cam așa ceva — răspunse Švejk — ni s-a în-tîmplat și în timpul manevrelor, în regiunea Tábor. Într-o noapte ne-am pripășit într-un sat și cîinii au început să facă zarvă mare. Pe acolo împrejurimile sînt peste tot bine populate, așa că lătratul cîinilor s-a dus frumos din sat în sat, mereu așa, tot mai departe; și cînd cu chiu cu vai au amuțit cîinii din satul nostru, unde eram cantonați, din depărtare, de undeva, parcă tocmai de la Pelhřimov, s-a auzit un alt lătrat și iar s-au pus pe lătrat ai noștri și după puțin timp lătra toată regiunea Tábor, Pelhřimov, Budějovice, Humpolec, Třeboň și Jihlava. Căpitanul nostru era un boșorog nervos; nu suferea lătratul de cîine. N-a dormit toată noaptea, s-a foit de colo pînă colo și întreba mereu patrula: „Cine latră, ce latră?” Ostașii i-au răspuns respectuos că latră cîinii; treaba

asta l-a scos din sărite așa de tare, că după ce ne-am înapoiat din manevre, pe toți cei care au fost în patrulare în noaptea aceea i-a băgat la carceră. De atunci, de fiecare dată alegea o „echipă pentru cîini” pe care o trimitea înainte. Echipa avea misiunea să intre în satele în care urma să fim cantonați și să anunțe populația că nici un cîine nu are voie să latre în timpul nopții, altminteri va fi ucis. Am făcut și eu parte o dată dintr-o echipă și cînd am ajuns într-un sat de pe lîngă Milevsko, nu știu cum dracu’ s-a făcut că m-am încurcat și am spus primarului că orice proprietar de cîine care va lătra în timpul nopții va fi împușcat din motive strategice. Primarul s-a speriat, a înhămat caii la căruță și s-a dus la comandamentul general să ceară îndurare pentru satul lui. Acolo nici nu l-au lăsat să intre, santinelele erau gata-gata să-l împuște, așa că omul s-a răzgîndit și s-a întors acasă; și pînă să intrăm în sat, la sfatul lui, toți țăranii și-au legat cîinii cu cîrpe la bot, că trei din ei au și turbat.

Porniră spre sat, după ce luară cunoștință de învățătura lui Švejk că noaptea cîinii se tem de focul de țigară aprinsă. Din nefericire, însă, nici unul din ei nu fuma, așa încît sfatul lui Švejk nu avu urmări practice. Mai apoi se dovedi de altfel că lătratul cîinilor era de bucurie, deoarece își aduceau cu drag aminte de trupele în trecere care, de fiecare dată, le lăsaseră cîte ceva de mîncare.

Simțiseră de departe că se apropiau creaturile care lăsau în urma lor oase și hoituri de cai. Dintr-o dată,

ca din pământ, în jurul lui Švejk se adunară patru dulăi, care începură să sară pe el cu cozile încîrligate de bucurie.

Švejk îi mîngîia, îi bătea prietenește pe spinare și le vorbea ca unor copii.

— Ei, vedeți, am venit, da, da, am venit să vă luăm la plimbare, să vă dăm păpică, oscioare, cojițe și dimineața plecăm iar după dușman.

Prin sat începură să se aprindă lumini. La prima casă unde bocăniră la ușă ca să afle locuința primarului, le răspunse dinăuntru un glas plîngăreț și pițigăiat de femeie care, într-o limbă ce nu aducea nici cu poloneza nici cu ucraineana, le făcu cunoscut că avea bărbatul plecat în armată și copiii bolnavi de vărsat; muscalii o jefuiseră de tot și bărbatul ei, zicea, înainte de a pleca, îi poruncise să nu deschidă nimănui noaptea. Numai după ce își întetiră atacul asupra ușii, dînd în același timp asigurări că sînt *kvartirmaistri*, o mînă necunoscută le deschise ușa, și intrînd înăuntru se dovedi că, de fapt, acolo locuia primarul, care în zadar se strădui să-l convingă pe Švejk că nu el imitase glasul plîngăreț de femeie. Se scuză că el dormea în fîn și că femeia lui, atunci cînd e trezită din somn pe neașteptate, nu mai știe ce vorbește. Cît despre cazarea companiei, satul era așa de mic că nici măcar pentru un soldat nu era loc. Nici vorbă să dormi în sat. De cumpărat, așijderea; nu era nimic. Muscalii prădasera tot.

Dar dacă pe domnii binefăcători nu i-ar supăra, i-ar conduce chiar el pînă la Krosienka, unde sînt

gospodării mari și nu-i prea departe, numai trei sferturi de ceas; acolo sînt locuri, slavă Domnului, fiecare ostaș se va putea acoperi cu un cojoc de blană de oaie; vaci sînt atîtea, că fiecare ostaș va căpăta cîte o gamelă de lapte; au și apă bună de băut; domnii ofițeri ar putea să doarmă în castel, pe cînd aici în Liskowiec? numai sărăcie, rîie și păduchi. Și el a avut cîndva cinci vaci, dar muscalii i-au luat tot și acum, cînd are nevoie de lapte pentru copiii bolnavi, el, primarul, trebuie să se ducă tocmai pînă la Krosienka.

Pentru a întări aceste spuse, din grajd se auzi un muget colectiv, apoi un glas pițigăiat de femeie care țipa la vaci, blestemîndu-le să dea holera în ele.

Primarul nu se încurcă însă și continuă netulburat, trăgîndu-și cizmele:

— Singura vacă în sat o are vecinul Wojciek; asta pe care ați binevoit, domnii mei binefăcători, s-o auziți mugind... E o vacă bolnavă, tristă. Muscalii i-au luat vițelul. De atunci nu mai dă lapte, dar gospodărilor nu-i vine s-o taie, de milă; se gîndește și el că Maica Domnului preacinstită o avea ea grijă și or să se îndrepte iar lucrurile...

Și în timp ce vorbea așa, își trase pe el sumanul:

— Să mergem, domnilor binefăcători, la Krosienka; nici trei sferturi de ceas nu facem pînă acolo; dar ce spun eu, păcătosul de mine; dacă o fi jumătate de oră... Știu eu un drum peste pîrau, pe urmă printr-un crîng de liliac, pe lîngă un stejar... Satul e mare și e acolo o vodcă... Să mergem, domnilor

binefăcători! De ce să pierdem vremea? Domnii soldați din regimentul dumneavoastră au nevoie de un culcuș bun, să se odihnească. Domnul soldat imperial și regal care se bate cu muscalul are nevoie, nu-i așa? de un pat curat, comod... La noi ce-ar găsi? Păduchi, rîie, vărsat de vînt și holeră. Chiar ieri, s-au înnegrit trei băieți de holeră... Bunul și milostivul Dumnezeu a blestemat Liskowiec-ul...

În clipa aceea, Švejk făcu un gest maiestuos cu mîna:

— Domnilor binefăcători, începu el, imitînd glasul primarului. Am citit odată într-o carte că pe vremea războaielor suedeze, cînd se dădea ordin ca oastea să fie încartiruită în cutare sau cutare sat, iar primarul încerca s-o facă pe prostul și nu dădea o mîna de ajutor, îl spînzurau pe loc de cel dintîi copac. Pe urmă, chiar astăzi, la Sanok, un caporal polonez mi-a povestit că atunci cînd vin *kvarțirmaiștrii*, primarul trebuie să-și adune numaidecît toți sfetnicii, cu care să meargă din casă în casă și să spună doar atît: Aici încap trei, aici patru, la parohie au să stea domnii ofițeri și într-o jumătate de ceas totul trebuie să fie pregătit...

Domnule binefăcător — se adresă Švejk foarte grav primarului — unde-i copacul cel mai apropiat?

Primarul nu înțelese ce înseamnă cuvîntul „copac” și de aceea Švejk îi explică cu răbdare vorbindu-i de mesteacăn, stejar, pâr, măr, într-un cuvînt îi dădu de înțeles că era vorba de un lucru care avea crengi groase. Dar primarul nu pricepu nici de data asta și

cînd auzi pomeniți pomii fructiferi, se sperie deoarece cireșele tocmai se copseseră și răspunse că nu știe de așa ceva și că are numai un stejar în fața casei.

— Foarte bine, spuse Švejk — făcînd cu mîna semnul internațional al spînzurării — te spînzurăm chiar aici în fața cocioabei, ca să știi și tu că e război și că noi avem ordin să dormim aici și nu la Kro-sienka, sau mai știu eu unde. N-ai să te apuci tu acum să schimbi planurile noastre strategice sau poate, cumva, vrei să te legeni într-un copac, cum zice în cartea aceea despre războaiele suedeze... Am cunoscut un caz la fel, domnilor, în timpul manevrelor de lîngă Velký Meziříč...

Plutonierul de administrație Vaněk îi tăie vorba:

— Asta ai să ne-o povestești mai tîrziu, Švejkule. Apoi, întorcîndu-se către primar îi spuse: Și acum, repede alarma și aranjați cartiruirea.

Primarul începu să tremure; bîgui ceva din care se putea desluși că el avusese intențiile cele mai bune cu domnii binefăcători, dar dacă altfel nu se poate, are să încerce să găsească ceva și în sat, ca să fie toți domnii mulțumiți, așa că se duce numaidecît să aducă un felinar.

Cînd ieși din odaia foarte slab luminată de o lămpiță cu petrol, agățată sub icoana unui sfînt cu chipul chinuit ca al unui schilod în ultimul grad, se auzi deodată strigătul lui Chodounský:

— Unde a dispărut Baloun?

Dar mai înainte de a începe o cercetare mai temeinică, din spatele cuptorului se deschise încetișor o ușiță ce dădea undeva în afară și prin deschizătură își lungi trupul Baloun; își roti privirea să vadă dacă nu era cumva primarul, și rosti cu un glas hîhîit de parcă ar fi avut cel mai feroce guturai:

— Ham fost în chamhară, am cothrobăit prin cevha și ham băghat în gură și achum thothul mi she liphește de cehrul guhrii. Nhu-i nhici shărat, nhici dhulce, e alhuat pentru phîne.

Plutonierul de administrație Vaněk îndreptă asupra lui lanterna electrică și cu toții constatară că în viața lor nu văzuseră ostaș austriac în așa hal de murdărie. Apoi se speriară, deoarece băgaseră de seamă că bluza lui Baloun era umflată, de parcă ar fi fost gravid în ultima lună.

— Ce-ai pățit, Baloun? îl întreabă compătimitor Švejk, pipăindu-i burta umflată.

— Aștia-s castraveți, hîrîi Baloun sufocîndu-se cu aluatul care nu se mișca nici în sus, nici în jos. Aveți grijă, că sînt sărați. Am mîncat trei la iuțeală și restul vi i-am adus vouă.

Și începu să scoată din sîn castraveți, unul după altul, împărțindu-i celor din jur.

Între timp, primarul se ivise în prag cu felinarul aprins și văzînd scena își făcu semnul crucii și spuse cu un glas plîngăreț:

— Muscalii au luat și ai noștri adună...

Ieșiră cu toții în sat, însoțiți de o haită de cinci cîini care se țineau scai de Baloun și-i dădeau mereu

tîrcoale pe la buzunarele de la pantaloni, unde Baloun

dosise o bucată de slănină, șterpelită tot din cămară și pe care, din lăcomie, o ascunsese de camarazii săi.

— Ce au cîinii de se înghesuie mereu la tine? îl întrebă Švejek.

După ce se gîndi cîteva clipe, Baloun răspunse:

— Au simțit că-s om bun.

Nu spuse însă că, în același timp, ținea strîns în buzunar slăнина și că un cîine tot trăgea cu dinții de ea.

În raita făcută prin sat pentru cazare, se convinseseră că Liskowiec-ul era o comună mare, dar care fusese într-adevăr greu încercată de urgia războiului. E drept că nu fuseseră incendii; ca prin minune, părțile beligerante nu o încadraseră în sfera operațiunilor de război; în schimb în sat se refugiase populația din multe alte sate învecinate: Chyrow, Grabow, Holuba ș.a., distruse de război.

În unele cocioabe trăiau în cea mai cruntă sărăcie chiar cîte opt familii, aciuete acolo după atîtea pagube pricinuite de războiul distrugător care trecuse peste ele cu furia torentelor sălbatice și pustiitoare ale unui rîu revărsat.

Compania fu încartiruită în mica fabricuță de spirt, minată și ea, de la celălalt capăt al satului, în ale cărei ateliere de fermentație încăpu cam jumătate din efectiv. Ceilalți ostași fură plasați pe la cîteva ferme, în care domnii bogătași nu îngăduiseră cazarea gloatelor de pâlmași năpăstuiți.

Statul-major al companiei: ofițerii, plutonierul de administrație Vaněk, ordonanțele ofițerilor, telefonis-

tul, echipa de sanitari, bucătarii și Švejk se instalară în casa popii, care nu catadicsise nici el să adăpostească vreo familie de năpăstuiți din împrejurimi și deci avea loc destul.

Era un om între două vârste, înalt și uscățiv, care umbla cu o sutană soioasă și roasă și care de atîta zgîrcenie nici să mănînce nu se îndura. Fusesse crescut de taică-său într-o ură cumplită față de ruși, ură ce-i trecuse, însă, subit la retragerea rușilor și sosirea armatelor austriece care-i mîncaseră gîștele și găinile lăsate neatinse de rușii ce nu-l deranjaseră decît prin cîțiva cazaci cu părul zbîrlit, de dincolo de Baikal.

Mînia preotului împotriva oștilor austriece crescuse și mai mult cînd intrară în sat maghiarii și-i stoarseră toată mierea din stupi. Acum se uita cu o ură înverșunată la oaspeții nepoftiți și se simțea grozav de bine fiindcă putea să se învîrtească în jurul lor, să strîngă din umeri și să repete mereu:

— N-am nimic. Sînt sărac lipit pămîntului; la mine, la mine nu găsiți, domnilor, nici măcar un codru de pîine.

Așa cum e lesne de înțeles, cel mai trist era Baloun, care sta mai-mai să plîngă de desperare. În mintea lui dăinuia încă imaginea încețoșată a unui purceluș de lapte, a cărui crustă rumenă trosnește între dinți și îmbată cu aroma ei. Ordonanța locotenentului-major Lukáš moțăia în bucătăria domnului părinte, unde din cînd în cînd venea să tragă cu ochiul un copilandru

uscățiv și deșirat, care-i ținea părintelui loc și de argat și de bucătăreasă, și avea poruncă aspră să fie cu ochii în patru peste tot, ca să nu se fure ceva.

De altfel, Baloun nici nu găsisese nimic în bucătărie; doar în solniță puțin chimion înfășurat într-o hîrtiuță, pe care-l băgă în gură și al cărui miros îi stîrni și mai mult halucinația gustativă a purcelușului de lapte.

În curtea fabricuții de spirt, în spatele parohiei, focul pălălăia sub cazanul bucătăriei de campanie, apa dăduse în clocot și clocotea așa fără nici un rost. Plutonierul de administrație și bucătarii cutreieraseră tot satul în căutarea unui porc, dar truda le fusese zadarnică. Pretutindenii se aleseseră cu același răspuns stereotip: „Muscalii au luat și au mîncat totul”.

Îl treziră deci pe cîrciumarul evreu, care începu prin a-și smulge perciunii și a-și exprima regretul că nu poate să fie de folos domnilor soldați, dar pînă la urmă îi făcu să cumpere de la ei o vacă bătrînă, slabă și prăpădită, numai oase și piele. Ceru pentru ea o sumă fantastică și, trăgîndu-se de barbă, se jură că o astfel de vacă nu se află în toată Galiția, în toată Austria și Germania; în toată Europa și chiar în lumea întregă; în același timp urlă, plînge și se jură pe legea lui că era cea mai grasă vacă din cîte veniseră vreodată pe lume, din porunca lui Iehova. Se jură pe toți strămoșii lui că pe vaca aceea se dusesse călare pînă la Woločisko, că în toată regiunea se vorbea despre ea ca despre o minune

dumnezeiască și că de fapt nici nu era vacă, ci cel mai gras bivoliț din lume. În cele din urmă înghenunche în fața lor și, îmbrățișându-le pe rînd picioarele, strigă

— Omorîți-mă dacă vreți, dar nu plecați fără vacă.

Îi ameuți în așă hal cu bocetele lui, că porniră spre bucătăria de campanie cu această gloabă, de care i-ar fi fost scîrbă și unui hingher. Mult timp încă după ce se văzu cu banii în buzunar, cîrciumarul continuă să plîngă în fața lor și să se blesteme că-l lăsaseră sărac lipit pămîntului, că singur se nenorocise vînzîndu-le o vacă atît de bună pe un preț atît de mic. Îi ruga să-l spînzure, pentru că el, om bătrîn, făcuse o asemenea prostie de care strămoșii se vor rușina în mormintele lor.

Dar chiar în timp ce se tăvălea încă în praf, înaintea lor, își scutură de pe el toată părerea de rău și cînd se duse acasă, îi spuse nevestii:

— Elsală dragă, soldații-s proști, dar noroc de Nathan al tău că-i deștept foc...

Avură de furcă cu vaca, nu glumă. Trecură prin clipe cînd se părea că nici nu va putea fi desfăcută, în sfîrșit, cînd izbutiră să-i sfîșie în cîteva locuri pielea, ieșiră la iveală niște mușchi închirciți aducînd a odgoane uscate de vapor.

Cineva reuși să facă rost de un sac de cartofi și bucătarii puseră la fiert, fără prea mari speranțe, zgîrciurile și oasele; puțin mai încolo, la o bucătărie

mai mică, un bucătar se căzni, cu desperare să pregătească dintr-o bucată din scheletul vacii masa ofițerilor.

Această vacă nefericită, dacă în general acest fenomen al naturii poate fi numit astfel, rămase adînc întipărită în amintirea participanților la festin și, fără nici o exagerare, se poate spune că dacă mai târziu, înaintea bătăliei de la Sokal, comandanții ar fi amintit ostașilor de vaca din Liskowiec, compania a unsprezecea s-ar fi năpustit, urlînd de furie, asupra dușmanului.

Atît de nerușinată fusese această vacă, încît nici măcar o supă de vacă n-a ieșit dintr-însa. Cu cît fierbea mai mult, cu atît carnea se prindea mai tare de oase, formînd un tot și împietrindu-se ca un birocraat care jumătate din viață trăise numai printre hîrtoage și se hrănise numai cu acte.

Švejek, care în calitatea lui de curier menținea o legătură permanentă între comandament și bucătărie pentru a anunța dacă-i gata mîncarea, raportă în cele din urmă locotenentului-major Lukáš:

— Domnule *oberlaintnant*, e în regulă, s-a făcut porțelan. Vaca are o carne așa de tare că se poate tăia sticlă cu ea.

Cînd voiseră s-o guste, bucătarul Pavliček își rupse un dinte din față, iar Baloun o măsea din fundul gurii.

Apropiindu-se solemn de locotenentului-major Lukáš, Baloun îi întinse, văicărindu-se, dintele rupt, învelit în textul imnului pelerinilor de la Lourdes:

— Am onoarea să vă raportez, domnule *ober-laitnant*, că am făcut tot ce-am putut. Dintele s-a rupt la *ofițirmenaj* cînd am vrut să încercăm dacă nu s-ar putea totuși face un biftec din carnea aceea.

La auzul acestor cuvinte, din fotoliul de lîngă fereastră se ridică o mutră peste măsură de tristă. Era locotenentul Dub, pe care echipa de sanitari îl transportase cu căruța, ca pe un om sfîrșit:

— Vă rog faceți liniște — îi imploră el cu un glas deznădăjduit — mi-e rău!

După care se lăsă din nou în fotoliul uzat, în ale căruia crăpături se cuibăriseră mii de ouă de ploșnițe.

— Sînt obosit — continuă Dub cu aceeași voce tragică. Sînt bolnav și suferind și rog să nu pomeniți în fața mea de măsele rupte. Adresa mea e: Smichov, Kralovská 18. Dacă nu apuc ziua de mîine, vă rog să înștiințați familia cu menajamente și să nu uitați să pomeniți pe mormîntul meu că înainte de război am fost și profesor de gimnaziu *K. u. K.*

Adormi apoi sforăind ușor, astfel că nu mai apucă să audă cum Švejek îl prohodî cu cîteva versuri din pomenirea morților:

*„Mariei i-ai iertat păcatul
Păcătosului i-ai alinat oftatul
Fă ca și-n mine nădejdea să-nflorească...”*

Tocmai atunci plutonierul de administrație Vaněk anunță că faimoasa vacă mai trebuia să fiarbă încă două ore la bucătăria ofițerilor, că nici vorbă nu

putea fi de biftec și că în loc de biftec se va găti un gulaș.

Se luă hotărîrea ca pînă va suna gornistul masa, trupa să tragă un pui de somn deoarece cina va fi oricum gata abia în zori.

Vaněk își căra de undeva un braț de fîn, îl întinse pe jos în sufrageria parohiei și, răsucindu-și nervos mustața, îi spuse locotenentului-major Lukáš, care se odihnea lîngă el pe o canapea veche:

— Vă rog să mă credeți, domnule *oberlaintnant* că așa vacă n-am înghițit în viața mea.

În bucătărie, la lumina unui muc de lumînare Șterpelit din biserică, telefonistul Chodounský scria, acasă o scrisoare pe care voia s-o aibă gata ca să nu-și mai bată capul cu treaba asta cînd, în sfîrșit, li se va anunța numărul oficiului poștal militar. Scria:

„Scumpă și iubită soție, draga mea Božena! E noapte și mă gîndesc fără încetare la tine, iubita mea, și te văd și pe tine, cum te gîndești la mine cînd te uiți la patul gol, lîngă tine. Să mă ierți dacă atunci cînd mă gîndesc ta asta, îmi trec prin minte unele lucruri. Știi bine că sînt concentrat chiar de la începutul războiului și am auzit cîte unele de pe la camarazii răniți care au căpătat concediu și cînd au ajuns acasă ar fi fost mai bucuroși să intre în pămînt decît să afle că un potlogar se ținea de fusta nevestei lor. Mă doare, crede-mă, dragă, Božena, că trebuie să-ți scriu așa. Nici n-aș fi

pomenit de una ca asta, dat știi foarte bine ca chiar tu mi-ai spus că ai mai fost în vorbă cu cineva și că înaintea mea te-a avut domnul Kraus din strada Mikulaška. Acum, în noaptea asta, cînd mă gîhdesc că beteagul acela ar mai putea, în lipsa mea, să ridice vreo pretenție față de tine, îmi zic, dragă Boženo, că l-aș sugruma pe loc. Multă vreme am ținut-o în mine, dar cînd mă gîndesc că s-ar putea da iar la tine, mi se strînge inima și-ți atrag atenția că nu înghit lîngă mine o scroafă care s-ar curvășări cu oricine și mi-ar face numele de rîs. Iartă-mi, dragă Boženo, cuvintele prea aspre, dar bagă de seamă ca nu cumva. să aflu ceva rău despre tine; altminteri m-aș vedea silit să vă ucid pe amîndoi, pentru că eu unul sînt gata la orice, chiar dacă ar fi să mă coste și viața. Te săruta de o mie de ori și urează sănătate tatei și mamei.

Al tău,

Tonouș

P.S. Nu uita că porți numele meu.”

Apoi mai scrise încă o scrisoare de rezervă:

„Prea scumpa mea Božena!

Cînd vei primi aceste rînduri, să știi că sîntem după o mare bătălie, în care norocul războiului s-a întors de partea noastră. Printre altele, am doborât vreo zece avioane inamice și am împușcat un general cu o ciupercă mare pe nas. În mijlocul luptei,

cînd deasupra noastră explodau șrapnelele, m-am gîndit la tine, scumpa mea Božena, ce-i fi făcînd, cum o duci și ce-o mai fi nou pe acasă? De fiecare dată cînd îți scriu îmi amintesc cum am fost împreună la berăria «U Tomaše», cum m-ai dus în cîrcă acasă și cum te-a durut a doua zi mîna de atîta trudă. Acum plecăm iar înainte, așa că nu-mi mai rămîne vreme să continui scrisoarea. Nădăjduiesc că mi-ai rămas credincioasă, că știi bine că în privința asta nu iert nimic. Ei, dar acum a sosit clipa plecării! Te sărut de o mie de ori, dragă Božena, și nădăjduiește că totul se va sfîrși cu bine.

Al tău credincios,

Tonouš”

Telefonistul Chodounský începu să moțăie și adormi cu capul pe masă.

Părintele, care nu dormea și umbla de colo pînă colo prin parohie, deschise ușa bucătăriei și, din spirit de economie suflă și stinse mukul de lumînare ce pîlpîia încă, pe sfîrșite, lîngă Chodounský.

În sufragerie, în afară de locotenentul Dub, nu dormea nimeni. Plutonierul de administrație Vaněk studia cu grijă un nou ordin în legătură cu aprovizionarea trupei, pe care-l primise la Sanok de la cancelaria brigăzii, și băgă de seamă că pe măsură ce se apropiau de front, rațiile scădeau. Cînd ajunse la sfîrșit, îl pufni rîsul citind un paragraf din noul ordin, prin care se interzice folosirea șofranului și a cimbrului la dresul ciorbei pentru trupă. Ordinul mai

spunea de asemeni că bucătăriile de campanie trebuie să strîngă toate oasele și să le trimită, în spate, la magazinele diviziei respective. Fraza era puțin cam obscură, deoarece nu se specifica dacă era vorba de oseminte omenești sau de oasele altor animale măcelărite.

— Ascultă Švejk — i se adresă locotenentul-major Lukáš căscînd de plictiseală — pînă căpătăm ceva de mîncare ai putea să ne povestești vreo întîmplare.

— Ei, pînă să căpătăm ceva de mîncare, domnule **oberlaintnant**, ar trebui să vă povestesc toată istoria poporului ceh, răspunse Švejk. Dar pînă una alta știu o istorioară scurtă despre o doamnă dirigintă de poștă din Sedlčansk, care, după moartea bărbatului ei a pus mîna pe poștă. Mi-a venit în minte atunci cînd am auzit vorbindu-se despre oficiile poștale militare, cu toate că nu are nimic nici în clin nici în mîneacă cu **feldpoșta**.

— Švejk — se auzi de pe sofa glasul locotenentului-major — iar începi cu tîmpeniile dumitale...

— Da, să trăiți, domnule **oberlaintnant**, chiar așa să știți, e o poveste grozav de tîmpită. Stau singur și mă mir cum de mi-a venit în minte să vă spun așa ceva; o fi din cauză de tîmpenie din naștere, ori din cauza unor amintiri din tinerețe. Știți, domnule **oberlaintnant**, pe globul nostru pămîntesc sînt tot felul de firi și pînă la urmă tot a avut dreptate bucătarul nostru Jurajda, cînd s-a îmbătat criță atunci la Bruck, de-a căzut în privată, de unde n-a mai putut să iasă,

și striga într-una: „Destinul și menirea omului este să cunoască adevărul, să stăpânească cu spiritul lui universal, să se perfecționeze și să se formeze neîncetat și treptat-treptat să intre în sferele mai înalte ale unei lumi mai frumoase, mai pline de dragoste”. Când am vrut să-l scoatem de acolo, a început să zgîrie și să muște. Se credea la el acasă și abia după ce l-am, azvîrlit din nou în latrină a-început să se sclifosească că să-l scoatem afară.

— Dar cu diriginta aia de poștă ce a fost? strigă desperat locotenentul-major Lukáš.

— A, era o femeiușcă tare cumsecade, dar și o javră, domnule *oberlaintnant*. Făcea față la îndatoririle de serviciu, dar avea un cusur: credea că toată lumea se ține de capul ei, că toți au boală pe dînsa și, de aceea, în fiecare zi după slujbă, făcea rapoarte la autorități, după cum era cazul. Odată, s-a dus dis-de-diminează la pădure să strîngă ciuperci și, trecînd prin fața școlii, a observat că domnul învățător era treaz și că i-a dat ziua bună, întrebînd-o chiar unde se duce așa cu noaptea în cap. Cînd i-a răspuns că se duce la ciuperci, dumnealui i-a zis că vine și el în urmă. Din asta, dumneaei, babă afurisită, a tras concluzia că dumnealui avea niște gînduri necurate și apoi, cînd l-a văzut că într-adevăr iese din desiș și se îndreaptă spre dînsa, dumneaei s-a speriat, a fugit, și numaidecît a făcut un raport la consiliul școlar local, cum că învățătorul a vrut s-o violeze. Învățătorul a fost trimis spre cercetare în fața comisiei disciplinare și pentru ca nu cumva din povestea asta să iasă

vreun scandal public, a venit să facă cercetările chiar inspectorul școlar în persoană, care s-a adresat șefului de post ca să aprecieze el dacă într-adevăr învățătorul era în stare de o asemenea faptă. Șeful de post, după ce s-a uitat în acte, a spus că nu era cu puțință una ca asta, fiindcă învățătorul în cauză mai fusese învinuit o dată de preot că s-ar fi ținut de nepoata lui cu care se culca el, părintele, dar că învățătorul adusese de la medicul de plasă o adeverință cum că era neputincios de la vârsta de șase ani, când a căzut răscrăcărat din pod, drept în oiștea căruței. Javra dracului nu s-a lăsat și a făcut plîngere împotriva șefului de post, a doctorului de plasă și a inspectorului școlar, cum că ar fi fost cu toții mituiți de învățător. Dacă au văzut dumnealor asta, au dat-o și ei în judecată și a fost condamnată; dar dumneai a făcut apel, zicînd că e iresponsabilă. A fost cercetată și de medicii legiști, care i-au dat certificat că, deși e tîmpită, poate totuși să ocupe orice fel de slujbă la stat.

Locotenentul-major Lukáš strigă ca ieșit din minți:

— Maica ta Cristoase! la care mai adăugă: Ți-aș spune eu una dumitale, Švejkule, dar nu vreau să-mi stric masa de seară. La care Švejk, răspunse:

— Păi, nu v-am spus dinainte, domnule *oberlaintant*, că e o poveste grozav de tîmpită...

Lukáš făcu doar un gest plictisit cu mîna și spuse:

— Deștaptăciuni din astea am mai auzit eu multe de la dumneata.

— Nu oricine poate să fie deștept, domnule *ober-laitnant*, observă Švejk convingător. Proștii fac excepție, pentru că altfel, dacă oricine ar fi deștept s-ar aduna pe lumea asta atîta deșteptăciune că fiecare al

doilea om ar fi tîmpit. Dacă, de pildă, să zicem, domnule **oberlaintnant**, fiecare din noi ar cunoaște legile naturii și ar ști să socotească distanțele cerești, i-ar stingheri pe cei din jurul lui, așa cum făcea unul Čapek, un domn care venea de multe ori pe la cîrciuma „La Potirul” și care, cînd se lăsa noaptea, ieșea din bodegă, se uita la cerul înstelat și cînd se întorcea în cîrciumă, umbla de la unul la altul și spunea: „Jupiter strălucește astăzi grozav de frumos, dar tu habar n-ai, băiete, ce ai deasupra capului. Înțelege tu, mă derbedeule, ce distanțe sînt astea? Dacă te-ar împușca dintr-un tun, apoi ar trebui să zbori cu viteza unei ghiulele milioane și milioane de ani ca să ajungi acolo.” Era atît de grosolan și de spurcat la gură cînd spunea de-alde astea, că de cele mai multe ori zbură el din cîrciumă, cu viteza tramvaiului electric, domnule **oberlaintnant**, adică cu circa zece kilometri pe oră. Sau să luăm, de pildă, domnule **oberlaintnant**, furnicile...

Locotenentul-major se ridică în capul oaselor pe sofa și împreunîndu-și mîinile strigă:

— Mă mir eu singur, Švejk, de ce stai cu dumneata la taifas, cînd te cunosc doar de atîta vreme...

Švejk încuviință cu capul:

— Asta-i obișnuința, domnule **oberlaintnant**, vedeți, vine de aici că noi ne cunoaștem de mult și am trecut împreună prin multe. Am îndurat împreună atîtea și de fiecare dată ne-am regăsit, ca curca chioară cu curcanul ei. Cu respect vă raportează, domnule **oberlaintnant**, că asta se numește soartă....

Ceea ce maiestatea sa împăratul a hotărît o dată e bine hotărît; dumnealui ne-a legat unul de altul și de altfel nici nu doresc altceva decît să vă fiu cîndva de folos. Nu vă este foame, domnule *oberlaintnant*?

Lukáš, care între timp se întinsese din nou pe sofa veche, îi răspunse lui Švejk că ultima întrebare era cea mai înțeleaptă soluție pentru terminarea palavrelor timpite de pînă atunci și-l sfătui să se ducă să vadă ce se mai aude cu masa. Ar fi, categoric, mai bine dacă Švejk s-ar mai duce puțin și pe afară și l-ar scuti de tîmpeniile pe care i le îndrugă și care îl obolesc mai mult decît tot marșul de la Sanok pînă aici. Îi mai spuse că ar fi foarte bucuros să ațipească puțin, dar că nu poate.

— Asta-i din pricina ploșnițelor, domnule *oberlaintnant*. Știți, e o veche superstiție cum că preoții nasc ploșnițe. Nicăieri nu găsiți atîtea ploșnițe ca la parohii. Părintele Zamastil de la parohia din Horni Stodulky a scris chiar o carte întreagă despre ploșnițe; umblau ploșnițele pe el chiar și în timpul predicii.

— Ascultă, Švejk, parcă ai spus ceva? Te duci la bucătărie, sau nu te duci?

Švejk ieși, și-n urma lui, dintr-un colț, se desprinsese ca o umbră, călcînd după el în vîrfurile picioarelor, Baloun...

Dimineața, cînd părăsiră satul Liskowiec și porniră spre Starasol și Sambov, luară cu ei în cazanul bucătăriei de campanie și nefericita vacă care încă

nu fiersese. Fusese luată hotărîrea de a se continua fiertul în timpul marșului, urmînd ca masa să fie servită la popasul de la jumătatea drumului, între Liskowiec și Starasol.

Pentru drum, trupa căpătă cafea neagră.

Locotenentul Dub fu urcat din nou într-un furgon sanitar, dat fiind că se simțea și mai rău chiar decît cu o zi înainte. Cel mai mult avu de suferit din pricina asta ordonanța, care trebui să alerge tot timpul pe lîngă furgon și să asculte cum locotenentul Dub îl porcăia într-una, pentru că în ziua precedentă nici nu s-ar fi sinchisit de el, drept care, cînd vor ajunge la destinație, va avea el grijă să se răfuiască. Tot mereu cerea să i se aducă apă, pe care cum o bea, o bora numaidecît.

— De cine... de cine rîdeți? zbiera din furgon. Vă învăț eu minte, cu mine nu vă jucați; o să aflați voi cine sînt!

Locotenentul-major Lukáš mergea călare, iar Švejk, care îi ținea tovărășie, bătea pasul atît de convins, de parcă n-ar fi avut răbdare să aștepte clipa cînd avea să dea ochii cu inamicul. În același timp, povestea:

— Ați băgat de seamă, domnule *oberlaitnant*, că unii din oamenii noștri sînt ca muștele? Nu duc nici măcar treizeci de kilograme în spinare și nu mai au putere să răsufle. Ar trebui să li se țină și lor conferințe, așa cum ne ținea nouă răposatul dom' *oberlaitnant* Buchanek, care s-a împușcat din pricina acontului de zestre pe care l-a luat de la viitorul

socru și pe care dumnealui l-a făcut praf cu alte curve. Pe urmă a luat altă arvună, de la un al doilea viitor socru; cu asta a umblat mai gospodărește, a păpat-o pe îndelete la cărți și nici nu s-a uitat la curve. Se înțelege că banii nu i-au ajuns totuși pentru multă vreme, așa că a trebuit să atace un al treilea viitor socru, pentru altă arvună. Cu asta și-a cumpărat un cal; un armăsar arăbesc, dar nu era un pur-sînge...

Locotenentul-major Lukáš sări furios de pe cal:

— Švejk — tună el cu un glas amenințător — dacă încerci să-mi vorbești și despre al patrulea acot, să știi că te zvîrl în șanț.

Apoi încălecă din nou, iar Švejk continuă foarte grav:

— Am onoarea să vă raportează, domnule *oberlajtnant*, că nici vorbă nu poate fi de un al patrulea acot, pentru că după al treilea dumnealui s-a împușcat.

— Slavă Domnului, oftă ușurat locotenentul-major Lukáš.

— Dar, ca să nu uităm despre ce vorbeam, reluă Švejk. Conferințe din acelea pe care ni le ținea domnul *oberlajtnant* Buchanek, cînd se întîmplă ca soldații să cadă de oboseală în timpul marșului, ar trebui, după modesta mea părere, să se ție în fața ostașilor, așa cum o făcea dumnealui. Dumnealui dădea *rast*, ne aduna pe toți ca puii în jurul cloștii și începea să ne spună: „Bă, nătărăilor, voi nici nu

sînteți în stare să prețuiți avantajul că mărșăluiți pe
globul pămîntesc,

fiindcă sînteți o adunătură de golani neciopliți, de-i vine omului să borască cînd se uită la voi; ce v-ați face dacă v-aș lăsa să mărșăluiți așa prin soare, unde omul care pe planeta noastră nenorocită are șazeci de kile cîntărește acolo peste o mie șapte sute de kilograme; atunci să vă văd cum ați mărșălui dacă ați avea în spinare două sute optzeci de kile, aproape trei sute, și arma ar cîntări cam vreo două sute cincizeci de kile; ați pieri dracului. Ați gîfii și ați scoate limbile de-un cot, ca cîinii hăituiți. Era printre noi un nenorocit de învățător, care a avut îndrăzneala să ceară și el cuvîntul: „Dacă îmi dați voie, domnule **oberlaintnant**: în lună, un om de șazeci de kilograme cîntărește numai treisprezece kilograme. În lună ni s-ar părea marșul mai ușor, pentru că povara noastră ar cîntări acolo numai patru kilograme. În lună, de fapt, am zbura, n-am mărșălui.” „Asta-i acum — i-a răspuns răposatul domn **oberlaintnant** Buchanek — păi bine, mizerabile, îți arde de o palmă; să fii bucuros că-ți dau una pămîntească, obișnuită: dacă ți-aș cîrpi una din acelea din lună — de care ziceai — ușor cum ești, ai zbura tocmai pînă în Alpi și te-ai face zob. Și dacă ți-aș arde una grea, solară, apoi te-ai face terci, și capul ți-ar zbura pînă în Africa.” I-a cîrpit de aceea o labă obișnuită, pămîntească: atotștiutorul s-a pus pe bocit și noi am mărșăluit mai departe. Tot timpul cît a durat drumul, s-a smiorcăit și s-a apucat, domnule **oberlaintnant**, să ne vorbească despre nu știu care demnitate omenească și că se procedează cu el ca față

de o ființă necuvîntătoare. După aceea, domnul **oberlaintnant** l-a trimis la raport, acolo i-au dat paisprezece zile de închisoare și șase săptămîni de serviciu peste termen, pe care însă nu le-a făcut pentru că avea hernie și dumnealor l-au silit să se sucească cam prea mult pe trapez și el n-a rezistat și a murit ca simulant, la spitalul militar.

— Mi se pare foarte interesant, Švejk, spuse locotenentul-major Lukáš, că dumneata — așa cum ți-am spus-o în repetate rînduri — ai obiceiul să iei într-un anume fel peste picior corpul ofițeresc.

— Da' de unde, răspunse sincer Švejk. Eu am vrut doar să vă povestesc, domnule **oberlaintnant**, cum înainte vreme, la militarie, oamenii se băgau singuri în nenorocire. Omul acela își închipuia că e mai în-vățat decît domnul **oberlaintnant**, voia să-l înjosească cu luna lui în fața **manșaftei** și dacă vreți să știți, cînd l-a atins cu aia pămîntească peste bot, au răsufat cu toții ușurați, nimănui nu i-a părut rău; ba din contra s-au bucurat cu toții că domnul **oberlaintnant** a făcut o glumă așa de bună cu laba aia pămîntească. Asta se cheamă să salvezi o situație. Omului trebuie să-i treacă pe loc ceva prin minte, și totu-i în regulă. Peste drum de mănăstirea Carmeliților din Praga, domnule **oberlaintnant**, avea cu ani în urmă o prăvălie cu iepuri de casă și alte păsări, un domn Jenom... Într-un timp a intrat în vorbă cu fiica legătorului de cărți Bilek. Lui dom' Bilek nu-i era pe plac cunoștința asta și chiar a și spus-o public la cîrciumă, că dacă cumva domnul

Jenom ar veni să ceară mîna fiicei lui, l-ar azvîrli pe scări „ce n-a văzut lumea”. Domnul Jenom a băut zdravăn și s-a dus la domnul Bilek, care l-a întîmpinat în antreu, cu un cuțit mare în mînă — din acelea cu care se rotunjesc marginile cărților și arată a satîr de tocat broaște. A zbierat o dată la el întrebînd ce dorește, și domnu’ Jenom, drăguțul de el, s-a bășit așa de tare, că s-a oprit și pendula din perete. Pe domnul Bilek l-a pufnit atunci rîsul, i-a întins numaidecît mîna și n-a mai știut cum să fie mai gentil: „Poftiți, intrați, domnule Jenom, luați loc, vă rog, sper că nu v-ați cufurit, doar nu sînt chiar așa de rău; e drept că aveam de gînd să vă dau afară, dar acum văd că sînteți un om foarte simpatic, un original. Eu sînt legător de cărți; am citit multe romane și nuvele, dar nicăieri n-am văzut ca un mire să se prezinte așa.” Și între timp rîdea de se ținea de burtă și zicea cu nespusă bucurie că parcă s-ar cunoaște de cînd s-au născut, ca și cînd ar fi frați buni, i-a umplut numaidecît pipa, a trimis după bere și cîrnați, și-a chemat soția și l-a descris în toate amănuntele cu bășinile pe care le-a tras. Doamna a scuipat scîrbită și s-a retras. Pe urmă și-a chemat fiica și i-a spus: „Uite, vezi, domnul ăsta a venit să-ți ceară mîna în cutare și cutare împrejurări”. Fata a izbucnit în plîns și a declarat că nu-l cunoaște, că nici nu vrea să știe de el, așa că nu le-a rămas altceva mai bun de făcut decît să bea amîndoi berea, să mănînce cîrnații și să se despartă. Apoi, după asta, domnul Jenom s-a mai făcut de rîs în cîr

ciuma aceea, unde se ducea domnul Bilek; așa că, pînă la urmă, peste tot, în tot cartierul nu i se mai zicea altfel decît „Jenom căcăciosul” și toată lumea vorbea de felul cum a vrut să salveze el situația. Viața omenească — să trăiți — domnule **oberlaintnant**, e așa de complicată, încît viața unui singur om e un fleac față de ea. La cîrciuma noastră, „La Potirul”, din strada Bojiště, veneau, înainte de război, un polițai, unu’ Hubička, și un domn redactor care umbla după picioare rupte, oameni călcați de tramvaie, sinucigași, ca să aibă ce scrie la ziar. Era un om tare vesel, mai mult își pierdea vremea pe la poliție decît în redacția lui. Într-o zi, dumnealui l-a îmbătat pe polițaiul Hubička, l-a dus în bucătărie și au schimbat între ei hainele, astfel că polițaiul a rămas îmbrăcat în civil, iar domnul redactor a devenit polițai... a acoperit frumușel numărul revolverului și a pornit-o așa în inspecție prin Praga. În strada Resslová, dincolo de fostul penitenciar, a întîlnit în liniștea nopții un domn mai în vîrstă, în cilindru și palton căptușit cu blană, care mergea la braț cu o doamnă tot așa, mai în vîrstă, și tot în haină de blană. Se grăbeau amîndoi spre casă și nu scoteau o vorbă. Redactorul a intrat în ei și s-a stropșit la domnul cu joben: „Încetați o dată cu zbieratul, că vă arestez!” Închipuți-vă, domnule **oberlaintnant**, spaima bătrînilor. Zadarnic au încercat să-i spună că trebuie să fie la mijloc o greșeală, că veneau de la un dineu, de la domnul guvernator. Trăsura i-a adus pînă dincoace de Teatrul Național, de unde au luat-o

pe jos ca să mai ia puțin aer; locuiau aproape, pe strada Morani; el era consilier superior la guvernămînt iar doamna — soția sa. „Pe mine nu mă duceți de nas — a continuat să tune la el redactorul travestit — ar trebui să vă fie rușine, dacă într-adevăr sînteți — așa cum spuneți — consilier superior la guvernămînt și vă purtați ca un băiețandru. Vă urmăresc de mult și am văzut cum ați ciocănit cu bastonul în toate obloanele magazinelor pe care le-ați întîlnit în drum, iar soția dumneavoastră, cum o numiți — v-a dat o mîină de ajutor.” „Dar, după cum vedeți, nici nu am baston! Poate că a fost altcineva înaintea noastră”, s-a apărat consilierul. „Cum să-l mai aveți — i-a răspuns pe loc redactorul travestit — cînd l-ați rupt, așa cum am văzut, colea după colț, pe spinarea unei babe care umblă prin cîrciumi cu cartofi copti și castane.”

Doamna, nici să plîngă nu mai putea de spaimă, iar domnul consilier superior s-a înfuriat așa de tare, încît a început să-i spună ceva despre obrăznicie; în consecință a fost arestat și predat primei patrule întîlnite în raza comisariatului din strada Šalmová, căreia redactorul travestit i-a ordonat să ducă perechea la comisariat, deoarece el fiind de la circa sfîntul Jindrich și trecînd în interes de serviciu pe la Vinohrady, îi surprinsese pe cei doi în timp ce tulburau liniștea nopții, într-o încăierare, și insultau gardianul din post. A mai adăugat că el se duce să rezolve treburile la comisariatul lui din sfîntul Jin-

drich și peste un ceas are să vină la comisariatul
din

Šalmová. Așa că patrula i-a dus pe cei doi și i-a băgat la răcoare, unde au așteptat pînă dimineața să vină polițaiul care, între timp, cu ochii mari, s-a înapoiat „La Potirul”, în strada Bojiště, unde l-a trezit pe Hubička și, cu mari precauțiuni, i-a spus ce s-a întîmplat și ce urmări ar putea să aibă daravera dacă nu-și ține gura...

Locotenentul-major Lukáš părea obosit de atîta vorbărie, dar înainte de a da pîteni calului, ca să ajungă din urmă avangarda, îi spuse lui Švejk:

— Dacă ai vorbi pînă seara, ai spune tîmpenii din ce în ce mai mari.

— Domnule *oberlaintnant* — strigă Švejk în urma locotenentului-major, care se îndepărta în galop — nu vreți să știți cum s-a terminat?

Locotenentul-major Lukáš smuci nervos frîul.

Starea locotenentului Dub se îmbunătățește atît de mult, încît coborî din furgonul sanitar, adună în jurul lui întregul serviciu auxiliar al companiei și ca prin vis începu să-i facă educație. Ținu un logos lung, care îi apăsă pe ostași mai mult decît ranița și arma.

Era un amestec de tot soiul de imitații. Începu așa:

— Dragostea ostașilor față de domnii ofițeri este un impuls pentru sacrificii de necrezut, dar cînd dragostea asta nu e înăscută în soldat, ea trebuie impusă. În viața civilă, dragostea cu sila a unui om față de altul, să zicem, de pildă, a intendentului față de

corpul profesoral, durează atîta timp cît ține și puterea care o impune; în armată se întîmplă, însă, altfel, deoarece ofițerul nu poate îngădui soldatului nici cea mai mică slăbire a dragostei care-l leagă de superiorul lui. Dragostea asta nu este o simplă dragoste, ea este de fapt respect, frică și disciplină.

Švejk se ținea pe aproape, în stînga locotenentului Dub și în timp ce acesta vorbea, stătea smirna, cu fața întoarsă spre el, în poziția *rechtsschaut*.

La început, locotenentul Dub nu-l băgă în seamă și își văzu mai departe de cuvîntarea lui:

— Disciplina și îndatorirea de ascultare, dragostea obligatorie a ostașului față de ofițer oglindește o mare realitate, căci raportul dintre soldat și ofițer este foarte simplu: unul ascultă, celălalt poruncește. În cărțile de artă militară am citit că laconismul, simplitatea militară sînt virtuți pe care trebuie să și le însușească orice soldat care fie că vrea, fie că nu vrea, își iubește superiorul, care în ochii lui trebuie să fie obiectul cel mai mare, mai desăvîrșit și mai pur al unei voințe hotărîte și de neclintit.

Abia acum observă *rechtsschaut*-ul lui Švejk, care îl privea țintă; lucrul îi era foarte neplăcut, deoarece simți deodată că se cam încurcase în vorbăria lui și nu găsea o ieșire din acest făgaș al dragostei ostașului față de superior. De aceea zbieră la Švejk:

— Ce tot caști gura la mine, ca vițelul la poarta nouă?

— La ordin, să trăiți, domnule *laitnant*, chiar dumneavoastră ați binevoit odată să-mi atrageți atenția că atunci cînd vorbiți sînt dator să vă urmăresc buzele cu privirea. Dat fiind că orice ostaș trebuie să execute ordinele superiorului său și să le țină minte o dată pentru totdeauna, a trebuit s-o fac.

— Uită-te în partea cealaltă — strigă locotenentul Dub — nu te holba la mine, tîmpitule; știi bine că nu te pot suferi și că nu-mi face plăcere să te văd; mă pun eu o dată pe capul tău...

Švejk întoarse capul „la stînga” și continuă să rămîna atît de țeapăn, în preajma locotenentului Dub, încît acesta izbucni:

— Unde te uiți, cînd îți vorbesc?

— Cu respect vă raportează, domnule *laitnant*, că potrivit ordinului dumneavoastră, sînt *linksschaut*.

— Ah, Dumnezeu! — oftă locotenentul Dub — mare pacoste mai ești. Uită-te drept înainte și spune-ți în gînd: sînt așa de prost că n-are să fie nici o pagubă dacă crăp. Ai să ții minte?

Švejk își aținti privirea drept înainte și spuse:

— Cu respect vă raportează, domnule *laitnant*, e nevoie să răspund la această întrebare?

— Cum îți permiți, tună locotenentul Dub. Cum îndrăznești să vorbești cu mine; ce vrei să spui cu asta?

— Cu respect vă raportează, domnule *laitnant*, că mă gîndesc la un ordin al dumneavoastră, într-o gară, unde m-ați ocărît și mi-ați spus să nu mai

răspund niciodată după ce dumneavoastră ați isprăvit de vorbit.

— Ți-e frică de mine, hai? se bucură locotenentul Dub. Bine, dar să știi că încă nu m-ai cunoscut. În fața mea au tremurat și alții mai dihai ca tine; ține minte asta. Am mai îmblânzit eu și pe alții; de aceea, ține-ți gura și rămâi frumușel în urmă; să nu te mai văd!

Švejk rămase deci în urmă și călători comod, în furgonul sanitar, pînă la locul destinat pentru popas unde, în sfîrșit, avură bucuria să se înfrupte din nefericita vacă.

— Vaca asta — țină să observe Švejk — ar fi trebuit ținută cel puțin paisprezece zile în oțet sau, dacă nu vaca, măcar omul care a cumpărat-o.

De la brigadă sosi în galop un curier cu noi dispoziții pentru compania a 11-a; brigada ordona schimbarea *marșrutei*, compania urmînd să se îndrepte spre Felštyn, ocolind Woralyče și Sambor-ul, deoarece nu putea fi cazată în nici unul din aceste sate, din cauza a două regimente din Poznan.

Locotenentul-major Lukáš dădu imediat dispozițiile de rigoare: plutonierul de administrație Vanek și Švejk să plece înainte spre a se asigura cazarea companiei la Felštyn.

— Nu cumva, Švejk, să faci vreo năzbîtie pe drum, îi atrase atenția locotenentul-major. Și mai ales să te porți cuviincios cu populația!

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlaintnant*, că am să mă străduiesc. E drept că am avut un vis

tare urît cînd am ațipit nițel, spre dimineată. Am visat despre o albie de rufe care s-a scurs toată noaptea pe coridor, în casa unde locuiam, și apa a răzbit în apartamentul proprietarului, care a doua zi dimineată mi-a reziliat contractul. Știți, domnule *oberlaintnant*, un caz ca ăsta s-a întîmplat cu adevărat, la Karlin, dincolo de viaduct...

— Švejk, scutește-ne, te rog, de prostiile dumitale și. privește mai bine împreună cu Vaněk harta, ca să știți încotro aveți de mers. Vedeți satele astea; de aici o țineți tot la dreapta spre râu, apoi de-a lungul râului, pînă ajungeți iar într-un sat și de acolo, din locul unde se varsă cel dintîi pîrîu pe care, o să-l aveți pe mîna dreaptă, o luați peste cîmp în sus, mereu spre miazănoapte și nimeriți drept în Felštyn. O să țineți minte?

Švejk porni așadar la drum cu plutonierul de administrație Vaněk, călăuzindu-se după dispozițiile primite.

Era pe la amiază; natura respira din greu în arșița înăbușitoare, iar mormintele proaspete, acoperite în grabă, împrăștiau o duhoare de hoit descompus. Švejk și Vaněk traversau o regiune în care se dăduseră lupte grele în cursul înaintării spre Przemysl și unde mitralierele seceraseră batalioane întregi. Prin zăvoaie se vedeau limpede isprăvile artileriei. Pe suprafețe întinse și pe povîrnișuri, în loc de arbori ieșeau-din pămînt un fel de cioate negre, și toată această pustietate era brăzdată de tranșee.

— Aici arată nițel altfel decât la noi la Praga, începem Švejk, ca să rupă tăcerea.

— La noi, acum s-a isprăvit secerișul, spuse plutonierul de administrație Vaněk. La Kralupy începem devreme cu secerișul.

— După război o să fie aici o recoltă grozavă, continuă Švejk după o clipă de tăcere. Țștia n-au să trebuiască să cumpere făină de oase; e foarte avantajos pentru țărani cînd le putrezește un regiment întreg pe pămînturile lor; e un îngrășămînt bun. Mie, numai de un singur lucru mi-e teamă: ca nu cumva țărani de pe aici să se lase duși de nas și să vîndă oasele la fabrica de zahăr. La cazarma din Karlin era un *oberlaintnant*, Holub, care era așa de învățat, că toți de la companie îl socoteau tîmpit, fiindcă dumealui, din pricina învățaturii nu știa să înjure soldații și toate le rezolva numai din punct de vedere științific. Într-o zi, ostașii i-au raportat că pîinea distribuită nu se putea mîncă. Alt ofițer s-ar fi mîniat de o asemenea obrăznicie, dar el nu; a rămas foarte liniștit, n-a făcut pe nici unul porc sau scroafă, nici măcar o labă peste bot n-a ars nimănui! Și-a adunat numai băieții și le-a spus cu vocea lui blajină: „Mai întîi de toate, ostași, trebuie să vă dați seama de faptul că aici în cazarmă nu vă treziți într-un *«delikatessen handlung»*, unde să puteți alege marinată de țipar, sardele în ulei sau sendviciuri. Orice ostaș trebuie să fie destul de deștept ca să înghită fără să crîcnească tot ce i se dă și să simtă în el atîta disciplină cît să nu-l facă să se revolte îm-

potriva calității produselor căpătate pentru mîncare. Închipuți-vă, ostași, că ar veni un război. Pămîntului în care, după bătălie, veți fi îngropați, îi e absolut indiferent cu ce fel de pîine cazonă v-ați îndopat înainte de moarte. Tătucul pămînt vă înghite și vă mistuie cu bocanci cu tot. În lumea asta nimic nu se pierde; din voi, ostași, vor crește alte grîne, din care se va face pîine pentru alți ostași, care, poate, la fel ca și voi, nu vor fi mulțumiți, se vor duce să se plîngă și vor da de unul care să-i bage la închisoare pînă în vecii vecilor, fiindcă are dreptul s-o facă. Acum, ostași, ca v-am lămurit totul așa de frumos, nădăjduiesc că nu va mai fi nevoie să vă reamintesc din nou, iar cel care în viitor va mai avea de gînd să se plîngă, va sta și va chibzui mai întîi foarte bine.” „Cel puțin dacă ne-ar înjura”, își spuneau soldații între ei și toți eram grozav de mînioși de vorbele delicate ale domnului *oberlaintant*. Așa s-a făcut că într-o zi, băieții din companie m-au ales pe mine ca să-i spun că toți îl iubesc, dar că asta nu-i militarie, dacă nu înjură. M-am dus atunci la el acasă și l-am rugat să lase deoparte orice sfială, că milităria trebuie să fie militarie și că ostașii sînt învățați să li se reamintească mereu că sînt porci și cîini, pentru că altfel își pierd respectul față de superior. La început, dumnealui s-a apărut, mi-a spus ceva despre inteligență, despre prințipul că în ziua de azi nu-i îngăduit să ții ostașii la respect cu nuiaua, dar pînă la urmă s-a dat pe brazdă; mi-a cîrpit o labă și m-a dat pe ușa afară, așa ca să-i

crească autoritatea. Când am comunicat băieților rezultatul tratativelor mele, s-au bucurat grozav cu toții, dar dumnealui le-a stricat bucuria chiar a doua zi. De față cu toți, a venit după mine și mi-a spus: „Švejk, am exagerat ieri, ține un galben și bea-l în sănătatea mea. Trebuie să știi cum să te porți cu ostașii.”

Švejk își roti privirea peste împrejurimi.

— Cred că am luat-o greșit, anunță el. Domnul *oberlaintnant* ne-a explicat doar foarte limpede. Să mergem în sus, în jos, pe urmă la stînga și la dreapta, apoi iar la dreapta și iar la stînga — și noi îi tot dăm mereu înainte. Sau te pomenești că am trecut prin toate astea, în timp ce vorbeam? Eu unul văd în fața mea două drumuri care duc spre Felštynul nostru. Aș fi de părere s-o apucăm pe drumul ăsta care o ia la stînga.

Așa cum se întîmplă îndeobște, cînd doi ajung la o răspîntie de drumuri, plutonierul de administrație Vaněk începu să demonstreze că ar trebui s-o ia la dreapta.

— Drumul meu, îi replică Švejk, e mai lesnicios decît al dumatăle. Eu merg pe lîngă pîrău, unde cresc floricele de „nu-mă-uita”^w, dumneata n-ai decît să bați drumul prin arșiță. Eu ascult de vorbele domnului *oberlaintnant* că în nici un caz nu putem rătăci și dacă tot nu putem rătăci, de ce mă rog m-aș osteni la deal; o iau frumușel prin luncă, îmi pun o floriceică la capelă și adun un buchet întreg pentru domnul *oberlaintnant*. La urma urmei putem să încercăm, să

vedem care din noi are dreptate și sper că ne despărțim aici ca buni camarazi. Locurile pe aici sînt așa fel făcute, că toate drumurile trebuie să ducă la Felstynul nostru.

— Nu te prosti, Švejk, insistă Vaněk. Așa cum am văzut pe hartă, de aici trebuie s-o luăm la dreapta.

— Harta? Se mai înșală și ea, răspunse Švejk, coborînd în vale spre pîrau. Într-un rînd, mezelarul Křenek din Vinohrady, a pornit-o noaptea, călăuzit de planul orașului Praga, de la localul „Montagu” din Malá Strana, spre casă, la Vinohrady, și spre dimineață a ajuns tocmai la Rozdelov, lîngă. Kladno, unde oamenii l-au găsit mort de oboseală, într-un lan de secară. Așadar, domnule *rechnungsfeldwebel*, dacă dumneata te încapățînezi și nu vrei să știi de vorbă bună, apoi n-am ce-ți face, trebuie să ne despărțim și ne-om întîlni la destinație, în Felštyn. Fiți bun și uitați-va la ceas, ca să știm care o ajunge mai întîi. Iar dacă cumva v-ar amenința vreo primejdie, trageți fără teamă în aer ca să știu și eu unde vă aflați.

După-amiază, Švejk ajunse lîngă un iaz mic, unde dădu, peste om prizonier rus fugar, care se scălda în iaz; zărindu-l pe Švejk, prizonierul o luă la fugă, gol, așa cum ieșise din. apă.

•

Švejk curios să vadă cum i-ar ședeă în uniformă rusească, care zăcea acolo la umbra sălciilor, se dezbracă și își trase pe el uniformă nefericitului prizonier, rămas în pielea goală, care o tulise din coloana

de prizonieri cantonată în satul din spatele pădurii. În dorința lui de a se oglindi din toate părțile în apa iazului, se plimbă multă vreme pe dig încoace și încolo pînă cînd dădu peste el o patrulă de jandarmi pedestri, care umbla în căutarea fugarului rus. Ostașii din patrulă erau maghiari și, cu toate protestele lui Švejk, îl duseră în spatele frontului, la Chyrow, unde-l băgară într-o coloană de prizonieri ruși, destinați să lucreze la repararea traseului de cale ferată ce ducea spre Przemyśl.

Totul se petrecu cu o asemenea repeziciune încît, abia a doua zi își dădu seama Švejk de situație și, cu o bucată de cărbune de lemn, scrise pe zidul alb al odăii de școală, unde erau cazați o parte din prizonieri:

„Aici a dormit Josef Švejk din Praga, kompanienordonanz al companiei a 11-a de marș din regimentul 91 infanterie, care în calitate de kvar-tirmacher a căzut din greșeală în captivitate austriacă, lângă Felštyn”

CONTINUAREA GLORIOSULUI DEZASTRU

ŠVEJK ÎN COLOANA DE PRIZONIERI RUȘI

Așadar, atunci când Švejk, îmbrăcat în uniforma rusească și considerat din greșeală prizonier rus, fugit dintr-un sat din preajma Felštynului, își scrisese pe perete, cu o bucată de cărbune, strigătele sale desperate, nimeni nu-l luă în serios; iar când la Chyrow vru să explice totul, amănunțit, unui ofițer care trecea întâmplător pe acolo (se împărțeau tocmai prizonierilor niște turte de măămăligă uscată), un ostaș maghiar din garda coloanei îl lovi cu patul puștii peste umăr și-și însoți lovitura cu următoarea observație:

— *Baszom az élet*, înapoi în rînd, scroafă rusească!

Gestul se integra în mod firesc în atitudinea generală a ungarilor față de prizonierii ruși, a căror limbă nu o înțelegeau.

Švejk își relua așadar locul în coloană, unde se adresa celui mai apropiat prizonier:

— Țsta își face datoria, dar de fapt se pune singur în primejdie. Ce s-ar întîmpla dacă cumva pușca ar fi

încărcată și *ferșlusul* deschis? S-ar putea ca, așa cum lovește omul peste umăr cu *lauful*¹ îndreptat spre el, *kverul*² să se descarce, toate gloanțele să-i zboare în gură și să moară, făcându-și datoria. Prin părțile Șumavei, într-o carieră de piatră, muncitorii furau chibrituri de dinamită ca să aibă de rezervă iarna pentru spartul buturugilor. Paznicul carierei a primit ordin să-i buzunărească pe pietrari când ieșeau de la lucru și a făcut-o cu multă dragoste; a pus mîna numaidecît pe cel dintîi pietrar întîlnit în cale și a început să-l scotocească așa de sălbatic prin buzunare, pînă cînd chibriturile de dinamită s-au încins și cum amîndoi au sărit frumușel în aer, în ultima clipă părea că s-ar fi ținut unul de gîtul celuilalt.

Prizonierul rus, căruia Șvejk îi povestea întîmplarea, se uită la el foarte înțelegător, dat fiindcă nu pricepea o iotă din tot ce-i spunea.

— *Ne ponimat, ia krîmski tatarin, Allah ahper.*

După care se așează pe pămînt, cu picioarele încrucișate sub el și ducîndu-și mîinile la piept, începu să se închine:

— *Allah ahper — Allah ahper — bezmila — arahman — arahim — malinkin mustafir.*

— Aha, care va să zică ești tătar, — îi spuse Șvejk compătimitor — dar să știi că-mi placi. Apoi, dacă-i vorba pe așa, tu ai să mă înțelegi pe mine și eu pe tine. Hm... ascultă, îl știi pe Iaroslav von Sternberg?

¹ Țeava puștii.

² Arma (în germană incorectă).

N-ai auzit de numele ăsta, frățioare? Nu? Păi, v-a snopit curul în bătaie lângă Hostyn. În pas alergător ați șters atunci putina din Moravia noastră, tătărașilor. Pesemne că în cărțile voastre de citire nu se pomenește de treaba asta, da' noi am învățat. Da' de fecioara Maria ai auzit? Cred și eu că n-ai auzit — a fost și ea atunci de față; dar să n-aveți nici o grijă, măi tătărașilor, că aici în prizonierat au să vă boteze ei pe toți.

Apoi Švejk se întoarse spre alt prizonier:

— Și tu, tot tătar ești?

Interpelatul înțelese cuvântul tătar, dădu din cap și spuse:

— *Tatarin niet, cerkez, rodneia cerkez, golovi reju.*

Švejk avusese, așadar, nenorocul să intre într-o societate compusă din cei mai feluriți reprezentanți ai popoarelor din Orient. În coloana de prizonieri erau tătari, gruzini, cerkezi, mordvini și kalmuci.

Din păcate însă, nu izbuti să se înțeleagă cu niciunul și astfel fu târît împreună cu ceilalți pînă la Dobromil; de acolo trebuia să înceapă repararea liniei ce trecea prin Przemysl și Nijankovice.

La Dobromil, în cancelaria etapei, se făcea înregistrarea prizonierilor, dar lucrul mergea greu din pricină că nici unul din cei trei sute de prizonieri aduși acolo nu pricepea ruseasca plutonierului de la masă, care se dăduse cîndva drept cunoscător al limbii ruse și o făcea acum pe tălmaciul în Galiția Orientală. E adevărat că în urmă cu trei săptămîni își

comandase un dicționar germano-rus și o carte de conversație elementară, dar deocamdată nu-i intrase nimic în cap, astfel că în loc de limba rusă, vorbea o slovacă stilcită, pe care o prinsese ca vai de lume, pe vremea când, în calitate de reprezentant al unei firme vieneze, vindea în Slovacia icoane cu chipul sfântului Ștefan, mătăsuri și mătănii.

În fața acestor fapte ciudate, cu care nu se putea înțelege de loc, stătea cu ochii holbați ca vițelul la poarta nouă... În cele din urmă ieși afară și strigă spre grupul de prizonieri

— *Wer kann deutsch sprechen?*

Din grup se desprinsese Švejk și, cu fața, înseninată de bucurie, se repezi către plutonier, care îi ordonă să-l însoțească numaidecât la cancelarie.

Aici plutonierul se așază pe un scaun în fața unui maldăr de dosare cu chestionare privind numele, naționalitatea și cetățenia prizonierilor și începu o convorbire însuflețită cu Švejk, în limba germană:

— Tu, ești ovrei, hai?

Švejk, clătină din cap.

— Nu-i nevoie să tăgăduiești, continuă sigur de sine plutohierul-tălmaci. Toți prizonierii care au știut nemțește au fost ovrei și basta. Cum zici că te cheamă? Švejk? Păi vezi? Ce rost are să mai tăgăduiești, când pînă și numele ți-i ovreiesc? La noi nu trebuie să-ți fie teama s-o mărturisești. La noi în Austria nu există pogromuri împotriva ovreilor. De unde ești? Aha, Praga, da, da, știu, asta vine lîngă Varșovia. Am mai avut acu' o săptămînă doi ovrei

din Praga, de lângă Varșovia; și de la ce regiment spuneai că ești? Aha, 91...

Plutonierul luă un registru, îl răsfoi, apoi reluă:

— Aha, regimentul nouăzeci și unu, din Erevan, Caucazia cu baza la Tiflis; te minunezi și tu cum le știm aici pe toate, hai?

Švejck se minuna într-adevăr de toată tărășenia, iar plutonierul continua să peroreze pe un ton foarte grav, întinzându-i lui Švejck țigara fumată pe jumătate:

— Ei, ăsta-i alt tutun decît mahorca voastră. Știi, mă ovreiașule, aici eu sînt stăpînul suprem... Cînd spun eu ceva, apoi toți trebuie să tremure și să se ascundă. La noi e altă disciplină în armată decît la voi; țarul vostru e un nătărău, da' împăratul nostru e o minte luminată. Am să-ți arăt acum ceva, ca să știi și tu ce înseamnă la noi disciplină.

Deschise ușa spre încăperea alăturată și strigă:

— Hans Löfler!

Se auzi un *hier* puternic și în cancelarie intră un soldat cu gușă, de fel din Stiria, cu o mutră de cretin sadea, care era un fel de fată la toate, pe lângă cancelarie.

— Hans Löfler, îi porunci plutonierul; ia luleaua, bag-o în gură și ține-o ca un cîine care face aport, pe urmă să-mi alergi în patru labe în jurul mesei, pînă oi striga *halt!* Să latrî, dar în așa fel ca să nu-ți cadă luleaua din gură, că de nu te leg la stîlp.

Gușatul stirian începu să umble în patru labe și să latre. Plutonierul se uită la Švejk triumfător:

— Ei, ce zici, ovreiașule, de disciplina noastră?

Apoi continuă să se uite, radiind de bucurie, la mutra aceea inexpressivă, venită de undeva de la vreo stîină din Alpi.

— **Halt!** strigă în cele din urmă; acum fă frumos și aport. Bine, și acum să cînti în triluri, ca la voi...

Încăperea răsună de un puternic: Holario, holario...

După ce reprezentația luă sfîrșit, plutonierul scoase din sertar patru țigări, pe care mărinimos i le oferă lui Hans; Švejk folosi prilejul pentru a-i povesti, în germana lui stîlcită, o istorie cu un ofițer care avea o ordonanță atît de supusă, încît făcea tot ce poftea stăpînul; întrebă odată dacă ar fi în stare să mănînce. cu lingura chiar și căcatul stăpînului, în caz că ar primi porunca, această ordonanță ar fi răspuns: „Dacă domnul *laitnant* mi-ar porunci, aș face-o și pe asta, dar ferească Dumnezeu să dau de un fir de păr; așa ceva nu pot să înghit; mi s-ar face rău pe loc”.

Plutonierul rîse:

— Voi ovreii aveți anecdote nostime, dar aș putea să jur că disciplina la voi în armată nu-i așa de puternică ca la noi. Ei, da, să revenim la miezul chestiunii: eu te fac șef peste toată coloana! Pînă deseară îmi scrii numele la toți prizonierii! Tu ai să ridici rațiile de mîncare, ai să-i împărți în grupe de cîte zece și răspunzi cu capul dacă vreunul o șterge!

Află ovreiașule, că dacă-ți scapă vreunul, te împușcăm!

— Aș vrea să stau de vorbă cu dumneata, domnule plutonier, spuse Švejk.

— Mie să nu-mi începi cu tocmeala, ripostă plutonierul. Nu-mi place. Dacă nu termini, te trimit în lagăr. Da' repede te-ai mai obișnuit la noi, în Austria! Ia te uită! Dumnealui vrea să stea de vorbă cu mine în particular... Cum e omul mai cumsecade nu-i bine... Ei, și acum șterge-o; ține aici hîrtie și creion și scrie tabelul!... Ce mai vrei?

— *Ich melde gehorsamst, Herr Feldwebel...*

— Hai, hai, întinde-o! Vezi cîtă treabă am pe cap!

Și, într-adevăr, chipul plutonierului căpătă expresia unui om istovit de muncă.

Švejk salută și se îndreaptă spre prizonieri, spunîndu-și în gînd că răbdarea în slujba împăratului va da roade.

Mai greu fu, firește, cînd trebui să alcătuiască tabelul, deoarece prizonierii nu înțelegeau că trebuie să-și decline numele. Švejk trecuse prin multe în viața lui, dar numele acestea tătărești, gruzine și mordvine, nu-i intrau de loc în cap.

— Nici dracu n-o să mă creadă, își zise în sinea lui, că cineva ar putea să se numească ca tătarii ăștia: Muhlahalei Abdrahamov, Beimurad Allahali, Dzerdze Cervedze, Davlatbalei Nurdagalaiev etc. La noi avem parcă totuși, nume mai frumoase ca, de pildă,

preotul acela din Židohoušt pe care-l chema Vobejda.

Și așa trecu mai departe printre șirurile de prizonieri care își strigau pe rînd numele și pronumele:

— Dzindralei Hanemalei, Babamulei Mirzahalei și așa mai departe.

— Vezi să nu-ți muști limba, apostrofa Švejk binevoitor, pe fiecare în parte. Nu-i mai bine la noi cînd pe om îl cheamă Bohuslav Štepanek, Jaroslav Matoušek sau Ružena Svobodová?

Cînd în cele din urmă, chipă chinuri îngrozitoare, izbuti să-i înregistreze pe toți Babula Hallei și Hudji Mudji, Švejk se gîndi șă mai încerce o dată să explice plutonierului-tălmaci că eră victima unei neînțelegeri; dar la fel ca pe drum, zadarnic cerea el să i se facă dreptate.

Plutonierul-tălmaci, care nici înainte nu fusese prea treaz, își pierduse între timp toată puterea de judecată.

Avea în fața lui, pe masă, pagina de publicitate a unui ziar german și cînta pe melodia marșului Radecký, textele anunțurilor:

— Schimb granlofon pentru cărucior de copil! — Cumpăr cioburi de sticlă, plăci albe și verzi! — Oricine poate învăța contabilitatea și bilanțul, urmînd cursul prin corespondență — și așa mai departe.

La unele anunțuri nu se potrivea ritmul de marș; plutonierul voia, însă, să înfrîngă cu forța această piedică și de aceea își bătea tactul cu pumnul în masă și bocănea din picioare. Mustățile lui, năclăite

de *kontușovka* erau zbîrlite de parcă cineva i-ar fi înfipt de o parte și de alta a obrazului două pensule de gumă arabică, uscate. Ochii: lui, congestionati, îl recunoșteau — ce-i drept — pe Švejk, dar această recunoaștere nu era urmată de nici o reacție din parte-i; doar atît, încetă să mai bată cu pumnii și să țopăie. Acum bătea toba în scaun, cu degetele, cîntînd pe melodia „*Ich weiss nicht, was soll es bedeuten..*”¹ anunțul: „Karoliha Dreger, moașa, stă la dispoziția stimatelor doamne, în orice împrejurări”.

Cînta tot mai încet, din ce în ce mai încet, pînă cînd în cele din urmă amuți de tot, cu privirile pierdute peste pagina de publicitate, dînd astfel lui Švejk prilejul să-și expună pe îndelete oful în nemțeasca lui stîlcită.

Švejk începu așadar prin a arăta că totuși avusese dreptate cînd o luase spre Felštyn de-a lungul pîrăului și că n-are nici o vina dacă un ostaș rus, necunoscut, a fugit din captivitate și s-a dus să se scalde tocmai în iazul prin preajma căruia el, Švejk, trebuia să treacă; asta era datoria lui, avînd în vedere că trebuia să meargă la Felštyn, pe drumul cel mai scurt, în calitate de *kvartiermacher*. Cum l-a zărit, rusul a șters-o, lăsîndu-și uniforma în tufiș. El, Švejk, auzise că pe front uniforme de dușmanilor căzuți sînt folosite în scopuri de spionaj și de aceea a îmbrăcat de probă uniforma lăsată acolo, ca să vadă cam cum i-ar veni, într-un asemenea caz, în uniformă străină.

¹ Eu nu știu ce poate să însemne (germ.).

După ce lămuri astfel toată greșeala, își dădu însă seama că-și bătuse gura zadarnic; plutonierul dormea dus, de mult, mai înainte chiar ca Švejk să fi ajuns cu povestirea la iazul cu pricina. Švejk se apropie de el și-l atinse pe umăr cu un gest familiar, care fu de ajuns pentru ca plutonierul să cadă de pe scaun pe podea, unde își continuă liniștit somnul.

— Iertați-mă de deranj, domnule plutonier, spuse Švejk. Apoi salută și părăsi cancelaria.

A doua zi, în zori, comandantul construcțiilor militare își schimbă gândurile și hotărî ca grupul de prizonieri, în care se afla Švejk, să fie transportat de-a dreptul la Przemyśl, spre a lucra la refacerea tra-seului Przemyśl-Lubaczow.

Așadar, toate rămaseră ca de la început și Švejk își continuă odiseea lui printre prizonierii ruși. Santinelele ungurești îi mînau mereu înainte, într-un zor nebun.

La intrarea într-un sat unde trebuia să se odihnească, coloana de prizonieri dădu peste o unitate de aprovizionare. În fața unui șir de căruțe era un ofițer care se uita la prizonieri. Švejk țîșni din coloană și luînd poziția de drepti strigă:

— *Herr Leutnant, ich melde gehorsamst...*

Mai mult n-apucă însă să spună, deoarece ca din pămînt apărură doi soldați unguri, care îl împinseră în pumni înapoi printre prizonieri.

Ofițerul îi zvîrli un muc de țigară nestins, pe care un alt prizonier îl ridică repede și-l fumă mai

departe. Apoi, adresându-se caporalului de lângă el, îi explică

că în Rusia sînt coloniști germani, siliți să lupte în armata rusă.

Tot drumul pînă la Przemyśl, Švejk nu mai întîlni vreun alt prilej de a se plînge cuiva că, de fapt, el era ordonanța marșcompaniei a 11-a din regimentul 91. Spre seară, la Przemyśl, cînd fură mînați într-un fort dărăpănat din zona interioară, în care erau amenajate grajdurile pentru caii artileriei din fortăreață, speranța îi surîse din nou.

Prin paiele așternute pe jos, păduchii foiau cu miile, mișcînd firele mai scurte ca o armată de furnici ce căra material pentru construirea mușuroiului.

Prizonierilor li se distribui puțină zeamă neagră de cicoare și cîte un codru de pîine de mălai.

Apoi fură luați în primire de maiorul Wolf, care-și întindea stăpînirea asupra tuturor prizonierilor ce munceau la lucrările de reparații în fortăreața Przemyśl și în împrejurimi. Era un om foarte meticolos și avea un adevărat comandament de tîlmaci cu misiunea să recruteze din rîndurile prizonierilor specialiști în construcții, după cunoștințele și calificarea lor anterioară.

Maiorul Wolf avea ideea fixă că prizonierii ruși tăgăduiesc știința de carte, deoarece la întrebarea lui „Știi să construiești o cale ferată?”, transmisă prin intermediul tîlmaciului, de cele mai multe ori prizonierii îi răspundeau stereotip: „Nu știu nimic, nici n-am auzit de așa ceva, am trăit cîstit și curat”.

Așadar, cînd după încolonare stăteau smirna în fața maiorului și a statului său major, Wolf se adresa prizonierilor mai întîi în limba germană, întrebînd care din ei știa nemțește.

Švejek ieși hotărît din front, luă poziția de drepti în fața maiorului și, după ce-i dădu onorul cuvenit, îi raportă că știe nemțește.

Bucuros, maiorul Wolf îl întrebă numaidecît dacă nu cumva era inginer..

— Cu respect vă raportează, domnule maior — dădu răspuns Švejek — că nu sînt inginer; sînt ordonanța marșcompaniei a 11-a din regimentul 91. Am căzut prizonier la ai noștri. Să vedeți, domnule maior, cum s-a întîmplat...

— Cum? tună maiorul Wolf.

— Cu respect vă raportează, domnule maior, că lucrurile stau așa...

— Care va să zică, dumneata ești ceh — continuă maiorul să zbiere — și te-ai îmbrăcat în uniformă rusească?!

— Cu respect vă raportează, domnule maior, că lucrurile stau întocmai cum ați spus dumneavoastră și mă bucur că domnul maior a înțeles așa de repede situația mea. S-ar putea ca ai mei să lupte acum pe undeva și eu să stau și să pierd vremea de pomană pînă la sfîrșitul războiului. Dacă mi-ați da voie, domnule maior, v-aș mai spune o dată toate, pe rînd, așa cum s-au petrecut...

— Ajunge! ordonă maiorul Wolf, și chemă doi soldați, căroră le porunci să-l ducă numaidecît la

hauptwache, apoi o porni și el încetișor în urma lui Švejk însoțit de un alt ofițer, și în timp ce vorbea cu el maiorul dădea furios din mâini. La fiecare frază pe care o rostea, amintea câte ceva și despre „cîinii de cehi”, lucru din care ofițerul ce-l însoțea desprinsese marea bucurie a maiorului că, datorita perspicacității sale, extraordinare, descoperise una din acele păsări rare despre ale căror acțiuni trădătoare, peste hotare, se vorbise cu cîteva luni în urmă în niște ordine secrete trimise către comandanții unităților militare, în care se arăta că: trădători din regimentele cehe, uitînd de jurămîntul depus, trec de partea rușilor și se pun în slujba dușmanului, oferindu-și serviciile mai ales pentru spionaj.

Ministerul de interne austriac nu era încă sigur dacă în rîndurile dezertorilor la ruși fusese creată o organizație de luptă. Nu știa încă nimic precis despre organizațiile revoluționare din străinătate și abia prin august primiră comandanții de batalioane de pe linia Sokal-Miliatin-Bubново, ordine confidențiale în care se arăta că fostul profesor austriac Masaryk fugise peste hotare, de unde desfășura o propagandă antiaustriacă. Un imbecil oarecare de la comandamentul diviziei adăugase la ordinul, secret următoarea recomandare: „În caz de arestare, să fie imediat transportat la statul-major al diviziei”.

Maiorul Wolf nu cunoștea pe atunci încă nimic despre felul cum acționau împotriva Austriei fugarii care, mai tîrziu, cînd se vor întîlni la Kiev sau m alte

părți, la întrebarea: „Ce faci aici?”, vor răspunde veseli: „L-am trădat pe maiestatea sa împăratul”.

El cunoștea numai ordinele secrete în care era vorba de fugarii spioni dintre care unul, care tocmai era dus spre *hauptwache*, îi picase în mână atât de ușor. Maiorul Wolf era un om vanitos; se și vedea lăudat de organele superioare și distins pentru vigilența, prudența și talentul său deosebit.

Cu cât se apropia de *hauptwache*, cu atât se convingea mai mult că dinadins întrebase: „Cine știe nemțește?” și că din prima clipă când se uitase la prizonieri, individul i se păruse suspect.

Ofițerul care-l însoțea încuviință din cap și-și exprimă părerea că arestarea prizonierului ar trebui comunicată la comandamentul garnizoanei, pentru continuarea cercetărilor și trimiterea inculpatului în fața unei instanțe militare superioare, deoarece nu se putea, așa cum spunea domnul maior, să i se ia interogatoriul, la *hauptwache* și apoi să fie spânzurat, pe loc. De spânzurat va fi el spânzurat, dar pe cale legală, în conformitate cu codul militar în vigoare; mai întâi ar trebui, însă, aflate legăturile lui cu alți trădători de neam, printr-un interogatoriu strâns. Cine știe ce mai poate să iasă la iveală din povestea asta.

Maiorul Wolf fu cuprins de o încăpăținare subită, de o bestialitate pînă atunci nerevelată și o ținea morțiș că spionul va fi spânzurat imediat după interogatoriu, pe răspunderea lui. La urma urmei, putea să-și îngăduie atîta lucru; avea cunoștințe suspuse și

nu trebuia să se teamă de urmări. Așa cum se face și pe front. Dacă l-ar fi descoperit în spatele frontului, nu l-ar fi interogat și spînzurat pe loc, fără alte mofturi? Și la urma urmei, domnul căpitan ar trebui să știe că în zonele de operații orice comandant, începînd de la căpitan în sus, are dreptul să spînzure pe suspecti.

Maiorul Wolf se încurcase, însă, oarecum în ce privește atribuțiile ierarhiei militare în legătură cu execuțiile.

În Galiția orientală, cu cît te apropiai de front, aceste prerogative erau asumate de grade din ce în ce mai inferioare, ba s-a întîmplat chiar ca un simplu caporal, șef de patrulă, să poruncească spînzurarea unui băiețandru de doisprezece ani, care i se păruse suspect pentru că, într-om sat părăsit și pustiit, cutezase să-și fiarbă niște coji de cartofi într-o măgherniță dărăpănată.

Disputa dintre căpitan și maior devenea din ce în ce mai acută.

— N-avem dreptul să o facem, striga enervat căpitanul. Arestatul trebuie spînzurat pe baza sentinței tribunalului militar.

— Ai să vezi că se poate și fără sentință, șuiera maiorul Wolf.

Švejck, care mergea sub escortă înaintea lor și auzise această interesantă discuție, găsi de cuviință să spună însoțitorilor săi doar atît:

— Pe jos e ca și în spatele căruței. Odată, în cîrciuma „Na Zavadilce”, din Libeň, ne-am tot

sfătuit cum să-l aranjăm pe pălărierul Vašak, care avea obiceiul să facă tărăboi la toate petrecerile; să-l zvîr- lim afară cum o intra pe ușă, să așteptăm să-și comande o bere, s-o plătească și s-o bea, sau să-l des- călțăm după primul tur de dans. Cîrciumarul era de părere să-l dăm afară pe la mijlocul petrecerii, după ce are să consume și el mai de Doamne-ajută, apoi să plătească și să-și ia valea. Da' nu știți ce figură ne-a făcut nătărăul! N-a venit. Ei, ce spuneți de asta?

Cei doi soldați, originari de prin Tirol, răspunseră într-un glas:

— *Nix böhmisch.*

— *Verstehen sie deutsch?* îi întrebă Švejk calm.

— *Jawohl*, îi răspunseră amîndoi, la care Švejk ținu să adauge:

— Asta-i bine; cel puțin n-o să vă pierdeți nici-odată printre ai voștri.

Tot conversînd așa prietenește ajunseră cu toții la *hauptwache*, unde maiorul Wolf și căpitanul continuă discuția în legătură cu soarta lui Švejk, în timp ce acesta ședea tăcut și umil pe banca din fundul odăii.

În cele din urmă, maiorul Wolf înclină totuși spre părerea căpitanului, acceptînd ideea că individul trebuia spînzurat după o procedură mai îndelungată, căreia atît de frumos i se spune: cale legală.

Dacă l-ar fi întrebat pe Švejk ce crede despre întreaga poveste el le-ar fi răspuns:

— Să va spun drept, domnule maior, mie îmi pare rău, pentru că dumneavoastră sînteți mai mare în grad decît domnul căpitan, dar domnul căpitan are dreptate. Să știți de la mine că graba strică treaba.

Odată, la un tribunal din Praga, a înnebunit un judecător. Multă vreme nu s-a observat la el nici un semn de ticneală, dar într-o bună zi, a izbucnit în timp ce judeca un caz de insultă. Unu' Znamenacek îl întâlneau pe părintele Hortik, care-i cârpitea feciorul la ora de religie și s-a apucat să-i strige în plina stradă: „Boule, bestie neagră, tembel habotnic, porc de câine, capră parohială, defăimător al învățăturii lui Cristos, ipocrit și șarlatan în sutană!” Judecătorul nebun era un om tare credincios. Avea trei surori și toate trei erau bucătărese la preoți; la toți copiii lor el le fusese naș; așa se face că povestea asta l-a scos din fire, și-a pierdut deodată mințile și a început să zbiere la inculpat: „În numele maiestății sale împăratul și regele, se condamnă la moarte prin ștreang. (Fără drept de apel.) Domnule Horáček — a strigat către paznic — luați-l de aici pe omul ăsta și spânzurați-l, știți unde, acolo unde se bat covoarele; după aceea veniți înapoi să vă cinstesc cu o bere!” Se înțelege că domnul Znamenacek și paznicii au încremenit pe loc, dar judecătorul a bătut cu piciorul în podea și-a tunat: „Mă ascultați sau nu?” Paznicul era așa de înspăimântat că începuse să-l tragă pe domnul Znamenacek afară și dacă n-ar fi fost avocatul care să se amestece și să cheme salvarea, nu știu zău, ce s-ar fi întâmplat cu domnul Znamenacek. În timp ce-l băgau în trăsura salvării, domnul judecător tot mai striga: „Dacă cumva nu găsiți funie, spânzurați-l cu un cearșaf și-l decontăm în situația semestrială...”

Švejk fu dus deci sub escortă la comandamentul garnizoanei; mai întâi semnă însă procesul-verbal alcătuit de maiorul Wolf, care arăta că ostaș al armatei austriace fiind, îmbrăcase uniformă rusească cu bună știință și nesilit de nimeni și fusese arestat de poliția militară în spatele frontului, după ce rușii s-au retras.

Acesta era adevărul gol-goluț și Švejk, ca om cinstit ce era, nu-și îngădui să protesteze împotriva lui. E adevărat că în timp ce se transcria procesul-verbal, încercase să mai adauge, pe ici pe colo, câte o vorbă care, poate, ar fi lămurit mai bine situația, dar domnul maior intervenise prompt și poruncitor:

— Dumneata să-ți ții gura; nu te-am întrebat nimic! Chestiunea e cât se poate de clară!

Švejk saluta respectuos de fiecare dată și încuviința:

— Cu respect vă raportează, domnule maior, că-mi țin gura și că chestiunea e cât se poate de clară.

Adus la comandamentul brigăzii, fu aruncat într-un fel de copcă, care servise mai înainte drept magazie de orez și pension pentru șoareci. Peste tot erau împrăștiate boabe de orez și de aceea șoarecii nici nu se sinchisiră de el, ci continuară să zburde veseli ciugulind din boabe. Švejk trebui să-și care singur o saltea de paie și când izbuti în sfârșit să se prizărească prin întuneric, băgă de seamă că în culcușul lui se mutase o întreagă familie șoricească. Nu încăpea nici o îndoială că oaspeții intenționau să-și înfiripe un nou cuib în ruinele gloriei austriece pe

care o reprezenta în închisoare această saltea mucegăită. De aceea începu să bată cu pumnii în ușa încuiată și când, după câțva timp, se arătă un caporal, polonez de origină, Švejk îi ceru să fie mutat în altă încăpere, deoarece șoarecii cuibăriți în salteaua lui, ar putea pricinui pagube inventarului militar, dat fiind că după cum se știe, tot ce se află în depozitele militare este proprietatea statului.

Polonezul pricepu în parte vorbele lui Švejk; îl amenință cu pumnul, de dincolo de ușa încuiată, și după ce măi prohodî ceva despre „*dupa zasrană*” (cur căcăcios). se depărtă bombănind furios și blestemînd cu „*holera*”, de parcă Švejk l-ar fi jignit nevoie mare..

Švejk petrecu noaptea în liniște; șoarecii nu arătară pretenții exagerate față de el; după cît se părea, își aveau programul lor de noapte pe care îl respectau întocmai, alături, în magazia de mantale și chipie militare, din care ronțăiau liniștiți și în mare siguranță; abia după un an își aduse aminte intențența să ia măsuri și să introducă în magazinele militare pisici oficiale, fără drept de pensie, care în scriptele de administrație fură înregistrate la rubrica: „*K. u. k. Militärmagazinkatze*”¹. Acest grad pisicesc reînnodă, de fapt, o veche tradiție părăsită după războiul din 1866.

Înainte vreme, sub domnia Mariei Tereza, pisicile erau introduse în magazinele militare în timp de război, cînd domnii de la intențență obișnuiau să

¹ Pisici militare imperiale și regale, pentru magazine (germ.).

arunce vina pentru matrapazlîcurile lor cu efecte militare pe seama bieților șoareci.

De multe-ori, pisicile K. u. k. nu-și făceau datoria și odată, pe timpul împăratului Leopold, la magazia militară din. Pohořelec, șase pisici repartizate acolo au fost spînzurate pe baza unor sentințe a tribunalului militar. Drept care, sînt convinși că, cei care au avut atunci de-a face cu respectiva magazie militară trebuie să-și fi rîs, cu mult înțeles, în barbă...

*

O dată cu cafeaua de dimineață, în copca lui Švejk fu introdus un individ cu capelă și manta militară, rusească.

Individul vorbea cehește cu accent polonez. Era un nemernic în slujba serviciului de contraspionaj de pe lîngă corpul de armată, care-și avea cartierul general la Przemyśl. Făcea parte, care va să zică, din poliția secretă militară și de altfel nici nu-și dădu osteneala să se folosească de o introducere prea ocolită, spre a-l iscodi pe Švejk. Începu chiar foarte direct:

— Urît am mai intrat, la apă din cauza nehibzuinței mele. Eram în regimentul 28 și cu prima ocazie am trecut la ruși și am intrat în slujba lor; și acum m-am lăsat prins așa de prosteste... Auzi dumneata, mă prezint la ruși și le cer să mă trimită ca *forpatrole...*

Am făcut parte din divizia a 6-a, de la Kiev, Dar tu, mă camarade, în ce regiment ai slujit în Rusia? Nu mai știu bine, dar parcă ne-am văzut undeva prin Rusia. La Kiev am cunoscut mulți cehi care au fost cu noi pe front și au trecut la ruși, dar nu-mi mai aduc aminte de numele lor și de unde erau; poate-ți amintești tu de vreunul; cu cine erai pe acolo, măi frățioare, aș fi bucuros să știu cine mai e din regimentul nostru, 28?

Drept răspuns, Švejk îi aplică grijuliu mâna pe frunte, apoi îi luă pulsul și în cele din urmă îl trase lângă fereastră și-l rugă să scoată limba. Individul nu se împotrivi cîtuși de puțin, închipuindu-și pesemne că trebuie să fie vreun semn conspirativ. După aceea, Švejk începu să bată cu pumnii în ușă și cînd santinela veni să-l întrebe de ce face tărăboi, îi ceru mai întîi în cehă și apoi în germană să cheme numaidecît un doctpr, deoarece omul pe care îl băgaseră lângă el avea năluci.

Intervenția lui rămase, însă, fără rezultat; nimeni nu veni să-l scoată pe individ, care rămase mai departe acolo foarte calm și continuă să pălăvrăgească vrute și nevrute despre Kiev, susținînd morțiș că-l văzuse pe Švejk mărșăluind printre ostașii ruși.

— De bună seamă că dumneata ai băut multă apă din mlaștini, îi spuse Švejk. Așa s-a întîmplat și cu tînărul Tynecky de la noi, om de altfel cu scaun la cap; într-o zi a plecat, însă, la drum și a ajuns tocmai în Italia... Și cînd s-a întors, tot așa, nu vorbea decît de Italia; zicea că tot ce se poate vedea pe acolo sînt

niște mlaștini. Altceva nu-și mai amintea. Și, dacă vreți să știți chiar s-a și îmbolnăvit de friguri de la apa aceea din mlaștini. Îl apucau de patru ori pe an. De patruzeci de sfinți, de sfântul Iosef, de sfinții Petru și Pavel și de înălțarea Maicii Domnului. Când îl apuca, apoi tot așa ca și dumneata zicea că-i cunoaște pe toți oamenii, chiar și pe cei străini, pe care nu-i văzuse nicicând. Intra în vorbă în tramvai cu un oarecare și-i spunea că-l cunoaște din gară de la Viena. Pe toți oamenii pe care îi întâlnea pe stradă zicea că i-a văzut ori în gară la Milano, ori că băuse cu ei un pahar de vin în pivnița primăriei din Graz. Dacă în timpul când îl apucau frigurile acelea de baltă se întâmpla să fie la cârciumă, atunci îi recunoștea pe toți mușterii și spunea că îi văzuse pe vaporul cu care plecase el la Veneția. La boala asta nu există alt leac decît acela folosit de un paznic nou de la balamucul din Kateřinka. Avea omul în grijă un bolnav de cap, care cît era ziulica de mare nu făcea decît să șadă într-un ungher și să numere într-una: „Un’, doi, trei, patru, cinci, șase”, apoi o lua iar de la început: „Un’, doi, trei, patru, cinci, șase”. Bolnavul ăsta era profesor. Paznicului îi venea să-și ia lumea în cap, așa de rău se înfuria cînd vedea că nebunul lui nu-i în stare să treacă de șase. L-a luat mai întîi cu binișorul, îndemnîndu-l să spună: „șapte, opt, nouă, zece”. Dar nimic! Profesorul nici nu se sinchisea; sta în colțișorul lui și număra de zor: „un’, doi, trei, patru, cinci, șase”, și iar de la capăt: „un’, doi, trei, patru, cinci, șase!” pînă

cînd într-o zi, paznicul n-a mai putut răbda, s-a repezit la protejatul lui și cum a zis „șase” i-a și cîrpit una peste cap. „Ține șapte, i-a spus, ține și opt, și nouă, și zece”. De fiecare cifră, cîte una peste bot. Profesorul s-a luat cu mîinile de cap și a întrebat unde se află. Cînd i-a răspuns că era la balamuc, și-a revenit în fire și și-a adus aminte că ajunsese acolo din pricina unei comete care, după socotelile lui, trebuia să apară în ziua de 18 iunie, la ora șase dimineața, dar i se dovedise că cometa lui se stinsese cu milioane de ani în urmă. Pe paznic l-am cunoscut și eu. După ce s-a înzdrăvenit de-a binelea, profesorul l-a luat cu dînsul să-i fie servitor. N-avea altceva de făcut decît să-i scape domnului profesor în fiecare dimineață patru scatoalce peste bot, treabă pe care o executa cu conștiinciozitate și precizie.

— Îi știu pe toți prietenii dumitale din Kiev, continuă neobosit agentul serviciului de contraspionaj. Nu era cu dumneata acolo unu, așa, gras și unu, așa, mai slab? Nu mai ții minte cum îi chema și din ce regiment erau...

— Da' lasă, frate, nu te omorî pentru atîta lucru, îl mîngîie Șvejck. Oricui i se poate întîmpla să nu-și amintească cum îi cheamă pe toți oamenii slabi și grași. Se știe că de oamenii slabi îți aduci aminte cel mai greu, fiindcă sînt și cei mai mulți pe lume. Adică cum se zice formează majoritatea.

— Ei, măi camarade — se jeli secătura chezarocrăiască — n-ai încredere în mine. Nu te gîndești că ne așteaptă aceeași soartă!

— Păi, de aia sîntem ostași — replică Švejk cu un aer de totală indiferență — de aia ne-au născut mamele noastre, ca să fim făcuți harcea-parcea, cînd punem pe noi mundirul. Și o facem cu dragă inimă, fiindcă știm că oasele noastre n-au să putrezească de pomană. Murim pentru maiestatea sa împăratul și familia sa, pentru care am cucerit Herțegovina. Din oasele noastre are să se fabrice făina pentru fabricile de zahăr; încă cu ani în urmă ne-a vorbit despre treaba asta domnul *laitnant* Zimmer: „Bă, adunătură de porci — zicea dumnealui — vieri neciopliți, bă maimuțe leneșe și fără folos, vă încurcați în cotoanoage de parcă n-ar avea nici un preț. Dacă o fi să cădeți vreodată în război, apoi să știți că din fiecare labă de-a voastră are să se fabrice jumătate kilogram de făină, adică la un loc, din toate mădularele, mai bine de două kilograme de cap și au să filtreze prin voi, idioților, zahăr în fabricile de zahăr. Habar n-aveți ce folositori o să fiți după moarte urmașilor voștri. Băieții voștri or să bea cafea îndulcită cu zahăr care a trecut prin ciolanele voastre, nătărăilor.” Eu am rămas atunci pe gînduri și dumnealui m-a întrebat la ce mă gîndesc. „Cu respect vă raportează, i-am răspuns, mă gîndesc că făina din oasele domnilor ofițeri trebuie să fie mult mai scumpă decît aceea făcută din ciolanele ostașilor de rînd”. Pentru treaba asta m-am ales cu trei zile de carceră.

Interlocutorul lui Švejk ciocăni la ușă. După o scurtă discuție cu santinela, acesta chemă pe cineva de la cancelarie.

Peste puțin timp, veni un plutonier-major care-l scoase pe individ din celulă și Švejk rămase din nou singur.

Cînd să iasă, lighioana se adresă cu glas tare plutonierului-major, arătînd spre Švejk:

— E un vechi camarad de-al meu, ne cunoaștem de la Kiev.

Douăzeci și patru de ore în șir rămase Švejk singur, cu excepția clipelor cînd i se aduse de mîncare.

În cursul nopții, ajunse la convingerea că mantaua rusească e mai călduroasă și mai mare decît cea austriacă și că adulmecatul șoarecelui pe la urechile omului, în timp ce doarme, nu-i un lucru neplăcut, îi păru chiar ca un soi de murmur duios, din care fu trezit însă înainte de a se crăpa de ziuă, cînd veniră să-l ia.

Astăzi, Švejk nu-și mai aduce aminte ce fel de for judecătorească a fost acela în fața căruia a fost tîrît în dimineața aceea de tristă amintire. Nu încap, însă, nici o îndoială că era o curte marțială. Din completul de judecată făcea parte un general, un colonel, un maior, un locotenent-major, un locotenent, un plutonier și un simplu infanterist, care de fapt nu făcea altceva decît să aprindă celorlalți țigările.

Prea multe nu fu întrebat Švejk.

Se părea că din toți mai mult interes își dădea maiorul, care de altfel știa și cehește.

— Dumneata l-ai trădat pe maiestatea sa împăratul, tună el la Švejk.

— Maica ta, Cristoase, cînd? izbucni Švejk. Eu l-am trădat pe maiestatea sa împăratul, pe luminăția sa monarhul nostru, pentru care am îndurat atîtea pînă acum?

— Lasă-te de prostii, i-o tăie maiorul.

— Cu respect vă raportează, domnule maior, că nu-i o prostie să trădezi pe majestatea sa împăratul. Noi, ostașimea, am jurat împăratului credință și jurămîntul, așa cum l-am cîntat la teatru, eu l-am împlinit ca un ostaș credincios.

— Poftim — spuse maiorul — arătîndu-i un vraf de hîrtii, aici sînt dovezile vinovăției duminale.

Materialul de bază era furnizat de individul care fusese introdus în celula lui Švejk.

— Ei, tot nu vrei să mărturisești? îl întrebă maiorul. La urma urmei, chiar dumnata ai declarat că ai îmbrăcat de bună voie uniforma rusească, deși ești ostaș al armatei austriece. Te întreb încă o dată și pentru ultima oară: te-a silit cineva s-o faci?

— Nu, nu m-a silit nimeni.

— De bunăvoie?

— De bunăvoie.

— Nesilit...?

— Nesilit!

— Îți dai seama-că ești pierdut?

— Îmi dau, cum să nu. Ai mei, de la regimentul 91, mă caută cu siguranță, dar dacă binevoiți, domnule maior, îngăduiți-mi o mică observație despre

felul cum oamenii îmbracă de bunăvoie haine străine. În anul 1908, cam prin luna iulie, legătorul de cărți Božetěch din Praga, strada Příčna, se scălda la Zbraslav în vechiul braț al râului Berounka. Întinsese hainele sub sălcii și se desfăta de unul singur, când, deodată în apă mai sare un domn și, din vorbă în vorbă au început să se hîrjonească, să se stropească cu apă și așa s-au scăldat pînă în asfințit. Atunci domnul acela străin a ieșit din apă zicînd că se grăbește la cină. Domnul Božetěch a mai rămas puțin în apă și pe urmă ș-a dus și el să se îmbrace! dar în loc de haine a găsit sub sălcii niște zdrențe și o scrisorică.

„Multă vreme am stat și am cumpănit: s-o fac sau să n-o fac, ținînd seama că ne-am distrat împreună, așa de bine, în apă; pînă la urmă am rupt o romaniță și ultima petală smulsă era s-o fac! Așa că am schimbat hainele cu ale dumneavoastră. Nu vă fie teamă să le îmbrăcați pe ale mele. Au fost despăduchiate chiar acum o săptămînă, la penitenciarul din Dobříš. A doua oară să fiți mai atent cu cine vă scăldați. În apă, orice om gol arată ca un deputat, chiar dacă e un asasin. Nici nu știți cu cine v-ați scăldat. Dar baia a fost grozavă. Acum spre seară, apa e mai bună. Mai intrați o dată ca să vă reveniți.”

Domnul Božetěch a așteptat să se întunece, a îmbrăcat zdrențele vagabondului și a pornit spre Praga,

ocolind șoseaua județeană și umblînd pe poteci retrase peste izlaz; aici s-a întîlnit însă cu patrula de jandarmi din Chuchle, care i-a arestat și a doua zi dimineața l-a dus la tribunalul raional Zdraslov, pentru că — nu-i așa? — oricine putea să se dea drept Iosef Božetěch legă tor de cărți din Praga, strada Příkladu nr. 16.

Grefierul, care nu știa o boabă cehește, a crezut că inculpatul mărturisește adresa unui complice de-al lui și de aceea l-a mai întrebat o dată:

— *Ist das genau, Prag, nr. 16, Iosef Božetěch?*¹

— Dacă mai locuiește acolo, nu știu — adăugă Švejk — dar pe vremea aceea, în 1908, locuia. Lega frumos cărțile, dar le și ținea mult, că înainte de a se apuca de lucru mai întîi le citea și apoi le lega după cuprins. Dacă stropea marginile foilor cu negru, apoi cartea nici nu mai trebuia citită. Oricine știa că romanul nu face două parale. Mai doriți poate unele amănunte suplimentare? A, da, era cît pe ce să uit: avea obiceiul să vină în fiecare zi la berăria „U Fleku”, unde povestea cuprinsul cărților pe care tocmai le primise la legat.

Maiorul se apropie de grefier și-i spuse ceva în șoaptă, după care acesta șterse din dosar adresa pre-supusului conspirator, Božetěch.

Apoi, această judecată ciudată continuă, după metoda tribunalului ad-hoc instituit de președinte, generalul Fink von Firikenstein.

¹ Exact, Praga, nr. 16, Iosef Božetěch? (Germ.)

Așa cum unii oameni au mania de a colecționa cutii de chibrituri, acest domn distins avea mania organizării tribunalelor ad-hoc, cu toate că de cele mai multe ori ele erau în contradicție cu codul penal militar.

Generalul susținea că nu are nevoie de nici un fel de judecători de instrucție și că după trei ore de la pronunțarea sentinței, individul trebuie spânzurat. Câtă vreme fusese pe front, se înțelege, nu dusesese lipsă de asemenea tribunale improvizate.

După cum unii simt nevoia să joace cu regularitate, în fiecare zi, o partidă de șah, de biliard sau de cărți, faimosul general instituia zilnic, la repezeală, curți marțiale pe care le prezida anunțând foarte grav și radios șah-mat, inculpatului.

Daca cineva ar fi sentimental, ar spune că acest om avea pe conștiință multe duzini de oameni, mai cu seamă în răsărit, unde, cum spunea, avusese de luptat cu agitația velicorusă în rîndurile ucrainienilor galițieni. Privind însă chestiunea din punctul lui de vedere, nu s-ar putea spune că avea pe cineva pe conștiință.

De fiecare dată cînd porunea să fie spânzurat un învățător, o învățătoare, un popă sau o familie întregă, pe baza sentinței pronunțate de curtea marțială instituită ad-hoc, dumnealui pleca acasă netulburat, ca un jucător de cărți pasionat care, întors satisfăcut de la cîrciumă, după o partidă de cărți, se gîndește la desfășurarea jocului, la felul cum ceilalți au încercat să-l taie în chip și fel, dar el a cîștigat

totuși cu o sută și șapte... Generalul considera spânzurătoarea drept un lucru foarte simplu și firesc, ca pâinea cea de toate zilele, și în clipa pronunțării sentinței de multe ori uita de persoana împăratului și fără să mai spună: „În numele maiestății sale se condamnă la moarte prin spânzurătoare” declara foarte simplu: „Te condamn la moarte...”

Uneori, găsea în actul spânzurătorii și o latură comică, despre care a scris chiar soției, la Viena:

„....de pildă, draga mea, nici nu poți să-și închipui cum m-am tăvălit de rîs, acum cîteva zile, cînd am condamnat pe un învățător acuzat de spionaj. Omul care spînzură e un plutonier instruit și cu practică îndelungată; face treaba asta de plăcere, de dragul sportului. Eram așadar în cortul meu cînd, după pronunțarea sentinței, plutonierul vine la mine și mă întreabă unde să-l spînzure pe învățătorul cu pricina. I-am spus să-l spînzure de primul copac; și acum închipuie-ți ce situație comică! Ne aflam în plină stepă și cît vedeai cu ochiul nu se zărea decît iarbă, dar nici urmă de copac. Dar, ordinul e ordin: plutonierul l-a luat pe învățător sub escortă și au pornit cu toții în căutarea copacului. S-au înapoiat abia spre seară, cu învățătorul după ei. Plutonierul a venit din nou la mine și m-a întrebat: «Unde să-l spînzurăm pe omul ăsta?» L-am ocărît și i-am repetat că ordinul meu fusese limpede: de copacul cel mai apropiat. Mi-a răspuns atunci că va încerca din nou a doua

zi; dimineața, însă, a venit la mine alb ca varul, să-mi raporteze că peste noapte învățătorul dispăruse. Situația mi-a părut așa de comică, încât i-am iertat pe toți cei care l-au păzit și pe deasupra am mai și glumit, spunându-le că învățătorul a plecat, se vede, să caute singur copacul. După cum vezi, draga mea, aici nu ne plictisim; spune-i lui Vili că tăticu îl sărută și că în curînd are să-i trimeată un rus viu, pe care să călărească așa cum călărește pe căluț. Mi-am mai adus aminte chiar acum, draga mea, de o altă întîmplare nostimă... Am spînzurat cîndva un ovrei, tot pentru spionaj. Individul ne-a aținut drumul deși n-avea ce căuta pe acolo, sub pretext că vindea țigări. Așadar, l-am spînzurat, dar după cîteva secunde ștreangul s-a rupt și ovreiul a căzut; ce crezi, și-a revenit numaidecît în fire și a început să zbiere la mine: «Domnule general, mă duc acasă, m-ați spînzurat o dată, și după lege nu puteți să mă mai spînzurați a doua oară pentru aceeași vină». M-a pufnit rîsul și l-am lăsat să plece. La noi, draga mea, e vesel...”

După ce fusese numit comandant al fortăreței Przemyśl, generalul Fink nu mai avusese prea multe prilejuri să organizeze astfel de spectacole de circ; de aceea preluă cu mare bucurie cazul Švejk.

Așadar, Švejk stătea acum în fața acestui tigru care, proțăpit în prim-plan, la masa lungă, fuma țigară după țigară, poruncind să i se traducă răspunsurile lui Švejk și dînd din cap, cu subînțeles.

Maiorul propuse să se trimită la brigadă o telegramă în care să se întrebe unde se afla compania a 11-a de marș a regimentului 91, de care depindea acuzatul, potrivit declarațiilor sale.

Generalul, însă, se împotrivi, declarînd că în felul acesta s-ar întîrzia acțiunea curții marțiale și, deci, s-ar falsifica adevăratul sens al acestei instituții. La dosar există mărturisirea completă a acuzatului, care recunoaște că a îmbrăcat uniforma rusească, precum și o mărturie foarte importantă din care reiese că acuzatul a recunoscut că a fost la Kiev... Cere deci ca tribunalul să se retragă în deliberare, pentru ca sentința să poată fi pronunțată și executată imediat.

Maiorul se menținea, însă, morțiș pe poziția că trebuia stabilită țnai întîi identitatea acuzatului, întrucît afacerea are o mare importanță politică. Prin stabilirea identității acestui individ s-ar putea descoperi legăturile acuzatului cu foștii camarazi, din unitățile prin care a trecut.

Maiorul era un visător romantic. Continua să pledeze că, de fapt, e important să se descopere firele și că nu-i de ajuns să condamni omul. Condamnarea, afirma el, este numai ultimul act al unor cercetări care însumează aceste fire.

Curtea nu știa cum să mai iasă din această încurcătură de fire; totuși era evident că maiorul cîștiga teren. Ceilalți membri ai curții dădeau din cap aprobativ, iar în cele din urmă încuviință chiar și generalul, căruia firele începură să-i placă atît de mult, încît, în mintea lui vedea cum de firele ma-

iorului atârneau alte curți marțiale ad-hoc. De aceea
nu

se mai ridică împotriva propunerii de a se lua legătura cu brigada, spre a se constata dacă întradevăr Švejk făcuse parte din regimentul 91 și în ce perioadă anume trecuse de partea rușilor.

În timpul dezbatelor, Švejk fu păzit pe culoar de două santinele; apoi fu din nou adus în fața tribunalului și întrebat din ce regiment face parte. După care fu transportat iar la închisoarea garnizoanei.

Întorcându-se acasă după eșecul curții marțiale-fulger, generalul Fink se întinse pe canapea și începu să se gândească, cum ar putea să grăbească procedura.

Era convins că răspunsul avea să sosească curînd; totuși, el va întîrzia ritmul rapid de funcționare al tribunalului său, întrucît după sentință ar urma abia binecuvîntarea duhovnicească dată condamnatului, ceea ce-ar pricinui o inutilă întîrziere a executării sentinței, cu circa două ore.

— La urma urmei — își spuse generalul Fink — îi putem da binecuvîntarea duhovnicească înainte de pronunțarea sentinței, chiar acum, pînă să primim răspunsul de la brigadă.

Porunci deci să fie chemat la el *feldkuratul* Martinec.

Martinec era un catihet nefericit, de undeva de prin Moravia; din cauză că preotul pe care-l avusese în fruntea parohiei suferea de păcatul preacurviei, preferase să intre în armată... Era un om profund religios și numai cu durere în suflet își amintea de

preotul lui care, încet dar sigur, mergea pe drumul pierzaniei, de felul cum suga șlibovița ca un burete și cum într-o noapte îi băgase cu tot dinadinsul în pat o țigancă vagabondă, pe care o întâlnise în sat, în timp ce se întorcea acasă pe trei cărări.

Feldkuratul Martinec credea că dînd pe front bine-cuvîntarea duhovnicească răniților și muribunzilor, va răscumpăra și păcatele preotului său care, venind tîrziu noaptea acasă, îl trezise de nenumărate ori ca să-i spună:

— Jenícku, Jenícku! Fetele... asta-i slăbiciunea vieții mele.

Speranțele lui Martinec nu se împliniseră însă. Fusesese trimis din garnizoană în garnizoană, unde nu făcea decît să țină cîte o predică ostașilor, o data la paisprezece zile, înainte de slujbă, și să reziste la ispita care izvora din cazinoul ofițerilor; în comparație cu discuțiile purtate aici, fetele preotului păreau o rugăciune nevinovată închinată îngerului păzitor.

De obicei, era chemat la generalul Fink în timpul luptelor importante, cînd trebuia să fie sărbătorită vreo victorie a armatelor austriace; atunci, cu aceeași plăcere cu care instituie curțile marțiale-fulger, generalul Fink aranja cu mare pompă slujbele religioase.

Acest Fink era un patriot austriac atît de înflăcărat, încît nu se ruga și pentru victoria armatelor nemțești sau turcești. Dacă nemții din Reich dobîndeau

undeva vreo victorie asupra francezilor sau englezilor, el o trecea sub tăcere în fața altarului.

Orice mărunță hărțuială a unei patrule austriece cu un avanpost rusesc, pe care statul-major avea grijă s-o umfle ca pe-un uriaș balon de spumă, transformînd-o într-o înfrîngere a întregii armate rusești, prilejuia generalului Fink organizarea unor pompoase servicii divine; așa încît nefericitul ***kurat*** Martinec avea impresia că generalul era în același timp și capul bisericii catolice din Przemyśl, căci tot el hotăra la asemenea prilejuri ce fel de slujbă se va ține și de cele mai multe ori își exprima dorința de a se oficia serviciul divin care se obișnuiește de înălțarea Domnului.

Generalul Fink mai avea de asemenea obiceiul ca în timpul slujbei, cînd se termina predica, să intre cu calul în galop pe cîmpul de exerciții, să se apropie de altar și să strige de trei ori: „Ura, ura, ural”

Feldkuratul Martinec, suflet credincios și drept, unul din puținii care mai credeau în Dumnezeu, se ducea cu strîngere de inimă la generalul Fink.

De fiecare dată, după ce-i dădea instrucțiunile, comandantul garnizoanei porunca să fie umplute paharele cu o băutură tare și începea să povestească ***feldkuratului*** ultimele anecdote citite în cărțile imbecile, editate special pentru armată, în colecția ***Lustige Blätter***.

Avea o bibliotecă întreagă cu astfel de prostii, cu titluri tîmpite ca de pildă: ***Umor în raniță, pentru ochi și urechi, Hindenburg în anecdotă,***

Hindenburg în oglinda umorului, A doua ranița cu umor, încărcată de Felix Schlemper, Din tunul nostru de gulaș, Schije suculente din tranșee sau altele și mai idioate, ca: Sub aripile vulturului cu două capete, Un șnițel vienez din bucătăria de campanie imperială și regală, încălzit de Artur Lokesch. Uneori, generalul îi fredona melodii din colecția de cîntece vesele soldățești, intitulată *Wir müssen siegen (Trebuie să învingem)*. Bineînțeles, în tot acest timp umplea paharele cu băuturi tari, silindu-l pe *feldkuratul* Martinec să bea și să-i țină tovărășie. Apoi, cînd se afuma în lege, începea să îndruge, tot felul de porcării, la auzul cărora *feldkuratul* Martinec își aducea aminte, cu strîngere de inimă, de preotul lui, care nu rămînea în urma generalului Fink în ce privește vorbele porcoase.

Părintele Martinec vedea cu groază că, pe măsură ce se ducea mai des pe la generalul Fink, aluneca tot mai mult pe panta imoralității.

Încetul cu încetul începură să-i priască lichiorurile și tot așa, pe nesimțite, încetară să-i mai displică poveștile piperate ale generalului; începu să aibă vițiuni erotice și din pricina *kontuşovkăi*, a rachiului de corcodușe și a pînzei de păianjen de pe sticlele de vin vechi pe care generalul Fink i le punea mereu în față, uită de Dumnezeu și printre rîndurile breviarului vedea fetele despuiate din poveștile generalului. Și într-o bună zi dispăru și disprețul față de aceste vizite. Generalul îl îndrăgi pe *feldkuratul* Martinec, care la început îi păruse ca un alt sfînt

Ignațiu de Loyola, dar care cu timpul se obișnuise cu societatea lui.

Într-o zi, generalul invită la el două surori de la spitalul de campanie, care de fapt nu lucrau acolo ci-și încasau numai salariile pe baza statelor de plată, sporindu-și veniturile prin prostituție, cum se obișnuia în acele vremuri grele. Apoi porunci să fie chemat și *feldkuratul* Martinec, care alunecase atît de rău în mrejele diavolului, încît după jumătate de ceas de conversație schimbase amîndouă femeile, suflînd din greu și făcînd atîtea bale la gură, încît murdări toată perna canapelei. Multă vreme avu muștrări de cuget pentru această purtare ușuratică pe care n-o putu repara, deși în aceeași noapte, în timp ce se întorsese acasă, îngenunchease din greșeală în parc; în fața statuii arhitectului și a primarului orașului, mecenatul Grabovský, care în anii optzeci își câștigase multe merite față de orașul Przemyśl.

Tropăitul pașilor patrului se amestecase în noapte cu ruga lui fierbinte.

— Nu-l judeca cu asprime pe slujitorul tău, căci nici un muritor nu se va îndrepta spre tine, dacă nu-i vei ierta păcatele; iartă-l deci, te rog, căci pentru tine, iertarea nu-i grea. Ajută-mă Doamne, căci sufletu-mi în voia ta îl las.

După această pățanie, de cîte ori era invitat la generalul Fink, *feldkuratul* încerca din răspuț să se abțină de la plăcerile lumești, invocînd drept scuză deranjamentele stomacale; considera necesar să ia asupra-și această minciună, pentru ca sufletu-i

să fie scutit de chinurile iadului, deoarece în același timp el socotea că disciplina militară cere ca atunci când generalul îi spune *feldkuratului*: „Bea amice”, acesta trebuie să tragă la măsă, dacă nu din alte motive, măcar din respect față de superior.

Pînă acum, însă, aceste bune intenții nu se traduseseră totdeauna în fapt și, cu atît mai puțin, atunci cînd, după slujbe pompoase, generalul organiza festinuri și mai pompoase, pe socoteala garnizoanei; după care cei de la contabilitate făceau tot felul de șmecherii ca să scoată banii și să se aleagă și ei cu ceva; cu asemenea prilejuri, părintele se considera, față de Atotputernic, ca blestemat pentru păcătoșenia lui și demn de pedeapsă.

Umbla apoi cu capul în nori și, fără să-și piardă în acest haos credința în Dumnezeu, se gîndea cu toată seriozitatea dacă n-ar trebui să-și biciuiască trupul, cu, regularitate, în fiecare zi.

Într-o astfel de dispoziție se înfățișă el acum în fața domnului general.

Generalul Fink îi ieși înainte, radios și îmbujorat la față:

— Ai auzit vorbindu-se de curtea marțială? De data asta vom spînzura un compatriot de-al dumitale.

La auzul cuvîntului „compatriot”, *feldkuratul* Martinec îl privi pe general cu o nesfîrșită durere. Respinsese pînă atunci de mai multe ori presupunerea că ar fi ceh și explicase de nenumărate ori că din parohia lui, din Moravia, făceau parte două comune

una cehă și alta germană și că o săptămână trebuise să predice pentru cehi și alta pentru nemți... iar întrucît în comuna cehă nu există nici o școală de limbă cehă, ci numai germană, trebuise să predea în ambele comune în limba germană, așa încît nu putea fi ceh. Această motivare logică prilejuise odată unui maior, care se afla la masă, observația că *feldkuratul* din Moravia era de fapt o dugheană cu tot felul de mărfuri.

— Pardon, spuse generalul — am uitat. Nu-i vorba de un compatriot al dumitale. E un ceh, un trădător care a trecut la ruși și a intrat în slujba lor; are să fie spînzurat. Deocamdată, însă, ca să zic așa, pentru îndeplinirea formalităților legale, îi cercetăm identitatea; dar asta n-are nici o importanță, va fi spînzurat imediat ce vom primi răspunsul telegrafic.

Și după ce-l așează pe *feldkurat* lîngă el, pe canapea, generalul continuă vesel:

— La mine, cînd institui o curte marțială, totul trebuie să fie la unison cu procedura rapidă a acestui fel de tribunal, ăsta-i principiul meu. Pe vremea cînd eram încă la Lvov, la începutul războiului, am izbutit să obțin spînzurarea unui individ la numai trei minute după pronunțarea sentinței. Se înțelege că a fost vorba de un ovrei; dar și pe un rutean l-am spînzurat la cinci minute după deliberare.

Generalul zîmbi binevoitor:

— Întîmplarea a făcut ca nici unul din ei să nu aibă nevoie de binecuvîntarea duhovnicească. Ovreiul era

rabin și rusneacul popă. De data asta, însă, avem de-a face cu altă situație; e vorba să spînzurăm un catolic. Pentru ca lucrurile să nu mai fie trăgănite, mi-a venit o idee colosală; să-i dăm mai întîi binecuvîntarea duhovnicească, ca să evităm, cum ziceam, orice întîrziere.

Generalul sună și porunci ordonanței:

— Adu două sticle din bateria de ieri.

Și umplînd, peste cîteva clipe, paharul *feldkura-*
tului, îi spuse prietenos:

— Ia puțină mîngîiere înainte de binecuvîntare...

De la fereastra zăbreliță, în spatele căreia se afla Švejk, se auzea în acest timp de grea cumpăna, cîntecul lui liniștit:

*„Toți ostașii o domnesc,
Fiin'că fetele îi iubesc
Banii la noi stau purcoi
Am scăpat de orice nevoi.
Tarara-ra... un' doi...”*

II

MÎNGÎIEREA DUHOVNICEASCĂ

De fapt, ca să fim drepți, nu se poate spune că *feldkuratul* Martinec s-a dus la Švejk, ci mai degrabă că a ajuns în salturi, asemenea unei baletiste pe scenă. Harul Domnului și sticla de *Gumpoldskirchen* vechi, avuseseră darul să-l facă, într-un ceas, ușor ca un fulg. În această clipă solemnă și sfântă i se părea că se apropie tot mai mult de Dumnezeu; în realitate, însă se apropia de Švejk.

Ușa fu închisă în urma lui și amîndoi rămaseră în celulă, unde *feldkuratul* i se adresă vesel lui Švejk:

— Fiule, eu sînt *feldkuratul* Martinec.

Această introducere i se păruse — tot drumul — a fi cea mai potrivită și mai înduioșătoare.

La aceste vorbe, Švejk se ridică de pe pat, scutură zdravăn mîna *feldkuratului* și răspunse:

— Îmi pare bine; eu sînt Švejk, ordonanța companiei a 11-a de marș din regimentul 91. Nu de mult, baza noastră a fost mutată la Bruck pe Litava; luați

loc aici, lîngă mine, domnule *feldkurat* și povestiti-mi de ce ați fost arestat. Dumneavoastră sînteți doar ofițer și vi s-ar cuveni de fapt arestul ofițeresc de la garnizoană; patul ăsta e plin de păduchi. E drept că se mai întîmplă să fie cîte umil care să nu știe de ce arest ține; și apoi mai încurcă lucrurile, nu-i vorbă, și cei de la cancelarie. Într-un rînd, domnule *feldkurat*, am fost închis în arestul regimentului din Budějovice și mi-au băgat lîngă mine pe un *kadettstellfretreter*. *Kadettstellfretreteri* aduc cumva cu *feldkurații*; știți, cum să zic, nici porc, nici șoarece; de zbierat, zbierau la ostași ca ofițerii, dar cînd făceau cîte o boacănă, erau închiși printre ostașii de rînd. Erau, cum să vă zic, domnule *feldkurat*, un fel de bastarzi, încît la popota *untrofițerilor* nu erau primiți, la hrana pentru trupă n-aveau dreptul, fiindcă erau mai mari, iar popota ofițerească nu era de nasul lor. Pe vremea aceea aveam în regiment cinci din ăștia și la început se îndopau la bucătărie numai cu brînză, fiindcă hrană nu căpătau de nicăieri: pînă cînd, într-o bună zi, i-a prins *oberlaintnantul* Wurm, care le-a interzis să mai calce pe acolo, spunînd că nu cadrează cu onoarea de *kadettstellfretreter* să mănînce la bucătăria pentru trupă. Dar ce puteau să facă, dacă la popota ofițerească nu-i lăsa să intre. Bieții de ei au rămas așa agățați în aer și au îndurat atîta mizerie, că unul s-a aruncat în Malșa, iar altul a șters-o de la regiment și peste două luni a scris că a ajuns ministru de război în Maroc. Au rămas patru, că pe cel din Malșa l-au pescuit viu, pentru că de

nervos ce era, uitase că știe să înoate și ea trecuse examenul de înot cu nota excepțional. L-au dus la spital, da' acolo altă nenorocire pe capul lui; cei de la spital nu știau cu ce să-l acopere: cu pătură ofițerească sau cu una obișnuită, pentru trupă. Pînă la urmă, s-au gândit că cel mai bine ar fi să nu-i dea de loc pătură și l-au împachetat doar într-un cearșaf ud, așa că, după o jumătate de ceas, i-a rugat să-i dea drumul să se întoarcă înapoi la cazarmă. Asta era cel de care v-am spus că l-au băgat la arest lîngă mine, ud learcă. A stat cam vreo patru zile și tare era fericit, pentru că acolo căpăta de mîncare, e drept că din aceea de arestat, dar totuși mîncare; era sigur de ea, cum zicea chiar el. A cincea zi au venit să-l ridice, și peste o jumătate de ceas s-a întors să-și ia chipiul; plîngea de bucurie și-mi spuneai „În sfîrșit a fost hotărîtă și soarta noastră. De azi încolo, *kadettstellfertreterii* au să fie închiși la *hauptwache*, împreună cu ofițerii; la masă o să ne lăfăim la popota ofițerească, după ce mănîncă domnii ofițeri, de dormit o să dormim cu trupa, cafeaua o s-o căpătăm de la bucătăria pentru trupă, iar rația de tutun o vom ridica tot cu trupa”.

Abia acum se mai trezi *feldkuratul* Martinec și-l întrerupse pe Švejk cu o frază care nu avea nici în clin nici în mîneacă cu discuția precedentă.

— Da, da, fiule! Sînt lucruri între cer și pămînt la care se cuvine să ne gîndim cu inima fierbinte și cu toată încrederea în nemărginita bunătate a

Domnului. Eu, fiule, am venit pentru binecuvîntarea duhovnicească.

Ajuns aici, tăcu, pentru că i se părea că cele rostite nu prea se potriveau cu situația. Pe drum își alcătuisese în minte cuvîntarea cu care avea să-l facă pe nefericit să se resemneze pentru pierderea vieții și să-l convingă că acolo sus va fi iertat de toate păcatele, dacă se va pocăi și va dovedi că se căiește. De aceea, acum stătea și se gîndea cum să continue; Švejk i-o luă însă înainte, întrebîndu-l dacă nu are cumva o țigară.

Feldkuratul Martinec nu învățase încă să fumeze; asta era de altfel unica virtute pe care o mai păstrase din viața austeră pe care o dusesese odinioară. Cîteodată, la reuniunile generalului Fink, cînd era nițel mai făcut, încerca să fumeze cîte o țigară englezească, dar fumul îi răbufnea numaidecît pe nas și avea impresia că îngerul păzitor îl gîdila în gît, ca să-l ferească de ispită.

— Nu fumez, fiule, răspunse el foarte demn, la întrebarea lui Švejk.

— Mă miră, spuse Švejk. Am cunoscut mulți **feld-kurați** da' toți fumau ca turcii. Eu unul nici nu mi pot închipui un **feldkurat** care să nu fumeze și să nu tragă la măsă. Am cunoscut unul singur caire nu du- hănea, în schimb, în loc de fumat, mesteca tabacul și în timpul predicii îl scuipa tot în amvon. Dar, dumneavoastră de unde sînteți de fel, domnule **feldkurat**?

— De la Nový Jičín, se auzi hîrîitul *feldkuratului* imperial și regal Martinec.

— Atunci, poate că ați cunoscut acolo, domnule *feldkurat*, pe una Ružena Gaudrsová; acu' doi ani a lucrat într-o vinărie de pe strada Platneřská din Praga și într-o bună zi s-a apucat să dea în judecată doisprezece oameni deodată pentru paternitate, că născuse doi gemeni. Din ăștia doi gemeni, unul avea un ochi albastru și altul căprui; al doilea avea un ochi cenușiu și unul negru. Așa că dumneaei a presupus că în treaba asta erau angajați patru domni cu ochi din ăștia, care veneau mai des pe la vinărie și avuseseră de-a face cu dînsa. Pe urmă, unul din gemeni avea un picior paralizat, la fel cu un domn magistrat consilier de curte care venea și el pe acolo, iar celălalt avea la un picior șase degete, întocmai ca un domn deputat care era un mușteriu nelipsit al vinăriei. Și acum, stați și vă gîndiți și dumneavoastră, domnule *feldkurat*, că mușterii din ăștia care veneau pe acolo în fiecare zi erau vreo optsprezece și că gemenii aceia au luat, cîte un semn de la fiecare din acei cu care dumneaei se ducea fie acasă la dumnealor, fie la hotel. Pînă la urmă, tribunalul a hotărît că într-o asemenea înghesuială nu poate fi descoperit tatăl și atunci dînsa, ca să scape de belea, a aruncat vina asupra jupînului la care făcea serviciu și l-a dat și pe el în judecată; ăsta însă a dovedit că era impotent de peste doisprezece ani, în urma unei operații pe care o făcuse din cauza unei inflamații a testiculelor. Așa că, după tot tîmbălăul,

femeia a fost zvîrlită, domnule *feldkurat*, tocmai la dumneavoastră la Nový Jičín; de unde se poate vedea foarte bine că cine se înfinge la prea mult se alege pînă la urmă cu praful de pe tobă. Ar fi trebuit să se țină scai de unul și nu să fi declarat în fața tribunalului că un geamăn e de la domnul deputat și celălalt de la domnul consilier de curte, sau mai știu eu de la cine. Orice naștere se poate socoti foarte ușor. În cutare zi, la cutare dată, am fost cu cutare la hotel și în cutare zi am născut copilul. Asta, bineînțeles, în caz de naștere normală, domnule *feldkurat*. În combinațiile astea se găsește întotdeauna, pentru un galben, cîte un martor, cum ar fi portarul sau camerista, care îți jură pe sfînta cruce că, într-adevăr, i-a văzut împreună în noaptea aceea și că ar fi auzit cum dînsa i-ar fi spus, chiar, în timp ce coborau scările: „Dar ce mă fac dacă s-a întîmplat ceva”? și el i-ar fi răspuns: „N-ai nici o grijă, fetițo, copilu-i treaba mea”.

Feldkuratul căzu pe gînduri; mîngîierea duhovnicească i se părea acum mai complicată, deși nu cu mult înainte își alcătuisese în minte un plan amănunțit despre felul cum avea să vorbească de milostivirea Celui prea înalt în ziua Judecării de apoi, cînd toți delincvenții militari se scoală din morminte cu ștreangul de gît și, dacă s-au pocăit, se bucură de mila Domnului, la fel ca tîlharul din Noul Testament.

Își pregătise o alocuțiune minunată, compusă din trei părți: mai întîi ar fi dorit să demonstreze că moartea prin spînzurătoare e ușoară atunci cînd omul

e împăcat cu Dumnezeu; că legea militară pedepsește pe bună dreptate trădarea maiestății sale împăratului, care este părintele tuturor ostașilor; orice greșală a lor, oricât de mică ar fi, trebuie privită ca o trădare a propriului părinte. Apoi ar fi vrut să dezvolte ideea că împăratul există prin grația lui Dumnezeu, că a fost

învădit de Dumnezeu spre a conduce pe pământ treburile lumesti, așa cum papa conduce treburile spirituale. Trădarea săvârșită împotriva împăratului înseamnă de aceea trădarea lui Dumnezeu-tatăl. Așa încât pe delincventul militar îl așteaptă, în afară de spânzurătoare, pedeapsa de veci și blestemul veșnic cuvenit celui ce hulește. Cu toate acestea, dacă justiția pămîntească nu poate suprima sentința — spre a nu încălca disciplina militară — și este obligată să-l spînzure pe criminal, mai există o speranță în ce privește a doua pedeapsă, pedeapsa veșnică, pentru că pe aceasta omul o poate evita foarte simplu, dacă se pocăiește.

Își închipuise apoi o scenă înduioșătoare despre care credea că acolo sus, îi va fi și lui de folos, întru iertarea păcatelor săvârșite la locuința generalului Fink din Przemyśl.

Se și vedea strigînd, în încheiere, către condamnat:

— Pocăiește-te fiule; să îngenunchem împreună! Repetă după mine, fiule!

În sfîrșit, în celula împruțită și năpădită de păduchi, va răsuna rugăciunea:

„Doamne-Dumnezeule, carele ești atît de bun și îi ierți întotdeauna pe cei păcătoși, ție mă închin fierbinte pentru sufletul acestui ostaș care din porunca ta va părăsi această lume, pe temeiul sentinței curții marțiale din Przemyśl. Izbăvește-l pe acest infanterist, pentru pocăința lui, de chinurile iadului și dă-i, Doamne, bucuria fericirii veșnice.”

— Nu vă supărați, domnule *feldkurat* — rupse tăcerea Švejk — dar stați de cinci minute ca încremenit, de parcă n-ați avea chef de vorbă. Se vede bine că n-ați mai fost arestat niciodată.

— Eu — spuse foarte grav *feldkuratul* — am venit pentru mîngîierea duhovnicească.

— Să mă bată Dumnezeu, domnule *feldkurat*, dacă pricep de ce-i tot dați într-una cu mîngîierea asta duhovnicească. În ce mă privește, domnule *feldkurat*, eu n-am puterea de convingere ca să vă pot aduce o mîngîiere. Și la urma urmei, nu sînteți nici primul, nici ultimul *feldkurat* care a ajuns după zăbrele. De altfel, ca să vă spun adevărul adevărat, domnule, *feldkurat*, eu nici nu am darul să pot aduce cuiva mîngîiere în clipele grele. O singură dată am încercat și eu și am dat greș: veniți, vă rog, mai aproape și vă povestesc tot, cum s-a întîmplat. Pe verdea cînd locuiam pe strada Opatovická, aveam un prieten, unu' Faustyn, portar de noapte la un hotel. Era un om cumsecade, cinstit și vrednic. Cunoștea toate fetele de stradă; ați fi putut veni la el la hotel, domnule *feldkurat*, la orice oră din noapte și să-i spuneți doar atît: „Domnule Faustyn, am nevoie de o fată”, și el vă întreba numaidecît cum doriți să fie, blondă, brună, mai scundă sau mai înaltă, necăsătorită, divorțată sau văduvă, cu școală sau fără.

Zicînd acestea, Švejk se apropie familiar de *feldkurat* și cuprinzîndu-l de mijloc, continuă:

— Să presupunem, domnule *feldkurat*, că dumneavoastră i-ați fi spus: „Aș dori o blondină înaltă, vădovă, fără cultură”; în zece minute ați fi avut-o în pat, cu act de botez cu tot.

Pe *feldkurat* începuseră să-l treacă nădușelile, în timp ce Švejk, strângându-l la piept părintește, continua să peroreze:

— Nici n-ați crede, domnule *feldkurat*, ce om cinstit și moral era domnul Faustyn. Nu lua nici un creițar misitie de la femeile pe care le aducea și le бага în odăi; iar dacă se întâmplă ca vreuna să uite și încerca să-i strecoare ceva în buzunar, apăi să fi văzut ce se mai zborșea și zbiera la ea: „Scroafă neobrăzată, să nu-ți închipui că dacă tu te vinzi și păcătuiești, eu am un folos din treaba asta! Eu nu-s codoș, tîrfă nerușinată. Dacă o fac, apăi să știi că numai din milă pentru tine, că dacă tot ai apucat-o pe drumul ăsta, să nu trebuie să-ți arăți rușinea în public, ca să te agațe pe undeva noaptea copoi și să zaci pe urmă trei zile la poliție. Aici cel puțin ești la caldurică și nimeni nu te vede în ce hal ai ajuns.” În schimb, avea grijă, domnule *feldkurat*, să-și scoată pîrleala de la clienți. Avea tariful lui: ochii albaștri — un galben, cei negri — cincisprezece creițari; socotea toate astea la fix și le scria separat pe o bucată de hîrtie, ca o notă, pe care o dădea clientului. Pentru misitie lua puțin de tot. La femeile fără școală mai adăuga un supliment de un gologan, pentru că dumnealui pornea de la principiul că o bașoaldă

necioplită e mai distractivă decât o doamnă învățată... Și cum vă spuneam, într-o bună zi,

spre seară, vine la mine acasă în strada Opatovická, domnul Faustyn, amărît și mînios nevoie mare, de parcă în clipa aceea ar fi fost scos de sub grătarul de protecție de la tramvai și, în înghesuială, i s-ar fi furat ceasul din buzunar. La început n-a scos o vorbă; a scos doar din buzunar o sticlă de rom și după ce-a tras o dușcă, mi-a întins-o și mie, zicînd: „bea”. Și așa, am tăcut împreună, pînă cînd am dat gata sticla de rom. În cele din urmă, îmi zice: „Dragul meu, fii așa de bun, fă-mi și mie un bine. Deschide fereastra de la stradă; eu mă așez pe pervaz și tu mă apuci de picioare și-mi faci vînt de la etajul trei. Nu mai aștept nimic de la viață; ultima mea mîngîiere ar fi aceea că s-a găsit un prieten bun care să mă curețe de pe lumea asta în care nu mai pot trăi; auzi dumneata, eu, om cinstit, să fiu dat în judecată pentru codoșlic, ca orice pește ordinar de la Zide. Cînd se știe că hotelul nostru e de rangul întîi, toate trei cameristele și nevastă-mea au condicუță și nu datorează nici măcar un fcreițar la doctor pentru vizită. Dacă ții măcar puțin la mine, fii bun și zvîrle-mă de la etajul trei, dă-mi te rog mîngîierea asta din urmă.” Zis și făcut: l-am poftit să ia loc pe pervaz și i-am făcut vînt în stradă. Nu vă speriați, domnule *feldkurat!*

Švejk se sui în picioare, pe pat, ridicîndu-l de sub-suori pe *feldkurat*:

— Uite, așa l-am apucat, domnule *feldkurat*, și buf cu el în stradă.

Îl luase în brațe pe popă și dăduse cu el de podea; și în timp ce **feldkuratul** se aduna înspăimîntat de pe jos, Švejk continuă:

— După cum vedeți, domnule **feldkurat**, nu, vi s-a întîmplat nimic, așa cum nu i s-a întîmplat nici domnului Faustyn, cu toate că dumnealui a zburat de la o înălțime de trei ori mai mare. Că, să v-o spun pe șleau, domnul Faustyn era beat criță și uitase că eu locuiesc în strada Opatovická la parter și nu la etajul trei, cum locuisem cu un an înainte, în strada Křemerková, unde dumnealui venise adeseori să mă viziteze.

Feldkuratul se uita îngrozit, de jos, la Švejk, care, cocoțat pe pat, dădea din mîini:

Părintele își spuse că are de-a face cu un nebun și de aceea, bîguind: „Da, da fiule, nu era nici măcar de trei ori mai înalt decît aici”, se tîrî încetișor, de-andarateleă către ușă, unde, o dată ajuns, începu să bată cu desperare și să urle, încît veniră numaidecît să-i deschidă.

Prin fereastra zăbreliță, Švejk îl văzu depărtîndu-se repede, însoțit de o santinelă și gesticulînd foarte agitat.

— Cu siguranță că acum îl duc la balamuc, își zise în sinea lui Švejk, sărind de pe pat și, plimbîndu-se prin celulă în pas militar, începu să cînte de unul singur:

**„Inelul ce mi-ai dăruit,
Pe deget, nu-l mai port!
Și cum l-aș mai purta,**

Dacă-l încarcăi în pușca mea?... ”

La câteva minute după această întâmplare, ***feldkuratul*** se anunță la generalul Fink.

În casa generalului avea iar loc o mare „reuniune”, în care rolul principal îl jucau două doamne simpatici, vinul și lichiorurile.

Erau prezenți toți componenții curții marțiale cu excepția, se înțelege, a infanteristului, care dimineața aprinsese domnilor ofițeri țigările.

Feldkuratul își făcu intrarea plutind de parcă era o arătare din poveste. Era palid, emoționat și demn ca un om care se știe pălmuit pe nedrept.

Generalul Fink, care în ultima vreme îl îndrăgise pe părinte, îl trase lângă el pe canapea și cu glas răgușit îl întrebă:

— Ce-i cu tine, mîngîiere duhovnicească, ce ți s-a întîmplat?

Iar una din doamnele vesele aruncă după ***feldkurat*** cu o țigară.

— Bea, mîngîiere duhovnicească, bea, îl îmbie generalul Fink, turnîndu-i vin într-o cupă mare, de culoare verde.

Întrucît părintele nu răspunse prompt invitației, generalul îi duse cu propria lui mînă paharul la gură și dacă ***feldkuratul*** n-ar fi gîlgîit cu nădejde, fără îndoială că l-ar fi stropit tot.

După această operațiune începură însă să curgă întrebările în legătură cu comportarea condamnatului în timpul administrării binecuvîntării duhovnicești..

Feldkuratul se ridică în picioare și cu o voce tragică rosti:

— Și-a pierdut mințile.

— Grozavă mîngîiere duhovnicească trebuie c-a mai fost, rîse cu poftă generalul; ceilalți izbucniră și ei în hohote de rîs, iar amîndouă doamnele începură să arunce cu țigări în **feldkurat**.

La capătul mesei, moțăia într-un fotoliu un maior care se cam întrecuse cu băutura; acum însă se trezi din apatia în care căzuse, umplu repede cu lichior două pahare mari de vin și, croindu-și drum printre scaune se apropie de feldkurat și-l sili pe uluitul slujitor al Domnului să bea cu el **bruderschaft**. Apoi se trînti din nou în fotoliul lui și continuă să tragă la aghioase.

După acest **bruderschaft**, părintele căzu în mrejele diavolului, ce-și întindea către el brațele din toate sticlele aflate pe masă și din privirile ispititoare ale celor două femeiuști vesele, care își ridicaseră picioarele pe masă, în fața lui, în așa fel încît diavolul îl privea pe **feldkurat** printre broderii.

Pînă în ultima clipă, părintele rămase cu convingerea că era în joc soarta sufletului său și că era un martir.

El își exprimă de altfel convingerea aceasta și într-o cuvîntare ce o rosti în fața celor două ordonanțe ale generalului care îl transportară într-o odaie vecină unde-l întinseră pe canapea.

— E trist, ce-i drept, dar înălțător spectacolul ce se desfășoară în fața ochilor voștri, dacă cu gândul curat și fără prihană vă amintiți de slăviții martiri care s-au jertfit pentru credința lor și sînt cunoscuți sub numele de mucenici. La mine puteți vedea cum omul, trecînd peste toate suferințele, se simte înălțat atunci cînd în inima lui sălășluiesc adevărul și virtutea, care îl călesc în lupta pentru cîștigarea unei biruinți glorioase asupra celor mai îngrozitoare chinuri.

Ostașii îl întoarseră cu fața spre perete și părintele adormi numaidecît.

Avu un somn agitat.

Visă că peste zi îndeplinea funcția de *feldkurat*, iar noaptea era portar la hotel, în locul lui Faustyn, căruia Švejk îi făcuse vînt în stradă, de la etajul trei.

Generalul Fink primea mereu tot felul de reclamații împotriva lui din partea clienților, prin care aceștia se plîngeau că în loc de blondine aducea brunete, în loc de doamne divorțate și culte, furniza văduve inculte etc.

Dimineața se trezi lac de sudoare ca un șoarece plouat, burta parcă îi plutea pe apă și i se părea că, în comparație cu el, preotul din Moravia era un înger.

III

ŠVEJK SE REÎNTOARCE LA COMPANIA LUI

Maiorul care cu o zi înainte făcuse pe judecătorul de instrucție în procesul lui Švejk era una și aceeași persoană cu cel care, seara, în casa generalului băuse *bruderschaft* cu confesorul militar și picotise în fotoliu.

Un lucru e sigur: nimeni n-a băgat de seamă când și în ce împrejurare a dispărut maiorul din casa generalului. În starea în care erau cu toții, nimeni nu remarcă absența lui; generalul îi confunda pe cei prezenți și nu mai deslușea cu care anume din ei vorbea. Maiorul lipsea de peste două ceasuri și cu toate acestea generalul, răsucindu-și mustățile și rîzînd prostește, striga:

— Bine ați mai zis-o, domnule maior.

Dimineața ia-l pe maior de unde nu-i. Mantaua atîrna în antreu, sabia era agățată în cuier, dar chipiul lipsea. Își închipuiră că adormise pe undeva, într-un closet; cercetară toate closetele, dar fără rezultat. În locul lui dădură, la etajul doi, peste un locotenent-

major din societatea generalului care dormea în genunchi cu gura în bideu, așa cum îl surprinsese somnul în timp ce vomita.

Maiorul parcă ar fi intrat în pământ.

Dacă însă cineva s-ar fi uitat prin fereastra zăbreliată în spatele căreia era închis Švejk, ar fi văzut că sub mantaua rusească a lui Švejk dormeau două persoane și că de sub manta se zăreau două perechi de cizme.

Cele cu pinteni erau ale maiorului, cele fără pinteni ale lui Švejk.

Dormeau lipiți unul de altul, ca doi pisoi. Švejk ținea un braț sub capul maiorului iar acesta îl strîngea pe Švejk de mijloc, înghesuindu-se în el așa cum se înghesuia puiul de cățea la pieptul mamei.

În toată povestea nu era, însă, nici un mister. Nu era vorba de altceva decît că în maior se trezise conștiința datoriei.

Fără îndoială că și dumneavoastră vi s-a întîmplat cîteodată să stați cu cineva la un chef, să beți toată noaptea, pînă a doua zi la amiază și deodată tovarășul dumneavoastră de petrecere să-și pună mîinile în cap, să sară de pe scaun ca ars și să strige:

„Maica ta Cristoase, la opt trebuia să fiu la birou”.

E așa-numita criză de conștiință a datoriei, care ia naștere ca un fel de rod altoit al muștrării de

conștiință. Omul cuprins de această nobilă criză nu poate fi întors prin nimic de la convingerea lui sfântă că trebuie să recupereze neîntârziat lucrările rămase în urmă la birou. Așa se explică acele personaje cu capul gol pe care portarii instituțiilor îi găsesc pe culoare și-i întind în cămăruța lor, pe divan, ca să-și facă somnul.

O astfel de criză îl cuprinsese și pe maior.

Cînd se trezise în fotoliu, îi venise deodată în minte că trebuia să-l interogheze neîntârziat pe Șvejk. Criza îl cuprinsese pe maior fără veste, iar deznodămîntul ei se produsese cu o asemenea repeziciune și hotărîre, încît nimeni nu băgase de seamă dispariția lui.

În schimb, îi simțiseră prezența cu vîrf și îndesat cei de la corpul de gardă al arestului militar. Maiorul se năpustise acolo ca o panteră.

Plutonierul de serviciu dormea cu capul pe masă și peste tot în jurul lui dormeau ceilalți ostași, în cele mai diverse poziții.

Maiorul, cu șapca sucită într-o parte, înjură atît de tare, încît cei care tocmai căscău, încremeniră cu gurile deschise și fețele lor căpătară o expresie atît de stranie, încît grupul aducea mai degrabă cu niște maimuțe schimonosite decît cu niște ostași disciplinați.

Bătînd cu pumnul în masă, maiorul zbiera la plutonier:

— Ascultă putoare, ți-am mai spus pînă acum de o mie de ori că oamenii dumitale sînt o adunătură de porci căcăcioși.

Apoi, întorcîndu-se către ostașii înmărmuriți de frică, strigă:

— Ostași sînteți voi?! Pînă și în somn vi se citește prostia din ochi, iar cînd vă treziți, nătărăilor, faceți o mutră de parcă fiecare din voi ar fi înghițit cîte un vagon de dinamită.

După care urmă o lungă și succulentă cazanie, despre îndatoririle ostașilor din corpul de gardă și, în sfîrșit, ceru să i se deschidă imediat celula în care se afla arestatul Švejk, întrucît voia să-l supună pe delincvent unui nou interogatoriu.

Așa se explică deci apariția nocturnă a maiorului la reședința lui Švejk.

Intră la el într-o stare căreia se obișnuiește a i se spune „cu capsă pusă”. În ultima lui răbufnire, ceruse să i se predea cheile de la arest.

Într-un suprem efort, amintindu-și cu disperare de îndatoririle sale de ostaș, plutonierul refuzase să-i satisfacă dorința, fapt care, pe neașteptate, îi făcu maiorului o impresie foarte bună.

— Vă arătam eu vouă, bandă de porci împuțiți, dacă mi-ați fi dat cheile, strigă el în curte.

— Cu respect vă raportez, domnule maior, că sînt silit să vă încui și să postez la ușă o santinelă, pentru securitatea dumneavoastră. Cînd veți dori să ieșiți, domnule maior, vă rog să fiți atît de bun și să bateți în ușă.

— Bă, tîmpitule — se înfurie niaiorul — ce-ți închipui bă, maimuță, cămilă cu două cocoase, că mi-e teamă de vreun arestat, ca să vii tu să-mi postezi santinelă în timp ce-l interoghez? Crucea și dumnezeii mă-ti! Închide-mă o dată și șterge-o de-aici cît te vād!

În firida de deasupra ușii, lampa de petrol cu mucul lăsat în jos răspîndea o lumină chioară ce abia, abia ajunsese maiorului ca să dea de Șvejk care, în poziție reglementară, lîngă patul lui, aștepta cu nerăbdare să vadă ce are să iasă din această vizită neașteptată.

Se gîndi că lucrul cel mai bun ar fi să-i dea maiorului raportul, de aceea strigă cu toată puterea:

— Cu respect vă raportează, domnule maior, în celulă se află un arestat, în rest nimic de semnalat.

Luat pe neașteptate, maiorul uită deodată de scopul vizitei și răspunse:

— Pe loc repaus! Unde ți-e arestatul?

— Să trăiți domnule maior, eu sînt, răspunse mîndru Șvejk.

Maiorul nu băgă în seamă, însă, acest răspuns, căci vinul și lichiorurile generalului își făceau acum în creierul lui ultima reacție alcoolică. Căscă cu atîta strășnicie, încît unui civil i-ar fi trosnit maxilarele. Maiorului, însă, căscatul acesta sinistru îi strămută gîndirea în acele circomvoluțiuni ale creierului în care oamenii au darul cîntatului. Se lăsă alene pe

priciul lui Švejk și cu un glas care aducea cu un
guițat de porc înjunghiat, zbieră:

„O, Tannenbaum! O, Tannenbaum!
Wie schön sind deine Blätter!”¹

Repetă cântecul de câteva ori în șir, amestecînd în
text și niște urlete nedeslușite.

Apoi se lăsă pe spate ca un ursuleț, se strînse ghemotoc și începu să sforăie.

— Domnule maior, încercă Švejk să-l trezească.
Am onoarea să vă raportez că vă umpleți de
păduchi.

Eforturile lui Švejk fură zadarnice însă. Maiorul
dormea buștean.

Drept care Švejk îl privi cu duioșie și-i spuse: „Ei,
dacă așa stau lucrurile fă nani-nani, pilangiule”, și-l
acoperi cu mantaua. Mai tîrziu se furișă și el lîngă
dînsul și așa se face că dimineața fură găsiți lipiți
unul de altul.

Pe la orele nouă, cînd vînătoarea după maior
atinse punctul culminant, Švejk se dădu jos din pat și
socoti ca ar fi potrivit să-l trezească și pe domnul
maior. Îl scutură zdravăn de tot de câteva ori, trase de
pe el mantaua rusească, și, în cele din urmă, maiorul
se ridică în capul oaselor și uitîndu-se prosteste la
Švejk căută pe fața lui dezlegarea misterului.

¹ O, bradule! O, bradule!

Ce frumoase sînt frunzele tale! (Germ.) .

— Cu respect vă raportează, domnule maior — spuse Švejk — că au venit pînă acum de cîteva ori de la corpul de gardă ca să vadă dacă mai sînteți în viață. De aceea mi-am îngăduit să vă trezesc, dat fiind că nu știu pînă cînd obișnuiți să dormiți și mi-era teamă să nu depășiți ora de somn și să întîrziați la servici. La fabrica de bere din Uhřineves era un tîmplar care se scula întotdeauna la șase dimineața; dar dacă se întîmpla să nu se trezească și să doarmă mai mult, chiar numai un sfert de ceas, adică pînă la șase și un sfert, apăi nu se mai scula pînă la amiază; și a făcut mereu așa pînă cînd, într-o bună zi, l-au dat afară de la serviciu, și el, de supărare, a insultat biserica și un membru al familiei noastre domnitoare.

— Tu este prost, nu așa? spuse maiorul într-o cehă stricăță și cu o umbră de desperare în glas, deoarece după cheful de aseară era încă mahmur și nu putea să găsească răspunsul la întrebarea ce anume căuta acolo, de ce veniseră să-l caute de la corpul de gardă și de ce individul din fața lui debita tot felul de tîmpenii fără cap și fără coadă. Totul i se părea foarte ciudat. Își amintea numai foarte vag că mai fusese o dată acolo în cursul nopții, dar nu știa de ce?

— Eu fost la noapte aici? întrebă el șovăind.

— La ordin, domnule maior, răspunse Švejk. După cîte am priceput din vorbele dumneavoastră, domnul maior a venit să-mi ia un interogatoriu.

În clipa aceea mintea maiorului se luminează deodată; se uită la sine, apoi undeva în spate, ca și cum ar fi căutat ceva.

— N-aveți nici o grijă, domnule maior, interveni Șvejk. Așa ați venit. Ați venit fără manta, fără sabie, numai cu chipiul. Chipiul e coala, a trebuit să vi-l iau din mână, fiindcă ați vrut să-l puneți sub cap. Știți, chipiul de paradă al domnilor ofițeri e ca și țilindrul. Să doarmă pe țilindru a fost în stare numai unu' Karderaz din Loděnice. S-a întins pe o bancă în cârciumă și și-a pus cilindrul sub cap; știți, dumnealui cânta pe la înmormântări și la fiecare înmormântare se ducea în țilindru; ei, și cum vă spuneam, și-a pus frumușel țilindrul sub cap, s-a autosugestionat că n-are voie să-l turtească și toată noaptea s-a sprijinit de el ușurel, ușurel de tot încît nu l-a stricat de loc, ba, dimpotrivă, am putea zice, că în timp ce se întorcea de pe o parte pe alta l-a periat frumușel cu părul și dimineața parcă l-ar fi scos de la călcat.

Maiorul, care între timp își revenise și începuse să-și dea seama cum devine cazul, nu contenea totuși să se uite prosteste la Șvejk, și repeta:

— Tu prost, nu așa? Eu fost aici, acum eu plecat.

Se ridică de pe pat, se apropie de ușă și bătu în ea.

Pînă să vină să-i deschidă i se mai adresă o dată lui Șvejk:

— Dacă nu venit telegram că tu este tu, atunci tu spînzurat!

— Vă mulțumesc din inimă, domnule maior, răspunse Švejk. Eu știu că dumneavoastră aveți grijă de mine și dacă cumva vi s-a întâmplat să se prindă vreunul de dumneavoastră, apăi să fiți încredințat, domnule maior ca dacă e mititel și are spatele roșcat, e parte bărbătească; dacă va fi numai unul și nu veți găsi și una așa mai lunguiață, de culoare cenușie cu dungii roșii pe burtă, atunci e bine, pentru că altfel ar fi pereche și dihăniile astea se înmulțesc al dracului de repede; mai repede chiar ca iepurii de casă.

— *Lassen Sie das*¹, îi spuse maiorul abătut, în timp ce i se deschidea ușa.

De data asta maiorul nu mai făcu tărăboi la corpul de gardă; dădu numai ordin, pe un ton foarte măsurat să i se aducă o birjă și în hurducăitul trăsurii pe caldarîmul stricat al orașului Przemysl îl obseda o singură idee, anume că delincventul era probabil un idiot fără pereche, dar cu siguranță un dobitoc nevinovat. În ceea ce îl privea pe el, maiorul, nu-i rămînea altceva mai bun de făcut decît ori să se împuște imediat ce va ajunge acasă, ori să trimită la general să i se aducă mantaua și sabia, apoi să se ducă la baia municipală, iar după baie să se oprească la vinăria „Vollgruber” ca să se dreagă după cheful din ajun și să-și rezerve telefonic, pentru seară, un bilet la teatrul municipal.

¹ Lasă asta (germ.).

Pînă să ajungă acasă se hotărî pentru ultima alternativă.

Aci îl aștepta, însă, o mică surpriză. Sosise tocmai la timp...

Pe culoar se afla generalul Fink care-l strîngea de guler pe țucălarul lui și, în timp ce-l zgîlțîia sălbatic, zbiera la el:

— Unde ți-e stăpînul, dobitocule? Vorbește, animalule!

Animalul, însă, nu vorbea, din pricina că se învînețise la față, sugrumat de general.

Încă de la intrare, maiorul băgase de seamă că nefericitul țucălar strîngea cu nădejde sub braț mantaua și sabia lui, pe care, de bună seamă le adusese de la locuința generalului.

Scena începu să-l distreze grozav și de aceea rămase pe loc în ușa întredeschisă de unde continuă să privească suferințele credinciosului țucălar, pe care-l avea de multă vreme la stomac, pentru diferite furtisaguri.

Generalul îl slobozi pentru o clipă pe țucălarul învînețit, ca să poată scoate din buzunar o telegramă cu care apoi începu să-l plesnească peste gură și peste amîndoi obrazii, zbierînd la el ca ieșit din minți:

— Uiide ți-e maiorul, dobitocule, unde ți-e maiorul-**auditor**, vită, ca sări dai o telegramă de serviciu?

— Aici sînt, strigă din ușă maiorul Derwota, căruia combinația de cuvinte: „maiorul-auditor” și

„telegramă” îi aduse din nou aminte de anumite îndatoriri.

— Ah — strigă generalul Fink — te-ai întors?

Tonul era atît de caustic, încît maiorul nu ştiu ce să răspundă şi rămase locului nehotărît.

Generalul îl pofti să intre cu el în odaie şi după ce luară amîndoi loc la masă, îi aruncă în faţă telegrama făcuta ferfeniţă şi-i spuse cu o intonaţie tragică în glas:

— Citeşte, asta-i opera ta.

În timp ce maiorul citea telegrama, generalul se sculă de pe scaun, alergă furios prin odaie, răsturnă scaunele şi taburetele întîlnite în cale şi zbieră ca ieşit din minţi:

— Şi totuşi am să-l spînzur!

Telegrama suna aşa:

„Infanteristul Josef Švejk, ordonanţa companiei a 11-a de marş, s-a pierdut în ziua de 16 a acestei luni, pe ruta Chyrow-Felštyn, în interes de serviciu, cu misiunea de a asigura cartiruirea trupei. Infanteristul Švejk va fi transportat fără întîrziere la statul-major al brigăzii din Wojalycz.”

Maiorul deschise sertarul de la masă, scoase o hartă şi rămase pe gînduri, deasupra ei. Toată povestea era învăluită într-un mister îngrozitor. Localitatea Felštyn se afla la patruzeci de kilometri sud-est de Przemyśl. Se punea deci întrebarea, cum a ajuns Švejk la uniformă rusească în nişte locuri aflate la o distanţă de peste o sută cincizeci de

kilometri în spatele frontului, dacă pozițiile se întind pe linia Sokal-Turze-Kozlow.

Cînd îi explică cum devenea cazul și-i arată pe hartă locul unde, conform telegramei, se pierduse Švejek cu cîteva zile în urmă, generalul începu să ragă ca un bivol, deoarece simțea că speranțele lui în legătură cu curtea marțială se năruiau. Se apropie de telefon, ceru legătura cu corpul de gardă și porunci ca arestatul Švejek să fie adus imediat la el, în locuința maiorului.

Pînă să fie executat ordinul, generalul, proferînd cele mai îngrozitoare blesteme, își manifestă de ne-numărate ori regretul pentru faptul că nu poruncise ca arestatul să fie spînzurat, pe riscul lui, imediat, fără nici un fel de cercetări prealabile.

Luîndu-și libertatea de a-l contrazice, maiorul încercă să-i demonstreze că dreptul și justiția merg mîna în mîna și-i ținu, cu argumente convingătoare, un întreg logos despre judecata dreaptă, despre crimele judiciare, îndrugînd în general verzi și uscate despre tot ce-i venea pe limbă, deoarece după cheful din ajun rămăsese cu o mahmureală îngrozitoare, care se cerea justificată.

Cînd, în sfîrșit, fu adus Švejek, maiorul îi ceru să lămurească cele întîmplate lîngă Felštyn și să arate cum a ajuns, de fapt, la uniforma rusească.

Švejek explică totul, metodic, susținîndu-și expunerea cu cîteva exemple din istoria vieții lui. Apoi, cînd maiorul îl întrebă de ce nu făcuse aceste declarații în fața tribunalului, Švejek răspunse că de fapt

nimeni nu-l întrebase cum de s-a întâmplat să îmbrace uniforma rusească și că toate întrebările sunau așa: „Recunoști că ai îmbrăcat de bunăvoie și nesilit de nimeni uniforma dușmanului?” întrucât acesta era adevărul, el, Švejk, nu putuse să răspundă decît: „Bineînțeles — da — de sigur — așa-i — fără doar și poate”. Tot din pricina aceasta respinsese, însă, cu indignare acuzația care i se adusese de tribunal, cum că ar fi trădat pe maiestatea sa împăratul.

— Omul ăsta e complet idiot, îi spuse generalul maiorului. Să îmbraci pe malul unui iaz o uniformă rusească pe care Dumnezeu știe cine a lăsat-o acolo și să te lași introdus într-o coloană de prizonieri ruși, iartă-mă dar treaba asta numai un imbecil poate s-o facă.

— Cu respect vă raportez — se auzi glasul lui Švejk — că într-adevăr și eu observ cîteodată că sînt slab de minte, mai cu seamă, așa, spre seară...

— Gura, boule, strigă maiorul și, adresîndu-se generalului, îl întrebă ce se va întâmplă acum cu Švejk.

— N-au decît să-l spînzure la brigada lui, hotărî generalul.

După un ceas, Švejk fu condus la gară de o escortă, care avea misiunea să-l predea la comandamentul brigăzii, la Wojálycz.

În arest, Švejk lăsa ca amintire o listă — zgîriată pe perete cu o surcică — cuprinzînd toate felurile de ciorbe, sosuri și aperitive pe care le mîncase în civil.

Era protestul lui împotriva faptului că timp de douăzeci și patru de ore nu i se adusese nimic de mâncare.

O dată cu Švejk fu trimisă la brigadă următoarea hîrtie:

„Pe baza telegramei nr. 469, se înaintează înfante-ristul Švejk Josef, fugit din compania 11-a de marș, spre noi cercetări la comandamentul brigăzii.”

Escorta, formată din patru oameni, era o amestecătură de naționalități: un polonez, un maghiar, un german și un ceh. Ultimul, care era și comandantul escortei, avea gradul de fruntaș și își dădea niște ifose grozave față de compatriotul arestat, încercînd să-l facă să înțeleagă puterea teribilă ce o avea asupra lui. Cînd, în gară, Švejk ceru cuviincios permisiunea de a se duce la closet, fruntașul îi răspunse foarte grosolan că are timp să urineze cînd va ajunge la brigadă.

— Foarte bine, îi replică Švejk. Dar trebuie să-mi dați asta în scris, ca să se știe cine-i de vină cînd mi-o plesni bășica udului. Pentru treaba asta, domnule fruntaș, există lege.

Fruntașul, un vlăjgan, venit de la oi, se sperie de această bășică a udului, așa încît Švejk fu condus la closetul gării, cu alai, de întreaga escortă. În general, fruntașul părea a fi un om tare închipuit și tot timpul cît dură călătoria se ținu bățos și înfoiat, de parcă a

doua zi ar fi trebuit să fie avansat cel puțin comandant de corp de armată.

În timp ce trenul gonia pe linia Przemyśl-Chyrow, Švejk i se adresă:

— Știți, domnule fruntaș, cînd stau așa și mă uit la dumneavoastră, îmi aduc aminte de un alt fruntaș, unu' Bozba, care făcea serviciul la Trident. Cum l-au numit fruntaș, chiar din prima zi a început să crească în asemenea hal, că nu-l mai ajungeau pantalonii cazoni. Dar ce era mai rău, e că au început să-i crească și urechile în lungime. Așa că l-au dus numaidecît la infirmerie, unde *regimentsarztul* a spus că asta se întîmplă cu toți fruntașii. La început — zicea — se umflă; unora se întîmplă să le treacă repede, dar cu ăsta, zicea doctorul, e de rău, ar putea să crape pentru că toată boala i se trage de la steluța de pe galon. Ca să-l scape, au trebuit să-i taie steluța și cît ai zice pește, s-a dezumflat.

Din clipa aceea, zadarnic mai încercă Švejk să întrețină o conversație cu fruntașul și să-i explice prietenește de unde vine obiceiul să se spună că fruntașul e ghinionul companiei.

La toate avansurile sale, fruntașul răspunse numai prin niște amenințări încîlcite, prin care voia să-i dea de înțeles că unul din ei va rîde mai bine cînd vor ajunge la brigadă. Cum s-ar zice, compatriotul nu-și da gîndurile pe față; iar cînd Švejk îl întrebă de unde era de fel, se alese cu răspunsul că asta nu-i treaba lui.

Švejk încercă să-l ia de departe. Îi povesti că mai fusese dus sub escortă și că de fiecare dată se distrase de minune cu ostașii care-l însoțiseră.

Fruntașul tăcu chitic, iar Švejk continuă:

— Nu știu ce să zic, domnule fruntaș, dar mi se pare că v-a lovit o mare nenorocire, de vreme ce v-ați pierdut graiul. Eu am cunoscut mulți fruntași amărâți, dar o catastrofă ca dumneavoastră, domnule fruntaș — vă rog să-mi fie cu iertare și să nu vă supărați — de când sînt n-am văzut. Spuneți-mi mie ce vă doare și s-ar putea să vă dau un sfat, pentru că, să știți de la mine, ostașul dus sub escortă are întotdeauna mai multă experiență decît cei care îl păzesc. Sau, știți ce, domnule fruntaș? Ca să ni se pară drumul mai scurt, povestiți-ne ceva, să zicem, despre satul dumneavoastră, despre împrejurimile lui, dacă aveți iaz în sat; dacă aveți pe acolo cumva ruine ale vreunui castel, ați putea să ne povestiți o legendă despre turnul castelului...

— Eu unul, m-am săturat, izbucni fruntașul.

— Asta înseamnă că sînteți un om fericit, replică Švejk. Sînt oameni care nu se satură niciodată.

Fruntașul se învăluie într-o mușenie desăvîrșită, dar mai întîi își spuse totuși ultimul cuvînt:

— N-am nici o grijă, or găsi ei la brigadă ac de jocul tău, eu unul n-am de gînd să mă amăresc cu tine.

De fapt, nici un ostaș din escortă n-avea haz. Maghiarul se distra cu neamțul în felul lui, întrucît nu cunoștea din limba germană decît două cuvinte: „ja-

wohl” și „**was**”? Când neamțul îi povestea câte ceva, maghiarul dădea din cap și spunea: „**jawohl**”, iar când neamțul tăcea maghiarul îl întreba: „**was?**”, și neamțul o lua iar de la început. Polonezul se ținea de o parte, aristocratic, nu băga în seamă pe nimeni și se distra de unul singur, suflându-și nasul pe podea, operație la care folosea, cu multă îndemânare, degetul gros de la mîna dreaptă; apoi, dus pe gînduri, cu ochii țintă în jos, ștergea podeaua cu patul puștii și, în sfîrșit, cu aceeași dibăcie, freca patul puștii, porcăit, de pantalonii cazoni și mormăia pe nas:

— Sfîntă Fecioară.

— Cum văd, prea multe nu știi, îl agrăi Švejk. Pe strada Na Bojiště locuia într-o pivniță măturătorul Macháček; ăsta se pricepea să-și sufle nasul pe sticla ferestrei, cu atîta dibăcie că închipuia tabloul Libuše, spurcînd gloria orașului Praga. De fiecare tablou din ăsta, căpăta de la nevastă-sa cîte o bursă de stat care-i făcea gura cît o șură; dar el tot nu se lăsa și-i dădea mereu înainte ca să se perfecționeze. De altfel, asta era singura lui distracție.

Polonezul nu răspunse și, în cele din urmă, întreaga escortă se cufundă într-o tăcere adîncă, de parcă s-ar fi dus cu toții la înmormîntare și acum se gîndeau, reculeși, la răposat.

În această stare se apropiară de statul-major al brigăzii din Wojalycz.

*

Între timp, la comandamentul brigăzii se produsese schimbări importante.

Conducerea statului-major fusese încredințată colonelului Gerbich, persoană distinsă, cu vaste cunoștințe în arta militară, care i se lăsaseră în picioare sub forma de podagră. Avusese la minister prieteni cu mare influență, care nu lăsaseră să fie scos la pensie, și acum cutreiera comandamentele marilor formațiuni militare, încasa solde majorate cu cele mai diverse sporuri de război, și rămânea într-un loc numai pînă cînd, în furia unei crize de podagră, săvîrșea vreo neghiobie. După care, era transferat în altă parte, eveniment care pentru el însemna de obicei o nouă avansare. În general, la masă nu vorbea cu ofițerii decît despre degetul de la picior, care de multe ori i se umfla așa de tare încît trebuia să poarte o gheată neobișnuit de mare.

Grozav îi mai plăcea să povestească la masă că din cauza degetului veșnic ud de transpirație trebuia să și-l țină în permanență înfășurat în vată și să explice că sudoarea cu pricina mirosea a supă de vacă acrită.

Acesta este de altfel și motivul pentru care, de fiecare dată cînd pleca în altă parte, corpul ofițeresc își lua cu mare căldură rămas bun de la el. Încolo, era un om foarte jovial și avea o atitudine foarte prietenoasă față de ofițerii mai mici în grad, cărora le descria bunătățile pe care le mîncase și le băuse înainte de a se fi îmbolnăvit.

În clipa cînd Švejk fu adus la brigadă și, potrivit ordinului dat de ofițerul de serviciu, fu înaintat, împreună cu toate documentele, colonelului Gerbich, în biroul acestuia se afla locotenentul Dub.

În cele cîteva zile care se scurseseră după marșul spre Sanok-Sambor, locotenentul Dub fusese eroul unei noi aventuri. Dincolo de Felštyn, compania a 11-a de marș întîlnise o coloană de cai, trimisă regimentului de dragoni cantonat la Sadow-Wisznie.

Vrînd să dovedească locotenentului-major Lukáš talentele sale de călăreț, locotenentul Dub se trezise deodată cocoțat pe un cal, care dispăruse cu el în lunca pîrăului unde, puțin mai tîrziu, fu descoperit împlîntat într-o mlaștină, atît de solid că nici cel mai priceput grădinar n-ar fi știut să-l sădească așa de bine. După ce fusese scos cu niște funii, începuse să geamă ca un om care-și dă sfîrșitul și în această stare fusese adus la comandamentul brigăzii și internat în micul lazaret din localitate.

După cîteva zile, însă, își reveni, așa că medicul declară că-i va mai unge de două-trei ori spatele și burta cu tinctură de iod și apoi se va putea întoarce, fără grijă, la unitatea lui.

Acum ședea în fața colonelului Gerbich și discuta cu el despre toate bolile cîte sînt pe lume.

Cînd îl zări pe Švejk, se stropși la el cu un glas triumfător, căci știa de misterioasa lui dispariție, în fața Felštynului:

— Aha, va să zică iar te avem în mînă! Unii pleacă ca jivinele și se întorc ca fiarele și mai rele. Așa-i și cu tine.

Drept completare, trebuie să mai adăugăm că în aventura sa ecvestră, locotenentul Dub suferise o ușoară comoție cerebrală; de aceea nu trebuie să ne mirăm că, tot apropiindu-se de Švejlk, zbiera la el în versuri, chemînd într-ajutor în încăierarea cu dînsul, pe Dumnezeu-tatăl:

— Ceresc părinte, pe tine te chem, de fum mă învăluie tunurile bubuitoare, sălbatic se aud gloanțele șuerătoare. Conducător al bățăliilor, ajută-mă, părinte, pe acest nătărău să-l învăț minte...

Unde ai fost atîta vreme, ticălosule? Ce-i cu uniforma asta pe tine?

Se mai cuvine, apoi, să adăugăm că în biroul lui, colonelul suferind de podagră introdusese o ordine foarte democratică, bine-nțeleș în clipele cînd nu avea vreo criză. Era o forfotă neconținută și gradele cele mai diferite se perindau prin fața lui pentru a-i asculta părerile despre degetul umflat, cu iz de supă de vacă acrită.

În răstimpurile cînd colonelul Gerbich nu avea crize, biroul era întotdeauna plin de tot felul de ofițeri, căci În asemenea clipe excepționale, dumnealui era foarte vesel și vorbăreț și-i plăcea să aibă în jurul lui ascultători, cărora să le povestească cele mai porcoase anecdote, fapt care îi făcea plăcere, iar celorlalți le producea bucuria de a rîde

de niște glume răsuflăte, care trebuie să fi circulat încă pe vremea generalului Laudon.

În asemenea perioade, serviciul sub comanda colonelului Gerbich era foarte ușor; subalternii făceau ce voiau și era o regulă ca în orice comandament unde își făcea el apariția, să se fure ca în codru și să se facă tot felul de matrapazlîcuri.

Și de data aceasta, o dată cu Švejk dădură buzna în biroul colonelului militari de toate gradele, așteptînd cu nerăbdare să vadă ce are să se întîmple, în timp ce colonelul studia atent documentul întocmit de maiorul din Przemysl, adresat comandamentului brigăzii.

Locotenentul Dub continuă însă convorbirea cu Švejk, în stilul lui obișnuit.

— Tu nu mă cunoști încă, da' cînd ai să mă cunoști, ai să încremenești de spaimă.

Colonelul nu se putu dumiri de loc din lectura documentului, deoarece maiorul din Przemysl îl dictase încă sub impresia beției din ajun.

Cu toate acestea, colonelul Gerbich era bine dispus, întrucît în ultimele două zile durerile îl lăseseră și degetul de la picior se purta blînd ca un mie-lușel.

— În definitiv, ce crimă ai făcut dumneata? îl întrebă pe Švejk pe un ton atît de binevoitor, încît locotenentul Dub simți un junghi în inimă, care îl sili să răspundă el în locul lui Švejk:

— Individul ăsta, domnule colonel — îl recomandă el pe Švejk — face pe prostul ca să-și aco-

pere sub idioția lui toate ticăloșiile. Nu cunosc cuprinsul documentului care v-a fost trimis împreună cu el, dar îmi închipui că nățărăul trebuie să fi făcut vreo nouă ispravă, de data asta și mai boacănă. Dacă mi-ați îngădui, domnule colonel, să iau cunoștință de conținutul acestui document, aș putea cu siguranță să vă dau eventual anumite indicații de felul cum să procedați cu el.

Și întorcându-se către Švejk, i se adresa în limba cehă:

— Așa-i că mi-ai bea sîngele?

— Da, răspunse plin de demnitate Švejk.

— Vedeți, domnule colonel? continuă locotenentul Dub în limba germană. Nu-l puteți întreba nimic și în general nu se poate sta de vorbă cu el. Dar o dată și o dată tot trebuie să cadă coasa pe piatră și nățărăul ăsta să fie pedepsit exemplar. Îmi permiteți, domnule, colonel...

Locotenentul Dub se cufundă în lectura actului întocmit de maiorul din Przemyśl și după ce termină de citit, strigă triumfător:

— Acum s-a zis cu tine, aleluia; ce-ai făcut cu uniforma statului?

— Am lăsat-o pe malul iazului cînd am încercat țealele astea, ca să văd cum umblă în ele ostașii ruși, răspunse Švejk. De fapt, să știți că la mijloc nu-i decît o încurcătură.

Și Švejk începu să povestească locotenentului Dub toate cîte le îndurase de pe urma acestei

încurcături, iar cînd termină de povestit, locotenentul Dub zbieră la el:

— Acum ai să vezi și tu cine sînt. Știi ce va să zică să pierzi avutul statului, știi ce înseamnă, nă-tărăule, să prăpădești uniforma în vreme de război?

— Cu respect vă raportează, domnule *laintnant* — dădu răspuns Șvejck — că atunci cînd ostașul pierde uniforma trebuie să aducă în loc una nouă.

— Jesus-Maria, explodă locotenentul Dub. Boule, vită încălțată, pesemne că ai de gînd să te joci cu mine pînă ai să mă scoți din sărite și te-oi face să slujești în armată încă o sută de ani după terminarea războiului.

Colonelul Gerbich, care pînă în clipa aceea șezuse calm și netulburat la masa de lucru, se schimonosi dintr-o dată, căpătînd o înfățișare înspăimîntătoare, căci o nouă criză de podagră îi transformase degetul cel mare de la picior, pînă atunci liniștit, dintr-un mielușel cuminte și blînd, într-un tigru fioros, în curent electric de șase sute de volți, într-un mădular sfărîmat clipă de clipă cu lovituri sacadate de ciocan. Făcu doar un gest desperat cu mîna și începu să urle cu o voce înfiorătoare, care amintea de răgetul unui om fript, încetul cu încetul, pe frigare.

— Afară! Ieșiți afară! Dați-mi revolverul!

Obișnuiții biroului erau învățați cu aceste ieșiri ale colonelului; de aceea o zbughiră afară cu Șvejck cu tot, pe care santinela îl trase pe culoar. Numai locotenentul Dub rămase pe loc, dorind ca în această clipă, care i se părea foarte potrivită, să mai pună o

vorba bună pentru Švejk. De aceea se adresă colonelului, schimonosit de furie:

— Îmi permit să vă atrag atenția, domnule colonel, că individul...

Colonelul scoase un urlet de fiară sălbatică și aruncă după locotenent cu călimara; înspăimîntat, locotenentul Dub salută și spuse:

— Bineînțeles, domnule colonel, și dispăru pe ușă afară.

Mult timp după aceea se auziră din cancelaria colonelului urlete și gemete, pînă cînd, într-un tîrziu, vaielele se stinseră în suspine ușoare și încetul cu încetul se făcu iar liniște. Degetul colonelului se transformase din nou, pe neașteptate, în mieluşelul blînd, criza de podagră trecuse; colonelul sună și porunci să-i fie adus Švejk.

— Care va să zică, ce-i cu tine? îl întrebă colonelul, care se simțea acum atît de bine și de fericit, de parcă l-ar fi lăsat toate necazurile de pe lume, sau s-ar fi prăjit la soare, undeva pe malul mării.

Zîbindu-i prietenește, Švejk îi povesti toată odiseea lui. În încheiere, îi spuse colonelului că el, ordonanță a companiei a 11-a de marș din regimentul 91, era foarte îngrijorat din pricină că nu știa cum se descurcă compania fără el.

Colonelul zîmbi și el binevoitor și ordonă să i se facă lui Švejk o foaie de drum, prin Lvov, pînă la stația Zoltanka, unde avea să ajungă a doua zi din urmă compania lui de marș; de asemeni, mai porunci să i se elibereze de la magazie o uniformă nouă și să

i se plătească 6 coroane și 82 de fileri în schimbul hranei reci pentru drum.

Cînd, puțin mai tîrziu, îmbrăcat în uniforma austriacă nou-nouță, părăsi comandamentul brigăzii spre a se duce la gară, Švejk dădu peste locotenentul Dub, care holbă ochii uluit. Švejk îi dădu onorul într-o impecabilă ținută militară și, arătîndu-i actele, îl întrebă foarte grijuliu dacă nu cumva dorea să transmită ceva locotenentului-major Lukáš.

Locotenentul Dub nu izbuti să îngaiame nici un răspuns; se mulțumi să rostească numai: „*Abtreten!*” și uitîndu-se în urma lui Švejk care se depărta, bolborosi încet pentru sine: „Nu mă cunoști, încă, maica ta Cristoase, dar ai să mă cunoști...”

*

În stația Zoltanka era punctul de adunare a întregului batalion de sub comanda căpitanului Sagner; lipsea doar ariergarda companiei a 14-a, care se pierduse pe undeva, în timp ce ocoliseră Lvovul.

Intrînd în orășel, Švejk se pomeni dintr-o dată într-un mediu cu totul nou; din freamătul care domnea pe străzi se putea lesne vedea că distanța care despărțea orășelul de front, unde se tăia ca în carne vie, nu era prea mare. Oriunde te întorceai vedeai unități de artilerie și eșaloane de cavalerie; din toate casele se vedeau ieșind ostași aparținînd celor mai diferite regimente; printre ei se foiau, ca un fel de elită, nemții din Reich, împărțind aristocratic aus-

triecilor țigări din rezervele lor bogate. La bucătăriile de campanie ale nemților din Reich instalate în piață, se puteau vedea chiar butoaie cu bere pentru masa de prînz și de seară a ostașilor; în jurul butoaielor se învîrteau ca pisicile hămesite ostașii austrieci, lăsați în voia soartei, cu burțile umflate de fiertura murdară de cicoare îndulcită.

Evrei perciunați, cu caftane lungi, strînși în grupuri, priveau îngroziți la norii de fum ce se înălțau spre apus și dădeau din mîini. Peste tot se vorbea că ardeau localitățile Uciskow, Busk și Derewiany, de pe Bug.

Bubuitul tunurilor se auzea tot mai deslușit. De undeva se lăți zvonul că din Grabova rușii bombardau tîrgul Kamionka Strumilowa, că luptele se dădeau pe tot cursul Bugului și că soldații abia îi rețin pe fugarii care încearcă să se întoarcă peste Bug, la căminele lor.

Pretutindeni domnea un haos de nedescris; nimeni nu știa de fapt precis dacă rușii trecuseră sau nu la ofensivă, încetînd retragerea anterioară pe toată linia.

La comenduirea pieții, poliția militară aducea în fiecare clipă cîte un suflet de evreu speriat, acuzat de a fi răspîndit zvonuri mincinoase și răuvoitoare. Nefericiții evrei erau bătuți aci pînă la sînge după care li se dădea drumul acasă, cu fundul harceaparea.

În haosul acesta își făcu așadar Švejk intrarea în orașel și începu investigațiile de rigoare spre a da de

urma companiei sale. Chiar din gară fu cît pe-acî să intre într-un mic conflict cu comandamentul etapei. Cînd se apropiase de masa unde se dădeau informații pentru ostașii ce-și căutau unitățile, un caporal oarecare se răstise la dînsul, întrebîndu-l dacă nu cumva dorește să se ducă el să-i caute compania de marș. Švejk îi răspunse că nu dorea decît să afle unde era cantonată, în orășel, compania a 11-a de marș din cutare și cutare batalion al regimentului 91.

— E foarte important — accentuase Švejk — să știu unde-i *marșkompania* a 11-a, pentru că eu sînt ordonanța ei.

Ca un făcut, la masa de alături stătea un plutonier-major care se năpusti la Švejk ca un tigrul, urînd:

— Porc afurisit.! Ce fel de ordonanță ești, dacă nu știi unde ți-e *marșkompania*?

Pînă să apuce Švejk să-i răspundă plutonierul-major dispăruse în biroul vecin, de unde se întoarse după o clipă însoțit de un locotenent-major grăsuliu, ce aducea cu un proprietar de măcelărie en-gros.

Comandamentele de etape erau, pe lîngă altele, și un fel de capcane de ostași hoinari, sălbăticiți, care ar fi dorit, poate, să umble tot războiul în căutarea unităților lor, făcînd coadă în fața meselor de la comandamentele de etapă, în fața cărora era agățată inscripția: „*Minagegeld*”.

La apariția locotenentului-major, un plutonier strigă: „*Habt Acht!*”, iar locotenentul-major îl întreabă scurt pe Švejk:

— Actele?

După ce Švejk i le arată și locotenentul se convinsese de adevărul celor cuprinse în ele, cerînd informații de

la comandamentul brigăzii din Zoltanka, i le înapoie, ordonînd mărinimos caporalului de la masă:

— Dă-i informațiile de care are nevoie; și se încuie din nou în biroul de alături.

Cînd ușa se închise în urma lui, plutonierul-major se sculă de la masă, îl apucă pe Švejk de umăr și, făcîndu-i vînt afară, îi dădu următorul sfat:

— Șterge-o de aici, cît te vād, putoare!

Așa încît Švejk se trezi din nou în plin haos și începu să caute la întîmplare vreun cunoscut din batalionul lui. Hoinări multă vreme pe străzile orășelului, pînă cînd hotărî să mizeze totul pe o singură carte.

Acostă un colonel și în germana lui stîlcită îl întrebă dacă nu cumva știa unde se afla batalionul și compania lui de marș.

— Cu mine poți să vorbești cehește — îi răspunse colonelul — și eu sînt ceh. Batalionul tău e cantonat în satul vecin, Klimontow, dincolo de linia ferată. Ai voștri n-au voie să iasă în oraș, pentru că din prima zi cînd au sosit aci s-au încăierat în piață cu bavarezii...

Drept care Švejk dădu s-o pornească la drum, spre Klimontow.

După cîțiva pași se auzi, însă, strigat din urmă de colonel care, vîrînd mîna în buzunar îi dădu cinci coroane să-și cumpere țigări și, despărțindu-se de Švejk pentru a doua oară, foarte amabil, își spuse în gînd: „Ce soldat simpatic”.

Švejk își continuă drumul spre Klimontow și, amintindu-și de colonel, ajunsese la concluzia că în urmă cu doisprezece ani era la Trident un colonel, pe nume Habermaier, care sé: purta tot așa de frumos cu soldații, ca pînă la urmă să se afle că era homosexual deoarece își dăduse arama pe față la baia de aburi din Adiz, unde încercase să pîngărească un cadet amenințîndu-l cu „*dinstreglma*”¹

Înnegurat de aceste gînduri sumbre, Švejk ajunsese pe nesimțite în sat, unde nu trebui să-și bată mult capul ca să dea de statul-major al batalionului, deoarece în tot satul, care era foarte întins, nu se vedea decît o singură clădire mai arătoasă, aceea a școlii primare, ridicată aici, în această regiune pur ucraineană, de administrația teritorială a Galiției, în scopul polonizării „radicale” a comunei.

De la începutul războiului școala adăpostise tot felul de oaspeți. Rînd pe rînd fuseseră instalate aici comandamente rusești și austriece, iar un timp, în cursul marilor bătălii care hotărîseră soarta Lvovului, sala de gimnastică fusese transformată în sală de operații, în care se tăiaseră mîini și picioare și se făcuseră trepanații craniene.

În grădina din spatele școlii era o groapă uriașă, în formă de pîlnie, provocată de explozia unei grenade de mare calibru. Într-un colț al grădinii se înălța un păr bătrîn. De o cracă groasă atîrna și acum o bucată de funie tăiată de care, nu de mult, fusese spînzurat

¹ Regulamentul serviciului interior (în germană stîlcită).

preotul greco-catolic, în urma unui denunț făcut de directorul școlii locale, care arătase că în timpul ocupației rusești preotul făcuse o slujbă pentru victoria armatelor țarului pravoslavnic al Rusiei. În realitate, însă, povestea asta nu avea nimic de-a face cu adevărul, întrucât în vremea aceea acuzatul nici nu fusese în localitate, ci undeva într-o mică stațiune balneară, neatinsă de război, la Bochnia Zamuravană, unde plecase să se trateze de piatră la vezica biliară.

La spînzurarea preotului greco-catolic contribuiseră de fapt mai mulți factori: naționalitatea, o controversă religioasă și o găină. Cu cîteva zile înainte de izbucnirea războiului, nefericitul popă tăiașe în grădina lui o găină a învătătorului, care-i scormonise sîmburii de pepene, abia semănați.

După moartea părintelui, clădirea parohiei greco-catolice rămăsese goală și se poate spune că n-a existat om în sat care să nu fi dorit să aibă vreo amintire de la el.

Un țăran polonez își transportase acasă pianul și folosisese capacul spre a-și repara portița de la cocina de porci... O parte din mobilă fusese făcută surcele de către ostași, conform obiceiului, și numai printr-o întîmplare fericită rămăsese neatinsă soba mare din bucătărie, cu vestita-i plită, dat fiind că preotul greco-catolic nu se deosebise prin nimic de colegii lui; îi plăcuse să înfulece și să aibă cît mai multe oale și crățiți pline, pe plită și în cuptor.

În felul acesta, devenise un fel de tradiție c;a toate unitățile militare în trecere prin localitate să-și instaleze aci bucătăria pentru ofițeri, iar în odaia mare un fel de cazino, tot pentru ofițeri. Mesele și scaunele erau adunate de la săteni.

*

Ofițerii batalionului de sub comanda căpitanului Sagner organizau tocmai atunci o masă de seară sărbătorească; puseseră mînă de la mînă și cumpăraseră un porc, iar bucătarul Jurajda le pregătea tot felul de bunătați, înconjurat de un mare număr de răsfațați ai soartei, recrutați dintre ordonanțe; peste toată lumea aceasta trona, însă, plutonierul de ață Vaněk, care îl sfătuia pe Jurajda să taie cu socoteală capul de porc, ca să-i rămînă și lui o bucată de rît.

Dintre toți, bineînțeles că cel mai mult i se scurgeau ochii hămesitului Baloun.

Cam așa, se pare, cu lăcomie și bale la gură privesc și canibalii; cînd din misionarul fript în frigare curge grăsimea, răspîndind o aromă plăcută, în timp ce preasfinția sa se topește. Baloun se simțea la fel cu cîinele lăptarului înhămat la cărucior, cînd, trece ucenicul măcelarului, ducînd pe cap coșul cu mezeluri scoase de la afumat, din care atîrnă un lanț de crenvurști; atît doar cît să sară și să muște, dacă n-ar fi afurisitele de curele la care-i înhămat, și blestemata aceea de botniță.

Caltaboșii, care tocmai se nășteau, miroseau a piper, untură și carne, iar Jurajda, cu mînecele suflecate, era atît de grav și de solemn, încît ar fi putut să servească drept model pentru un tablou în care Dumnezeu zămislește pămîntul din haos.

Baloun nu se mai putu stăpîni și începu să sughiță. Și, deodată, pe nesimțite, sughițul i se transformă într-un bocet în toată legea.

— Ce urla ca un taur? îl întrebă bucătarul Jurajda.

— Mi-am adus și eu aminte — răspunse printre sughițuri Baloun — cum acasă eram întotdeauna de față cînd se pregătea porcul și cum niciodată nu voiam să trimit o gustare măcar celui mai apropiat vecin; voiam să înghit totul singur și chiar așa și făceam. Odată, așa de tare m-am îndopat cu leber-vurșt, caltaboși și momițe, că toți au crezut c-am să plesnesc și au început să mă gonească cu biciul prin bătătură, așa cum se fugărește vaca cînd se umflă după trifoi.

Domnule Jurajda, lăsați-mă, vă rog, să scormonesc prin tocătura asta; pe urmă n-au decît să mă închidă, dar nu pot să mai îndur suferința asta, mor...

Și împleticindu-se ca un om beat, Baloun se apropie de masă și întinse laba-i uriașă spre grămada de tocătură.

Începu o luptă crîncenă. Numai cu mare greutate izbutiră cei de-acolo să-l împiedice să dea iama prin

tocătură. Un singur lucru nu reușiră însă să facă în timp ce-l împingeau afară din bucătărie: să-l împiedice să scociorească, în desperarea lui, prin oala cu mațe muiate, pregătite pentru cîrnați.

Bucătarul Jurajda se înfuriase așa de rău încît aruncă în urma lui Baloun, care dădea bir cu fugiții, o legătură de surcele și strigă:

— Na, halește, javră, afurisită!

Între timp, în odaia de sus se și adunaseră ofițerii și, în așteptarea înfrigurată a celor ce se pregăteau jos, în bucătărie, beau, în lipsă de altă băutură alcoolică, un rachiou ordinar de secară curată, colorat în galben cu fiertură de ceapă, despre care negustorul evreu de la care îl cumpăraseră afirmase că este cel mai bun și mai original coniac franțuzesc, moștenit de la taică-său, care la rîndul lui îl avusese încă de pe vremea bunicului.

— Ascultă omule — îi spusese cu acest prilej căpitanul Sagner — dacă mai spui că străbunicul tău l-a cumpărat de la franțuji pe vremea cînd fugeau de la Moscova, să știi că te bag la răcoare și te țin acolo pînă cînd cel mai tînăr din familia ta are să fie cel mai bătrîn.

Și în timp ce, după fiecare dușcă ofițerii îl bles-temau pe negustorul evreu, Švejek sosi la cancelaria batalionului, unde-l găsi numai pe teteristul Marek care, în calitatea lui de istoriograf al batalionului, folosea prilejul staționării batalionului lîngă Zoltanka

spre a-și completa rezervele cu încă cîteva bătălii victorioase care, de bună seamă, aveau să se desfășoare în viitor.

Își și făcuse cîteva însemnări și în clipa cînd apărură Švejk, terminase tocmai de scris următoarele: „Dacă în fața orizontului nostru spiritual îi aducem pe eroii care au participat la luptele de lîngă satul N., unde cot la cot cu batalionul nostru a luptat un batalion din regimentul N. și batalionul al doilea din regimentul N., ne dăm seama că batalionul nostru N. și-a și dovedit cele mai minunate calități strategice și a contribuit, fără putință de tăgadă, la victoria diviziei N., a cărei misiune este consolidarea definitivă a pozițiilor noastre în sectorul N.”

— După cum vezi — îl strigă Švejk teteristului — iar sînt aici.

— Îmi dai voie să te miros, îl întîmpină plăcut surprins teteristul Marek. Da, ce-i drept e drept, puți a pușcărie.

— Ca de obicei — îi replică Švejk — a fost vorba numai de o mică încurcătură; dar tu ce mai faci?

— Cum vezi, îi răspunse Marek. Îi aștern pe hîrtie pe eroicii salvatori ai Austriei, dar nu știu de ce nu prea merge socoteala și-mi iese o porcărie. Așa că scot în evidență fiecare „N”, literă care are o importanță extraordinară atît pentru prezent cît și pentru viitorime. În afară de calitățile mele arhicunoscute, căpitanul Sagner a descoperit apoi că am

și un mare talent de matematician. Am primit ordin să verific scriptele batalionului și am ajuns la concluzia că bilanțul e falimentar și că batalionul așteptă numai momentul să se socotească cu creditorii ruși, dat fiind că indiferent dacă e vorba de o înfrângere sau de o victorie, se poate fura din gros. La urma urmei, e tot un drac. Chiar dacă o să fim făcuți una cu pământul, posedăm acum documente despre victoria noastră, pentru că în calitatea mea de *batalionsgeschichte* am avut cinstea să pot scrie: „Din nou împotriva dușmanului, care credea că victoria va fi a lui. O incursiune o ostașilor noștri și un atac cu baioneta au fost o poveste de o clipă doar. Desperat, dușmanul o ia la fugă, se aruncă în tranșeele sale, noi îi urmărim fără milă și într-o debandadă totală își părăsește pozițiile, lăsând în mâinile noastre răniți și prizonieri. E una din clipele cele mai glorioase. Cine o supraviețuiește, scrie acasă o scrisoare prin poșta militară:

«Nevestică draga, au luat-o peste cur! Eu sînt sănătos. Ai înțărcat plodul? Ai grijă, nu-l învăța sa spună tată străinilor, fiindcă eu n-aș îngădui una ca asta.» »

Pe urmă vine cenzura și șterge din scrisoare: „Au luat-o peste cur”, pentru că nu se știe cine a luat-o și s-ar putea face tot felul de supoziții, exprimarea fiind cam echivocă.

— Lucrul cel mai important e să vorbești clar, observă Švejka. În 1912, cînd au venit misionarii la biserica sfîntul Ignat din Praga, era acolo un popă care s-a apucat să spună din amvon că nu se va întîlni probabil cu nimeni în cer. La predica aceea de seară a fost de față și tinichigiul Kulišek care, după toate rugăciunile din biserică, a strigat la cîrciumă că misionarul acela trebuie că avea multe pe cuget, dacă se apucase să mărturisească așa, deodată, ca la spovedanie, că nu se va întîlni cu nimeni în cer; stau și mă întreb, zicea, de ce trimit oameni din ăștia să predice. Întotdeauna trebuie să vorbești limpede și răspicat și nu cu ascunzișuri din astea. Cu ani în urmă, la cîrciuma „U Brejšku” era un pivnicer care avea obiceiul, cînd era afumat, să se abată în drum spre casă pe la o cafenea de noapte, unde mai ciocnea cîte un păhărel cu clienți necunoscuți și de fiecare dată cînd ciocnea, în loc de noroc spunea: „Noi pe voi, voi pe noi...” Pînă cînd, o dată, un domn mai bine din Jíhlava, i-a împușcat una strașnică peste bot, iar a doua zi, cînd i-au măturat dinții de pe jos, proprietarul cafenelei și-a chemat fetița, care umbla la școală în clasa a cincea și a întrebat-o cîți dinți are în gură un om mare; și fiindcă n-a știut, tătîcul i-a ars una de i-au zburat doi dinți iar a treia zi a primit un bilețel de la pivnicerul cu pricina, în care dumnealui își cerea iertare pentru necazurile pe care i le pricinuisese, deși el nu voise să spună nici o vorbă urîță, dar lumea nu-l

înțelege pentru că, de fapt, socoteala vine așa: „Noi pe voi, voi pe noi, vă supărați?” După mine, cine are obiceiul de vorbește în doi peri trebuie mai întâi să se gândească bine. Un om corect, care vorbește așa cum i-a crescut pliscul, rareori se întâmplă s-o ia peste bot... Și dacă totuși i se întâmplă, o dată, de două ori, apoi la urmă are el grijă să fie cu băgare de seamă și își ține gura, între oameni. E drept că despre un astfel de om oricine are dreptul să creadă că e făcănit sau Dumnezeu mai știe cum; pentru că ori de câte ori e tăbăcit, dumnealui e înarmat cu înțelepciune, cu putere de stăpânire, că de, își face socoteala că e singur și împotriva lui sînt mulți care se simt jigniți, și dacă s-ar lua cu toții la bătaie ar încasa de două ori pe atîta. Un astfel de om trebuie să fie modest și răbdător. În cartierul Nusle din Praga era un oareșicare domn Hauben; într-o duminică, cînd dumnealui se întorcea dintr-o excursie, a fost înjunghiat, din greșeală, pe șoseaua spre Kundratice. Și așa, cu cuțitul în spate, a ajuns pînă acasă, unde nevasta, după ce l-a dezbrăcat de haină, i-a scos frumușel cuțitul din spinare și a doua zi dimineața tăia cu el carnea pentru gulaș, că era din oțel de Solingen și bine ascuțit, iar cuțitele pe care le aveau dumnealor acasă, erați toate pilitе și tocite. După isprava asta, dumneaei ar fi vrut să aibă în gospodărie un serviciu complet de cuțite din acelea, și-și îndemna soțul să se ducă în fiecare duminică în plimbare la Kundratice,

dar el devenise așa de modest, că nu se mai ducea decît la cîrciuma lui Banzet din Nusle, unde știa că dacă stă în bucătărie are grijă Banzet să-l azvîrle afară, dacă cineva ar vrea să pună mîna pe el.

— Cum văd, nu prea te-ai schimbat, îi spuse teristul.

— De loc — răspunse Švejk — de altfel nici n-am avut cînd. Au vrut să mă împuște, dar nu asta ar fi lucrul cel mai rău; din doisprezece n-am mai primit nicăieri solda.

— De la noi să-ți muți gîndul s-o capeți acum; plecăm spre Sokal și solda se va plăti după bătălie; trebuie să facem economii. Dacă, așa cum socotesc, nasulia se va termina în paisprezece zile, de fiecare ostaș căzut se va obține o economie de 24 de coroane și 72 de fîleri.

— Altfel, ce mai e nou pe la voi?

— În primul rînd ne-a dispărut *nachhut*-ul¹, în al doilea rînd, corpul ofițeresc are, la parohie, un praznic porcesc și trupa e răspîndită prin sat și se destrăbălează în fel și chip cu partea femeiască. Azi-dimineață l-au legat pe unul din compania voastră, pentru că s-a cățărat în pod după o babă de șaptezeci de ani. De fapt, omul e nevinovat pentru că în ordinul de zi nu se spune pînă la ce vîrstă e permis...

¹ Ariergarda (germ.).

— Păi te cred că-i nevinovat — interveni Švejk — că dacă o babă ca asta se cațără pe scară, omul n-are cum s-o vadă la față. Un caz la fel am avut la manevrele de lângă Tábor. O grupă de-a noastră era cartiruită la o cârciumă; în tindă, o femeie oareșicare freca de zor podeaua; un ostaș, unu Chramosta s-a tot foit pe acolo și pînă la urmă i-a ars una — cum să-ți zic — peste fustă. Femeia avea fusta suflecată sus de tot și cînd a atins-o n-a scos o vorbă; și mai dă-i una și încă una, și dînsa tot așa, tăcea chitic de parcă ar fi fost vorba de altcineva; văzînd cum stau lucrurile, băiatul a trecut la fapte, în timp ce dumneai îi dădea zor mai departe cu frecatul podelei; abia la urmă s-a întors către el cu toată fața și i-a spus: „Ei, ostășelule, ce zici, te-am dus...” Avea baba peste șaptezeci de ani și s-a apucat să povestească isprava în tot satul. Și acum mi-aș îngădui să vă întreb, dacă în lipsa mea ați fost cumva închis.

— N-am avut prilejul — se scuză Marek — în schimb, în ce te privește, trebuie să te anunț că batalionul a emis mandat de arestare împotriva ta.

— Foarte bine — fu de părere Švejk — dacă stai să te gîndești nici n-aveau altă scăpare, era de datoria batalionului s-o facă, trebuia să emită mandat de arestare, fiindcă n-a știut atîta vreme nimic de soarta mea. Eu unul socotesc că n-a fost nici o pripeală din partea batalionului. Care va să zică, spuneai că ofițerii sînt la un praznic porcesc? Trebuie să mă duc și eu să

mă prezint, că am sosit: domnul *oberlaitnant* Lukáš trebuie să fi avut destule griji din pricina mea.

Și Švejk porni spre parohie în pas milităresc, cîntînd voios:

*„Uită-te la mine și te minunează
Dragostea și bucuria mea.
Uită-te la mine și te minunează,
Ce-a făcut din mine
Un domn bine...”*

Astfel își făcu Švejk intrarea în parohie, urcînd, pe scară, spre odaia de unde se auzeau glasurile ofițerilor.

Ofițerii epuizaseră toate subiectele și acum bîrfeau brigada, pe chestia dezordinilor de la comandament; ajutorul de comandant al brigăzii nu lăsă să-i scape prilejul, și băgă și el un fitil:

— A trebuit să telegrafiem pentru cazul Švejk; Švejk...

— *Hier* strigă Švejk din ușa întredeschisă și intrînd în odaie, repetă:

— *Hier! Melde gehorsamst, Infanterist Švejk, Konipanieordonanz der 11 Marschkompanie!*

Văzînd fețele înmărmurite ale căpitanului Sagner și locotenentului-major Lukáš, care exprimau un fel de deznădejde mută, Švejk nu mai așteptă să fie întrebat și strigă:

— Cu respect vă raportează că au vrut să mă împuște pentru că l-am trădat pe maiestatea sa împăratul.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce tot vorbești, Švejke? strigă palid de desperare locotenentul-major Lukáš.

— Să trăiți, domnule *oberlajtnant*, lucrurile s-au întimplat așa...

Și Švejk începu să zugrăvească cu lux de amănunte toată trădarea lui.

Ofițerii se uitau la el cu priviri speriate, în timp ce Švejk povestea fără să scape cel mai mic amănunt, fără să uite să amintească chiar de faptul că pe malul iazului unde i se întimplase nenorocirea, creșteau flori de „nu mă uita”. Apoi, când începu să enumere toate numele tătărăști pe care le cunoscuse în pribegia lui, ca Hallimulabalabei și altele, la care mai adăugă o serie întreagă de nume născocite de el, ca: Valivola- valvei, Malimulamalimei, locotenentul-major Lukáš nu se mai putu stăpîni și-i strigă:

— Te strivesc în picioare, dobitocule, dacă nu vorbești scurt și cuprinzător!

Dar Švejk continuă să povestească cu aceeași conștiinciozitate; când ajunse la curtea marțială-fulger, nu uită să amintească de faptul că generalul era spanchiu de ochiul stîng și că maiorul ochi albaștri avea.

— Și tot spre mine el privea, mai adăugă apoi ca să-și facă rima.

Comandantul companiei: a 12-a, Zimmerman, aruncă după el cu ceșcuța din care băuse rachiul cumpărat de la negustorul evreu.

Švejk continuă, însă, netulburat să povestească despre mîngîierea duhovnicească și cum maiorul dormise pînă dimineața în brațele lui. Apoi luă în mod strălucit apărarea comandamentului brigăzii, unde fusese trimis la cererea batalionului. În cele din urmă, după ce-i prezentă căpitanului Sagner actele care atestau că instanța cea mai înaltă a brigăzii îl absolvise de orice bănuială, încheie:

— Îmi îngădui cu respect să vă raportează că domnul *laitnant* Dub se află la brigadă cu creierii zdruncinați și transmite tuturor salutări. Și acum vă rog să ordonați să mi se plătească solda și *tabaksgelt*¹.

Căpitanul Sagner și locotenentul-major Lukáš schimbă privi întrebătoare; în clipa aceea, însă, ușa se deschise și în odaie fu adus un fel de ciubăr din care aburea o supă de perișoare.

Era mult așteptatul început al festinului.

— Ascultă, blestematule, i se adresă căpitanul Sagner lui Švejk, bine dispus la gîndul bunătăților ce aveau să urmeze — să știi că numai porcul te-a scăpat.

— Švejk — mai adăugă locotenentul-major Lukáš — dacă se mai întîmplă ceva, să știi că are să fie vai și amar de tine.

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlaitnant*, că are să fie vai și amar de mine, spuse Švejk salutînd. În militarie omul trebuie să știe...

— Șterge-o! tună la el căpitanul Sagner.

¹ Bani de tutun (germ.).

Și Švejk o șterse luînd-o în jos pe scară, spre bucătărie.

Între timp se întorsese aci neconsolatul Baloun, rugînd să-i fie îngăduit să-l servească el pe locotenentul- major Lukáš, în timpul festinului.

Švejk avu norocul să pice tocmai în toiul unei dispute între bucătarul Jurajda și Baloun.

Jurajda folosea cu acest prilej cuvinte destul de neobișnuite.

— Ești o progenitură lacomă, îi spunea lui Baloun. Ai fi în stare să crăpi pînă te-ar trece nădușelile și dacă ți-aș mai da să duci sus caltaboșii, ai păcătui cu ei pe scară.

Bucătăria căpătase acum altă înfățișare. Plutonierii de administrație ai batalionului și companiilor se înfruptaseră de zor, după grad, potrivit unui plan întocmit de bucătarul Jurajda. Conțopiștii de la cancelaria batalionului, telefoniștii de la companii și încă cîtiva gradați înfulecau cu lăcomie, dintr-o chiuvetă ruginită, ciorba cu perișoare subțiată cu apă clocotită, ca să ajungă la toți.

— *Nazdar!* îi strigă lui Švejk plutonierul de ață Vaněk, sugînd dintr-o ghiară de porc. Acu' a fost aici teteristul nostru, Marek, care mi-a spus că te-ai întors și că ai pe dumneata țoale noi. Acu ce mă fac: m-ai băgat în belea. Marek m-a speriat că nu decontăm mundirul ăsta la brigadă. Uniforma dumitale veche a fost găsită pe malul iazului și am anunțat treaba asta

la brigadă, prin *batalionskanzlei*. La mine, dumneata ești trecut ca înecat, în timp ce te scăldai; n-ar mai fi trebuit să te întorci de loc, ca să ne faci acum necazuri cu două uniforme. Nici nu-ți dai seama ce bucluc pricinuiеști batalionului. Fiecare părticică din uniforma dumitale e înregistrată. Atît în situația mea, cît și la companie e trecută ca supranumerar. Compania are, care va să zică, o uniformă întreagă peste efectiv. Am făcut raport scris despre asta la batalion. Acum o să primim de la brigadă o înștiințare, precum că ai primit acolo altă uniformă; între timp, batalionul a trimis la brigadă situația magaziei de efecte, din care reiese că avem o uniformă întreagă supranumerar. Știu eu ce înseamnă asta: inspecție! Cînd e vorba de un fleac ca ăsta, imediat vin domnii de la intenđență. Dar cînd dispar două mii de perechi de bocanci, nici dracu nu se interesează... Dar partea mai proastă e că am pierdut mundirul dumitale — continuă jelania Vaněk, cu voce tragică, sugînd măduva dintr-un os care-i căzuse în mînă și scobind restul cu un chibrit ce-i servise drept scobitoare de dinți — ei, și pe chestia asta o să avem cu siguranță inspecție. Cînd am fost în Carpați ne-a venit, tot așa, o inspecție pe motiv că n-am respectat ordinul să scoatem soldaților degerați bocancii, nevătămați. De scos s-au scos, dar s-a întîmplat ca două perechi să plesnească iar unul să aibă bocancii rupți înainte de moarte. Și cu asta, gata nenorocirea: imediat s-a înființat un colonel de la

intendență și dacă nu s-ar fi ales de la ruși, de cum a venit, cu un glonte în cap, nu știu, zău, ce-ar mai fi ieșit.

— I s-au tras și lui cizmele? întrebă Švejk cu interes.

— Da — răspunse Vaněk trist — numai că nimeni n-a știut cine i le-a tras, așa că în situație nici măcar cizmele colonelului nu le-am putut trece.

Bucătarul Jurajda se întoarse pentru a doua oară de sus și privirea-i căzu asupra nefericitului Baloun, care ședea posomorît și abătut pe o laviță de lîngă sobă și, plin de o mută desperare, se uita la burta-i scăzută.

— Tu ar fi trebuit să faci parte din secta hesihaștilor, îi spuse cu compătimire savantul bucătar Jurajda. Aia tot așa își priveau zile în șir buricul, pînă cînd li se părea că în jurul buricului s-a aprins lumina sacră. Atunci își închipuiau că au ajuns la al treilea grad al perfecțiunii.

Și cotrobăind prin cuptor, Jurajda scoase un caltaboș.

— Ține, Baloun, înfulecă — îi spuse binevoitor bucătarul — îndoapă-te pînă plesnești, nehalitule.

Pe Baloun îl podidiră lacrimile.

— Acasă — explică el cu o voce plîngăreață, printre înghițiturile de cîrnat — cînd tăiam porcul, apăi mai întîi mîncam o bucată zdravănă de momițe, tot rîtul, inima, urechile, o bucată de ficat, rinichiul, splina, o bucată de garf, limba și pe urmă...

Și aproape în șoaptă, ca și cum ar fi povestit un basm, adăugă:

— Și abia pe urmă veneau caltaboșii — șase, zece bucăți — și cîrnați cu sînge, groși, cu crupe și pesmet, de nu știai din care să muști mai întîi, din cel cu pesmet sau din cel cu crupe. Se topeau în gură, și mirosea... și eu înghițeam, înghițeam și nu mă mai opream. Și acu' stau și mă gîndesc — continuă să se tînguiască Baloun — că gloanțele or să mă ocolească, dar că o să mă răpună foamea și eu n-am să mai apuc să stau față în față cu o cratiță de cîrnați, ca acasă. După piftie nu prea mă omoram eu, că piftia e un fel de tremurătoare fără saț. Da' în schimb se dădea în vînt după piftie nevastă-mea și eu nu-i lăsam nici măcar o bucată de ureche ca să aibă din ce-o face, că voiam să înghit totul singur și numai așa cum aveam poftă. Aveam de toate bunătățile, din belșug, da' tare eram hapsîn. O dată i-am făgăduit lui socru-meu un porc, l-am tăiat, l-am mîncat și nici nu mi-a dat prin gînd să-i trimit bătrînului măcar o gustărică și el mi-a prorocit atunci că de foame am să mor.

— Și moartea-i în pridvor, interveni Șvejck, căruia în ziua aceea îi ieșeau din gură, fără voia lui, numai rime.

Între timp, bucătarului Jurajda îi trecuse criza de compătimire față de Baloun. Fosta ordonanță a locotenentului Dub se aciuase pe nesimțite lîngă plită și, scoțînd din buzunar un codru de pîine, încercase să-

moaie tot în sosul care sfîrîia de zor în cratița mare, dînd năvală din toate părțile peste friptura de porc.

Jurajda îl lovi peste mîini și codrul de pîne din mîna lui Baloun căzu în sos, ca un înotător care sare de pe trambulină. Fără să-i mai lase răgazul să scoată bunătatea de pîne din cratiță, bucătarul îl apucă pe Baloun de guler și-l dădu pe ușă afară.

Nefericitul Baloun avu astfel prilejul să-l vadă prin fereastră pe Jurajda cum scotea cu furculița codrul de pîne rumenit de sosul cu care se îmbibase și cum, după ce mai adăugă la el o bucată de carne tăiată din partea de deasupra a fripturii, îi întindea pîinea lui Švejk, spunîndu-i:

— Ia și mănîncă, modestul meu prieten!

— Sfîntă Fecioară Maria — se tîngui Baloun în spatele ferestrei — pîinea mea s-a dus la dracu'. Și bălăbănindu-și mîinile, o porni prin sat să caute ceva de mîncare.

În timp ce mîncea nobilul dar al lui Jurajda, Švejk spuse cu gura plină:

— Nici nu știți cît mă bucur că mă găsesc iar printre ai mei. Grozav m-a durut că atîta timp n-am putut fi de folos companiei noastre.

Și ștergîndu-și bărbia de picăturile de sos și de untură scurse din pîne, încheie:

— Nu știu, zău, ce v-ați fi făcut fără mine, dacă m-ar mai fi ținut pe undeva și războiul s-ar mai fi prelungit cu cîțiva ani.

Plutonierul de administrație Vaněk îl întrebă cu interes:

— Dumneata ce crezi, Švejk, are să mai dureze mult războiul ăsta?

— Cincisprezece ani, răspunse fără șovăială Švejk. Asta-i la mintea cocoșului, dacă odată am avut un război de treizeci de ani, acum că sîntem pe jumătate mai deștepți decît înainte, e limpede că $30:2 = 15$.

— Țucălarul căpitanului nostru — interveni Jurajda — spunea mai deunăzi că a auzit că îndată ce-om ocupa granițele Galiției, s-a zis cu războiul. Rușii au să ceară pace...

— Pentru atîta lucru n-ar avea rost să ne mai războim, răspunse Švejk insidios. Dacă-i război, apoi război să fie. Eu unul, să știți, nu vreau să aud de pace pînă nu ne vedem la Moscova și la Petrograd. Ce fel de război mondial ar mai fi și ăsta, dacă am sta și am trage bășini în jurul granițelor. Să-i luăm, de pildă, pe suedezi în timpul războiului de treizeci de ani. De unde n-au venit — și au ajuns tocmai pînă la Německý Brod și Lipnice, unde au făcut o asemenea colonizare, că și în ziua de azi, după miezul nopții, se mai vorbește în cîrciumile de acolo suedeza, de nu se înțelege om cu om. Sau prusacii: nici ăștia nu s-au mulțumit doar să fie vecini așa că, slavă Domnului, la Lipnice e plin astăzi de urmași de-ai lor. Au venit pînă la Jeduchov și apoi s-au dus pînă în America, de unde au făcut cale întoarsă.

— În definitiv — interveni Jurajda, pe care festinul din ziua aceea îl scosese din sărite și-l zăpăcise de-a binelea — toți oamenii se trag din crapi. Să luăm, dragi prieteni, teoria evoluției speciilor, a lui Darwin...

Expunerea lui fu, însă, întreruptă de intrarea vije-lioasă a teteristului Marek.

— Salvează-te care cum poți, strigă el. Acum câteva clipe a sosit cu automobilul la comandamentul batalionului locotenentul Dub și l-a adus cu el și pe cadetul căcăcios, Biegler...

E de rău cu el, continuă Marek să-i informeze. După ce a coborât cu cadetul din mașină, a dat buzna ca o furtună în cancelarie. Știți, am plecat de aici cu gândul să trag un pui de somn. Mă întinsesem, așadar, pe o bancă în cancelarie și tocmai când somnul începea să mă mîngîie frumușel pe gene, dumnealui s-a năpustit asupra-mi. Cadetul Biegler a început și el să zbiere: **„Habt Acht!”** Locotenentul Dub m-a pus pe picioare și dă-i cu gura: „Aha, ai rămas uluit că te-am prins în cancelarie, încălcîndu-ți îndatoririle de ostaș? De dormit se doarme numai după ce sună goarna!”, la care cadetul Biegler a adăugat: „Aliniatul 16 din paragraful 9 al regulamentului militar”. În clipa aceea, locotenentul Dub a lovit cu pumnul în masă și a urlat ca ieșit din minți: „Veți fi crezut, poate, dumneavoastră ăștia de la batalion, că ați scăpat de mine; să nu vă închipuiți că am avut comoție cerebrală, craniul meu e tare,

ține la tăvăleală”. În timpul ăsta, cadetul Biegler
răsfoia pe

masă un registru și citea cu glas tare: „Ordin pe divizie nr. 280”. Crezînd că-și bătea joc de el pe ches-tia ultimei lui fraze în care spusese că craniul lui ține la tăvăleală, locotenentul Dub a început atunci să-i reproșeze comportarea nedemnă și obraznică față de ofițerii mai vîrstriiciși chiar acum îl aduce încoace, la căpitanul Sagner, ca să se plîngă de el.

După cîteva clipe cei doi intrară în bucătărie, pe care trebuiau s-o traverseze spre a putea ajunge în odaia de sus, unde corpul ofițeresc îl asculta acum, după carnea de parc, pe rotofeul sublocotenent Maly, care cînta o arie din *Traviata*, cu dese rîgîieli, după varza și mîncarea grasă.

Cînd locotenentul Dub intră pe ușă, Švejk strigă:

— *Habt Acht!* toată lumea în picioare!.

Locotenentul Dub se lipi aproape de Švejk ca să-i strige drept în obraz:

— Acum să te ții, s-a zis cu tine, aleluia! Am să pun să te împăieze, ca să rămîi amintire pentru re-gimentul 91.

— *Zum Befehl*, domnule *laitnant*, salută Švejk. Am citit odată, să trăiți, că a fost o bătălie mare în care a căzut un rege suedez, împreună cu armăsarul lui credincios. Amîndouă hoiturile au fost transpor-tate în Suedia și acum se găsesc împăiate în muzeul din Stockholm.

— De unde ai cunoștințele astea, nătărăule? tună locotenentul Dub.

— Cu respect, vă raportează, domnule *laitnant* că de la fratele meu, profesorul.

Locotenentul Dub se întoarse, scui pă și-l împinse pe cadetul Biegler către scara ce ducea spre odaia de sus. Nu se putu, totuși, stăpîni pînă la capăt; se mai uită din pragul ușii către Švejk și, cu asprimea necruțătoare a împăratului roman care hotăra soarta gladiatorului rănit în arenă, făcu un semn cu degetul gros de la mîna dreaptă și zbieră:

— Jos degetele!

— Cu respect vă raportez — strigă Švejk în urma lui — că le dau jos, domnule *laitnant*.

*

Cadetul Biegler se jigărise ca un ogar. Trecuse prin cîteva lazarete de holerici și pe bună dreptate se obișnuise, după tratamentele pe care le avusese de suportat ca suspect de holeră, să-și dea drumul mereu, fără voia lui, în pantaloni. În cele din urmă, ajunsese într-un lazaret de observație, pe mîinile unui specialist care nu găsi în fecalele lui nici urmă de bacili holerici, îi strînse mațele cu tanin, așa cum prinde cizmarul șcroambele stricate cu sîrmă și-l expedie la primul comandament de etapă, declarîndu-l pe cadet, care era ca aburul deasupra oalei, „*frontdiensttauglich*”.¹

Doctorul era un om foarte inimos.

Cînd cadetul Biegler îi atrăsese atenția că se simte foarte slăbit, el îi răspunse zîmbind:

¹ Apt pentru front (germ.).

— Nu-i nimic, medalia de aur pentru bărbăție tot o mai suportați. Pe cîte știu, v-ați prezentat în armată voluntar.

Și astfel porni cadetul Biegler să cucerească medalia de aur.

Mațele lui strînse nu mai azvîrleau în pantaloni lichidul subțire; cu toate acestea, pîntecăraia îl apuca destul de des, încît de la ultima etapă și pînă la comandamentul brigăzii, unde se întîlnise cu locotenentul Dub, călătoria fusese un fel de experimentare a tuturor latrinelor posibile. De cîteva ori pierduse trenul din pricină că zăbovisese prea multă vreme în closetul vreunei gări.

Și totuși, în ciuda tuturor closetelor care-i stătuseră în cale, cadetul Biegler se apropiase încet, dar sigur, de comandamentul brigăzii.

Locotenentul Dub ar fi trebuit de fapt să mai rămînă cîteva zile sub observație la infirmeria brigăzii, dar în aceeași zi cînd Švejk plecase spre batalion medicul-șef se răzgîndise, deoarece aflate că un automobil sanitar pleca în după-amiaza aceea în direcția satului unde era cantonat batalionul regimentului 91.

Era foarte fericit că se descotorosea de locotenentul Dub, care ca întotdeauna povestea tot felul de baliverne, pe care și le susținea cu cuvintele:

Despre asta am discutat de altfel încă înainte de război cu prefectul.

— „*Mit deinem Bezirkshauptmann kannst du mir Arsch lecken*”, își spusese în sinea lui medicul-șef mulțumind din suflet întâmplării că o coloană de automobile sanitare pleca în sus spre Kamionka-Stru-milova, prin Zoltanka.

La brigadă, Švejk n-apucase să-l vadă pe cadetul Biegler, deoarece în răstimpul celor două ceasuri cât zăbovisese el acolo, Biegler fusese în closetul cu instalație de apă al brigăzii, anume instalat pentru domnii ofițeri. Fără nici o exagerare se poate afirma că în astfel de locuri cadetul Biegler nu-și pierdea nicio-dată timpul de pomană, deoarece repeta în minte toate bătăliile celebre purtate de glorioasele armate austro-ungare, începînd cu bătălia de la Nördlingen la 6 septembrie 1634 și sfîrșind cu cea de la Sarajevo, 19 august 1888.

Și asta, tot trăgînd de nenumărate ori lanțul de la closet și, ascultînd cum năvălea apa cu zgomot, cadetul Biegler își imagina, închizînd ochii, vacarmul bătăliei, atacurile cavaleriei și bubuitul tunurilor.

Întîlnirea dintre locotenentul Dub și cadetul Biegler nu prea fusese prietenoasă și era, fără îndoială, cauza înăspririi ulterioare a relațiilor lor de serviciu și dinafara serviciului.

Așadar, ajungînd pentru a patra oară în fața closetului și găsindu-l tot ocupat, locotenentul Dub își ieșise din fire și tunase:

— Cine-i acolo?

— Cadet Biegler, compania a 11-a de marș, batalionul N., regimentul 91, se auzi răspunsul mîndru al cadetului.

— Aici — se prezentă concurentul din spatele ușii — e locotenentul Dub de la aceeași companie.

— Sînt numaidecît gata, domnule locotenent.

— Aștept!

Locotenentul Dub se uitase nerăbdător la ceas. Nimeni n-ar putea să-și închipuie de cîtă energie și dîrzenie e nevoie pentru a rezista într-o asemenea situație încă cincisprezece minute, în fața ușii, apoi încă cinci și iar cinci, și la fiecare bătaie în ușă cu pumnul, cu piciorul, să auzi mereu același răspuns stereotip:

— Sînt gata numaidecît, domnule locotenent.

Pe locotenentul Dub îl cuprinseseră căldurile, mai cu seamă cînd, după foșnetul hîrtiei aducător de speranțe, mai trecură alte șapte minute fără ca ușa să se deschidă.

După toate, cadetul Biegler mai era și atît de lipsit de tact, încît trăgea apa.

Scuturat de un ușor delir, locotenentul Dub începuse să se gîndească dacă n-ar fi cazul să se plîngă comandantului brigăzii care, poate, ar fi dat ordin să se spargă ușa și l-ar fi scos pe cadetul Biegler cu forța de acolo. Îi mai trăsni prin minte că atitudinea cadetului ar putea fi și o încălcare a disciplinei militare.

După alte cinci minute, locotenentul Dub își dăduse însă seama că nici nu mai avea ce face dincolo

de ușă, că de fapt îi trecuse de mult. Se încăpățînase totuși să rămînă în fața closetului, din principiu, continuînd să, lovească cu picioarele în ușa din spațele căreia se auzea mereu același răspuns:

— *In einer Minute fertig, Herr Leutnant!*¹

În sfîrșit, Biegler trase apa și după cîteva clipe cei doi se întîlniră față în față.

— Cadet Biegler, tună furios locotenentul Dub. Să nu-ți închipui că mă aflu aici pentru același scop ca dumneata. Am venit pentru că în clipa sosirii dumitale la comandamentul brigăzii n-ai găsit de cuviință să te prezinți la mine. Dumneata nu cunoști regulamentul? Știi cui i-ai dat dumneata înfîietate?

Cadetul Biegler rămase o clipă pe gînduri, scrutîridu-și memoria pentru a-și da seama dacă nu cumva săvîrșise o încălcare a disciplinei și a normelor privitoare la relațiile dintre gradele ofițerești mai mici și cele superioare.

Cu acest prilej constată că în cunoștințele sale exista o mare lacună. Nimeni nu le vorbise la școală despre atitudinea pe care trebuie să o aibă gradele ofițerești mai mici față de cele superioare, în asemenea situații; nu li se spusese dacă trebuie sau nu să se ușureze pînă la capăt, sau dacă trebuie cumva să țîșnească afară pe ușa closetului și ținîndu-și cu o mîină pantalonii, cu cealaltă să dea onorul.

— Hai, răspunde, cadete Biegler! îi strigase insinuant locotenentul Dub.

¹ Într-o clipă sînt gata, domnule locotenent! (Germ.)

Și iată că Biegler își amintise deodată de un răspuns foarte simplu care-l scoase din încurcătură:

— Domnule locotenent, n-am știut de prezența dumneavoastră la comandamentul brigăzii. Cum am sosit aci, după ce mi-am rezolvat problemele personale la cancelaria brigăzii, m-am dus de-a dreptul la closet, unde am rămas pînă la venirea dumneavoastră.

La care mai adăugase apoi cu un glas solemn și oficial:

— Cadetul Biegler are onoarea să se prezinte domnului locotenent Dub.

— Păi vezi — îi spusese cu amărăciune locotenentul Dub — nu-i o chestiune așa de simplă; după părerea mea, domnule cadet Biegler, ar fi trebuit imediat ce ai sosit la comandamentul brigăzii, să te informezi la cancelarie dacă nu se află cumva prezent aici vreun ofițer din batalionul sau din compania dumată. Comportarea dumată o s-o judecăm la batalion. Plec într-acolo cu automobilul și ai să vii cu mine. Nici un „dar”! S-a înțeles?

Cadetul Biegler încercase totuși să se împotrivescă, arătînd că la cancelaria comandamentului brigăzii i se și întocmiseră formele de călătorie pe calea ferată, mod de deplasare care, ținînd seama de situația specială a stomacului său, i se părea cel mai potrivit; orice copil știe doar că automobilele nu sînt amena-

jate pentru asemenea eventualități. Pînă să străbați o sută optzeci de kilometri, de mult i-ai dat drumul în pantaloni.

Dracu știe cum se face însă, dar la început, după ce părăsiseră comandamentul, zdruncinăturile automobilului nu avuseseră nici un fel de influență asupra cadetului Biegler.

Locotenentul Dub era de aceea în culmea deznădej-dii, dat fiind că nu putea să-și pună în aplicare planul de răzbunare.

La plecare, locotenentul Dub își făcuse în gînd următoarea socoteală: „Acu' să te ții, cadet Biegler, cînd te-o apuca; îți închipui cumva c-am să opresc mașina pentru tine?”

Avînd în vedere acest lucru, în măsura în care o permitea viteza cu care mașina înghițea kilometrii, locotenentul Dub legase chiar o convorbire interesantă și instructivă cu Biegler, demonstrîndu-i că automobilele militare care au o anumită rută, dinainte stabilită, n-au voie să facă risipă de benzină, oprindu-se din loc în loc.

La care, cadetul Biegler îi replicase, pe bună dreptate, că atunci cînd automobilul stă și așteaptă undeva, nu consumă de loc benzină, deoarece șoferul oprește motorul.

— Dar dacă trebuie să sosească la destinație la o anume oră — continuase necruțător locotenentul Dub — n-are voie să oprească nicăieri.

Cadetul Biegler nu mai găsisese nici un răspuns.

Au mers așa mai bine de un sfert de ceas, pînă cînd locotenentul Dub își simți deodată burta balonată și socoti că ar fi cazul să oprească automobilul, să coboare repede în șanț și lăsîndu-și pantalonii, să-și caute ușurarea.

Se ținu însă ca un erou pînă la kilometrul 126 unde, deodată, îl apucă pe șofer de manta și zgîlțîndu-l îi zberă la ureche: „**Halt!**”

— Cadet Biegler — mai avusese, timp să strige locotenentul Dub, într-un acces de mărinimie, sărind repede din mașină și îndreptîndu-se grăbit spre șanț — acum ai și dumneata prilejul...

— Mulțumesc — îi răspunsese Biegler — nu vreau să rețin automobilul fără rost.

Și cadetul, care simțea și el că puterile îl părăsesc, își spuse în gînd că preferă să facă pe el decît să-i scape un prilej atît de minunat de a-l blama pe locotenentul Dub.

Pînă să ajungă la Zoltanka, locotenentul mai oprise mașina de două ori și, după ultima escală, îi spusese lui Biegler indignat:

— Am avut la prînz „bikos polonez”. Cum ajungem la batalion trimit o reclamație la brigadă. Varză acră stricată și carne de porc alterată. Cutezanța bucătarilor depășește orice limite. Cine nu mă cunoaște încă, are să mă cunoască!

— Feldmareșalul Nostitz-Rheieneck, elita cavaleriei de rezervă — îi răspunsese Biegler — a scris o lucrare intitulată: *Was schadet dem Magen im*

Kriege¹, în care nu recomandă de loc consumul cărnii de porc în vreme de război, când grijile și necazurile se țin lanț. Orice lăcomie în timpul marșului dăunează.

Locotenentul Dub nu reacționase la această aluzie directă, dar își spusese: „Te învăț eu minte, atotștiutorule”. Apoi se răzgîndise, însă, dar i se adresase totuși lui Biegler cu o întrebare cum, nu se poate mai prostească:

— Care va să zică dumneata, cadet Biegler, crezi că ofițerul față de care, ținînd seama de gradul pe care-l ai, ești dator să te consideri subaltern, se lăcomește? N-ai vrut cumva, cadet Biegler, să spui că m-am îndopat ca un porc? Îți mulțumesc pentru neobrăzarea asta. Să fii sigur că nu ți-o iert, mă răfuiesc eu cu dumneata; dumneata încă nu mă cunoști, dar cînd ai să mă cunoști, ai să-ți amintești toată viața de locotenentul Dub.

Cînd rostise ultimul cuvînt, locotenentul fusese gata-gata să-și muște limba, pentru că tocmai sărise peste un hop.

Cadetul Biegler nu răspunsese nici de data aceasta, ceea ce îl făcuse pe locotenentul Dub să se înverșuneze și mai tare și să-l întrebe grosolan:

— Ascultă, cadet Biegler, vreau să cred că ai învățat că ești dator să răspunzi la întrebările superiorului.

— Se înțelege — replicase prompt Biegler — există un astfel de paragraf. Socotesc, însă, că ar fi

¹ Ce strică stomacul în timp de război (germ.).

necesar ca mai întâi să cercetăm natura raportului dintre noi. După câte știu, deocamdată, eu nu sînt repartizat nicăieri; prin acest simplu fapt, orice discuție cu privire la subordonarea mea necondiționată față de dumneavoastră, domnule locotenent, este lipsită de obiect. În afară de asta, probleme de subordonare se pot pune în cercurile ofițerești numai în chestiuni de serviciu. Așa cum stăm aici în automobil, nu reprezentăm o formațiune de luptă într-o acțiune de război. Între noi nu există, deci, relații de serviciu. Mergem amîndoi în aceeași direcție spre unitățile noastre și consider, domnule locotenent, că răspunsul meu la întrebarea dumneavoastră dacă am vrut sau nu să spun că v-ați îndopat n-ar fi o chestiune de serviciu.

— Ai terminat — zbierase la el locotenentul Dub — dumneata ești un...

— Da, declarase cu voce fermă cadetul Biegler. Și nu uitați, domnule locotenent, că în legătură cu cele întîmplate între noi va hotărî, de bună seamă, juriul de onoare al. ofițerilor.

Locotenentul Dub își ieșise aproape de tot din fire de atîta supărare. Și cînd se înfuria, avea obiceiul să debiteze prostii și mai mari decît atunci cînd era calm.

— Ai să fii judecat de curtea marțială îi strigase cadetului, într-un acces de furie oarbă.

Cadetul Biegler profitase de acest prilej spre a-l răpune definitiv și de aceea i se adresase pe un ton cît se poate de prietenesc:

— Glumești, camarade.

Locotenentul Dub strigase atunci șoferului să oprească.

— Unul din noi trebuie să meargă pe jos — bolborosise apoi încurcat.

— Eu unul, prefer să merg cu mașina — îi răspunse calm cadetul Biegler — tu n-ai decît să faci ce poțtești, amice.

— Dă-i drumul mai departe, uriașe locotenentul Dub la șofer cu o voce delirantă; apoi se învăluisese într-o tăcere demnă, ca Julius Caesar cînd se apropiaseră de el conspiratorii cu pumnalele în mînă, spre a-l înjunghia.

În această, atmosferă ajunseră la Zoltanka, unde dăduseră de urma batalionului.

*

În timp ce locotenentul Dub și cadetul Biegler mai discutau încă pe scară dacă un cadet care nu ținea de nici o unitate avea sau nu dreptul la rația de caltaboși destinată ofițerilor de la companii, jos în bucătărie se săturaseră cu toții și acum stăteau întinși, în diferite poziții, pe lavițe și sporovăiau vrute și nevrute pufăind din lulele de țigărie mai mare dragul.

Bucătarul făcu o destăinuire:

— Fraților, am făcut astăzi o descoperire grozavă. Cred că o să producă o adevărată revoluție în arta culinară. Tu știi, Vaněk, că n-am putut să gălesc

nicăieri, în satul ăsta blestemat, măghiran pentru cîrnați?

— *Herba mujoranae* — preciză plutonierul de ață Vanek, care-și amintise că era droghist.

Jurajda continuă:

— E de necrezut cum se pricepe spiritul omenesc să descopere, la ananghie, cele mai diferite mijloace, cum i se deschid deodată noi orizonturi și cum începe să născocoască tot felul de lucruri despre care omenirea nici n-a visat atunci... Și cum ziceam, căutam maghiran prin toate cocioabele; alerg, mă zbucium, explic de ce-mi trebuie, cum arată...

— Ar fi trebuit să descrii și mirosul, se auzi de pe banca lui glasul lui Švejtk. Trebuia să le spui că maghiranul miroase ca atunci cînd adulmecii dintr-o sticlă cu cerneală pe o alee de salcîmi înfloriți. Pe dealul Bohdalka, lîngă Praga...

— Hai, Švejtkule — îl întrerupsese cu un glas rugător teteristul Marek — lasă-l pe Jurajda să isprăvească.

v

Și Jurajda continuă:

— Într-o gospodărie, am dat peste un bătrîn care a făcut serviciul militar pe vremea ocupării Bosniei și Herțegovinei, la regimentul de ulani din Pardubice și n-a uitat nici pînă acum limba cehă. Boșorogul a început să se certe cu mine, zicînd că în Cehia nu se bagă în cîrnați măghiran, ci romaniță. Zău, dacă știam ce să mai fac; pentru că orice om cu scaun la cap și fără idei preconceptionale trebuie să recunoască

măghiranul drept rege printre toate mirodeniile care se bagă în cîrnați. Trebuia să aflu deci, de urgență, ceva care să dea gustul picant. Și uite că într-o altă gospodărie am găsit, sub o icoană de sfînt, atîrnata o coroniță de nuntă, din mirt. Tinerii erau de curînd căsătoriți și crenguțele de mirt erau încă proaspete. Și așa am băgat în cîrnați foaie de mirt, de bună seamă după ce mai întîi am opărit de trei ori coronița de nuntă, ca să se moaie frunzele și să se piardă mirosul și gustul prea înțepător. Nu vă mai spun ce bocete au fost cînd le-am luat coronița! Mi-au urat ca pentru asemenea păcat — știți, cununița era sfințită — să fiu răpus de primul glonte. Ei, ați mîncat ciorba, dar nici unul n-ați băgat de seamă că în loc de măghiran, mirosea a mirt.

— La Jindrichův Hradec — se auzi din nou glasul lui Švejk — era, cu ani în urmă, un mezelar, îi zicea Josef Linek și avea pe o policioară două cutii: într-una ținea un amestec de mirodenii pentru cîrnați; în cealaltă, avea praf contra insectelor, că aflase el că de mai multe ori calfele au mușcat din cîrnați cîte o ploșniță sau un gîndac. Cît privește ploșnițele, Linek zicea că au un gust foarte plăcut și picant, ca migdalele amare care se bagă în cozonaci, dar că gîndacii din mezeluri put ca o biblie veche, îmbîcsită de mucegai. De aceea ținea mult la curățenie și peste tot în atelierul lui presăra din praful acela contra insectelor. Și așa, într-o bună zi, cînd prepara cîrnați cu sînge și

avea guturai, a apucat cutia cu praf contra insectelor și l-a turnat în tocătura de cîrnați; de atunci, toată omenirea din Jindrichův Hradec cumpăra cîrnați cu sînge numai de la Linek. În dugheana lui era moarte de om. Mezelarul a fost destul de înțelept ca să-și dea pînă la urmă seama că asta se trăgea de la praful acela contra insectelor și a comandat contra ramburs lăzi întregi de praf, de bună seamă după ce, mai întîi, a avut grijă să atragă atenția firmei de la care îl cumpăra, să scrie pe lădițe: „Mirodenii de India”. Țsta a fost secretul lui și cu el s-a dus în mormînt, dar cel mai interesant a fost că din casele celor care au cumpărat cîrnați cu sînge de la el, s-au mutat toți gîndacii și toate ploșnițele. De atunci, Jindrichův Hradec se numără printre orașele cele mai curate din toată Cehia.

— Ai isprăvit? îl întrebă teteristul Marek care, se pare că dorea să se amestece și el în vorbă.

— Cu asta aș fi gata — răspunse Švejk — dar mai cunosc un caz la fel în Beskydy; am să vi-l povestesc, însă, cînd om porni la atac.

Teteristul Marek începu:

— Meșteșugul în arta culinară se cunoaște mai ales în timp de război și mai cu seamă pe front. Îmi îngădui să fac o mică comparație. În timp de pace am citit și am auzit despre așa numitele supe drese cu gheață, foarte îndrăgite în Germania de nord, în Danemarca și Suedia. Dar uite că a venit războiul și

iarna asta soldații au avut în Carpați atîta supă înghețată, că nici n-au mîncat-o; și cu toate astea e o specialitate culinară...

— Ba, gulașul înghețat se poate mîncă — se împotrivi plutonierul de ață Vaněk — dar nu prea multă vreme; cam o săptămînă. Din pricina asta compania noastră, a noua, a părăsit pozițiile.

— Pe timp de pace — spuse cu o neobișnuită seriozitate Švejk — toată milităria se învîrtea în jurul bucătăriei și a celor mai felurite mîncări. La Budějovice am avut un *oberlajn*ant Zakreis; cît era ziu-lica de mare, numai în jurul popotei ofițerești îl vedeai și cînd vreun ostaș săvîrșea vreo ispravă, dumnealui îl ținea *habtak* și dă-i cu gura pe el: „Mă nătărăule, dacă se mai întîmplă o dată, apoi să știi că din botul tău, bine bătut, fac friptură la grătar, apoi te zdrobesc în picioare pînă scot din tine piure de cartofi și abia pe urmă te mănînc. Or să curgă din tine măruntaie de gîscă cu orez și o să arăți ca un iepure fript, la tigaie. Așa că vezi, fii om cumsecade dacă nu vrei ca lumea să creadă că am făcut din tine friptură cu varză.”

Continuarea expunerii și interesanta discuție în legătură cu folosirea listei de bucate în educarea ostașilor înainte de război, fu întreruptă de un răcnet puternic care se auzi din odaia de sus, unde masa sărbătorească se terminase.

Dintr-un amestec haotic de glasuri se desprindea strigătul cadetului Biegler:

— Ostașul trebuie să știe încă din timp de pace ce anume cere războiul, iar în timp de război să nu uite ce a învățat pe câmpul de exerciții.

Apoi se auzi glasul gâfâit al locotenentului Dub:

— Rog să se consemneze că am fost jignit aci pentru a treia oară!

În odaia de sus se petreceau evenimente grave.

Locotenentul Dub care nutrea, după cum se știe, intenția să-l facă de rîs pe cadetul Biegler în fața comandantului batalionului, fusese întâmpinat de ofițeri cu o gălăgie asurzitoare. Rachiul cumpărat de la negustorul evreu își făcuse efectul.

Și așa strigînd de-a valma, unul după altul, făcuseră aluzii la priceperea locotenentului Dub în ale echitației:

— Fără maestru de călărie nu merge!

— Mustang fricos!

— Cîta vreme te-ai învîrtit, frate, printre *cow-boys* în vestul sălbatic?

— Călăreț artistic!

Căpitanul Sagner îi turnase repede pe gît un rest din băutura blestemată și jignitul locotenent Dub se așează la masă. Își trase un scaun vechi și stricat și se așează lîngă locotenentul-major Lukáš, care îl primi cu vorbe prietenești.

— Am mîncat tot, amice, n-a mai rămas nimic.

Figura tristă a cadetului fusese oarecum trecută cu vederea, deși Biegler, respectînd cu sfințenie regulamentul, trecuse pe rînd pe la toți cei din jurul mesei și se prezentase, grav și oficial, căpitanului

Sagner și ceilalți ofițeri, repetînd de cîteva ori la rînd, deși toți îl vedeau și-l cunoșteau:

— Cadetul Biegler, întors la comandamentul batalionului.

După care își luase un păhărel plin și se așezase foarte sfios lîngă fereastră, așteptînd o clipă prielnică spre a se putea produce cu cîte ceva din cunoștințele sale, desprinse din manuale.

Locotenentul Dub, pe care glumele îngrozitoare făcute pe socoteala lui îl zăpăciseră de-a binelea, bătuse deodată cu degetul în masă și, ca din senin, fără nici un chichirez, se adresase căpitanului Sagner:

— Prefectul nostru și cu mine, am spus întotdeauna: „Patriotismul, împlinirea datoriei și uitarea de sine sînt adevăratele arme în război”. Nu fără motiv îmi amintesc de asta tocmai acum, cînd oștile noastre urmează, foarte curînd, să treacă granița.

Pînă aici a apucat să dicteze Jaroslav Hašek „Peripețiile bravului soldat Švejk în timpul primului război mondial”. Moartea, care l-a răpus la 3 ianuarie 1923, l-a împiedicat să desăvîrșească unul din cele mai celebre și mai citite romane care au apărut după primul război mondial.

CUPRINS

GLORIOSUL DEZASTRU

	<u>Pag.</u>
I Traversînd Ungaria	5
II La Budapesta	95
III De la Hatvan la granița Galiției	176
IV Marschieren! Marsch!	252

CONTINUAREA GLORIOSULUI DEZASTRU

I	Švejk în coloana de prizonieri ruși	329
II	Mîngîierea duhovnicească	369
III	Švejk se reîntoarce la compania lui	383

Redactor responsabil: TIBERIU AVRAMESCU

Tehnoredactor: TRAIAN ARGETOIANU

Dat la cules 30.05.1964. Bun de tipar 22.09.1964. Apărut 1964. Tiraj 70.140 ex. broșate. Hârtie ziar de 50 g/m². Format 700X920/32. Coli ed. 16.82. Coli tipar 14,25. A. nr. 7130/1964, C.Z. pentru bibliotecile mari

885. C.Z. pentru bibliotecile mici 885—31—R.

Tiparul executat sub comanda nr. 40.398 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii, Piața Scînteii nr. 1,

București — R.P.R.

**În lunile următoare vor apărea în
„Biblioteca pentru toți” :**

- St. Zeromski* — *Ecourile pădurii, nuvele*
Dinicu Golescu — *Însemnare a călătoriei
mele*
Saadi — *Golestan (Grădina florilor)*
Nicolae Labiş — *Moartea căprioarei, poezii*
Mark Twain — *Bancnota de un milion de
lire, schițe, nuvele, pamflete*
Viața lui Benvenuto Cellini scrisă de el
însuși, 2 vol
Molière — *Avarul, comedii (versiune romî-
nească de Tudor Arghezi)*
Schiller — *Foșii, Don Carlos*
*Cereți săptămînal, la cea mai apropiată
librărie ultimul volum din colecția
„Biblioteca pentru toți”*